

UNIVERSITETET I OSLO

Studiehandbok Det samfunnsvitenskapelige fakultet

STUDIEÅRET 1987/88
HØSTSEMESTRET 1987
VÅRSEMESTRET 1988

Universitetsforlaget AS

Oslo - Bergen - Stavanger - Tromsø

© Universitetsforlaget AS 1987

ISBN 82-00-02518-7

Forsidebilde:
Ståle Skogstad
TVU-tjenesten, SV-fakultetet

Printed in Norway by
Nye Intertrykk as, Lommedalen

FORORD

Studiehandboka gir en oversikt over de krav som stilles til — og de studieplaner som gjelder for embetseksamener under *Det samfunnsvitenskapelige fakultet*.

Eventuelle endringer i studieplaner og reglementer blir gjort kjent ved oppslag. Som student er en forpliktet til å kjenne universitetsloven og de spesielle lovene, reglementene og studieplanene som gjelder for ens studium. Dessuten må en skaffe seg kjennskap til og rette seg etter de ordensreglene og meldingsfristene og lignende som universitetets myndigheter fastsetter. Slike bestemmelser blir kunngjort på oppslagstavler i universitetets bygninger og har samme virkning som om innholdet av kunngjøringen var meddelt hver enkelt student.

Oversikt over undervisningen, administrasjonen, universitetslærere, viktige adresser, studenttillitsmenn osv. finnes i Universitetets katalog (forelesningskatalogen) som blir delt ut gratis ved semesterstart. Katalogen kommer i ny utgave hvert semester.

INNHOOLD

FORORD 3

GENERELL ORIENTERING 7

- Innledning 7
- Studieveiledning 7
- Immatrikulering 7
- Opptak til studier ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 7
- Opptak av utenlandske studenter 8
- Fagpåmelding og registrering 8
- Melding til eksamen 8
- Om trekk og stryk ved eksamen 8
- Retningslinjer for dispensasjon ved eksamen for fysisk og psykisk handicappede 9
- Eksamen på andre språk 9
- Om begrunnelse og klage ved eksamen 10
- Examen philosophicum (forberedende prøve) 10
- Cand.mag.-graden 10
- Oversikt over hvilken uttelling eksamener under andre grader enn cand.mag.-graden gir som del av denne 12
- Eksamener og grader ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet 13
- Cand.mag.-/cand.polit.-eksamen 13
- Embetsksamener under Det samfunnsvitenskapelige fakultet 14
- Magistergradsstudiet 14
- Doktorgrader 15
- Karaktersystemet 15
- Godkjenning av eksamener fra andre norske læresteder 15
- Godkjenning av utenlandske eksamener 16
- Utdanningskrav for adjunkter og lektorer 16
- Hjelpetiltak for funksjonshemmede 17
- Utsettelse av verneplikt 17
- Studiefinansiering 17
- Stipend og legater 18

STUDIEPLANER FOR DE ENKELTE FAG

- MASSEKOMMUNIKASJON 19
- PEDAGOGIKK 22
- Reglement for pedagogisk embetsksamnen 42
- PSYKOLOGI 58

Reglement for embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol.	62
Utfyllende regler	64
SOSIALANTROPOLOGI	75
SOSIALPEDAGOGIKK	90
SOSIALØKONOMI	102
Reglement for sosialøkonomisk embetseksamen	114
SOSIOLOGI	121
STATISTIKK	129
STATSVITENSKAP	133
SEMESTEREMNER	148
LØVER OG REGLEMENT	149
Lov om eksamener og grader	149
Reglement og utfyllende regler for adgangsbegrensningen til Det samfunnsvitenskapelige fakultet	150
Reglement for gradene cand.mag., cand.polit. og dr.polit. ved Universitetet i Oslo	154
Utfyllende regler	157
Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk	162
Reglement for den interfakultære cand.mag.-graden	162
Utfyllende regler	163
Reglement for magistergraden	164
Regler om adgangen til å avbryte eksamen og til å kontinuere ved fakultetets eksamener	166
Forskrifter om begrunnelse og klage ved universitets- og høgskoleeksamener	166
Regler om bruk av fellesarbeider til eksamen	168

GENERELL ORIENTERING

Innledning

Universitetet i Oslo er inndelt i sju fakulteter som består av studier som faglig sett hører sammen:

Det teologiske fakultet, Det historisk-filosofiske fakultet, Det juridiske fakultet, Det medisinske fakultet, Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Det odontologiske fakultet og Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Hvert fakultet er igjen inndelt i institutter, og også denne inndelingen følger faglige skillelinjer. Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet finner en følgende institutter som hver har ansvar for undervisning i sine fagområder: Pedagogisk institutt (pedagogikk og sosialpedagogikk), Institutt for presseforskning (massekommunikasjon), Psykologisk institutt, Institutt for sosialantropologi, Sosialøkonomisk institutt, Instituttet for sosiologi og Institutt for statsvitenskap. Fakultetet gir også undervisning og holder eksamen i statistikk grunnfag. Et eget utvalg har ansvaret for dette faget.

Av de 19 304 studentene som var registrert ved Universitetet i Oslo høsten 1986 var 3546 studenter registrert ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Dette fakultetet holder til på universitetssentret på Blindern.

Studieveiledning

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, som ved de andre fakultetene ved Universitetet i Oslo, er det to studieveiledere. Studieveilederne gir veiledning om opptak til studier, fagvalg/emnevalg, yrkesmuligheter,

reglementer, vernepliktssaker eller andre studiespørsmål.

Studieveilederne treffer du i fakultetssekretariatet i 5. etasje i administrasjonsbygningen på Blindern. Kontortid man.-fre. 09-11.30 og 12.30-14. Postadressen er: Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Postboks 1084 Blindern, 0317 Oslo 3
Telefon: (02) 45 62 68 og (02) 45 63 96.

Immatrikulering

Alle som skal studere og avlegge eksamen ved Universitetet i Oslo må være immatrikulert (dvs. innskrevet ved universitetet). Selve immatrikuleringen skjer bare ved personlig fram møte på bestemte dager. En melder seg til immatrikulering på egne skjemaer som fås på Universitetets ekspedisjonskontor.

Opptak til studier ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

I 1973 ble det innført adgangsregulering til studiene ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Det betyr at en må søke om opptak til fakultetet dersom en ikke har tatt noen eksamen ved norsk universitet eller høgskole før sommeren 1973.

Opptaket finner sted bare en gang i året, om sommeren, selv om undervisningen for nye studenter starter både høst og vår. Opptaksgrunnlaget er examen artium, eksamen fra allmenfaglig studieretning fra videregående skole eller annen utdanning som gir grunnlag for immatrikulering. Søknadsfris-

ten for opptaket er 1. april. Søkere som tar avsluttende eksamen fra 3-årig videregående skole (allmenne fag, handels- og kontor-fag, idrettsfag m/påbyggningsår, husflids- og estetiske fag: Musikk m/matematikk og B/C-språk, examen artium eller eksamen fra økonomisk gymnas) for første gang i søkeråret, har 1. juli som søknadsfrist. Søknadsskjema fås ved Universitetets ekspedisjonskontor, postboks 1083 Blindern, Oslo 3.

En søker om opptak til Det samfunnsvitenskapelige fakultet og ikke til et fag. Dette betyr at dersom en blir tatt opp til studier ved fakultetet, kan en velge hvilket av fakultetets fag en vil studere.

Studenter som har avlagt eksamener ved en del andre fakulteter ved Universitetet i Oslo, kan på bestemte vilkår studere og gå opp til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet i inntil ett mellomfag uten å måtte søke om opptak på forhånd. Dette gjelder også studenter som bare mangler en fageksamen for å oppnå cand.mag.-graden ved Universitetet i Oslo. Dette er nærmere beskrevet i reglement og utfyllende regler for opptaket bak i boka.

Opptak av utenlandske studenter

Utenlandske studenter som ønsker å studere ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, må søke om opptak gjennom Kontoret for utenlandske studenter. Også for utenlandske studenter er det opptak bare en gang i året. Utenlandske studenter som ikke er immatrikulert ved Universitetet i Oslo, har søknadsfrist 1. februar.

Studenter som er immatrikulert ved Universitetet i Oslo, har søknadsfrist 1. april. Nærmere informasjon samt søknadsskjema får du ved henvendelse til Kontoret for utenlandske studenter, postboks 1081 Blindern, Oslo 3.

Fagpåmelding og registrering

Når en er tatt opp som student, må en hvert semester fylle ut et registerkort. En må dess-

uten betale semesteravgift samtidig. Denne registreringen foregår på bestemte dager i begynnelsen av hvert semester. Påmelding til gruppeundervisning i de enkelte fag skjer på instituttene, og samtidig holdes det orienteringsmøter for nye studenter. Ved noen institutter må studentene fylle ut en semestermelding. Nærmere opplysninger om tidspunkter og stedsangivelse for registrering, undervisning etc. finner du i Universitetets katalog (Forelesningskatalogen). Katalogen kommer ut i ny utgave hvert semester og deles ut gratis til studenter og ansatte ved universitetet.

Melding til eksamen

Du må fylle ut eget skjema for å melde deg til eksamen. Skjema får du på Universitetets ekspedisjonskontor. I noen fag må du i tillegg levere egen pensumliste (undersøk nærmere på ditt institutt hvordan ordningen er). Eksamensoppmeldingen skal leveres til ekspedisjonskontoret innen bestemte frister i det semestret du skal ta eksamen:

Examen philosophicum innen

1. oktober i høstsemestret

1. april i vårsemestret

Fageksamener innen

22. september i høstsemestret

2. mars i vårsemestret

For en del hovedfagseksamener gjelder særlige frister. Opplysninger om disse finnes i Forelesningskatalogen.

Meldingsfristen må overholdes.

Om trekk og stryk ved eksamen

Hvis du trekker deg før eksamen og ikke møter fram i eksamenslokalet (enten du har gitt beskjed om dette på forhånd eller ikke), regnes dette ikke som forsøk på å ta eksamen. Men hvis du trekker deg under eksamen etter at oppgavene er gitt, regnes dette som et forsøk på å ta eksamen og på linje med stryk. Hvis du leverer oppgavebesvarelsene ved alle de skriftlige prøvene i et

fag, kan du ikke unndra deg sensur for disse. Til grunnfag, mellomfag og hovedfag må du ha stått til skriftlig eksamen for å gå opp til muntlig eksamen. Se ellers regler om adgangen til å avbryte eksamen og til å kontinuere ved fakultetets eksamener bak i boka.

Retningslinjer for dispensasjon ved eksamen ved det samfunnsvitenskapelige fakultet for fysisk og psykisk funksjonshemmede

§ 1.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet vil, så langt råd er, gjennomføre de tiltak som er nødvendige for at ulike grupper funksjonshemmede studenter kan avlegge eksamen ved fakultetet.

§ 2.

Den funksjonshemmede student fremmer selv de krav han/hun mener seg rett til å få innfridd, på bakgrunn av legeattest. Legeattest skal i prinsippet vedlegges ved hver eksamensoppmelding. For kroniske lidelser kan det gjøres unntak fra dette. Legeattesten bør inneholde hva slags dispensasjonsordning det er behov for.

§ 3.

Studenten plikter selv å holde seg orientert om søknadsfrister, frister for eksamensoppmelding o.l. Universitetet i Oslo har et særlig ansvar for at informasjon om slike plikter er tilgjengelig for alle typer studenter.

§ 4.

De ulike tiltakene kan være følgende:

- a. utvidet eksamenstid
- b. anledning til lengre pauser, eventuelt med mulighet til å hvile
- c. skriftlig eksamen istedenfor muntlig prøve, eller i spesielle tilfelle muntlig prøve istedenfor skriftlig eksamen. Muntlig prøve kan ifølge Forskrifter om begrunnelse og klage ved universitets- og høyskoleeksamener, § 2; ikke påklages.
- d. eget eksamenslokale med egen inspektør, eventuelt eksamen i kandidatens hjem.
- e. bruk av skrivemaskin og/eller andre tekniske hjelpemidler.
- f. skrivehjelp, døvetolk og/eller annen praktisk hjelp.
- g. fakultetet forsikrer seg om at kandidaten på forhånd er blitt kjent med bruken av de hjelpemidler som skal benyttes under eksamen, det være seg tekniske hjelpemidler, skrivehjelp, døvetolk eller annen hjelp.
- h. overføring av oppgavene til punktskrift eller forstørret skrift for blinde og svaksynte, eventuelt høytlesing av oppgaveteksten.
- i. høytlesing av besvarelsen for korrektur for blinde og svaksynte.
- j. attest for dysleksi (som er anonymisert) legges ved kandidatens skriftlige besvarelse ved sensur.

§ 5.

Ved evaluering av eksamensbesvarelsene skal anonymitetsprinsippet gjelde så langt råd er.

§ 6.

Søknadsfristen for dispensasjon er i vårsemesteret 10. mars og i høstsemesteret 30. september. Søknaden rettes til Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved eksamensinspektøren.

§ 7.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet kommer i samråd med studenten og eventuelt Rådet for funksjonshemmede, frem til hvilke tiltak som bør settes i verk.

Eksamen på andre språk

Det er adgang til å besvare eksamensopp-gavene på engelsk. Tillatelse til å skrive på andre språk kan gis etter søknad når instituttene kan sette sammen eksamenskommissjoner som behersker språket.

Om begrunnelse og klage ved eksamen

Hvis du vil be om begrunnelse for et sensurvedtak, må du gjøre dette innen to uker etter at sensur har falt, eller en uke etter muntlig eksamen hvis den endelige karakteren fastsettes etter at den er holdt. Du henvender deg da til instituttsekretæren (eller en faglærer) ved vedkommende institutt eller eventuelt til eksamensinspektøren ved fakultetet. Du kan også sende skriftlig henvendelse. Hvis du ikke er tilfreds med begrunnelsen, kan du klage over sensurvedtaket. Dette må du gjøre innen to uker etter at begrunnelsen er gitt. Klagen må være begrunnet. Du kan ikke klage over karakterer til muntlig eksamen. Examen philosophicum kan du bare klage over når eksamen ikke er bestått. Se ellers forskrift om begrunnelse og klage ved Universitets- og Høgskoleeksamener bak i boka.

Examen philosophicum

Studiet begynner med examen philosophicum («forberedende prøve i filosofi»). Det er vanlig å gjøre seg ferdig med denne eksamen før en tar fatt på fagstudiet, og en må ha bestått denne prøven senest semestret før en melder seg til en fageksamen.

Det er ingen adgangsregulering til examen philosophicum. For å kunne melde seg til dette studiet er det tilstrekkelig at en oppfyller kravet til immatrikulering.

Opplysninger om pensum og undervisning finner du i Studiehandbok for examen philosophicum og Forelesningskatalogen. Det holdes en egen registrering for dette studiet i begynnelsen av hvert semester. Du kan søke om fritak for examen philosophicum dersom du 1) har oppfylt tilsvarende krav ved en annen eksamen eller prøve, 2) skal ta en fageksamen som du skal bruke som ledd i en endelig eksamen ved en annen institusjon som ikke krever en slik prøve, 3) på forhånd har en avsluttet høyere utdanning og ønsker videreutdanning uten å ta sikte på en grad ved Universitetet.

Cand.mag.-graden (candidatus/candidata magisterii)

Cand.mag.-graden er embetseksamen av lavere grad ved Universitetet i Oslo. Den kan tildeles av det enkelte fakultet, eller av Universitetet sentralt. For at man skal få en cand.mag.-grad ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, må minst 10 av fagene være samfunnsvitenskapelige fag. Ett av disse fagene må være mellomfag. Minst *ett* sam-

Fag	Semesteremne	Grunnfag	Mellomfag	Hovedfag	Embets-eksamen i faget	Mag. grad
Massekommunikasjon*		X	X			
Pedagogikk		X	X		X	X
Psykologi		X	X		X	X
Sosialantropologi		X	X	X		X
Sosialpedagogikk		X	X	X		
Sosialøkonomi		X	X		X	X
Sosiologi		X	X		X	X
Statistikk	X	X				
Statsvitenskap		X	X	X		X

* Det tas ikke opp nye studenter til massekommunikasjongrunnfag fra og med høsten -87, men det blir arrangert grunnfageksamen til og med våren -88.

funnsvitenskapelig grunnfag må være avlagt ved fakultetet. Dessuten må en ha avlagt prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk enten som del av fageksamen eller som egen prøve. (Se også under «Cand.mag.-/cand. polit.-eksamen», nedenfor.)

Den cand.mag.-graden som blir tildelt fra Universitetet sentralt, blir kalt *den interfakultære cand.mag.-graden*. Den består av fag fra flere fakultet, og har større variasjonsmuligheter enn det samfunnsvitenskapelige cand.mag.-studiet når det gjelder fag-enheter.

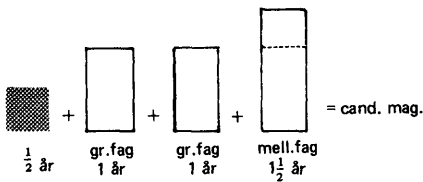
Følgende enheter kan inngå i den interfakultære cand.mag.-graden:

Halvsemesteremne	(½ semesters studietid)
Semesteremne	(1 semesters studietid)
Grunnfag	(2 semesters studietid)
Mellomfag	(3 semesters studietid)
Storfag	(4 semesters studietid)

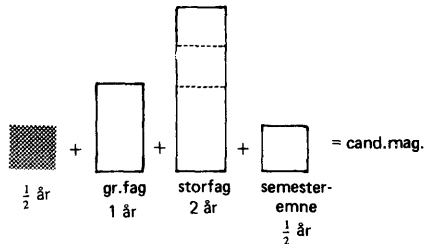
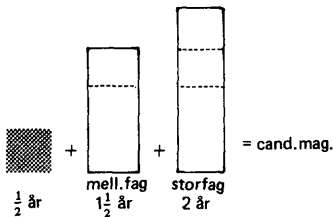
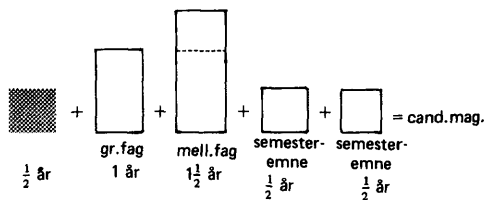
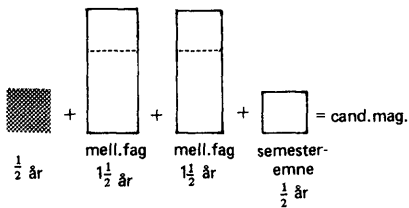
Den interfakultære cand.mag.-graden må inneholde en fagenhet med minst mellomfagsomfang, og en enhet med minst grunnfagsomfang. Ingen kan få godskrevet mer enn 2 emner (halvsemester- og semesteremne) i graden. Ut fra disse begrensningene foreligger det følgende 5 alternative sammensetningsmuligheter for fagenhetene i en interfakultær cand.mag.-grad:

Examen philosophicum for alle. Dessuten forprøver i fonetikk og språkvitenskap for alle studenter som skal ta et språkfag.

2

I alternativene 2 og 5 kan 2 halvsemesteremner erstatte semesteremnet. Alternativ 1, 2 eller 3 gir cand.mag.-graden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Oversikt over hvilken uttelling eksamener under andre grader enn cand.mag.-graden gir som del av denne

Det teologiske fakultet

Fullstendig eksamen på 1. trinn:	1 grunnfag og 1 mellomfag
Språkprøvene + eksamen i 1 hoveddisiplin:	1 grunnfag
Språkprøvene + eksamen i 2 hoveddisipliner:	1 mellomfag

Det juridiske fakultet (Studieordningen av 1984)

En avdelingseksamen:	1 grunnfag
To avdelingseksamener:	2 grunnfag eller 1 storfag
Tre eller flere avdelingseksamener:	1 grunnfag og 1 mellomfag
Særskilt eksamen i spesialfag:	1 semesteremne/10 vekttall

(Studieordningen av 1968):

1. avdeling:	1 grunnfag
1. + 2. avdeling:	1 grunnfag + 1 mellomfag
1. + 3. avdeling:	1 grunnfag + 1 mellomfag
Spesialfag:	1 semesteremne/10 vekttall

Det medisinske fakultet

1. avdeling:	1 grunnfag og 1 mellomfag

Enkeltdisipliner innen 1. avdeling gir uttelling i form av vekttall. Antall vekttall for den enkelte disiplin fås opplyst ved henvendelse til Den sentrale studie- og utdanningsadministrasjon.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Pedagogikk grunnfag + 3. avdeling av pedagogisk embetseksamen:	Storfag
Psykologi 1. avdeling: (i tillegg til psykologi grunnfag)	Mellomfag

1. avdeling sosialøkonomi (grunnfag + 2. avsnitt):	1 grunnfag + 1 mellomfag
Økonomisk avsnitt:	1 mellomfag
Statistisk avsnitt:	1 mellomfag

Dersom begge avsnitt (dvs. fullstendig 1. avdeling, gammel ordning) ønskes som del av den interfakultære cand.mag.-graden, reduseres uttellingen til 1 grunnfag + 1 mellomfag.

Det odontologiske fakultet

Eksamen i 1. avdelingsfagene kjemi, biokjemi og cytologi:	15 vekttall
Fullstendig 1. avdeling:	1 mellomfag
1. og 2. avdeling:	1 mellomfag og 1 grunnfag

Eksamener og grader ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet kan en ta de eksamener og grader som er nevnt i oppstillingen nederst på siden.

Et *semesteremne* er beregnet å kreve ett semester full tids studium. Et semesteremne kan også i enkelte tilfeller tas som deltidsstudium over ett år.

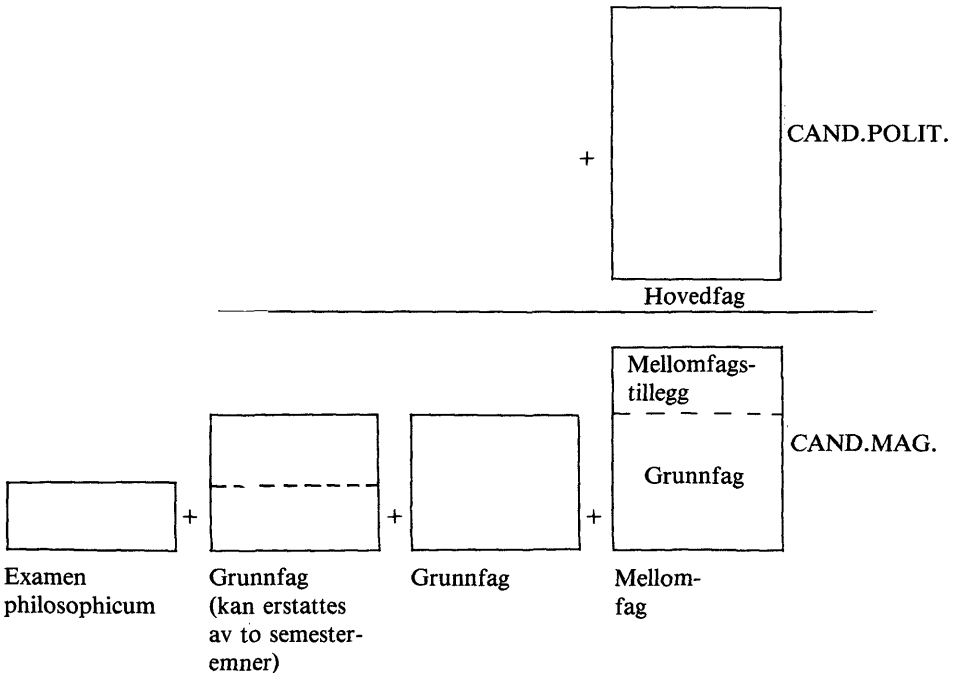
Et *grunnfag* er lagt opp som et 2-semesterstudium og er som oftest den første fageksamen studenten tar etter examen philosophicum. I noen grunnfag inngår det mindre prøver eller kurs. Slike prøver finnes i fag som sosialøkonomi, pedagogikk, statsvitenskap og massekommunikasjon. Nærmere informasjon om dette finner du under de enkelte fagene.

Et *mellomfag* er beregnet å ta 3 semestre hvorav de 2 første semestrene er felles med grunnfaget. En går opp til grunnfagseksamen i slutten av andre semestret. I tredje semestret tar en eksamen i mellomfagstillegget.

Et *hovedfag* er lagt opp som et 4-semesterstudium, men det er ikke uvanlig å bruke noe lenger studietid. For å kunne begynne på et hovedfag må en ha avlagt eksamen i mellomfaget eller mellomfagstillegget med ikke dårligere karakter enn 2,7. Ved siden av hovedfagspensumet skal studenten legge fram et selvstendig arbeid i form av en vitenskapelig undersøkelse.

Cand.mag./-cand.polit.-eksamen

Cand.mag.-graden ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet tilsvarer 4 års studier og oppnås vanligvis på grunnlag av to grunnfag og ett mellomfag, men semesteremne(r) kan også inngå i graden. To av fagene skal være samfunnsvitenskapelige fag. Ett av disse fagene må være mellomfag. Ett av fagene må være avlagt ved fakultetet. Dessuten må en ha avlagt prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk enten som del av fageksamen eller som egen prøve. En kan bruke fag fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet til andre cand.mag.-grader ved universitetet.

et er cand.mag.-grader både ved Det historisk-filosofiske fakultet og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Man kan også avlegge en interfakultær cand.mag.-grad. Se under «cand.mag.-graden» side 11. Se også reglement og utfyllende regler for tildeling av graden candidata/candidatus magisterii ved Universitetet i Oslo (bak i boka).

Cand.polit.-graden består av en cand.-mag.-utdanning pluss et hovedfag, slik at studietida til sammen blir på ca. 6–7 år. Det er ikke noen forutsetning at en må ha samfunnsvitenskapelig cand.mag.-grad for å få en cand.polit.-grad, men en må først ha avlagt mellomfagseksamen i faget en tar hovedfag i, og en må ha avlagt prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk eller ha eksamen hvor slik prøve inngår. Figurene på forrige side viser hvordan en setter sammen fag til Den samfunnsvitenskapelige cand.-mag.-graden og cand.polit.-graden.

Embetseksamener ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Embetseksamen ved fakultetet kan en ta i fagene pedagogikk (cand.paed.), psykologi (cand.psychol.), sosialøkonomi (cand.-oecon.) og i sosiologi (cand.sociol.). Studiene til disse gradene atskiller seg fra cand.-polit.-eksamen. Generelt kan en si at en i disse studiene i større grad konsentrerer seg om ett fag. I stedet for grunn-, mellom- og hovedfag er disse studiene inndelt i avdelinger, selv om også disse studiene starter med grunnfag. Antall avdelinger og studietid varierer. Embetsstudiene er beskrevet i avsnittene om de enkelte fagstudiene bak i boka. Der finner du også reglement for disse studiene.

Magistergradsstudiet

Ved Universitetet i Oslo er det adgang til å avlegge magistergradsprøven i følgende fag under Det samfunnsvitenskapelige fakultet:

Pedagogikk
Psykologi
Sosialøkonomi

Sosialantropologi
Sosiologi
Statsvitenskap

Magistergrad i psykologi gir ikke uten videre rett til å bruke tittelen psykolog. Etter lov om godkjenning m.v. av psykologer må de som har annen utdanning enn embets-eksamen i psykologi fra norsk universitet, søke om godkjenning i hvert enkelt tilfelle.

Mag.art.-graden består av to støttefag, som normalt er to grunnfag eller mellomfag, og ett hovedfag i tillegg til examen philosophicum.

Det er vanlig at grunn- og mellomfagsstudiet inngår i magistergradsfaget. Det er å anbefale at disse avlegges før en tar fatt på magistergradsstudiet. For psykologi og sosialøkonomi er det krav om grunnfags-eksamen med laud, og for statsvitenskap og sosialantropologi er det krav om mellomfagseksamen med laud.

Magistergradsstudiet er mer spesialisert i sitt opplegg enn studiet til cand.polit.-eksamen. Hovedfaget og avhandlingen inntar en mer dominerende plass i studiet som helhet, og avhandlingen forventes å være større og ligge på et høyere nivå enn for embetseksamen.

Støttefagene har til oppgave å supplere hovedfaget, gi prøven den nødvendige bredde, og gjøre den til et avrundet hele. Det ene støttefaget må støtte opp om kandidatens spesialområde innenfor hovedfaget.

Det er vanskelig å gi faste regler for støttefag, og det er derfor mulig at visse fag og fagkombinasjoner risikerer ikke å bli godkjent. For enkelte fags vedkommende er det i forskriftene tatt inn fortegnelse over hvilke fag som generelt er godkjent som støttefag. Alle andre fag som ønskes benyttet som støttefag, må det imidlertid — i god tid før melding til magistergradseksamen — søkes godkjenning for. Søknadsskjema fås ved fakultetssekretariatet og instituttene. Søknaden sendes det institutt hovedfaget hører inn under. Ved melding til eksamen i forbindelse med magistergrad brukes det vanlige skjema for eksamensmelding.

Alle magistergradsstudenter bør så tidlig som mulig diskutere studieopplegg og fagkombinasjoner med faglærere ved det institutt hovedfaget hører inn under.

Til magistergraden gis det ikke graderte karakterer, bare bestått/ikke bestått, men bestått betyr her at kandidatens prestasjoner i alle deler av studiet, også støttefagene, er laudable, dvs. karakteren 2,5 eller bedre. Dispensasjon fra laudkravet for støttefagene kan gis når gjennomsnittkarakteren for de to fagene er laud og ingen av de to fagene er dårligere enn 2,7. For de fleste fag kreves avlagt grunn- eller mellomfag med karakteren 2,5 eller bedre i hovedfaget, og dermed er kravet om laud begrenset til å gjelde det ene støttefaget.

Magistergradsforskrifter for hvert enkelt fag med opplysninger om støttefag etc., fås ved henvendelse til de aktuelle institutter og hos studieveilederen.

Reglement for magistergraden finner du bak i boka.

Doktorgrader

Det er innført nye doktorgrader ved fakultetet, dr.polit. og dr.psychol. For å kunne bli tatt opp til doktorgradsstudiet må søkerne ha embetseksamen eller annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette. Opp tak skjer en gang i året; søknadsfristen er 1. november, med opptak fra januar.

Reglementet og utfyllende regler for dr. polit.-graden se sidene 154 og 159 og for dr.psychol.-graden på side 62.

Studieplaner og søknadsskjema fås ved henvendelse til fakultetssekretariatet. Nærmere opplysninger om studiet i de enkelte fag (psykologi, sosialøkonomi, pedagogikk, sosiologi, statsvitenskap eller sosialantropologi) fås ved henvendelse til de respektive instituttene.

Dr.philos.-graden eksisterer fremdeles. Reglementene for doktorgraden kan fås ved henvendelse til fakultetssekretariatet ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Karaktersystemet

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet brukes følgende karakterskala ved de fleste eksamener:

Laudabilis prae ceteris	1,0–1,5
Laudabilis	1,6–2,5
Haud illaudabilis	2,6–3,2
Non contemnendus	3,3–4,0

Beste karakter er altså 1,0 og dårligste karakter ved bestått eksamen er 4,0. Dårligere karakter enn 4,0 betyr at eksamen ikke er bestått. For de fleste fagene ligger karaktergjennomsnittet ved grunnfagseksamen omkring 2,7.

I sosialøkonomi brukes også en gradert karakterskala, men inndelingene er forskjellig fra det forannevnte systemet, blant annet brukes hundredeler. Dette er nærmere beskrevet i avsnittet om sosialøkonomistudiet.

Ved eksamen i sosialpedagogikk brukes bare karakterene godkjent og ikke godkjent. Nærmere beskrivelse om kriteriene for disse karakterene finner en i avsnittet om dette faget. Tilsvarende karakterer brukes også i 2. avdeling av embetsstudiet i sosiologi.

Godkjenning av eksamener fra andre norske læresteder

Enkeltstudier ved de regionale høgskoler (dvs. de av de regionale høyskoler som er ført inn under eksamensloven) gir uten særskilt vurdering fritak for deler av cand.-mag.-graden. Fritak gis etter tid for tid prinsippet.

De regionale høgskolene som er ført inn under eksamensloven, er distriktshøgskoler, ingeniørhøgskoler, kommunal- og sosialhøgskoler, pedagogiske høgskoler, Norsk Journalisthøgskole og Statens bibliotekhøgskole.

En del utdanninger fra andre norske undervisningsinstitusjoner er også godkjent som del av universitetsgrader. Det er Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener (NKU) som behandler slike

søknader. Hvert halvår gir utvalget ut en ajourført liste over disse godkjente utdanningene. Studieveilederen kan gi nærmere opplysninger om dette.

Godkjenning av utenlandske eksamener

Studenter med utenlandsk utdanning som ønsker å få denne godkjent som del av grad ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, kan søke fakultetet om dette. Søknad om slik godkjenning sendes til Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Søkeren må selv gi en utførlig redegjørelse for studiets innhold, omfang og varighet, og legge ved attesterte kopier av vitnemål, kataloger, pensumlister o.l. dokumentasjon.

For utdanning fra andre nordiske land gjelder regler for internordisk eksamensgyldighet fra 1. april 1976. Et av grunnprinsippene i disse reglene er at en skal ta utgangspunkt i den normerte (normale) studietid for de utdanninger som sammenliknes. Hos studieveileder får du nærmere opplysninger om de retningslinjer som gjelder ved vurdering av utenlandsk utdanning. Der får du også reglene for internordisk eksamensgyldighet.

Utdanningskrav for adjunker og lektorer

Det er Kirke- og undervisningsdepartementet som avgjør hvilken utdanningsbakgrunn som godtas for undervisning i skoleverket. For å bli adjunkt må du ha cand.mag.-grad med minst to fag som er godkjent for undervisning og pedagogisk utdanning fra pedagogisk seminar. For å bli lektor må du ha cand.polit.-grad (eller en annen høyere grad) med minst to fag som er godkjent for undervisning og utdanning fra et pedagogisk seminar. Hvis du har lærerprøve eller annen lærerutdanning, gjelder andre bestemmelser. Se også brosjyren «Har du tenkt å bli adjunkt eller lektor? Orientering om universitetenes lærerutdanning» og Lærerutdanningsrådets brosjyre «Lærerut-

danning», som fås hos studieveilederen. Spørsmål om kompetanse for undervisning kan ellers rettes direkte til Kirke- og undervisningsdepartementet.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet har søkt Kirke- og undervisningsdepartementet om å få massekommunikasjon grunnfag godkjent for arbeid i skolen.

For tiden (mars 1986) er følgende universitetsfag godkjent for undervisning:

OBS: Fag som er merket med samme tall, gir bare undervisningskompetanse i ett fag hvis de kombineres med hverandre.

Norsk/nordisk	1
Norrøn filologi	1
Samisk	
Finsk	
Engelsk	
Tysk	
Fransk	
Russisk	
Spansk	
Italiensk	
Gresk	
Latin	
Fonetikk	2
Språkvitenskap med fonetikk	2
Lingvistik	2

Allmenn litteraturkunnskap	
Historie	
Kunsthistorie	
Sosialøkonomi	
Rettslære (herunder offentlig rett og kriminologi)	
Musikk	
Medisin	
Ernæringslære	
Miljøkunnskap	
Nordisk arkeologi	
Naturfag	
Biologi	
Kjemi	
Matematikk	3
Mekanikk	3
Informasjonsvitenskap	4
Informatikk	4

Datafag	4
Statistikk	4
Geologi	5
Geofysikk	5
Fysikk	6
Astronomi	6
Geografi	7
Planlegging/lokalsamfunn	7
Samfunnsorientert naturgeografi	7, 8
Etnografi/sosialantropologi	7, 8
Samiske studier/etniske relasjoner	7
Samfunnsvitenskap	8
Statsvitenskap	8
Sammenliknende politikk	8
Offentlig administrasjon og organisasjons-	
kunnskap	8
Samfunnsvitenskap	8
Sosiologi	8
Offentlig forvaltning og organisasjons-	
lære	8
Psykologi	9
Pedagogikk	9
Sosialpedagogikk	9
Skoleforskning	9
Kristendoms-kunnskap	10
Religionshistorie/religionsvitenskap	10
Filosofi	10
Idéhistorie	10
Teatervitenskap	11
Drama, film, teater	11
Folkeminnevitenskap	12
Folkelivsgranskning	12
Folkloristikk	12

Hjelpetiltak for funksjons- hemmede studenter

Ved Universitetet i Oslo er det etablert et råd som har fått i oppgave å legge forholdene best mulig til rette for personer med funksjonsvansker. De hovedgrupper funksjonshemmede man her tenker på er: bevegelseshemmede, synssvekkede/blinde og hørselssvekkede/døve. Rådet vil i samarbeid med universitetets administrasjon søke:

1. Å finne tekniske løsninger med henblikk på adkomst, ferdsel og arbeidsmuligheter og
2. Å sette i verk praktiske tiltak for å lette undervisningssituasjonen.

Retningslinjer for dispensasjon ved eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet for fysisk og psykisk funksjonshemmede er gjengitt på side 9.

Eventuelle henvendelser kan rettes til konsulent Ellen Solheim, Helsefysikk/Ver-netjenesten, Postboks 1060 Blindern, 0316 Oslo 3 (tlf. (02) 45 64 33/45 64 96).

Utsettelse av verneplikt

Studenter ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet som ønsker å søke utsettelse av verneplikt, skal gå fram på følgende måte:

Forsvarsdepartementet har utarbeidet et søknadsskjema som alle bes bruke (også de som søker om utsettelse av sivilarbeider-tjeneste).

Søknadsskjema fås i fakultetssekretariatet, 5. etasje, Administrasjonsbygningen, Blindern.

Søknaden sendes eller leveres til Vernepliktsutvalget for Det samfunnsvitenskapelige fakultet, ved studieveilederen. Post-adressen er: Postboks 1084 Blindern, 0317 Oslo 3.

Vernepliktsutvalget (ved studieveilederen) behandler så søknaden og sender den videre til den militære eller sivile instans sammen med en uttalelse. Hvis en søknad ikke kan anbefales i samsvar med det studenten primært ber om, vil studenten få beskjed om dette til den adresse som er opp-gitt på skjemaet.

Vær tidlig ute med søknaden og bruk det fastsatte søknadsskjema slik at misforståelser og avslag på grunn av utløpte frister unngås.

Studiefinansiering

Statens lånekasse

Søknadsfristen i lånekassen er, for studenter som er i gang med utdanning i vinter-

halvåret, satt til 1. mars dersom midlene skal være disponible før høstsemestrets start. Vanlig behandlingstid er ellers ca. 2 måneder. For studenter som skal påbegynne et studium, må søknad sendes så snart man har fått melding om at man er tatt opp ved studiet. Søknad sendes på særskilt skjema som bl.a. er utlagt i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Søknad innvilges etter vurdering av

- studieplan
- søkers økonomi
- eventuell ektefelles formue.

For søkere under 19 år tas det også hensyn til foreldres økonomi.

Utdanningsstipend gis etter en tilsvarende vurdering som for lån, men stipendet er også behovsprøvet etter ektefelle-inntekt. I utdanningsstipendet inngår bl.a. botillegg for søkere som ikke lenger bor sammen med sine foreldre.

Nærmere retningslinjer er lagt ut i resepsjonen i 1. etg. i Administrasjonsbygningen på Blindern.

Stipend og legater

Universitetet i Oslo tildeler etter søknad studentstipend. Disse søkes for ett semester av gangen, og søknadsfristen er 1. oktober og 1. mars for de påfølgende semestre. Stipendene kan søkes av alle studenter, men gis bare i sjeldne tilfeller til nye studenter.

Søknadsskjema fås ved ekspedisjonskontoret i 1. etasje i Administrasjonsbygningen.

Det eksisterer for øvrig en rekke legater som gir stipend til utdanningsformål. Opplysninger om de fleste av disse står i boken «Stipend og legathåndboken 1986».

En del kommuner gir også stipend til studenter fra kommunen. Henvendelser om disse rettes til de enkelte kommuner.

MASSEKOMMUNIKASJON

MELLOMFAG

(TVERRFAGLIG GRUNNFAG I KOMMUNIKASJON OG MEDIESTUDIER)*

Adresse: Institutt for presseforskning**
 Eilert Sundts hus, 6. etg.
 P.b. 1093 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 52 68

Innledning

Massemediene spiller en stadig større rolle i det moderne samfunn, og det er først og fremst deres fremvekst og utbredelse som har skapt dagens informasjonssamfunn. Denne utviklingen reiser en rekke spørsmål i tilknytning til mediernes oppbygning og virkemåte i en bredere sosial sammenheng. Slike tema har fått en sentral plass både i empirisk samfunnsforskning og i den kritiske samfunnsdebatt. Medieforskningen har sitt opphav i ulike faglige tradisjoner, men i dag er studiet av massekommunikasjon et eget tverrvitenskapelig forskningsfelt der man systematisk utforsker de økonomiske, politiske, kulturelle, sosiale og psykologiske konsekvenser av den stadig økende spredning av sentralt formidlet kultur, normer og informasjon.

Massekommunikasjon tar sikte på å gi studentene en innføring i dette forskningsfelt, kombinert med grundige kunnskaper om dagens mediesituasjon. På den ene side vil faget gi grunnleggende teoretiske kunnskaper om kommunikasjon som sosialt fenomen, og en oversikt over de viktigste

tilnæringsmåter og problemområder i dagens forskning om medier og kommunikasjon. På den annen side vil det gi en grundig innføring i de enkelte mediernes oppbygging og virkemåte, i publikums bruk av mediene og i deres reaksjoner på innholdet. Til sammen vil dette gi studentene kunnskaper av praktisk betydning på mange samfunnsområder og i ulike yrker, og et godt grunnlag for selvstendig og kritisk vurdering av mediernes funksjoner i samfunnet, og av aktuelle mediespørsmål.

Massekommunikasjon bygger på en generell samfunnsvitenskapelig forsknings-tradisjon.

Det gis nå bare undervisning i mellom-fagstillegget i massekommunikasjon. Men et nytt grunnfagstilbud forberedes.

Grunnfag

Det tas ikke lenger opp nye studenter til grunnfagsstudiet i massekommunikasjon. Dette skyldes etableringen av et nytt tverrvitenskapelig mediefag i samarbeid mellom Det samfunnsvitenskapelige og det historisk-filosofiske fakultet (se nedenfor).

Siste ordinære eksamen i massekommunikasjon grunnfag avholdes høsten 1987. Det vil bli anledning til å ta eksamen i dette grunnfaget også i 1988. Nærmere opplysninger ved instituttet.

*) Navnet på det nye mediefaget er ikke fastsatt.

**) Instituttets navn vil bli endret i forbindelse med overgangen til et nytt tverrfakultært mediefag. Også adressen kan bli endret.

Mellomfag

Mellomfaget består av grunnfag massekommunikasjon og et mellomfagstillegg av ett semesters varighet. Mellomfagstillegget krever fordypet kjennskap til metode og grunnlagsproblemer i medieforskningen, til medieorganisasjoner og journalistikk samt til publikumsanalyse. Pensum består av en fellesdel på ca. 1400 sider og en selvvalgt del på 250–300 sider. Dessuten skal studentene skrive en semesteroppgave på 15–20 sider. Semesteroppgaven og det selvvalgte pensum fastsettes i samråd mellom studenten og lærerne.

Pensum

Det tas forbehold om endringer i pensum. Nærmere opplysninger ved instituttet.

Denis McQuail: *Mass Communication Theory*, Sage, London, 1983. s. 225

Klaus Krippendorff: *Content Analysis*, Sage, Beverly Hills, 1980. s. 180

John Hartley, *Understanding News*, Methuen, London, 1982. s. 180

Olle Findahl og Birgitta Höijer: *Begripelighetsanalys*, Studentlitteratur, Lund, 1984. s. 170

Alexis S. Tan: *Mass Communication Theories and Research*, Grid Publishing, Columbus Ohio, 1981. Part II: Communication and Persuasion. s. 120

Jerome L. Singer: «The Power and Limitations of Television: A Cognitive-Affective Analysis», i Percy H. Tannenbaum (red.), *The Entertainment Functions of Television*, Lawrence Erlbaum Assoc., Hillsdale, New Jersey, 1980. s. 33

George Comstock et al.: *Television and Human Behavior*, New York, Columbia University Press, 1978. Kapitlene 1, 3, 4, 6 og 7. s. 200

Herbert J. Gans: *Deciding What's*

News, Random House, New York, 1979. Kapitlene 1 til og med 9. s. 300

Ola B. Siverts: «Utsiktet endring eller strategisk manipulasjon?» *Pressens Årbog* 1981/82. s. 24

Sidetall fellesdelen: s. 1432

Undervisning

Det foreleses over henholdsvis innholdsanalyse og det øvrige pensum av fellesdelen. Dessuten gis det et oppgaveseminar i tilknytning til semesteroppgaven.

Eksamen

Før man kan melde seg til eksamen i mellomfagstillegget må man enten ha bestått grunnfaget i massekommunikasjon eller kandidaten melder seg opp samtidig til grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. I det siste tilfelle gis det ikke sensur for mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består til grunnfagseksamen.

Dersom kandidaten ikke har bestått eksamen i grunnfagets metodedel (4 timer), så avlegges denne samtidig med eksamen i mellomfagstillegget.

Eksamen i mellomfagstillegget består av en semesteroppgave, en 8 timers skriftlig prøve og en frivillig muntlig prøve.

Semesteroppgaven skal være innlevert og godkjent før man kan gå opp til skriftlig eksamen. Innen nærmere fastlagt frist, som kunngjøres i forelesningskatalogen, skal kandidaten levere semesteroppgaven i to eksemplarer på instituttet. Semesteroppgaven skal ha et omfang på 15–20 maskinskrevne A4 sider, med et sammendrag på ca. 10 linjer. Semesteroppgavene i massekommunikasjon vil være offentlig tilgjengelig som en del av instituttets samlinger etter at de er godkjente.

Ved beregning av karakteren før muntlig prøve teller semesteroppgaven og skriftlig eksamen med en halvpart hver. Både ved den skriftlige og muntlige delen av pensum kan det eksamineres i den selvvalgte delen

av pensum. Ved muntlig eksamen må kandidaten dessuten vente å bli eksaminert i tilknytning til semesteroppgaven.

Ved beregningen av den endelige karakteren for mellomfaget teller karakteren for grunnfaget i massekommunikasjon, inkludert eksamen i metode/statistikk, med $\frac{2}{3}$, og karakteren for mellomfagstillegget med $\frac{1}{3}$.

Tverrfaglig grunnfag i kommunikasjon og mediastudier

Det er under planlegging et nytt tverrvitenskapelig mediefag, i samarbeid mellom Det samfunnsvitenskapelige og Det historisk-filosofiske fakultet. Det vil i første omgang bli tilbudt grunnfag, senere også mellomfag og hovedfag. Det nye grunnfaget vil trolig komme i gang våsemesteret 1988.

Nærmere opplysninger vil etter hvert foreligge på instituttet og i fakultetets sekretariat.

Overgangsordninger

Grunnfag i massekommunikasjon vil gi adgang til å søke videre studier under det nye mediefaget. Mellomfag i massekommunikasjon vil gi adgang til å søke hovedfag i det tverrfaglige mediestudiet. Mellomfagstillegget i massekommunikasjon vil bli opprettholdt inntil mellomfagstillegget i det nye mediefaget er klart, trolig våsemesteret 1989.

Det er ikke klart når hovedfagsundervisning i mediefaget kan starte. Nærmere opplysninger fås ved instituttet.

PEDAGOGIKK

GRUNNFAG - MELLOMFAG - HOVEDFAG

EMBETSSTUDIUM

SEMESTEREMNE I SKOLEUTVIKLING

Adresse: Pedagogisk forskningsinstitutt
 Helga Engs hus, 2. etg., blokk C
 P.b. 1092 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 53 51

Orientering om innmelding til studiet i Pedagogikk

1. Alle som skal starte pedagogikkstudier ved Pedagogisk forskningsinstitutt, uansett hvilken eksamen i pedagogikk de sikter mot, må ha studierett ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Jfr. reglement og utfyllende regler for adgangsbegrensningen til Det samfunnsvitenskapelige fakultet, bak i boka.
2. Alle pedagogikkstudenter skal hvert semester de studerer ved instituttet fylle ut «Intern fagpåmelding/semesterkort», som innleveres like etter at semestret har startet. Slikt skjema fås ved henvendelse til instituttet. Studenten må ha betalt semesteravgiften for vedkommende semester før innlevering av fagpåmelding til instituttet.

Innledning

For pedagogikk grunnfag ble det innført ny studieplan fra og med høsten 1975 og for mellomfag og hovedfag fra og med våren 1976.

Studenter som har avlagt helt grunnfag eller mellomfag etter gammel studieordning, kan begynne på henholdsvis mellomfag og hovedfag etter ny studieordning. I sistnevnte tilfelle må imidlertid karakteren

til mellomfaget eller mellomfagstillegget være 2,7 eller bedre.

Studenter som ønsker å starte på mellomfagstillegget eller hovedfaget på grunnlag av annen ekstern utdanning, må søke instituttet om dette.

En gjør oppmerksom på at for studenter som skal opp til grunnfagseksamen høsten 1987, er det studieplanen i Studiehandboka 1986/87 som gjelder, mens planen i foreliggende studiehandbok gjelder for studenter som skal opp våren og høsten 1988.

Allmenn orientering

Pedagogikk er læren om oppdragelse og undervisning. Siktetpunktet for pedagogikkstudiet, som har vært studiefag ved Universitetet i Oslo siden 1939, er å oppnå innsikt i oppdrags- og undervisningsprosessens egenart, former, betingelser og mål, slik at kandidaten skal bli i stand til å analysere, forstå, vurdere og utøve pedagogisk virksomhet.

Den pedagogiske vitenskap må i sin analyse av pedagogisk virksomhet trekke inn synspunkter av både normativ og deskriptiv art fra en rekke vitenskaper. Av sentrale hjelpevitenskaper for pedagogikkstudiet kan nevnes filosofi, historie, psykologi og sosiologi.

Forelesninger/seminarer og pensumlitte-

ratur er ordnet ut fra de ulike pedagogiske deldisipliner. Man legger likevel vekt på at studentene for å belyse spesifikke problem, søker å integrere kunnskap fra de ulike pedagogiske deldisiplinene.

I dag er det mulig å følge disse studie-veier:

- som del av cand.mag.- og cand.polit.-eksamen;
 - grunnfag, mellomfag, hovedfag.
- som embetsstudium: 4 avdelinger som fører fram til cand.paed.-graden.
- magistergraden i pedagogikk.

Grunnfag gir kompetanse og grunnlag for undervisning i valgfaget *Personlære* på grunnskolen ungdomstrinn og for undervisning i *psykologi* som del av samfunnsfag og som valgfag i den videregående skole. Det kreves fagmetodikk med fagdidaktikk som del av den praktisk-pedagogiske utdanningen på samme måte som for andre skolefag.

Kanskje like viktig er den mer uformelle kvalifisering som et pedagogikk grunnfag gir med tanke på lærerrollen i dagens skole. Grunnfagsstudiet tar opp mange spørsmål og problemer som angår lærere og elever, og søker å sette skolen inn i en samfunns-sammenheng og å analysere forholdet skole-samfunn. Skolens læreplaner og problemer i forbindelse med planlegging og gjennomføring av undervisning er et sentralt element i studiet. Det samme er en rekke spørsmål som vedrører elevene og deres forutsetninger — utvikling, læring, motivasjon. Kunnskap om, innsikt i og forståelse for den enkelte lærer og for lærere som fyller spesielle funksjoner som f.eks. sosiallærer, undervisningsinspektør og skoleleder.

Mellomfaget vil, på grunn av den valgfrihet studenten har når det gjelder emne for semesteroppgave langt på vei kunne «skreddersyes» etter enkelte læreres eller lærergruppers behov. Og studiet fungerer i dag også som videreutdanning for lærere som har behov for å kvalifisere seg for yrkesfunksjoner i skolen som del av læreryrket og lærerrollen.

Psykologidelen i mellomfagstillegget vil kunne gi generell innsikt om personlighetsutvikling ut fra utviklingsproblemer/psykogene lærevansker, en innsikt som f.eks. vil kunne være verdifull for en lærer som fungerer som rådgiver i den videregående skole. Det historisk-sosiologiske pensum vil kunne bidra med innsikt rettet mot forståelse av den samfunnsmessige sammenheng skole og utdanning står under innflytelse av. Didaktikkdelen åpner bl.a. for mulighet for å konsentrere seg om didaktiske spørsmål knyttet til spesielle skoleslag eller utdanningsinstansjoner og/eller spesifikke fag eller områder, som fremmedspråkpedagogikk, åpen-skole spørsmål, evaluering, læremidler, lesevaner og leseundervisning på begynnertrinnet etc.

Et hovedfag i pedagogikk kan kvalifisere for mange forskjellige oppgaver avhengig av det fordypningsområde studenten har valgt for hovedfagsstudiet. Studenter som har tatt pedagogikk hovedfag sitter i mange forskjellige stillinger i skoleverket, f.eks. ved de pedagogiske høyskoler og distrikthøyskoler, innenfor skoleadministrasjonen på ulike nivåer, innenfor den pedagogiske veiledningstjenesten, i forlagsstillinger, stillinger innenfor ulike massemedia etc.

Embetsstudiet i pedagogikk er, bortsett fra de forskningsrettede studier til magistergraden og doktorgraden, den høyeste pedagogiske utdanning i landet vårt. Det er innrettet mot yrkesfunksjoner som lektor- og amanuensisstillinger i pedagogikk ved universitetet, distriktshøyskoler og lærerskoler m.m.

Videre gir embetsstudiet kompetanse for stillinger i den pedagogisk-psykologiske rådgivningstjenesten på linje med cand.-psychol.

Ellers kvalifiserer embetsstudiet i pedagogikk — både formelt og reelt — for en rekke yrkesfunksjoner innen skoleadministrasjonen på høyere nivå, for arbeidet med lærebøker (forlag), i den pedagogiske veiledningstjenesten både ved pedagogiske sentra og som konsulenter ved skolekontor (kommunale- og fylkeskontor), innen vok-

senopplæring, for forsøks- og utviklingsarbeid etc.

Magistergradsstudiet kvalifiserer i første rekke for forskningsarbeid.

Grunnfag

Grunnfagsstudiet tar sikte på å gi en generell innføring i sentrale pedagogiske disipliner.

Grunnfagseksamen i pedagogikk kan inngå i en fagkrets som fører fram til cand.-polit. eller cand.mag. eksamen. Den kan videre benyttes som støttefag til magistergraden.

I den utstrekning instituttet har kapasitet til det, innledes studiet med et introduksjonskurs som tar sikte på å gi en oversikt over pedagogikkens virkefelt og forskningsområder. Deretter følger en innføring i noen sentrale pedagogiske disipliner:

Pedagogisk psykologi med allmennpsykologisk innføring: En tar her opp psykologiske begreper, teorier og forskningsresultater som er relevante i den pedagogiske situasjon. Ved siden av den allmennpsykologiske innføring omfatter disiplinen følgende emner: Utvikling (barne- og ungdomspsykologi) og læring.

Pedagogisk historie, pedagogisk filosofi og pedagogisk sosiologi: Pedagogisk historie omfatter den norske skoles historie, pedagogisk idéhistorie og komparativ pedagogikk. Pedagogisk filosofi omfatter filosofiske problemer med relasjon til pedagogisk forskning og pedagogisk virksomhet. Pedagogisk sosiologi omfatter begreper og teorier fra sosiologien som har betydning for forståelsen av pedagogiske problemer.

Didaktikk og oppdragslære: En tar her opp målsetningsproblemer, utvelging og organisering av lærestoff og læringsaktiviteter og tilrettelegging og vurdering av oppdragslære- og undervisningssituasjoner.

Dessuten omfatter grunnfag et innføringskurs i forskningsmetoder. Kurset tar sikte på å gi den innsikt studenten vil ha behov

for under studiet av pedagogisk forskningslitteratur.

Undervisning

Undervisningen for grunnfagsstudiet vil bli gitt både som forelesninger og i seminarform.

Ved siden av undervisning i de ulike deler av faget blir det avholdt seminarer for integrering av de ulike disipliner som inngår i grunnfaget.

Melding om undervisningen for grunnfag vil for hvert semester bli gitt i forelesningskatalogen.

Pensum

Til hver av de pedagogiske disiplinene og til kurset i forskningsmetoder er det utarbeidet en mål- og emnebeskrivelse. Dessuten følger veiledende forslag til grunnbøker. Forslag til utfyllende lesing vil bli gitt i tilknytning til undervisningen.

De foreslåtte grunnbøker presiserer nærmere de emnene som er angitt for grunnfagsstudiet, og angir et rimelig nivå og omfang av disse emnene.

Studentene kan lese andre grunnbøker, men må påse at disse gir en tilsvarende dekning.

Eksamen

Melding til eksamener i pedagogikk skjer på spesielt skjema ved universitetets ekspedisjonskontor og ikke ved instituttet. Fristen for melding til eksamen gjøres hvert semester kjent i forelesningskatalogen.

Grunnfagseksamen består av to skriftlige prøver som hver varer 8 timer. Det gis én samlet karakter for de to prøvene etter gradert skala.

Eksamensoppgavene gis med utgangspunkt i studieplanens mål- og emnebeskrivelse. Første dag gis det to oppgaver av essaytypen, hvorav den ene skal besvares. Andre dag gis det 5 småoppgaver, hvorav kandidaten velger bort én oppgave.

Det understrekes at eksamensoppgavene både kan bli gitt innenfor de enkelte disiplinene av studiet og at de kan omfatte integrering av flere disiplinene.

I tillegg kommer en 4 timers prøve i forskningsmetoder. Ved vurdering av denne siste prøven brukes skalaen godkjent/ikke godkjent.

Melding til grunnfagseksamens hoveddel forutsetter at studenten har avlagt eller meldt seg til prøven i forskningsmetode.

Mål- og emnebeskrivelse for de enkelte disiplinene og for kurset i forskningsmetoder

PEDAGOGISK PSYKOLOGI MED ALLMENNPSYKOLOGISK INNFØRING

Pedagogisk psykologi omfatter den psykologiske kunnskap og viten som kan bidra til forståelse av oppgaver og problemer som knytter seg til oppdragelse og annen hjelp i oppveksten, og til den mer systematiske opplæringsvirksomhet som blir organisert for mennesker på ulike aldersnivå og med ulike formål, herunder spesialpedagogiske tiltak.

Innholdet i denne disiplinen knyttes til psykologiske begreper, teorier og forskningsresultater som er relevante for pedagogisk virksomhet, både i den generelle oppdragelse og i undervisningssituasjoner. Kunnskapsinnholdet skal bidra til å belyse såvel teoretiske som praktiske oppdragelses- og undervisningsproblemer.

Innholdet i den pedagogiske psykologi er altså ikke avgrenset til å omfatte bare det som kan anvendes i pedagogisk virksomhet. Disiplinen omfatter også stoff som kan bidra til å prege faglig tenkemåte og holdninger, og derved gi et bedre grunnlag for valgavgjørelser i situasjoner som krever pedagogiske vurderinger.

Hvilken psykologisk kunnskap som oppfattes som relevant i den pedagogiske virksomhet, vil ikke *bare* bestemmes av emnes art og innhold, men også ut fra hvilket synspunkt en nærmer seg disse, og på hvil-

ken måte en arbeider med dem. Det er ikke minst den enkelte pedagog som avgjør i hvilken grad og på hvilken måte den psykologiske kunnskap og innsikt gjøres relevant for den pedagogiske virksomhet. For at dette skal lykkes i studiet, kreves det innsats ikke bare på det rent teoretiske plan, men også når det gjelder å relatere teoretisk kunnskap til praktiske situasjoner og ikke minst til en selv og ens egen pedagogiske virksomhet. Psykologistudiets bidrag innenfor pedagogikken vil dermed først og fremst ligge i de muligheter det gir til å utdype og klargjøre pedagogens forståelse av sin virksomhet, seg selv og de mennesker han/hun får å gjøre med i sin virksomhet.

Målet for innføringsstudiet i pedagogisk psykologi er å utruste og motivere for videre pedagogisk fagstudium og for praktisk pedagogisk virksomhet.

Studiet skal føre fram til (1) kjennskap til disiplinens terminologi og metoder, (2) oversikt over disiplinens grunnleggende problemer og områder, (3) et visst kjennskap til ulike teoretiske synsmåter og prinsipper og (4) innsikt i psykologiens betydning for pedagogikken.

Studenten skal kunne anvende pedagogisk-psykologiske fagtermer i samsvar med definisjoner eller presiseringer som han/hun kan gi en faglig begrunnelse for. Det kreves kjennskap til de metoder og metodeproblemer som er særlig aktuelle innenfor den pedagogisk-psykologiske forskning. På grunnlag av denne kunnskap skal studenten kunne tolke og vurdere kritisk aktuelle forskningsresultater.

Videre kreves kunnskap om sentrale psykologiske fenomener og prosesser og sammenhenger mellom disse.

Studenten skal ha et visst kjennskap til sentrale teoretiske synsmåter eller forklaringsprinsipper innenfor de ulike pedagogisk-psykologiske problemområder.

Endelig skal studenten ha innsikt i den pedagogiske psykologiske muligheter og begrensninger innenfor den pedagogiske vitenskap og for praktisk pedagogisk virksomhet.

Disiplinen pedagogisk psykologi omfatter generell innføring i (A) allmenn psykologi, (B) utvikling (barne- og ungdomspsykologi) og (C) læring.

A. Allmenn psykologi

En konsentrerer seg her om generelle begreper og prosesser som et grunnlag for studiet av utvikling og læring.

- Grunnleggende kognitive funksjoner: persepsjon, språk, begrep, tenkning, intelligens.
- Læring, læring/modning, arv/miljø.
- Emosjonelle og motivasjonelle prosesser. Konflikt og tilpasning.
- Sosiale prosesser, gruppedynamikk, innstillinger, normer og roller.

B. Utvikling (Barne- og ungdomspsykologi)

1. Generelle utviklingspsykologiske begreper og problemer

Utvikling, vekst, modenhet, utviklingsopp-gave, differensieringsprinsippet, integreringsprinsippet, sekvensprinsippet, stadieprinsippet.

Ungdomsalderens spesielle problemer: Kjønnsmodning, identitetsproblemet, yrkesvalg, kriminalitet og stoffbruk som ungdomsfenomen, ungdomsseksualitet.

2. Utviklingsområder

- a. *Fysisk og motorisk utvikling*: Generelle utviklingstrekk.
- b. *Kognitiv utvikling*: Generelle utviklingstrekk ved persepsjon, språk, begrep, tenkning, intelligens, kreativitet.
- c. *Utviklingen av motiver og emosjoner*: Generelle utviklingstrekk, spesifikke grunnleggende behov og emosjoner.
- d. *Sosial utvikling*: Generelle utviklingstrekk ved forholdet til voksne og til jevnaldrende.
- e. *Moralsk utvikling*: Internaliseringsprosessen. Danning av innstillinger, normer, verdier, samvittighet, karakter.
- f. *Religiøs utvikling*: Generelle utviklings-

trekk ved religiøs tenkning, opplevelse og atferd.

- g. *Interesseliv og skapende virksomhet*: Generelle utviklingstrekk ved lek, forming og andre skapende aktiviteter, leseinteresser og bruk av massemedia.

3. Sosialisering og personlighetsdanning

Ego- (selv-)utviklingen. Personlighetens utvikling og integrasjon. Familien og øvrige faktorer i sosialiseringprosessen.

C. Læring

1. Læring som generelt fenomen

- a. Begrepet operasjonelt og teoretisk definert.

- b. Overordnet prinsipp:

Læring som resultat av samspill (interaksjon) mellom en *person* og en *situasjon*.

Personforutsetninger.

Situasjonsbetingelser.

Læring og læringssvikt eller lærevansker i tilknytning til personforutsetninger og situasjonsbetingelser.

- c. Læreprosessen.

Assosiativ læring.

Kognitiv læring.

- d. Hukommelse og glemsel. Overføring av læring.

Korttids- og langtidshukommelse.

Prosesser og faktorer av betydning for hukommelse og glemsel av ulike typer av lærestoff og ferdigheter.

Generalisering og diskriminering.

Retroaktiv og proaktiv letting og hemning.

2. Læringsområder sett i lys av læring som generelt fenomen (C.1)

- a. Emosjonell og motivasjonell læring. Emosjoners og motivers betydning for læring og prestasjoner.
- b. Perseptuell læring. Oppmerksomhet. Selektivitet.
- c. Ferdighetslæring.
- d. Begrepslæring. Språklæring.

- e. Læring av prinsipper.
- f. Tenkning. Kritisk tenkning. Skapende tenkning. Problemløsning.
- g. Sosial læring.

Grunnbøker:

- Atkinson, Richard C.: Introduction to psychology. /Richard C. Atkinson, Rita L. Atkinson og Ernest R. Hilgard. — New York: Harcourt Brace Jovanovich, Inc., 1983, 8. utg. Kap. 1, 2 (s. 53–57), 3–5, 7–14, 17–18. — 470 s.
- Evenshaug, Oddbjørn: Barne- og ungdomspsykologi. /Oddbjørn Evenshaug og Dag Hallen. — Oslo: Fabritius forlag, 1977, 2. utg. (eller senere utgaver). — 448 s.
- Rørvik, Harald: Pedagogisk psykologi med generell psykologisk innføring. — Oslo: Universitetsforlaget, 1976, 2. utg. (eller senere utgaver). Kap. 1–15. — 209 s.
- Stensaasen, Svein: Gruppeprosesser, læring og samarbeid i grupper. /Svein Stensaasen og Olav Sletta. — Oslo: Universitetsforlaget, 1983. Kap. 2–9. — 153 s.

Pedagogisk historie, pedagogisk filosofi og pedagogisk sosiologi

Dei pedagogiske problema som desse delområda skal gi innsikt i, er på mange måtar ulike. Men dei er også på same tid i nær slekt med kvarandre. Til dels høyrer dei vår eiga tid til, og til dels var dei aktuelle i tidlegare tider. Dei har like ofte med den pedagogiske røyndommen å gjere som med den pedagogiske idéverda. Problema kan dreie seg om konkrete forhold, og dei kan vere av prinsipiell karakter. Men felles for dei er at dei må sjåast i ein kulturell og samfunnsmessig samheng for å bli rett forstått. Dette gjeld like mykje om problema er filosofiske eller sosiologiske, om dei har med samanlikningar mellom pedagogiske fenomen over landegrensene å gjere, og like mykje om problema er fortidige eller nåtidige.

Det er dessutan eit karakteristisk trekk

ved desse problema at dei i stor utstrekning er naturlege forskningsobjekt også for fleire andre vitenskaplege disiplinar; såleis for sosial og politisk historie, filosofi og andre samfunnsvitenskapar. Derfor er det også lite skarpe grenser mellom desse forskningsgreinene og dei delområda av pedagogikken som det her gjeld.

Studiet av pedagogisk historie, pedagogisk filosofi og pedagogisk sosiologi skal ikkje berre gi innsikt i pedagogiske problem og i deira samheng med kultur og samfunnsforhold i fortid og nåtid. Det skal samstundes gi kjennskap til forskningsmetodar som nok er mest aktuelle på desse delområda, men som på same tid er av interesse under studiet av også andre delar av pedagogikken.

Pedagogisk idéhistorie

Studiet av pedagogisk idéhistorie fører inn i dei sentrale problemstillingane i oppseding og undervisning som kvar generasjon, og ikkje minst vår eigen, må ta opp til vurdering. Idéhistoria avspeglar både den humanistiske, naturvitenskaplege og samfunnsmessige sida ved pedagogikken og viser korleis intellektualistiske, biologiske og sosiologiske menneskesyn er med og bestemmer målsetting, fag og metodar, læreplanar og skoleordning. I relasjonane individ/samfunn og samfunn/skole kjem det politiske og sosiale aspektet klart fram.

Idéhistoria er ei viktig kjelde til kunnskap om pedagogiske og skolepolitiske forhold, og studiet vil kunne skape vidsyn og betre forståing av den kontinuerlege debatt om oppseding og undervisning.

Studiet omfatter:

1. Realismens pedagogiske idéar.
2. Opplysningstida — idéar og sentrale pedagogar.
3. Den klassisk-idealistiske epoken.
4. Tankeretningar og reformpedagogar på 1800-tallet.
5. Pedagogiske hovudstraumar i vårt hundreår.

Grunnbøker:

Myhre, Reidar: *Pedagogisk idehistorie fra oldtiden til 1850*. — Oslo: Fabritius forlag, 1976. — s. 148–307. — 160 s.

Myhre, Reidar: *Pedagogisk idehistorie fra 1850 til i dag*. — Oslo: Fabritius forlag, 1976. — 215 s.

Norsk skolehistorie

Studiet av den norske skoles historie skal omfatte både den utviklinga som faktisk har skjedd, og dei krefter og motiv som har vore med på å bestemme denne utviklinga. Så langt det er råd, skal dei pedagogiske problema sjåast i samfunnsmessig, kulturell og politisk samheng. Den norske pedagogiske historie bør dessutan sjåast i samheng med den generelle pedagogiske idéhistoria. Studiet skal gjelde utviklinga heilt fram til dei aktuelle problema i norsk skole, og dessutan omfatte kjennskap til dagens grunnskole i dei andre nordiske landa.

Studiet omfattar:

1. *Grunnskolen*.
Allmugeskole — folkeskole — grunnskole.
2. *Ungdomsskolar*.
Folkehøgskolar, fylkesskolar, kristelege ungdomsskolar.
3. *Den vidaregåande skolen*.
Borgarskole — middelskole — realskole. Latinskele — lærd skole — gymnas — vidaregåande skole.
4. *Lærarutdanninga*.
Seminar — lærarskolar — pedagogiske høgskolar.
Lærarutdanninga ved universiteta.
5. *Einskapsskole og differensiering*.
Standsskolesystemet — einskap til 5.— til 7.— til 9.—12. trinn.
Differensiering i grunnskolen og vidaregåande skolar.
6. *Mål og middel i undervisninga*.
Formål. Læreplanar. Fagkrins. Arbeidsmåtar og hjelpemiddel.
7. *Evaluering- og kompetanseproblem*.
Karaktergiving. Eksamensordningar.
8. *Styringsorgan og ansvarsfordeling*.

Skole — kyrkje. Skole — stat, fylke, kommune, krins.

Ulike råd og organ i skolestellet.

9. *Komparativ pedagogikk*.

Grunnskolen i dei nordiske land.

Grunnbøker:

Dokka, Hans-Jørgen: *Reformarbeid i norsk skole. 1850-årene – 1985*. — Oslo: NKS-forlaget, 1986. — 220 s.

Høigård, Einar: *Den norske skoles historie. En oversikt*. /Einar Høigård og Herman Ruge. Ny utgave ved Knut Ingar Hansen. — Oslo: Cappelen forlag, 1971. s. 32–167, 183–248. — 200 s.

Nordisk Ministerråd: *Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbeid. Grunnskolen i Norden 1976*. NU B 1977:5. s. 9–89. — 80 s.

Pedagogisk filosofi

Det sentrale siktemålet med studiet av pedagogisk filosofi er å gi ei innføring i korleis denne kan vere med å belyse sentrale pedagogiske spørsmål. Ein søkjer å nå dette målet gjennom ei analyse av sentrale pedagogiske omgrep, ulike sider ved undervisning og oppseding og sentrale pedagogiske grunnlagsproblem.

Studiet omfattar:

Klargjering av omgrepsbruk og filosofiske premissar som ligg bak ulik bruk av følgjande sentrale pedagogiske omgrep:

- undervisning — oppseding
- læring — utvikling
- indoktrinering
- autoritet — fridom
- danning — allmenndanning
- innhald — lærestoff — kunnskap
- teori — praksis
- mål — verdiar

Grunnbøker:

Løvlie, Lars: *Pedagogisk filosofi for praktiserende lærere*. — s. 19–34. I *Pedagogen*, årg. 22, nr. 1 (1974). — 15 s.

Schofield, Harry: *The Philosophy of Education. An introduction*. — London:

George Allen and Unwin Ltd., 1972–1974. Kap. 1–4, 6–9, 11 og 13. — 200 s.

Pedagogisk sosiologi

Pedagogisk sosiologi har med dei kreftene å gjere som er verksame i den allmenne sosialiseringprosessen. I studiet kjem ein også inn på dei einingane og mønstra i skole og samfunn som høyrer med i og er med og styrer denne prosessen. I studiet vil det norske undervisningsverket vere det naturlege grunnlaget for den faglege framstillinga.

Studiet omfattar:

1. Utdanning og ulikhet.
2. Skolen som samfunn og kultur.
3. Funksjonshemninger og sosiale avvik i skolen.
4. Utdanning og lokalsamfunn.
5. Utdanning og etniske grupper.
6. Utdanning og kjønnsroller.

Grunnbøker:

Kopisamling i pedagogisk sosiologi. — 170 s.

Didaktikk og oppdragelsesteori

I didaktikk og oppdragelsesteori behandles spørsmålene om undervisningens og oppdragelsens HVA (mål og innhold), HVORDAN (metoder/midler) og HVORFOR (begrunnelse). For å besvare disse spørsmålene i en gitt situasjon må det gjøres en rekke overveielser og foretas valg. Didaktikk og oppdragelsesteori bidrar her med en teoretisk bakgrunn og en ramme for slike overveielser og beslutninger.

Formålet med studiet i didaktikk og oppdragelsesteori er å

1. Klargjøre og systematisere forhold som angår sentrale problemer innenfor undervisning og oppdragelse.
2. Gi kunnskap og forståelse som undervisnings- og oppdragelsesmessige vurderinger og avgjørelser kan baseres på.
3. Bidra til å utvikle et helhetssyn på faget pedagogikk.

Studiet i didaktikk og oppdragelsesteori skal altså i første rekke gi oversikt over et stort fagområde og innsikt i de vurderinger som bør gjøres på ulike ledd i undervisnings- og oppdragelsesprosessen.

Ettersom de andre områder i studiet behandler spørsmål som har konsekvenser for undervisnings- og oppdragelsesmessige vurderinger og avgjørelser, er det en forutsetning at disse er gjennomgått eller studeres parallelt slik at dette fagstoffet kan anvendes i studiet av didaktikk og oppdragelsesteori. Slik sett kan didaktikk og oppdragelsesteori betraktes som et fagfelt som har en viktig oppgave i å integrere fagstoff fra andre deler av pedagogikkfaget og relatere dem til undervisning og oppdragelse.

Studiet omfatter en generell del (A) som tar opp enkelte grunnlagsproblemer, en del (B) som er knyttet til noen sentrale didaktiske kategorier og en del (C) som tar opp noen sentrale oppdragelsesteoretiske emner og problemstillinger.

Nedenfor følger en oversikt over de hovedemner innenfor disse tre delene som det kreves at studenten skal ha innsikt i og kunne redegjøre for og gi en faglig drøfting av.

A. Generell del: Noen grunnlagsproblemer

- Didaktikkens og oppdragelsesteoriens funksjon og forholdet til de øvrige pedagogiske disipliner.
- Forholdet mellom sentrale begreper som undervisning og oppdragelse undervisning/oppdragelse og opplæring/danning undervisning/oppdragelse og læring/utvikling/sosialisering/enkulturasjon/personalisering
- Forholdet teori — praksis.
- Ulike prinsipielle oppfatninger av undervisning og oppdragelse belyst ut fra undervisningstradisjoner eller retninger.
- Forholdet mellom menneskesyn/samfunnssyn og synet på undervisning og oppdragelse.

- Undervisningens og oppdragelsens mulighet og grenser.
- Pedagogisk mandatfordeling.

B. Didaktikk

Didaktikkstudiet er nedenfor delt i to hoveddeler med delemner som sees i sammenheng med grunnlagsproblemer under A. Den første delen gir oversikt over noen didaktiske kategorier som står sentralt i pedagogisk arbeid. Andre delen er innsikting på praktisk planlegging og gjennomføring av undervisningen.

Sentrale didaktiske kategorier

1. Mål

All undervisning og oppdragelse bygger på visse intensjoner og er derfor målrettet. For dette emnet vil det bli lagt vekt på:

- skolens overordnede oppgave, med utgangspunkt i den generelle del av Mønsterplanen og av Læreplan for den videregående skole (henholdsvis kapitlene «Skolens oppgave» og «Mål og midler»)
- Sentralt i denne sammenheng står skolens rolle og funksjon i dagens samfunn sett i forhold til generelle pedagogiske grunnlagsproblemer
- sammenheng mellom skolens overordnede mål og undervisningsmålene.
- forståelse og vurdering av hvilke konsekvenser ulike former for målutforming kan ha.

2. Innhold

Det vil her bli lagt vekt på:

- spørsmål om hva en læreplan er og hvordan den blir til
- utvelgelse og organisering av skolens innhold. De sentrale tema her blir faglige, individpregede og samfunnsrettede kriterier som basis for utvalg, og tverrfaglig kontra fagsentrert organisering. Dette blir drøftet både generelt og i relasjon til norske læreplaner
- sammenheng mellom skolens overordnede mål, læreplaner og lærestoff i undervisningen.

3. Undervisningens forutsetninger

Under dette emnet vil en legge vekt på følgende forutsetninger og forholdet mellom dem:

- forutsetninger hos eleven selv (læreforutsetninger)
- forutsetninger knyttet til sosiale og kulturelle forhold
- ressurser og ressursbegrensninger i arbeidet (rammefaktorer).

4. Metoder, arbeidsmåter og organiseringsformer

Sentralt i dette problemområdet står:

- valg mellom alternativer når det gjelder undervisningsprinsipper eller aktivitetsformer, styrings- og organiseringsformer og differensieringsformer
- forholdet mellom mål, lærestoff og arbeidsmåter.

5. Læremidler

Det vil her bli lagt vekt på begrepsbruk, ulike former for læremidler og deres rolle i undervisningen.

6. Evaluering

De mest sentrale emner for dette studieområdet blir:

- ulike sider ved evalueringsbegrepet og dets anvendelse
- ulike formål som evalueringen kan ha og ulike evalueringsformer
- sammenheng mellom ulike typer undervisningsmål, lærestoff og arbeidsmåter og ulike evalueringsformål og evalueringsformer.

Planlegging av undervisning

Ved studiet av dette emne vil en gå ut fra to innfallsvinkler:

1. Undervisningsplanlegging i dagens skole med utgangspunkt i regelverk og læreplaner.
2. Didaktisk relasjonstenkning. Styring av undervisningen er i første rekke tillagt mål og innhold. Men i praktisk arbeid er ikke dette de eneste faktorer som virker inn på undervisningen. Det kan også i

ulik grad tilskrives elevene, lærerne, rammefaktorene osv.

Didaktisk relasjonstenkning står for sammenhengen mellom de didaktiske kategorier i planlegging og gjennomføring av undervisning.

C. Oppdragelsesteoretiske emner og problemstillinger

Oppdragelsens vesen og egenart.

Intensjon og funksjonal oppdragelse.

Funksjoner og prosesser i oppdragelsen.

Oppdragerens rolle i forholdet til barnet, samfunnet og kulturen.

Oppdragelsens polare struktur.

Målsetting i oppdragelsen.

Målsettingens funksjon i oppdragelsen.

Formale og materiale målbestemmelser.

Generelle mål og delmål.

Forholdet mellom oppdragelsesmandat og målsetting.

Forholdet mellom menneskesyn/samfunnssyn og oppdragelsesmål.

Oppdragelsesmål i hjem, barnehage og skole og forholdet mellom disse.

Ulike oppdragelsesområder.

Sosial, moralsk, intellektuell, fysisk, estetisk og religiøs oppdragelse. Oppdragelse og mental helse. Oppdragelse og selvstendighet.

Autoritetens plass og funksjon i oppdragelsen.

Virkemidler i oppdragelsen.

Forholdet mellom oppdragelsessyn og synet på virkemidlene.

Kontinuerlige virkemidler.

Diskontinuerlige virkemidler.

Familien som oppdragelsesmiljø.

Familiens oppdragelsesfunksjon.

Foreldrenes rolle som oppdragere.

Skolen som oppdragelsesmiljø.

Skolesamfunnets oppdragelsesfunksjon.

Lærerens oppdragelsesoppgaver.

Andre sosialiseringsfaktorens oppdragelsesfunksjon.

Barnehage, kirke, massemedia, jevnaldningsgruppen.

Grunnbøker:

Bjørndal, Bjarne: Innføring i økopedagogikk. En studiebok for lærere. /Bjarne Bjørndal og Sigmund Lieberg. — Oslo: Aschehoug forlag, 1975. s. 1-106. — 106 s.

Bjørndal, Bjarne: Nye veier i didaktikken? /Bjarne Bjørndal og Sigmund Lieberg. — Oslo: Aschehoug forlag, 1978. — 150 s.

Holten-Andersen, Carl: Invitation til prosjektarbeid. En problematiserende framstilling. /Carl Holten-Andersen, Karsten Schnack og Bjarne Wahlgren. — København: Gyldendahl pædagogiske bibliotek, 1980. — 72 s.

Læreplan for den videregående skole. Del 3. Studieretning for allmenne fag. — Oslo: Gyldendahl forlag, 1976. s. 69-119. — 50 s.

Myhre, Reidar: Innføring i pedagogikk. Bind 1: Oppdragelsesteori. — Oslo: Fabritius forlag, 1977. — s. 296.

Mønsterplan for grunnskolen. Revidert og midlertidig utgave. — Oslo: Aschehoug forlag, 1985. s. 5-92, 194-219. — 114 s.

Nissen, Poul: Involveringspædagogik. — København: Gyldendahl pædagogiske bibliotek, 1978. s. 1-113. — 113 s.

Rørvik, Harald: Undervisnings- og oppsedingsteori. — Oslo: Universitetsforlaget, 1982. Kap. 1-9, 13. — 195 s.

St.meld. nr. 62 (1982-83). Om Grunnskolen. s. 7-75, 137-204. — 135 s.

Forskningsmetoder

Metodeproblemen i pedagogisk forskning vil foruten å være generelle også i ikke liten grad være avhengige av hvilke områder innenfor faget pedagogikk man er opptatt av. Det kan være forskningsmetodiske problemer av filosofisk, historisk, didaktisk, sosiologisk eller psykologisk karakter.

Studiet av metodeproblemer innenfor grunnfaget tar sikte på å hjelpe studenten til

å forstå den pedagogiske faglitteraturen for så vidt det gjelder de mer elementære forskningsmetodiske aspekter, skaffe seg et grunnlag for kritisk å kunne vurdere hvor pålitelig og gyldig den kunnskap er som innvinnes gjennom forskning og å ha et utgangspunkt i forskningsmetodisk orientering for et videregående studium i faget.

Metodeproblemer vil også bli belyst under studiet av de enkelte disipliner i faget. Denne metodediskusjon skal sammen med selve metodekurset gi studenten et grunnlag for selv å kunne reflektere over hva som er karakteristisk for vitenskapelige problemstillinger i faget.

Innføringskurset i metode omfatter en *generell metodisk orientering, datainnsamlingsmetoder og statistikk*.

Generell metodisk orientering

Studiet tar sikte på: 1) å gjøre studenten kjent med generelle begreper som er sentrale i den pedagogiske forskningslitteraturen, og 2) å utvikle forståelse for problemer av mer analytisk karakter i teoretisk forskning, metodeproblemer innenfor empirisk forskning og problemer i tilknytning til bruken av kildemateriale.

Studiet omfatter

Begrepene: Problem, teori, hypotese. Variabelbegrepet. Ulike undersøkelsesopplegg (design). Pålitelighets- og gyldighetsproblemer, herunder elementær kildekritikk, indre og ytre validitet.

Datainnsamlingsmetoder

Studiet tar sikte på å gjøre studenten kjent med noen vanlig brukte datainnsamlingsmetoder og å gi noe innsikt i de pålitelighets- og gyldighetsproblemer som knytter seg til datainnsamling generelt, og til de ulike metodene.

Studiet omfatter

Måling, målenivåer. Konstruksjon av målemidler. Reliabilitet og validitet. Ulike typer

tester. Direkte observasjon. Intervju. Spørreskjema.

Statistikk

Statistikkens begrepsapparat gjør det mulig å beskrive relasjoner i kompliserte og uoversiktlige data og danner utgangspunkt for å kunne lære å tenke systematisk i usikkerheten omkring empiriske data. Studiet tar sikte på å gi en dekkende elementær innføring i dette statistiske begrepsapparat.

Studiet omfatter

Frekvensfordelinger. Sentraltendens. Spredningsmål. Transformering, z-skåre. Populasjon og utvalg. Sannsynlighet og normalfordeling. Samplingfordelinger. Standardfeil. Estimering. Hypoteseprøving. Korrelasjon og regresjon.

Grunnbøker:

Blalock, Ann Bonar: Introduction to social research. /Ann Bonar Blalock og Hubert M. Blalock. — N.J.: Englewood Cliffs, Prentice-Hall, Inc., 1982, 2. ed. Kap. 1-5 (ikke s. 42-58). — 93 s.

Birkemo, Asbjørn: Kompendium til forskningsmetoder under pedagogikk grunnfag. /Asbjørn Birkemo, Thor Arnfinn Kleven og Knut Tveit. — Oslo: Universitetet i Oslo, 1984. — 92 s. (Kompendium/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt; 1984:1.)

Richardson, G.: Utbildningshistorisk forskning. /G. Richardson, P. Lönnström og S. Smedberg. — Uppsala: Alquist & Wiksell, 1984. Kap. I, II, V og VI. — 21 s.

Williams, Frederick: Reasoning with Statistics. — New York: Holt, Rinehart & Winston, 1979, 2. ed. Kap. 1-6, 9 (ikke s. 111-117), 10 (ikke s. 131-136), 11 (ikke s. 145-147). — 100 s.

En sensil som gir veiledning i lesning av pensumlitteraturen, kan fås ved henvendelse til instituttet.

Eksamen i forskningsmetode er godkjent som prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk.

Mellomfag

Mellomfaget består av grunnfaget og et mellomfagstillegg.

Studenter som har ekstern utdanning godkjent som «tilsvarende pedagogisk grunnfag», må søke instituttet om å få denne innpasset til pedagogisk mellomfag.

I mellomfagstillegget skal studenten etter eget valg fordype seg i emner som har betydning for forståelse av pedagogiske problemer. Denne fordypelse består i utarbeidelse av en semesteroppgave samt studium av et nærmere angitt faginnhold innenfor to av følgende hovedområder:

1. Pedagogisk psykologi.
2. Pedagogisk sosiologi, pedagogisk historie og pedagogisk filosofi.
3. Didaktikk.

Valg av semesteroppgave og arbeidet med denne skal skje i samråd med en eller flere av instituttets lærere og godkjennes av instituttet.

En egen orientering om mellomfagstillegget kan fås ved henvendelse til instituttet.

Undervisning

Melding om undervisning for mellomfagstillegget vil for hvert semester bli gitt i forelesningskatalogen. På grunn av fristene for innlevering av semesteroppgaver, vil undervisningen til mellomfagstillegget begynne ca. 20. august i høstsemesteret og ca. 15. januar i vårsemesteret.

Pensum

I. Pedagogisk psykologi

Eitinger, Leo: Kriser og nevroses. /Leo Eitinger og Nils Retterstøl. — Oslo: Universitetsforlaget, 1979 eller 1984. Kap. 5-7 og 13 (1979) eller 14 (1984). — 93 s.

Hall, Calvin S.: Theories of personality. /Calvin S. Hall og Gardner Lindzey. — New York: John Wiley & Sons, 1978. Kap. 1, 2, 5, 11 og 15. — 228 s.

Schaffer, Rudolph H.: The child's entry into a social world. — London: Academic Press, 1984. — 213 s.

Ulvund, Stein E.: Noen karakteristiske trekk ved dagens småbarnspsykologi, s. 178-192. I: Norsk pedagogisk tidsskrift, nr. 65 (1981). — 16 s.

White, Robert W.: The abnormal personality. /Robert W. White og Norman F. Watt. — New York: John Wiley & Sons, 1981. Kap. 3-5. — 100 s.

II. Pedagogisk sosiologi og pedagogisk historie

1. Pedagogisk sosiologi

Allmenn samfunnsvitenskapelig innføring: Wadel, Cato: Vi er alle samfunnsvitere. — Oslo: Universitetsforlaget, 1985. — 125 s.

Skolen som organisasjon og arena:

Samfunn, familie, barns verden:

Flerkulturell pedagogikk:

Kopisamling i pedagogisk sosiologi. — 190 s.

2. Pedagogisk historie

Pedagogisk idehistorie:

Løvlie, Lars: Universitetspedagogikken — eller debatten som ble vekk. — s. 29-34.

I: Etablert pedagogikk — makt eller avmakt? (red.). — Oslo: Gyldendal/Fakkel, 1972. — 6 s.

Myhre, Reidar: Pedagogisk idehistorie I. Fra Hellas til den pedagogiske realisme. — Oslo: Fabritius forlag, 1981. — 135 s.

Skjervheim, Hans: Eit grunnproblem i pedagogisk filosofi. — s. 21-32. I: Kritisk pedagogikk. /Erling Lars Dale (red.). — Oslo: Pax forlag, 1976. — 12 s.

Skolehistorie:

Telhaug, Alfred O.: Norsk skoleutvikling etter 1945. — Oslo: Didakta forlag, 1982.

Kap. 3-10, 13-15. — 180 s.

III. Didaktikk

Eisner, Elliot W.: The Art of educational Evaluation. — London: The Falmer Press, 1985. Kap. 3-6 og 9. — ca. 96 s.

Gundem, Bjørg B.: Skolens oppgave og innhold. — Oslo: Universitetsforlaget, 1983. Kap. 1-14. — 200 s.

Illeris, Knud: Modkvalifiseringens pæda-

- gogik. — København: Unge Pædagoger, 1981. Kap. 1–4. — 110 s.
- Pring, Richard: Knowledge and schooling. — London: Open Books, 1976. — 130 s.
- Tyler, Ralph M.: Basic Principles of Curriculum and Instruction. — Chicago: University of Chicago Press, published 1949. Siste utgave. — 128 s.

Semesteroppgave

Innen 15. november i høstsemestret og 1. mai i vårsemestret skal kandidaten levere inn en maskinskrevet semesteroppgave i to eksemplarer med et omfang på ca. 20 maskinskrevne sider.

Semesteroppgaven inngår i eksamen og må være godkjent før kandidaten får framstille seg til muntlig eksamen.

Semesteroppgavene inngår i instituttets undervisningsmaterieell og kan nyttes i senere semesters undervisningstiltak — etter studentens samtykke.

Eksamen

Eksamen i mellomfagstillegget består i utarbeidelse av en semesteroppgave og en muntlig prøve i tilknytning til denne oppgave og studiet av de to valgte hovedområder.

Det gis karakterer etter gradert vurdering, både for semesteroppgaven og for muntlig eksamen. Semesteroppgaven teller $\frac{1}{3}$ og muntlig $\frac{2}{3}$ av den samlede karakter til mellomfagstillegget.

En student som går opp til eksamen i grunnfaget og mellomfagstillegget samme semester og består mellomfagsprøven, men trekker seg fra eller stryker til grunnfagsprøven, må gå opp til ny muntlig prøve til mellomfagstillegget samtidig med eller etter at grunnfaget fullføres. Den opprinnelige karakteren på semesteroppgaven beholdes.

Hovedfag

Allmenn orientering

Hovedfaget bygger på mellomfag i pedagogikk, avlagt med karakteren 2,7 eller

bedre i mellomfaget eller mellomfagstillegget, og forbereder generelt i retning av yrkesfunksjoner i samfunnet hvor faglig-pedagogisk innsikt er nødvendig. Med utgangspunkt i fullført mellomfagseksamen skal hovedfagsstudiet lede studenten inn i en faglig videreutvikling.

Dette innebærer bl.a. at:

- studenten skal få anledning til å danne seg en selvstendig og kritisk begrunnet oppfatning av teoretiske og praktisk-pedagogiske problemer med grunnlag i faglitteratur, undervisning og egen observasjon.
- studenten skal få innsikt i vitenskapelig tenkning og metode.
- studenten selvstendig får anvende vitenskapelig tenkning og metode i forbindelse med en hovedoppgave.

Det regnes med at studietiden til hovedfag normalt skal svare til 2 år etter avsluttet mellomfagseksamen.

Det gjøres oppmerksom på at studenter som ønsker å ta pedagogisk embetseksamen, må gjennomgå de studier og avlegge de eksamener som er foreskrevet i lov og reglement for denne eksamen.

«Personer som har hovedfagseksamen i pedagogikk, kan søke om overgang til embetsstudiet i pedagogikk. De regler som gjelder for slik innpassing, fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt, postboks 1092 Blindern, 0317 Oslo 3.»

Studiet omfatter

En felleskomponent

Denne er felles for alle som tar pedagogikk hovedfag. Felleskomponenten består av:

- a) Forskningsmetode
- b) En felles pensumdel på 1500–1600 sider etter vanskegrad.

Ett fordypningsområde

Studenten velger ett fordypningsområde. En kan velge mellom områdene «generell

pedagogikk», «veiledningspedagogikk» eller «familie- og småbarnspedagogikk».

- a) Et *fastsatt kjernepensum* på 1200–1300 sider i tilknytning til fordypningsområdet.
- b) Utarbeiding av hovedoppgave.
- c) Et *selvvalgt pensum* på 1200–1300 sider med tilknytning til hovedoppgavearbeidet.

Forskningsmetode

Metodestudiet tar sikte på å utvikle innsikt i vitenskapelig tenkning og metode, og derigjennom skape grunnlag for kritisk analyse og vurdering av andres forskningsarbeid så vel som for egen forskningsvirksomhet. Hovedfagsstudiet bygger på grunnfagsstudiet, og gir en videre utdyping og utviding av kunnskapene innen det metodiske problemområdet.

Undervisningen omfatter en felles innføringsdel, som avsluttes med eksamen, samt påbyggingskurser over spesielle forskningsmetodiske emner.

Innføringsdelen skal gi oversikt over og innsikt i forskningsprosessen ved studium av følgende emner:

Vitenskapsteori. Vitenskapelig tilnæringsmåte. Forskningsetikk. Formulering av forskningsproblem. Teori- og hypotesedanning og -prøving. Valg av forskningsopplegg. Ulike forskningsstrategier. Pålitelighets- og gyldighetsproblemer, herunder kildekritikk, indre og ytre validitet, og om nødvendigheten av flermetodiske tilnæringer. Rapportering.

Ut over innføringsdelen velger den enkelte student innhold i sitt metodestudium ut fra de behov som arbeidet med hovedoppgaven skaper. Innholdet i *påbyggingskursene* vil derfor kunne variere fra semester til semester, avhengig av studentenes behov.

Studenter som ikke har avlagt eksamen i forskningsmetoder under pedagogikk grunnfag ved Pedagogisk forskningsinstitutt, eller har utdanning som tilsvarer denne eksamen, må ta et obligatorisk kurs i stati-

stikk. Kurset har til hensikt å gi de stitikkunnskaper som er en forutsetning for å kunne lese med fullt utbytte pensumstoffet i forskningsmetode til hovedfag/4. avdeling. Kurset bør derfor ordinært følges i første semester av hovedfagsstudiet. For studenter som følger en langsommere studieprogresjon, bør det senest tas i samme semester som man avlegger eksamen i forskningsmetode.

Innholdet i kurset tilsvarer i hovedtrekk statistikkdelen av forskningsmetodekurset på grunnfag.

Det er obligatorisk frammøte til undervisningen, som omfatter ca. 28 timer. I tillegg kreves godkjent et antall oppgaver, fordelt på hjemmeoppgaver og gruppe- og individuelle oppgaver løst i undervisnings-tiden.

Pensum i forskningsmetode:

Dahl, Ottar: Grunntrekk i historieforskningens metodelære. — Oslo: Universitetsforlaget, 1980, 2. utg., 3. oppl. Kap. III, IV, VII. — 51 s.

Elster, Jon: Forklaring og dialektikk. Oslo: Pax forlag, 1979. Kap. 4. — 50 s.

Hellevik, Ottar: Introduction to causal analysis. — London: George Allen & Unwin, 1984. Kap. 1–4. — 69 s.

Holter, Harriet: Kvalitative metoder i samfunnsforskning. /Harriet Holter og Ragnvald Kalleberg (red.). — Oslo: Universitetsforlaget, 1982. s. 36–54, 78–122. — 63 s.

Kerlinger, Fred N.: Foundations of behavioral research. — London: Holt, Rinehart & Winston, 1973, 2. ed. Kap. 1–3 (ikke sidene 42–45), 6, 8, 9 (bare sidene 153–156), 13 (ikke sidene 232–238), 14, 17–19, 22–28, 30. — 286 s.

Næss, Arne: Vitenskapsfilosofi. — Oslo: Universitetsforlaget, 1980, 3. utg. Kap. 1–2, 4–9. — 143 s.

Scheffler, I.: The language of education. — Springfield, Illinois, 1960. s. 3–59. — 57 s.

Felles pensumdel og kjernepensum

Felles pensumdel og kjernepensum for for-

dypningsområdene omfatter lærestoff fra områdene:

- pedagogisk psykologi,
- pedagogisk historie, pedagogisk filosofi, pedagogisk sosiologi og komparativ pedagogikk,
- didaktikk,
- organisasjonsteori.

Pensum i pedagogisk psykologi sikter mot å:

- danne grunnlag for et systematisk studium som vil gi studenten innsikt i læreprosessen, med vekt på læring av begreper,
- bidra til å gi studentene et pedagogisk-psykologisk grunnlag for forståelse av ulike læreforutsetninger hos alle kategorier elever,
- bidra til å gi innsikt i den sosiale sammenheng som undervisning og oppdragelse foregår i.

Pensum i pedagogisk historie, pedagogisk filosofi, pedagogisk sosiologi og komparativ pedagogikk sikter mot å gi innsikt i:

- moralfilosofiske begreper som frihet, likhet og menneskerettigheter og det etiske grunnlaget for disse,
- sentrale pedagogiske grunnlagsproblemer og begreper, de forskjellige pedagogisk-filosofiske retninger og deres relasjon til demokratiske og totalitære styringsformer,
- pedagogikken som sosialt fenomen, forholdet mellom skole og samfunn og mellom enkelte enheter i sosialiseringprosesser,
- komparativ pedagogikk — oversyn over skolesystem i ulike land.

Pensum i didaktikk sikter mot at studentene skal:

- gjøre seg kjent med ulike standpunkt til didaktiske problemstillinger,
- få oversikt over ulike læreplanteorier.

Pensum i organisasjonsteori er innsiktet både mot skole og arbeidsliv.

Pensum

1. Felles pensum for fordypningsområdene

Pedagogisk psykologi

Nyborg, Magne: Læringspsykologi i oppdragelses- og undervisningslære. — Haugesund: Norsk spesialpedagogisk forlag, 1985. s. 16–268. — 252 s.

Rand, Per: Mestringsmotivasjon, teori og praksis. — Oslo: Universitetet i Oslo, 1985. s. 1–90, 114–176. — 152 s. (Kompendium nr. II/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1985:II.)

Pedagogisk filosofi og komparativ pedagogikk

Barrow, Robin: Moral Philosophy for Education. — London: George Allan & Unwin Ltd., 1975. Kap. 1–6. — 100 s.

King, Edmund J.: Other Schools and Ours. Comparative Studies for Today. — London: Holt, Rinehart & Winston, 1979. s. 174–250, 271–274. — 82 s.

Myhre, Reidar: Innføring i pedagogikk. Pedagogisk filosofi. — Oslo: Fabritius forlag, 1980. Kap. 1–2, 4–8. — 244 s.

Didaktikk

Eisner, Elliot W.: The art of educational evaluation. — London: The Falmer Press, 1985. Kap. 10, 12, 13 og 14. — 70 s.

Erikson, Erik H.: Identity, Youth and Crisis. — N.Y.: Norton & Company, 1968. s. 91–141. — 50 s.

Liedman, Sven-Erik: Kunnskap och kontroverser. s. 9–22. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 12 s.

Lundgren, Ulf P.: Om centrala begrepp i läroplaner. — s. 23–35. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 13 s.

Marklund, Sixten: Blockämnen och blockämnens undervisning på grundskolans högstadium. — s. 69–95. I: Kunnskap

- och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 27 s.
- Sandström, Carl I.: Inläring och mäneskesyn. — Stockholm: Liber Utbildnings Förlag, 1981. s. 94–171. — 77 s.
- Stenhouse, Lawrence: An Introduction to Curriculum Research and Development. — London: Heinemann, 1975. Kap. 1, 6, 7, 9 og 10. — 70 s.
- Svingby, Gunilla: Begrepp och begrepps- bildning inom skolans orienteringsunder- visning. — s. 36–68. I: Kunnskap och be- grepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 33 s.
- Svingby, Gunilla: Integration eller ämnes- läsning — en fråga om kunnskapssyn. s. 96–126. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Ut- bildningsforlaget, 1986. — 33 s.
- Ulvær, Bjørn P.: Massemediens virkninger på barn og unge. /Bjørn P. Ulvær og Anita Werner. Grunnskolerådet: 1. utg. 1985, 2. utg. 1986. — 54 s.
- Organisasjonsteori*
- Alvesson, Mats: Organisationsteori och tek- nokratiske medvetande. — Stockholm: Natur och kultur, 1983. Kap. 1–8. — 188 s.
- Berg, Gunnar: Skolan i et utvecklings- perspektiv. /Gunnar Berg og Erik Wallin. — Stockholm: Studentlitteratur, 1983. — 90 s.
- Høgmo, Asle: Flertydighet, institusjonelle forutsetninger og beslutninger i skoleut- vikling. — s. 18–36. I: Tidsskrift for Nor- disk forening for pedagogisk forskning, nr. 4, årg. 5, 1985. — 19 s.
- II. Pensum for fordypningsområdet generell pedagogikk*
- Pedagogisk psykologi*
- Aronson, Elliot: The social animal. — New York: Freeman & Co, 1984, 4. ed. Kap. 2, 5, 6 og 8. — 175 s.
- Hallahan, Daniel P.: Exceptional children. Introduction to special education. /Daniel P. Hallahan og James M. Kauff- man. — N.J.: Prentice-Hall, Inc. Engle- wood Cliffs, 1986. Kap. 2, 3, 5–7. — 221 s.
- Pedagogisk historie m.m.*
- Dokka, Hans-Jørgen: Enhetskoleproble- met i den norske skoles historie. /Hans- Jørgen Dokka m.fl. — Oslo: Universi- tetsforlaget, 1975. Artikkelsamling. — 36 s.
- Høem, Anton: Kunnskapsoverføring som sosialt fenomen. I: Tidsskrift for sam- funnsforskning. Oslo: Universitetsfor- laget, 1972. — 12 s.
- King, Edmund J.: Other Schools and Ours. Comparative Studies for Today. — Lon- don: Holt, Rinehart & Winston, 1979. s. 275–318, 343–345, 346–380, 387–395. 91 s.
- Solstad, Karl J.: Riksskole i utkantstrok. — Oslo: Universitetsforlaget, 1979. — 194 s.
- Torgersen, Ulf: Profesjonssosiologi. — Oslo: Universitetsforlaget, 1972. — 89 s.
- Didaktikk*
- Eisner, Elliot W.: Det iakttagende øgat: Mot en reformering av pedagogisk ut- værdering. — s. 193–210. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om peda- gogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wik- berg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stock- holm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 17 s.
- Franke-Wikberg, Sigbrit: Vad är pedago- gisk utvärdering? /Sigbrit Fr Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stock- holm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarut- bildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 26 s.
- Harbo, Torstein: Teoriförelskelse mot an- svarigt praktiskt kunnande. — s. 257– 273. I: Makten över läroplaner. En kon- ferensrapport. /Ulf Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stock-

- holm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 16 s.
- Lundgren, Ulf P.: Makt och kontroll över läroplaner — vad bestämmer läroplaner inriktning? /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin. — s. 9-26. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 17 s.
- Monsen, Lars: Lokal läroplansutveckling: Deltagarstyrd läroplansutveckling i grundskolan? — s. 107-159. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 52 s.
- Parlett, Malcolm: Utvärdering som illumination. /Malcolm Parlett og David Hamilton. — s. 211-235. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 24 s.
- Richardson, Gunnar: Varför läroplansförändringar? Några exempel från svensk skolpolitik med tonvikt på frågor om källmaterial og forskningsmetodik. — s. 245-273. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 28 s.
- Scriven, Michael: Fordelar og nackdelar med målfri utvärdering. — s. 179-190. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 11 s.
- Stake, Robert E.: Programutvärdering — besvarande utvärdering. — s. 236-257. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 22 s.
- III. Pensum for fordypningsområdet i veiledningspedagogikk*
- Aronson, Elliot: The Social animal. — New York: Freeman & Co, 1984, 4. ed. Kap. 2, 4-8. — 272 s.
- Burks, Herbert M.: Theories of counseling. /Herbert M. Burks og Buford Stefflere. — New York: McGraw-Hill, 1979. Kap. 1, 2, 5, 7 og 8. — 204 s.
- Eisner, Elliot W.: Det iakttagende øgat: Mot en reformering av pedagogisk utvärdering. — s. 193-210. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 17 s.
- Franke-Wikberg, Sigbrit: Vad är pedagogisk utvärdering? /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren. — s. 13-16. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981 — 3 s.
- Gibbs, Graham: Teaching students to learn. — London: The Open University Press, 1981. — 100 s.
- Goldhammer, Robert: Clinical supervision of teachers. /Robert Goldhammer, Robert H. Anderson og Robert J. Krajewski. — London: Holt, Rinehart & Winston, 1980, 2. ed. — 207 s.
- Handal, Gunnar: På egne vilkår. /Gunnar

*) Finnes i kopisamlingen «Kompendium 3 — Det pedagogiske studiet». Om læreplanpraksis og læreplanteori.

- Handal og Per Lauvås. — Oslo: Cappelen forlag, 1983. — 130 s.
- Hargreaves, David H.: Interpersonal relations and education. Student Edition. — London: Routledge & Kegan Paul, 1972. Reprint 1983. s. 162-248. — 86 s.
- Marton Ference: Innlärning och omvärldsuppfattning. /F. Marton, Ove Dahlgren, Lennart Svensson og Roger Saljö. — Stockholm: Almquist & Wiksell, 1977. — 177 s.
- Parlett, Malcolm: Utvärdering som illumination. /Malcolm Parlett og David Hamilton. — s. 211-235. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 24 s.
- Scriven, Michael: Fordelar och nackdelar med målfri utvärdering. — s. 179-190. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 11 s.
- Stake, Robert E.: Programutvärdering — besvarande utvärdering. — s. 236-257. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 22 s.
- IV. Pensum for fordypningsområdet i familie- og småbarnspedagogikk*
- Andersson, Bengt-E.: Utvecklingsekologi. — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, 1982, s. 1-153. — (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1982:1). — 153 s.
- Belsky, Jay: The Child in the Family. /Jay Belsky, Richard M. Lerner og Graham B. Spanier. — Reading, Mass.: Addison-Westly Publ. Co., 1984. Kap. 1, 2, 4, 5, 7-11 og 13. — 177 s.
- Blom, Ida: Barneoppdragelse. — s. 37-48. I: Barn av sin tid. Fra norske barns historie. /Bjarne Hodne og Sølvi Sogner (red.). — Oslo: Universitetsforlaget, 1984. — 12 s.
- Bronfenbrenner, Urie: Who Needs Parent Education? — s. 203-223. I: Families and Communities as Educators. /Hope Jensen Leichter (Ed.). — New York: Teachers College Press, Columbia University, 1979. — 20 s.
- Bronfenbrenner, Urie: The Evolution of Environmental Models in Developmental Research. /Urie Bronfenbrenner og Ann C. Crouter. — s. 357-402. I: Handbook of Child Psychology. /Paul H. Mussen (Ed.). — New York: John Wiley & Sons, 1983. 4. ed. Volume I. — 45 s.
- Dale, Erling L.: Pedagogikk, oppdragelse og autoritet. — s. 234-240. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift, årg. 68, nr. 6 (1984). — 7 s.
- Evenshaug, Oddbjørn: Hvem skal oppdra barna? /Oddbjørn Evenshaug og Dag Hallen. — Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1983. Kap. 1-4 og 9. — 70 s.
- Hallen, Dag: Oppdragelse i en media-tid. — s. 306-314. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift, årg. 59, nr. 9 (1975). — 9 s.
- Haug, Peder: Foreldre, barn og barnehage. — Oslo: Det norske Samlaget, 1982. Kap. 1-4. — 82 s.
- Hodne, Bjarne: Barndomsminner. — s. 51-62. I: Barn av sin tid. Fra norske barns historie. /Bjarne Hodne og Sølvi Sogner (red.). — Oslo: Universitetsforlaget, 1984. — 12 s.
- Hodne, Ørnulf: Spedbarnet i norsk folkekultur. — s. 23-34. I: Barn av sin tid. Fra norske barns historie. /Bjarne Hodne og Sølvi Sogner (red.). — Oslo: Universitetsforlaget, 1984. — 12 s.
- Leichter, Hope J.: Families and Communities as Educators: Some Concepts of Relationships. — s. 3-94. I: Families and Communities as Educators. /Hope Jensen Leichter (Ed.). — New York: Teachers College Press, Columbia University, 1979. — 91 s.
- Maccoby, Elanor E.: Socialization in the

- Context of the Family: Parent-Child Interaction. /Elanor E. Maccoby og John A. Martin. — s. 1-87. I: Handbook of Child Psychology. /Paul H. Mussen (Ed.). — New York: John Wiley & Sons, 1983. 4. ed. Volume IV. — 87 s.
- Myhre, Reidar: Hva er pedagogikk? Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1982. Kap. 3. — 24 s.
- Pugh, Gillian: The Needs of Parents, Practice and Policy in Parent Education. /Gillian Pugh og Erica DeCath. — Basingstoke: MacMillan, 1984. Kap. 1-3, 5, 6 og 8. — 168 s.
- Rapoport, Rona: Fathers, Mothers and Society. Perspectives on Parenting. /Rona Rapoport, Robert N. Rapoport og Ziona Strelitz. — New York: Vintage Books, 1980. Kap. 1, 2, 4, 6 og 9. — 200 s.
- Rudberg, Monica: Fra dyd til lykke. — s. 222-233. I: Norsk Pedagogisk Tidsskrift, årg. 68, nr. 6 (1984). — 11 s.
- Schlossmann, Steven: The Parent Education Game: The Politics of Child Psychology in the 1970s. — s. 224-244. I: Families and Communities as Educators. /Hope Jensen Leichter (Ed.). — New York: Teachers College Press, Columbia University, 1979. — 20 s.
- Sogner, Sølvi: Barn — ressurs eller byrde? — s. 15-21. I: Barn av sin tid. Fra norske barns historie. /Bjarne Hodne og Sølvi Sogner (red.). — Oslo: Universitetsforlaget, 1984. — 7 s.
- Stortingsmelding nr. 50 (1984-85): Om familiepolitikken. s. 3-31. — 28 s.
- Ulvund, Stein E.: Om familien som ramme for studier av småbarns utvikling. — Oslo: Universitetet i Oslo: Pedagogisk forskningsinstitutt, 1983. — 23 s.
- Vigeland, Kari: Barnet i aleneforelderfamilien. — s. 95-112. I: Barns oppvekstmiljø. /Einar M. Skaalvik (red.). — Oslo: Aschehoug/Tanum-Norli, 1984. — 18 s.
- undersøkelse av et nærmere avgrenset problem. Hovedoppgavens emne skal ligge innenfor det valgte fordypningsområdet. Emnevalget og opplegget bør drøftes med en eller flere av de faste lærerne i faget før det videre arbeid settes i gang. Hovedoppgaven skal vise at studenten har innsikt i vitenskapelig-pedagogiske metoder og selv kan bruke dem.
- Det anbefales at studenten allerede så tidlig som mulig i første semester av hovedfagsstudiet velger tema for hovedoppgavearbeidet.
- For øvrig henvises til en orientering om arbeidet med hovedoppgaven som kan fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt, postboks 1092 Blindern, 0317 Oslo 3.

Selvvalgt pensum

Det selvvalgte pensum skal ligge innenfor studentens valg av fordypningsområde i tilknytning til hovedoppgavearbeidet, men skal ikke være identisk med det stoffet som direkte inngår i hovedoppgaven. Litteratur som er lagt opp ved mellomfag, kan ikke gå inn i pensum til hovedfag. Det selvvalgte pensumet utarbeides i samråd med faglærer/faggruppe og godkjennes av instituttet tidlig i det semesteret eksamen skal avlegges. Frist for godkjenning av selvvalgt pensum står i forelesningskatalogen under omtalen av Pedagogikk.

Pensumliste, godkjent av instituttet, leveres ved eksamensoppmelding.

Undervisning

Det blir holdt forelesningsrekker og seminarer beregnet spesielt for viderekomende studenter i faget. Særlig nevnes kurs i forskningsmetoder som vil være til hjelp i arbeidet med hovedoppgaven. Melding om undervisning for hovedfag vil for hvert semester bli gitt i forelesningskatalogen.

Hovedoppgaven

Hovedoppgaven bygger på en selvstendig

Eksamen

Hovedfagseksamen er en samlet eksamen.

STUDIEPROGRESJON FOR PEDAGOGIKK GRUNNFAG, MELLOMFAG OG HOVEDFAG

Opptaks- krav		Examen philosophicum. Om krav for oppmelding til hovedfag, se reglement § 4.	
Grunnfag	2 semestre	Introduksjonskurs Forskningsmetoder Studium som gir innføring i pedagogikkens fagområder: Pedagogisk psykologi med allmennpsykologisk innføring, didaktikk, pedagogisk historie, pedagogisk filosofi og pedagogisk sosiologi. Kan avsluttes med skriftlig prøve.	
Mellomfagstillegg	1 semester	Fordypelse i emner som har betydning for forståelse av pedagogiske problemer. Denne fordypelse består i utarbeidelse av en semesteroppgave samt et studium av et nærmere angitt faginnhold innenfor to av følgende hovedområder: pedagogisk psykologi — pedagogisk sosiologi, pedagogisk historie og pedagogisk filosofi — og didaktikk. Avsluttes med eksamen som består i utarbeidelse av en semesteroppgave og en muntlig prøve i tilknytning til oppgaven og den valgte litteratur.	
Hovedfag	4 semestre	Utarbeidelse av hovedoppgave Avsluttes med skriftlig og muntlig prøve	Studium av forskningsmetodikk, felles pensumdel, kjernepensum og selvvalgt pensum

Med unntak av forskningsmetode skal de ulike prøvene avlegges i det avsluttende semestret.

Eksamen består av:

- a) en 4-timers skriftlig prøve i forskningsmetodikk (innføringsdelen).
 Ved vurdering av denne prøven benyttes skalaen godkjent/ikke godkjent. Denne prøven skal ordinært være bestått før studenten oppnår rett til veiledning i arbeidet med hovedoppgaven. Det kan gis dispensasjon fra denne regel når særlige grunner taler for det.
- b) to 8-timers skriftlige prøver som gis fra den felles pensumdelen første dag, og fra kjernepensum på fordypningsområdet andre dag. Det gis to oppgaver av essaytypen hver dag, hvor kandidaten begge dager besvarer én av oppgavene.

Oppgavene kan utformes slik at de åpner for integrering av flere emneområder. Det gis én samlet karakter for de to prøvene etter gradert skala.

- c) en hovedoppgave.
 Hovedoppgaven skal fremlegges i begynnelsen av det semester studenten akter å avlegge den avsluttende eksamen. Hovedoppgaven må være innlevert senest ved oppmelding til eksamen. (Se fristen for oppmelding i forelesningskatalogen.) Hovedoppgaven skal inneholde et ekstra sammendrag av avhandlingen på 2–3 sider. Sammendraget skal skrives på et standardisert skjema som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt. Ett eksemplar av sammendraget skal innleveres særskilt. Dette skal brukes til instituttets informasjon om forsk-

ningsvirksomheten ved instituttet. Ved vurdering av hovedoppgaven benyttes gradert skala.

d) en muntlig prøve.

Den muntlige prøven holdes til slutt og omfatter det selvvalgte pensum og evt. hovedoppgaven.

Etter muntlig eksamen blir det gitt karakter for hovedfagseksamen basert på karakteren (1) på hovedoppgaven, (2) på den skriftlige prøven i kjernepensum og (3) til muntlig eksamen. Før endelig karakter fastsettes må alle eksamener være bestått. Fastsettningen av denne endelige karakteren skjer ved at hovedoppgave, skriftlig prøve og muntlig prøve blir vektet i forhold 4:2:1.

Opplysninger om hovedfagets fordypningsområde påføres vitnemålet.

Pedagogisk embetseksamen

Reglement

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 10. februar 1977 med endringer t.o.m. 1983.

§ 1.

Pedagogisk embetseksamen består av fire avdelinger og gir rett til tittelen *candidatus paedagogiae*.

§ 2.

Første avdeling består av eksamen i to grunnfag, eller jamgod utdanning etter avgjørelse av kollegiet.

§ 3.

For andre, tredje og fjerde avdeling fastsetter kollegiet etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i, prøveformen og obligatoriske kurs og praksis. I fjerde avdeling skal studenten velge spesialiseringsområder og levere en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

Eksamenskravene fastsettes slik at andre og tredje avdeling normalt skal kunne gjennomføres på to semestre hver, og fjerde avdeling på fem semestre iberegnet ett semesters praksis.

§ 4.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått examen philosophicum.¹⁾

Før melding til tredje avdelings eksamen må studenten ha bestått andre avdeling og ha ett års pedagogisk praksis.

Før melding til fjerde avdelings eksamen må studenten ha bestått tredje avdeling. Andre eller tredje avdelings eksamen må være bestått med karakteren *laudabilis* eller likeverdig karakter.

§ 5.

For hver avdeling gis en samlet karakter for prøvene. For hovedoppgaven gis særskilt karakter.

Ved bestått eksamen er karakterene:

<i>laudabilis prae ceteris</i>	1,0–1,5
<i>laudabilis</i>	1,6–2,5
<i>laud illaudabilis</i>	2,6–3,2
<i>non contemendus</i>	3,3–4,0

Studenter som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått. For dem settes ingen tallverdi.

Kollegiet kan etter forslag fra fakultetet bestemme at det for enkelte prøver gis karakteren bestått/ikke bestått.

§ 6.

På vitnemålet for fullført pedagogisk embetseksamen oppføres de eksamener som første avdeling består av, karakteren med grad og tallverdi for annen, tredje og fjerde avdeling, hovedoppgavens tittel og karakter, kandidatens spesialiseringsområde og praksis fra fjerde avdeling. Dersom kandidaten er fritatt for eksamen etter § 8, føres dette på vitnemålet. For å få vitnemål for bestått pedagogisk embetseksamen må tredje og fjerde avdeling være avlagt ved universitetet.

§ 7.

En student kan ikke framstille seg til noen del av embetseksamen mer enn tre ganger.

1) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet dispensere fra denne bestemmelsen. Etter gjentatt eksamen gjelder den best oppnådde karakter.

En kandidat som har meldt seg til eksamen ved en avdeling, kan ikke avlegge ny eksamen ved en lavere avdeling og få den godkjent som del av pedagogisk embets-eksamen uten at han seinere avlegger eksamen ved de etterfølgende avdelinger.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av collegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8.

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fritta for eksamen eller prøve.

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet.

Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

De forskrifter collegiet gir med hjemmel i dette reglement inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriften gir hjemmel til det.

Allmenn orientering

Embetsstudiet fører fram til pedagogisk embetseksamen (cand.paed.-eksamen). For andre utdanningstilbud i pedagogikk vises det til magistergradsstudiet og til studium i pedagogikk omtalt under cand.polit.-eksamen.

Hovedtrekkene i studiets oppbygning er angitt i den skjematiske oversikten side 48. Som det framgår av denne og av reglement for pedagogisk embetseksamen, forutsetter studiet avlagt examen philosophicum og 1 års pedagogisk praksis. Embetsstudiet består av fire avdelinger. Normal studietid for første avdeling er fire semestre, for annen avdeling to semestre, for tredje avdeling

semestre og for fjerde avdeling fem semestre, slik at den samlede studietid normalt vil være 6½ år.

3-årig lærerutdanning ved de pedagogiske høyskoler eller tilsvarende lærerutdanningsinstitusjoner der utdanningen inneholder pedagogiske studier av ett års omfang, samt examen philosophicum og 1 års pedagogisk praksis, godkjennes som 1. og 2. avdeling og gir grunnlag for melding til 3. avdelings eksamen.

Første avdeling

Første avdeling består av eksamen i to grunnfag eller jamgod utdanning etter avgjørelse av collegiet, jfr. reglementets § 2. Collegiet har fastsatt følgende nærmere retningslinjer for hvilken utdanning som kan godkjennes som første avdeling.

Som første avdeling godkjennes:

I. 2 grunnfag.

- a) Alle grunnfag ved universitetene (unntatt pedagogikk).
- b) All utdanning godkjent som grunnfag, spesifisert og uspesifisert (unntatt pedagogikk og fag med sperre for pedagogikk).

II. 2 års utdanning på universitets- og høyskolenivå.

- a) En godkjenner utdanningsenheter av to års varighet, to ettårsheter eller tre enheter av annen varighet som til sammen utgjør to år.
Det må være faglig sammenheng innenfor den enkelte utdanningsenheten, og enhetene må ikke overlape hverandre.
- b) For at studiet skal godkjennes, er det en forutsetning at individuell prøving inngår i evalueringen.
- c) Utdanning som inneholder pedagogikk, kan bare godkjennes hvis pedagogikk utgjør en svært begrenset del av studiet.
2-årig lærerutdanning blir godkjent som 1. avdeling.

Andre avdeling

Andre avdeling tilsvarer grunnfag i pedagogikk ved Universitetet i Oslo.

Som 2. avdeling godkjennes også Spesiallærerskolens 1. avd.

3-årig lærerutdanning ved pedagogisk høgskole godkjennes som 1. og 2. avdeling (jfr. ovenfor). 2-årig lærerutdanning som påbygges med en halvårsenhet i pedagogikk ved de pedagogiske høgskoler eller tilsvarende lærerutdanningsinstitusjoner, slik at utdanningen samlet inneholder pedagogiske studier av ett års omfang, godkjennes som 2. avd. (For godkjenning av resten av lærerutdanningen som 1. avdeling, må fagenehetene omfatte 2 års studium.)

For at annen utdanning i pedagogikk skal godkjennes som 2. avdeling, må den være godkjent av kollegiet som grunnlag for videre studier til pedagogisk embetseksamen, dvs. være innpasset i embetsstudiet. Det er ikke tilstrekkelig at utdanningen er godkjent som «tilsvarende pedagogikk grunnfag», dvs. inngår som valgfri del av en cand.mag.-grad.

Tredje avdeling

De allmennteoretiske studiene fortsetter i tredje avdeling. Hovedvekten legges på pedagogisk psykologi, undervisnings- og oppdragelsesteori og pedagogisk historie/filosofi/sosiologi. Dessuten inngår noe organisasjonsteori. Studiene omfatter ulike alderstrinn (førskole-, skole- og ungdoms- alder).

Studiet forbereder derved til spesialstudier og selvstendige undersøkelser.

Pensum er definert i form av emner og veiledende litteratur. Litteraturen presiserer emnene nærmere, og angir et rimelig nivå og omfang.

De emneområdene som inngår i 3. avdelingsstudiet er:

1. Pedagogisk psykologi

Hovedvekten legges på generelle prinsipper, men spesialpedagogiske synspunkter er også trukket inn.

- Læringspsykologi og læringsvansker
- Utviklingspsykologi og psykogene utviklingsproblemer.

2. Didaktikk og oppdragelsesteori

3. Pedagogisk historie, pedagogisk filosofi, pedagogisk sosiologi (historiske, filosofiske og sosiologiske problemstillinger)

- Skolens lærestoff og arbeidsmåter i idé-historisk perspektiv
- Komparativ pedagogikk. De gymnasiale utdannelser i de nordiske land
- Utvikling av yrkesskoler for håndverk og industri i vårt land i dette hundreåret
- Barnehagen i Norge
- Moralfilosofiske problemer i forbindelse med oppdragelsesidealene «frihet» og «likhet»
- Enhetsskolens samfunnsmessige forutsetninger og konsekvenser
- Likhet i utdanning.

4. Organisasjonsteori

Pensum

1. Pedagogisk psykologi

Læringspsykologi og læringsvansker

Aronson, Elliot: *The social animal*. — New York: Freeman & Co, 1984, 4. ed. Kap. 2, 5, 6 og 8. — 175 s.

Bandura Albert: *Social learning theory*. — Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1977. Kap. 1, 2 og 5. — 77 s.

Nyborg, Magne: *Læringspsykologi i oppdragelses- og undervisningslære*. — Haugesund: Norsk spesialpedagogisk forlag, 1985. s. 16-268. — 252 s.

Rand, Per: *Mestringsmotivasjon, teori og praksis*. — Oslo: Universitetet i Oslo, 1985. s. 1-90, 114-176. — 152 s. (Kompendium nr. II/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1985:II.)

Reynolds, George S.: *A primer of operant conditioning*. — Gliwier, Ill.: Scott, Foresman & Co, 1975. — 120 s.

Utviklingsteori og psykogene utviklingsproblemer

- Eitinger, Leo: Kriser og nevroses. /Leo Eitinger og Nils Retterstøl. — Oslo: Universitetsforlaget, 1984. Kap. 3, 5-7 og 14. — 103 s.
- Hall, Calvin S.: Theories of personality. /Calvin S. Hall og Gardner Lindzey. — New York: Wiley & Sons, 1978, 3. ed. Kap. 2, 5, 15. — 126 s.
- Hallahan, Daniel P.: Exceptional children: Introduction to special Education. /Daniel P. Hallahan og James M. Kauffman. — N.J.: Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs, 1986. — Kap. 2, 3, 5-7. — 221 s.
- Schaffer, Rudolph H.: The child's entry into a social world. — London: Academic Press, 1984. — 214 s.
- Ulvund, Stein E.: Noen karakteristiske trekk ved dagens småbarnspsykologi. — s. 178-192. I: Norsk pedagogisk tidskrift, nr. 65 (1981). — 14 s.
- White, Robert W.: The abnormal personality. /Robert W. Watt og Norman F. Watt. — New York: Ronald, 1981, 5. ed. Kap. 3-5. — 100 s.
- 2. Organisasjonsteori**
- Moxnes, Paul: Læring og ressursutvikling i arbeidsmiljøet. — Oslo: Institutt for sosialvitenskapelig forskning, 1981. s. 13-168. — 155 s.
- Schein, Edgar H.: Organisasjonspsykologi. — Oslo: Tanum-Norli, 1983. 51-200. — 149 s.
- 3. Didaktikk og oppdragelsesteori**
- Bollnow, Otto F.: Eksistensfilosofi og pedagogikk. — København: Cristian Ejlers Forlag, 1977. — 168 s.
- Breindahl, Paul: Pædagogisk etik — en elementær indføring. — København: Munksgård forlag, 1977. — 168 s.
- Dale, Erling L.: Hva er oppdragelse? — Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 1985. — 145 s.
- Eisner, Elliot W.: Det iakttagende øgat: Mot en reformering av pedagogisk utvärdering. — s. 193-210. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 17 s.
- Erikson, Erik H.: Identity Youth and Crisis. — N.Y.: Norton & Company, 1968. s. 91-141. — 50 s.
- Franke-Wikberg, Sigbrit: Vad är pedagogisk utvärdering? /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren. — s. 13-16. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 3 s.
- Gundem, Bjørg B.: Skolens oppgave og innhold. — Oslo: Universitetsforlaget, 1983. Kap. 1-14, 16-19. — 170 s.
- Harbo, Torstein: Forholdet basisfag-skolefag. — s. 11-32. I: Kunnskap og forståelse. Noen fagdidaktiske problemstillinger innenfor faget kristendoms-kunnskap/religion. /Olav Hognestad og Ole G. Winsnes (red.). — Trondheim: Tapir, 1983. — 21 s.
- Illeris, Knud: Modkvalifiseringens pædagogik. Problemorientering, deltagerstyring og eksemplarisk indlæring. — København: Unge pædagoger, 1981. — 200 s.
- Liedman, Sven-Erik: Kunnskap och kontroverser. — s. 9-22. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 12 s.
- Lundgren, Ulf P.: Om centrala begrepp i läroplaner. — s. 23-35. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 13 s.
- Marklund Sixten: Blockämnen och blockämnens undervisning på grundskolans högstadium. — s. 69-95. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 27 s.
- Parlett, Malcolm: Utvärdering som illu-

- mination. /Malcolm Parlett og David Hamilton. — s. 211–234. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 24 s.
- Sandström, Carl I.: Inläring och mäneskesyn. — Stockholm: Liber Utbildnings Förlag, 1981. s. 94–171. — 77 s.
- Scriven, Michael: Fördelar och nackdelar med målfri utvärdering. — s. 179–190. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 11 s.
- Stake, Robert E.: Programutvärdering — besvarande utvärdering. — s. 236–257. I: Att värdera utbildning. Del 2: En antologi om pedagogisk utvärdering. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 22 s.
- Stenhouse, Lawrence: An Introduction to Curriculum Research and Development. — London: Heinemann, 1975. Kap. 1, 6, 7, 9 og 10. — 70 s.
- Svingby, Gunilla: Begrepp och begrepps-bildning inom skolans orienteringsundervisning. — s. 36–68. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 33 s.
- Svingby, Gunilla: Integration eller ämneläsning — en fråga om kunnskapssyn. s. 96–126. I: Kunnskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner. /Jon Naeslund (red.). — Stockholm: Liber Utbildningsforlaget, 1986. — 33 s.
- Ulvær, Bjørn P.: Massemedienes virkninger på barn og unge. /Bjørn P. Ulvær og Anita Werner. Grunnskolerådet: 1. utg. 1985, 2. utg. 1986. — 54 s.
- 4. Pedagogisk historie, pedagogisk filosofi og pedagogisk sosiologi**
- Pedagogisk sosiologi*
- Allmenn samfunnsvitenskapelig innføring:** Wadel, Cato: Vi er alle samfunnsvitere. — Oslo: Universitetsforlaget, 1985. — 125 s.
- Skolen som organisasjon og arena:**
- Samfunn, familie, barns verden:**
- Flerkulturell pedagogikk:** Kopsisamling i pedagogisk sosiologi. — 190 s.
- Skolehistorie*
- Telhaug, Alfred O.: Norsk skoleutvikling etter 1945. — Oslo: Didakta forlag, 1982. Kap. 3–10, 13–16. — 205 s.
- Førskoler. NOU 1972:39, s. 14–53, 112–133. — 60 s.
- Komparativ pedagogikk*
- Grue-Sørensen, Knud: Komparativ pedagogikk. /Knud Grue-Sørensen, Per Rand og Urban Dahllof. — Oslo: Universitetsforlaget, 1971. — 58 s.
- Idehistorie*
- Myhre, Reidar: Pedagogisk idehistorie I. Fra Hellas til den pedagogiske realisme. — Oslo: Fabritius forlag, 1981. s. 1–135. — 135 s.
- Sartre, Jean P.: Eksistensialisme er humanisme. — København: Vynken forlag, Stjernebøgerne, 1984. — 50 s.
- Pedagogisk filosofi*
- Myhre, Reidar: Innføring i pedagogikk. Pedagogisk filosofi. — Oslo: Fabritius forlag, 1980. Kap. 1, 2, 5–6. — 126 s.
- Moralfilosofi*
- Barrow, Robin: Moral Philosophy for Education. — London: George Allan & Unwin Ltd., 1975. Kap. 1–6. — 100 s.

Undervisningen på 3. avdeling vil bli gitt både i form av forelesninger, seminar og korte kurs.

Instituttet vil kunne definere enkelte

undervisningstilbud som obligatoriske for studentene.

En gjør oppmerksom på at for studenter som skal opp til 3. avdelingseksamen høsten 1987, er det studieplanen i studiehandboka 1986/87 som gjelder, mens planen i foreliggende studiehandbok gjelder for studenter som skal opp våren og høsten 1988.

Fjerde avdeling

På fjerde avdeling søkes teoretiske studier, hovedoppgave, øvinger og praksis under supervisjon og ekskursjoner best mulig integrert.

Progresjonen vil på denne avdeling kunne variere noe fra student til student. Imidlertid vil studiet av forskningsmetode være en naturlig innledning til arbeidet med hovedoppgaven.

Hovedoppgavearbeidet skal ha sammenheng med den faglige spesialisering studenten velger i denne del av studiet, og bør derfor påbegynnes tidlig i fjerde avdeling.

Praksis vil både kunne danne utgangspunkt for og støtte opp under hovedoppgaven og den teoretiske spesialisering. Den bør derfor søkes integrert gjennom store deler av avdelingen.

De teoretiske studier vil kunne starte på forskjellige tidspunkt for den enkelte student, men vil for alle studenter få størst vekt mot slutten av avdelingen.

Studentene vises til «Orientering om 4. avdeling av embetsstudiet i pedagogikk» som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

Studieinnhold

Foruten arbeidet med hovedoppgaven og praksis, skal studentene konsentrere sitt studium om utvalgte emner. Disse kan deles inn i tre studieområder:

- Et *fellesområde* som består av obligatoriske studieemner.
- To *spesialiseringsområder* hvorav studentene må velge det ene.
- Et *selvvalgt* område.

A. Fellesområdet

Fellesområdet består av følgende studieemner:

- Organisasjonsutvikling (ca. 450 sider).
- Forskningsmetode, pensum er det samme som i methodedelen under hovedfaget.

Studenter som ikke har avlagt eksamen i forskningsmetoder under pedagogikk grunnfag ved Pedagogisk forskningsinstitutt, eller har utdanning som tilsvarende denne eksamen, må ta et obligatorisk kurs i statistikk.

Jfr. studieplanen for forskningsmetode som står oppført under hovedfag.

Pensum — Fellesområdet

Organisasjonsutvikling

Dalin, Per: Skoleutvikling. — Oslo: Universitetsforlaget, 1982. Kap. 2-7. — 150 s.

Etzioni, Amitai: Moderne organisasjoner. — Oslo: Tanum-Norli, 1982. — 168 s.

Moxnes, Paul: Opplæringsmetoder i arbeidslivet. En sammenligning og evaluering. Oslo: Institutt for sosialvitenskapelig forskning, 1984. — 120 s.

Forskningsmetode

Det vises til pensum oppført under forskningsmetode hovedfag.

B. Spesialiseringsområdene

Spesialiseringsområdene er lagt opp med sikte på å kvalifisere studentene til pedagogisk virksomhet enten innenfor

(B.1) *Pedagogisk-psykologisk rådgivning* eller innenfor

(B.2) *Undervisning, undervisningsveiledning og ledelse.*

Spesialiseringsområdet omfatter et studieinnhold tilsvarende 2500 sider. Pensum er definert i form av nedenfor nevnte emner og veiledende grunnbøker. Grunnbøkene presiserer emnene nærmere og angir et rimelig nivå og omfang.

B.1. Spesialisering til pedagogisk-psykologisk rådgivning

Innholdet i denne spesialiseringen omfatter følgende:

1. Teoretisk og praktisk studium som grunnlag for å diagnostisere og gi råd om pedagogisk behandling:
 - 1.1. av barn med overveiende emosjonelt, motivasjonelt, sosialt betingede utviklingshemninger, herunder atferdsvansker av ulike slag, mistriivsel i skolen, skolevegring, etc.
 - 1.2. av barn med ulike typer spesifikke lærevansker som hovedsvikt; herunder lese- og skrivevansker, sentrale språkforstyrrelser, stamming.
 - 1.3. av barn med generelle lærevansker.
2. Summarisk studium av overveiende sensorisk betingede lærevansker.
3. Metoder og hjelpemidler i forbindelse med diagnostisering, herunder også diagnostisk undervisning.
4. Med utgangspunkt i det foregående studeres mulighetene for å etablere tiltak som kan redusere eller forebygge utviklingshemninger.
5. Problemer som knytter seg til selve rådgivningsprosessen, rådgiverens rolle, funksjoner og yrkesetikk.

Pensum — Spesialisering til pedagogisk-psykologisk rådgivning

1. Barn med overveiende emosjonelt, motivasjonelt og sosialt betingede lærevansker

a) Barnepsykiatri:

Rutter, Michael: Child and adolescent psychiatry. Modern approaches. /Michael Rutter og Lionel A. Hersov (eds.). — Oxford: Blackwell scientific publications, 1985, 2. utg. Kap. 1, 3, 14, 20–24, 26, 28, 30, 34–37. — 250 s.

b) Rådgivningsteori:

Burks, Herbert M.: Theories for counseling. /Herbert M. Burks og Buford Stefflre. — New York: McGraw-Hill, 1979. Kap. 1–2 og 7. — 110 s.

Minuchin, Salvador: Familier i terapi. —

Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1982. Kap. 3, 5–8. — 90 s.

O'Leary, K. Daniel: Classroom management. The successful use of behavior modification. /K. Daniel O'Leary og Susan G. O'Leary. — New York: Pergamon Press, 1977, 2. ed. Kap. 1, 6–8. — 200 s.

2. Barn med spesielle lærevansker

a) Talevansker:

Preus, Alf: Stamming og løpsk tale. — Oslo: Universitetsforlaget, 1977. Kap. 7 og 10. — 32 s.

Rutter, Michael: Child and adolescent psychiatry. Modern approaches. /Michael Rutter og Lionel A. Hersov (eds.). — Oxford: Blackwell scientific publications, 1985, 2. utg. Kap. 33. — 20 s.

Spesialskolerådet og Grunnskolerådet. Undervisning av elever med språk- og talevansker. — Oslo: Universitetsforlaget, 1975. — 44 s.

b) Lese- og skrivevansker:

Høien, Torleif: Lesevansker. /Torleif Høien m.fl. (red.). — Oslo: Universitetsforlaget, 1982. s. 35–101. — 66 s.

Lundberg, Ingvar: Läs och skrivsvårigheter i ljuset av aktuell forskning. — Stockholm: Skolöverstyrelsen, 1983. s. 2–49. — 46 s.

Lundberg, Ingvar: Språk och läsning. — Malmö: Liber förlag, 1984. Kap. 1–8. — 105 s.

Skjelfjord, Vebjørn: Vansker med den første leselæringen sett i didaktisk og språklig perspektiv. — Oslo: Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1982. — 83 s.

Skjelfjord, Vebjørn: Metoden i den første leseundervisningen. Teorigrunnlag og praktisk utforming. — Oslo: Gyldendal forlag, 1977. — 102 s.

c) Matematikkvansker:

Magne, Olof: Matematikkinnlærning i grunnskolan. — Kap. 3. I: Pedagogiske

- skrifter, nr. 261. Sveriges lärarförbund, 1980. — 60 s.
- Ostad, Snorre: Matematikk læring og matematikkvansker. — s. 257–268. I: Norsk pedagogisk tidsskrift, nr. 7, 1978. — 11 s.
- Ostad, Snorre: Piaget og de matematikksvake elevene. — s. 290–294. I: Norsk pedagogisk tidsskrift, nr. 7, 1977. — 4 s.
- Ostad, Snorre: Årsak til matematikkvansker. — s. 2–11. I: Spesialpedagogikk, nr. 6, 1977. — 9 s.
- Ostad, Snorre: Diagnostisering av matematikkvansker. — s. 2–16. I: Spesialpedagogikk, nr. 7, 1977. — 14 s.
- Ostad, Snorre: Med strukturert utgangspunkt for matematikk læring. — s. 35–40. I: Pedagog, nr. 6, 1979. — 5 s.
- Ostad, Snorre: Om matematikk diagnostikk. — s. 32–37. I: Pedagog, nr. 6, 1984. — 5 s.
- d) Hjerneskade og sentrale språkforstyrrelser:
- Bø, Ola O.: Problem i forbindelse med differensialdiagnostisering av auditive persepsjonsproblem. — s. 5–27. I: Nordisk tidsskrift for logopedi og foniatry, monografi nr. 2, 1979. — 22 s.
- Cruickshank, William M.: Perceptual and learning disabilities in children. /William M. Cruickshank og Daniel P. Hallahn. — New York: Syracuse University Press, 1975, vol. 1. Kap. 3–4. — 50 s.
- Luria, Alexander R.: Neuropsychological studies in aphasia. Neurolinguistics 6. — Amsterdam: Swets & Zeitlinger B.V., 1977. s. 21–83. — 62 s.
- Wyke, Maria A. (ed.): Developmental dysphasia. — London: Academic Press, 1978. s. 1–36, 43–59 og 85–131. — 98 s.
3. *Barn med generelle lære- og språkvansker:*
- Fundudis, Trian: Speech retarded and deaf children: Their psychological development. /Trian Fundudis, Israel Kolvin og Roger Garside. — London: Academic Press, 1979. Kap. 1–5. — 93 s.
- Nyborg, Magne: Læring, begrepslæring, begrepsundervisning. Del C. — Oslo: Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1977. Kap. V–VIII. — 216 s.
- Robinson, Nancy M.: The mentally retarded child. /Nancy M. Robinson og Halbert B. Robinson. — New York: McGraw-Hill, 1976. Kap. 1–2, 7–15, 17–18 og 20. — 386 s.
4. *Barn med sensorisk betingede lærevansker:*
- Davis, Hallowell: Hearing and deafness. /Hallowell Davis og S. Richard Silverman. — New York: Holt, Rinehart & Winston, 1978. Kap. 4, 7, 11 og 17. — 158 s.
- Lie, Ivar: Syn og synsproblemer. En innføring. — Oslo: Universitetsforlaget, 1986. Kap. 1–7. — ca. 150 s.
- B.2. Spesialisering til undervisning, undervisningsveiledning og ledelse**
- Innholdet i denne spesialiseringen omfatter følgende:
1. Grunnprinsipper for undervisning, veiledning og ledelse med utgangspunkt i læreplanteori, pedagogisk filosofi, undervisningsteori, fagdidaktikk og veiledningsteori.
 2. Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning, læreplanutvikling og læremiddelutvikling. Modeller, metoder, teknikker, hjelpemidler. Observasjon og diagnostisering.
 3. Utviklingsarbeid i tilknytning til undervisning, veiledning og ledelse.
- Pensum — Spesialisering til undervisning, undervisningsveiledning og ledelse:*
1. *Grunnprinsipper for undervisning, veiledning og ledelse:*
- Alvesson, Mats: Organisationsteori och teknokratisk medvetande. — Stockholm: Natur och Kultur, 1983. — 230 s.
- Elias, John L.: Philosophical Foundations of Adult Education. /John L. Elias og Sharan Merriam. — Florida: Robert E.

- Krieger Publishing Company, 1980. — s. 1-74, 109-175. 142 s.
- Gundem, Bjørg B.: Tradisjon — kritikk — syntese. En analyse av hovedtrekk ved samtidig tysk didaktikk — med relatering til aktuelle spørsmål i nordisk sammenheng. — s. 29-139. — Oslo: Universitetet i Oslo, 1980. — (Rapport/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1980:7.) — 110 s.
- Schwab, Joseph J.: The Practical: A language for curriculum. — s. 287-321. The Practical 2: Arts of eclectic. — s. 322-362. The practical 3: Translation into curriculum. — s. 365-383. I: Science, Curriculum and Liberal Education: Selected Essays of Joseph J. Schwab. /Ian Westbury og Neil J. Wilkof (red.). — Chicago: University of Chicago Press, 1978. — 92 s.
- Schwab, Joseph J.: The Practical 4: Something for curriculum professors to do. — s. 239-265. I: Curriculum Inquiry, årg. 13, nr. 3 (1983). — 26 s.*
- Westbury, Ian: Curriculum Theory and Curriculum Research in International Perspective. — University of Illinois at Urbana — Campaign, June 1985. — 24 s.*
2. *Planlegging, gjennomføring og evaluering av undervisning, læreplanutvikling og læremiddelutvikling:*
- Artke, Axel: Lederskap. — s. 49-88. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 39 s.
- Barrow, R.: Giving Teaching back to Teachers. A critical Introduction to Curriculum Theory. — Sussex: Wheathsheaf Book, 1984. — s. 145-269. — 125 s.
- Bjørndal, Bjarne: Et studium i lærebøkernes didaktikk. — Oslo: Universitetet i Oslo, 1982. — (Rapport/Universitetet i Oslo, Pedagogisk forskningsinstitutt, 1982:1.) — 158 s.
- Goldhammer, Robert: Clinical Supervision. /Robert Goldhammer, Robert H. Anderson og Robert J. Krajewski. — New York: Holt, Rinehart & Winston, 1980. 2-3. — 32 s.
- Goodlad, John: Curriculum Inquiry. The Study of Curriculum Practice. /John Goodlad m.fl. — New York: McGraw-Hill, 1979, s. 1-65, 343-363. — 84 s.*
- Gravem, Finn H.: Vurdering av læremidler for bruk i undervisningen. Del I Begrepsdrøfting. Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitetet i Oslo. — 54 s.
- Graversen, Gert: Jobudvikling — baggrund og praksis — s. 254-276. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 22 s.
- Gundem, Bjørg B.: Forholdet mellom allmenn didaktikk og fagdidaktikk. — s. 31-48. I: Fag — skole — samfunn. Innføring i fagdidaktikk. /Kaare Skagen og Tom Tiller. — Oslo: Aschehoug, 1983. — 17 s.
- Gundem, Bjørg B.: Vad bestämmer läroplanernas inriktning? — s. 133-159. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 26 s.
- Handal, Gunnar: På egne vilkår. /Gunnar Handal og Per Lauvås. — Oslo: Cappelen forlag, 1983. — s. 13-140. — 127 s.
- Harbo, Torstein: Teoriförälskelse mot ansvarigt praktiskt kunnande. — s. 257-273. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby og Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 16 s.
- Lundgren, Ulf P.: Makt och kontroll över

* Artikkelen står i kopisamlingen «Kompendium 3 — Det pedagogiske studiet». Om læreplanpraksis og læreplanteori.

- läroplaner. – Vad bestämmer läroplaners inriktning? /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby och Erik Wallin. — s. 9-26. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby och Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 17 s.
- Madsen, Benedicte: Arbejdsrollen. — s. 203-219. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 16 s.
- Monsen, Lars: Kunnskapssosiologi og fagdidaktikk. — s. 69-97. I: Fag — skole — samfunn. Innføring i fagdidaktikk. /Kaare Skagen og Tom Tiller (red.). — Oslo: Aschehoug forlag, 1983. — 28 s.
- Monsen, Lars: Lokal läroplansutveckling: Deltagerstyrd läroplansutveckling i grundskolan. — s. 107-131. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby och Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 24 s.
- NOU 1986:23. Livslang læring (midlertidig). — 140 s.
- Petersen, Eggert: Trivsel på arbeidsplassen. — s. 133-156. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 23 s.
- Popman, James W.: Målbaserade administrativa strategier för omfattande pedagogiska system. — s. 77-89. I: Att värdera utbildning. Del 2. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 12 s.
- Popman, James W.: Mål och undervisning. — s. 90-114. I: Att värdera utbildning. Del 2. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 24 s.
- Ramian, Knud: Organisationsudvikling. /Knud Ramian og Steffen Stanne. — s. 117-129. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 12 s.
- Richardson, Gunnar: Varför läroplansförändringar? — s. 245-256. I: Makten över läroplaner. En konferensrapport. /Ulf P. Lundgren, Gunilla Svingby och Erik Wallin (red.). — Stockholm: Högskolan för lärarutbildning, 1983. (Rapport/Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik, 1983:9.) — 21 s.
- Sabro, Knud-Erik: Organisationsteori. — s. 23-47. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 24 s.
- Sabro, Knud-Erik: Udvælgelsespsykologi — metode og etik. /Knud Erik Sabro og Nils Haarby Hansen. — s. 278-301. I: Arbejdspsykologi, arbejde, arbejdsmiljø og arbejdsorganisation. /Eggert Petersen og Knud-Erik Sabro. — København: Munksgård forlag, 1984. — 23 s.
- Stufflebeam, Daniel L.: Kan och bör utvärderingen vara målfri? — s. 172-178. I: Att värdera utbildning. Del 2. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 6 s.
- Taylor, Philip H.: An Introduction to Curriculum Studies. /Philip H. Taylor og C. Richards. — Windsor: 1984 NFER NELSON. — s. 17-85. — 68 s.
- Wallin, Erik: Forskning, utvecklingsarbet och pedagogik. — s. 156-171. I: Att värdera utbildning. Del 2. /Sigbrit Franke-Wikberg og Ulf P. Lundgren (red.). — Stockholm: Wahlström & Widstrand, 1981. — 15 s.
- Ålvik, Trond: Fagdidaktikkens oppgaver. — s. 14-29. I: Fag — skole — samfunn.

- Innføring i fagdidaktikk. /Kaare Skagen og Tom Tiller (red.). — Oslo: Aschehoug forlag, 1983. — 16 s.
3. *Utviklingsarbeid i tilknytning til undervisning, veiledning og ledelse:*
- Adelman, Clem.: The play house and the sand tray. — s. 77–87. I: *Defining the Curriculum Histories & Ethnographies.* /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 10 s.
- Arfwedson, Gerhard: School codes and teacher work contexts. — Stockholm: Gleerup, 1985. — 125 s.
- Askeland, Kjell: Etitaph over en død skrivefrøken. — s. 272–284. I: *Norsk Pedagogisk Tidsskrift.* Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 12 s.
- Ball, Stephen J.: Imperialism, Social Control and Colonial Curriculum in Africa. — s. 117–147. I: *Defining the Curriculum Histories & Ethnographies.* /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 30 s.
- Ball, Stephen J.: Introduction: Defining the curriculum: Histories and Ethnographies. /Stephen J. Ball og Ivor Goodson. — s. 1–11. I: *Defining the Curriculum Histories & Ethnographies.* /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 11 s.
- Birkemo, Asbjørn: Hvor effektiv er datastøttet undervisning? — s. 263–271. I: *Norsk Pedagogisk Tidsskrift.* Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 8 s.
- Cooper, Barry: On explaining change in school subjects. — s. 45–63. I: *Defining the Curriculum Histories & Ethnographies.* /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 18 s.
- Ekholm, Bodil: Förtursbarn och «vanliga» barn på tolv daghem. /Bodil Ekholm og Anna Hedin. — Lindköping: Universitetet i Lindköping. Pedagogiska institutionen, 1984. — (Rapport/LiU-PEK-R 86). — s. 1–60. — 60 s.
- Forsberg, Barbro: Utbildningsbehov och behovsanalyt inom personalutbildning. — Stockholm: 1984. — (Rapport/Arbetslivscentrum nr. 24, 1984.) — 73 s.
- Goodson, Ivor F.: Subjects for study: Towards a social history of curriculum. — s. 24–44. I: *Defining the Curriculum Histories & Ethnographies.* /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 22 s.
- Hammer, Torhild: Lærlingeordningens renessanse. — s. 225–230. I: *Norsk Pedagogisk tidsskrift.* Pedagogisk utviklingsarbeid, årg. nr. 3 (1985). — 5 s.
- Hammersley, Martyn: Making a vice of our virtues: some notes on theory in ethnography and history. — s. 13–24. I: *Defining the Curriculum Histories & Ethnographies.* /Ivor F. Goodson & Stephen J. Ball. — London: The Falmer Press, 1984. — 11 s.
- Hopkins, David: Alternative Perspectives on School Improvement. /David Hopkins & Marvin Wideen. — London: The Falmer Press 1984. — 200 s.
- Jahr, Hanne Marit: Lokalt utviklingsarbeid — en ny utfordring for skole-Norge? — s. 179–186. I: *Norsk Pedagogisk tidsskrift.* Pedagogisk utviklingsarbeid, årg. nr. 3 (1985). — 7 s.
- Larsen, Rolf P.: «Datamatikk» og pedagogikk. — s. 254–262. I: *Norsk Pedagogisk Tidsskrift.* Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 8 s.
- Ogden, Terje: Organisasjonsutvikling i skolen. — s. 201–211. I: *Norsk Pedagogisk tidsskrift.* Pedagogisk utviklingsarbeid, årg. nr. 3 (1985). — 10 s.
- Rørslett, Mai Britt: På solsiden, kvinners kamp for kunnskap, hvor førte den hen? /Mai Britt Rørslett og Suzanne Stiver Lie. — Oslo: Cammermeyers, 1984. Kap. 1–3 og 6. — 70 s.
- Sjøberg, Svein: Noen data om ungdom og data. — s. 246–253. I: *Norsk Pedagogisk Tidsskrift.* Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 7 s.
- Tangerud, Hans: EDB og lærerutdanning. Seks kritiske spørsmål. — s. 285–290. I: *Norsk Pedagogisk Tidsskrift.* Data i skolen, årg. nr. 4 (1985). — 5 s.

C. *Selvvalgt område*

Her velger studenten selv sitt studieinnhold. Det selvvalgte området omfatter et studieinnhold tilsvarende 1000 sider. Dette skal godkjennes av instituttet og ha til formål å støtte opp under studentens siktemål med studiet.

Praksis

I tillegg til hovedoppgave og studium av utvalgte emner inngår ett semesters obligatorisk praksis. Denne praksis kan tas som en integrert del av fjerde avdeling.

Praksis legges opp og gjennomføres i samråd med avdelingens lærere og godkjennes av instituttet. Etter praksisperioden skal studenten legge fram en kort rapport om gjennomføringen av praksis.

Praksisopplegget vil være forskjellig for studenter med ulike spesialiseringsområder.

Hvis studenten kan dokumentere omfattende praksis innenfor de vedtatte praksistyper, kan instituttet etter søknad dispensere fra omfanget.

Praksis for pedagogisk-psykologisk rådgivning

Praksis vil normalt omfatte ca. 8 uker ved et pedagogisk-psykologisk rådgivningskontor og ca. 9 uker fordelt på institusjoner for barn/ungdom med emosjonelle/atferdsmessige problem, for barn/ungdom med språklige problem og for barn/ungdom med generell evneretardasjon.

Det kan bli dels tale om konsentrert praksis, dels om praksis fordelt over et lengre tidsrom.

Praksis for undervisning, veiledning og ledelse

Praksis består av et fast praksisprogram på 12 uker, 4 uker valgfri praksis og en ukers praksisoppsummering. Det faste praksisopplegget omfatter 4 uker innen undervisning og veiledning i skoleverket, 4 uker innen pedagogisk ledelse og administrasjon og 4 uker innen opplæringsvirksomhet og læremiddelutvikling utenfor skoleverket. All praksis skal godkjennes av instituttet.

Undervisning

Undervisningen på 4. avdeling vil bli gitt både i form av forelesninger, seminar og korte kurs. I tillegg kommer praksis, veiledning, øvinger og ekskursjoner. Dessuten vil deler av studiet kunne knyttes til deltakelse på mindre prosjekter under veiledning, slik at studentene selv kan gjøre erfaringer innen arbeidsområder som studiet har relevans for.

I og med at studieprogresjonen kan variere noe for den enkelte student, vil en for hvert semester søke å tilpasse undervisningstilbudet til den studentgruppe som til enhver tid arbeider på avdelingen. Dette medfører at undervisningen ikke i detalj kan fastlegges på forhånd, men delvis bli justert underveis etter de aktuelle behov. Dette forutsetter at studenter på denne avdelingen tar aktivt del i studiemiljøet og i stor grad er til stede ved instituttet i semestrene, slik at det er mulig med jevn kontakt mellom alle studentene og avdelingens lærere.

Studenter på begge spesialiseringsrådene må ta et obligatorisk kurs i etikk på ca. 2 uketimer i ½ semester. Videre er det for alle studenter obligatorisk deltakelse på fem dagsekskursjoner.

For studenter som tar pedagogisk-psykologisk rådgivning som spesialområde, er et praktisk kurs i testing og observasjon obligatorisk. Kurset omfatter to separate deler, hver på 20 dobbelttimer. Del A kreves gjennomført før praksis ved institusjoner for barn/ungdom med språklige problem. Del

B kreves gjennomført før praksis ved institusjoner for barn/ungdom med emosjonelle problem og generell evneretardasjon. Før praksis i PP-tjenesten må begge deler av kurset være gjennomført.

For studenter som tar undervisning, undervisningsveiledning og ledelse som spesialområde, er fire praksisforberedende kurs på til sammen 4 uketimer i semestret obligatoriske. Disse må være gjennomgått før praksis.

Instituttet vil også kunne definere enkelte

andre undervisningstilbud som obligatoriske for studentene (eller for grupper av studenter med samme spesialiseringsområde). Dette vil ikke bli gjort i form av et fast obligatorisk timetall pr. uke, men knyttet til det enkelte undervisningstilbud.

Eksamen

1. *avdeling*: Avlegges utenfor instituttet.
2. *avdeling*: Som grunnfag.
3. *avdeling*:
 - a) Skriftlig eksamen omfatter 2 dager à 8 timers prøve. Det gis 2 essays hver dag, hvor kandidaten begge dager velger en av oppgavene. Alle oppgaver utformes slik at de åpner for integrering av flere emneområder.
 - b) Muntlig prøve som valgfritt tillegg til skriftlig for studentene. Kandidaten velger om han vil gå opp til muntlig prøve senest 24 timer etter at sensuren for skriftlig eksamen er falt.
4. *avdeling*:
 - a) En 4-timers skriftlig prøve i forskningsmetodikk.
 - b) En hovedoppgave.

Hovedoppgaven skal inneholde et ekstra sammendrag av avhandlingen på 2–3 sider. Sammendraget skal skrives på et standardisert skjema som fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt. Ett eksemplar av sammendraget skal innleveres særskilt. Dette skal brukes til instituttets informasjon om forskningsvirksomheten ved instituttet.
 - c) En avsluttende eksamen som består av:
 - En skriftlig prøve på 8 timer.

Det gis to alternative oppgaver til den skriftlige prøven hvor kandidaten velger den ene.
 - En ukesoppgave over godkjent emne.
 - En muntlig prøve.

Ved den avsluttende eksamen danner hele studieinnholdet (fellesområdet, spesialiseringsområdet og selvvalgt

pensum) utgangspunkt for eksamen.

Før endelig karakter fastsettes må, i tillegg til prøven i forskningsmetodikk, også hovedoppgaven, skriftlig eksamen, ukesoppgaven og muntlig prøve alle være bestått.

Fastsetting av den endelige karakter til 4. avdeling skjer ved at hovedoppgave, skriftlig eksamen, ukesoppgave og muntlig prøve blir vektet i forholdet 3:2:1:1.

Eksamen for 2., 3. og 4. avdeling holdes i slutten av høstsemestret og i slutten av vårsemestret. (Eksamen i forskningsmetode under 2. og 4. avdeling vil kunne bli avholdt tidligere i semestret.)

Melding til eksamen

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått eksamen philosophicum.

Før melding til tredje avdelings eksamen må studenten ha bestått andre avdeling og ha ett års pedagogisk praksis.

Før melding til fjerde avdelings eksamen må studenten ha bestått tredje avdeling. Andre eller tredje avdelings eksamen må være bestått med karakteren laudabilis eller likeverdig karakter. I de tilfeller hvor eksamen fra eksterne utdanningsinstitusjoner med annet karaktersystem enn ved samfunnsvitenskapelig embetseksamen/pedagogisk embetseksamen godkjennes som 1. og 2. avdeling, vurderes ikke disse eksterne eksamenene i forhold til laudkravet. Etter slik godkjenning for 1. og 2. avdelings vedkommende, må derfor 3. avdelings eksamen ved fakultetet være bestått med laudabel karakter før melding til 4. avdelings eksamen.

Hovedoppgaven skal fremlegges i begynnelsen av det semester studentene akter å avlegge cand.paed.-eksamen. Fristene for innlevering for hovedoppgaven og godkjenning av praksis blir kunngjort i forelesningskatalogen.

Ukesoppgaven må være levert før kandidaten kan gå opp til skriftlig eksamen.

UTDANNINGSPROGRESJON FOR PEDAGOGISK EMBETSEKSAMEN

1. avdeling fire semestre	2. avdeling to semestre	3. avdeling to semestre	4. avdeling fem semestre
Eksamen, eventuelt eksamener fra studier ved universitet, høyskole eller lærerskole sammenlagt av 2 års omfang.	Studium som gir innføring i pedagogikkens fagområder. Avsluttes med eksamen.	Fortsatt og utvidet teoretisk studium med vekt på utviklings- teori, læringspsykologi, spesialpedagogikk, undervisnings- og oppdragsproblemer, historiske, filosofiske og sosiologiske problemstillinger. Avsluttes med eksamen.	Forskningsmetode. Utarbeiding av hovedoppgave med relasjon til studentens spesialisering Obligatorisk praksis. Teoretiske studier innenfor tre studieområder — et fellesområde som består av obligatoriske studieemner — to spesialiseringsområder hvorav studenten må velge det ene (enten pedagogisk-psykologisk rådgiving eller undervisning, undervisningsveiledning og ledelse) — et selvvalgt område. Avsluttes med eksamen.

Andre avdeling, dvs. pedagogikk grunnfag pluss tredje avdeling av pedagogisk embets- eksamen er godkjent som storfag. Se reglement og utfyllende regler for tildeling av graden kandidata/candidatus magisterii bak i boka.

Semesteremne i skoleutvikling

Semesteremnet er i første rekke et videreutdanningstilbud for lærere i skoleverket, med sikte på å gi en økt forståelse for hvordan skoleutvikling inngår i en større utdanningspolitisk sammenheng og et teoretisk grunnlag for praktiske forsøk med skoleutvikling. Studiet vil legge vekt på forholdet mellom læreplan og skoleorganisasjon.

Semesteremnet i skoleutvikling gjennomføres som en prøveordning, med opptak høstsemesterne 1986 og 1987.

Interesserte må melde seg til instituttet innen 1. august 1987. Det forutsettes dessuten at en har studierett ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Et orienteringshefte om semesteremnet samt søknadsskjema kan fås ved henvendelse til instituttet.

Studieplan

1. Formål

Utviklingen innenfor skoleverket (jfr. bl.a. lokal lærerplanutvikling og desentralisert forsøksvirksomhet) medfører et kvalifiseringsbehov i skoleutvikling blant lærere i grunnskolen og videregående skole.

Semesteremnet skal gi en forståelse av hvordan skoleutvikling inngår i en større utdanningspolitisk sammenheng og et teoretisk grunnlag for praktiske forsøk med skoleutvikling. Studiet skal legge vekt på forholdet mellom *læreplan* og *skoleorganisasjon*.

2. Opptakskrav

Det kreves lærerutdanning (lærerprøve eller utdanning som adjunkt eller lektor) for å bli opptatt på studiet.

3. Undervisning

Semesteremnet gis som et deltidstilbud over 2 semestre. Undervisningen begynner i høstsemesteret.

4. Innhold

Studieinnholdet er definert som et fast pensum.

4.1 Pedagogiske grunnbegreper (400 s.)

Dette pensum dekker følgende grunnbegreper som står sentralt innenfor den generelle delen av studiet: sosialisering, læring, oppdragelse, undervisning og utdanning.

4.2 Skoleutviklingsteori (900 s.)

Pensum er to-delt og dekker både det teoretiske grunnlaget for skoleutvikling og de praktiske sidene ved gjennomføringen av skoleutviklingsprosjekter.

4.2.1 Teoretisk basis for skoleutvikling

Pensum dekker utvalgte emner innenfor utdanningspolitikk og didaktikk med vekt på læreplan, organisasjon og ledelse.

4.2.2 Skoleutvikling som prosess

Pensum dekker sentrale emner av betydning for gjennomføring og ledelse av skoleutviklingsprosjekter, nemlig læreplananalyse, organisasjonsanalyse, planlegging, ledelse, veiledning, evaluering og etterutdanning.

5. Semesteroppgaven

Som en del av studiet skal studentene utarbeide en semesteroppgave på ca. 20 maskinskrevne sider. Temaet for semesteroppgaven skal godkjennes av instituttet.

6. Eksamen

Eksamen består i utarbeidelse av semesteroppgaven og en muntlig prøve i tilknytning til denne oppgaven og det faste pensum. Den muntlige prøven arrangeres en gang i året, hvert vårsemester.

Det brukes to-delt karakterskala (godkjent/ikke godkjent). For å få godkjent eksamen må både semesteroppgaven og den muntlige prøven være godkjent.

7. Nærmere opplysninger

Denne studieplan er en rammeplan for semesterement i skoleutvikling.

Kombinert med lærerprøven gir semesteremnet innpasning til mellomfagstillegget i pedagogikk/sosialpedagogikk.

Nærmere opplysninger om søknadsfrist,

pensum, presiseringer, undervisningsopplegg m.v. fås ved henvendelse til Pedagogisk forskningsinstitutt.

Undervisning

Undervisningen er ikke obligatorisk. Mel-

ding om undervisningstilbudet vil bli gitt i forelesningskatalogen.

Eksamen

Eksamensopplegget er i hovedtrekk beskrevet i studieplanen foran.

PSYKOLOGI

GRUNNFAG - MELLOMFAG - EMBETSEKSAMEN

Adresse: Psykologisk institutt
Eilert Sundts hus, 8. etg.
P.b. 1094 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. 02/45 52 33 (45 52 34)

Innledning

Ved Universitetet i Oslo er det tre eksamener i psykologi: grunnfag, mellomfag og embetseksamen. I tillegg er det mulig å ta magistergradseksamen. Opplysninger om magistergradseksamen finner du i den generelle orienteringen foran i boka og i reglementet for magistergraden bak i boka.

Grunnfag. Studiet tar sikte på å gi et elementært kjennskap til og en forståelse av den moderne psykologi. Dette omfatter en innføring i psykologisk tenkemåte og et kjennskap til vesentlige forskningsresultater, metodeproblemer og teorier, samt psykologiens historie.

De som vil avlegge embetseksamen i psykologi, må først ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis*. Grunnfagseksamen i psykologi kan kombineres med andre fag med sikte på en *cand.mag.-/cand.polit.-grad* ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Det kan også inngå i en fagkrets som fører fram til *cand.philol.- eller cand.mag.-eksamen* ved Det historisk-filosofiske fakultet. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet gir denne eksamen vektall 20.

Studiet egner seg videre som støttefag for magistergrads-studerende med en vitenskapelig avhandling som forutsetter et visst kjennskap til psykologisk teori og metoder.

Grunnfagseksamen alene vil derimot ikke kunne kvalifisere for praktisk-psykologisk arbeid eller yrkesutøvelse.

Studietiden er beregnet til 1 år.

Mellomfag. Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester for hel-

tidsstudenter. For deltidsstudenter er det mulig å bruke lengre tid på mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget gir mulighet for fordypning innen utviklingspsykologi eller sosialpsykologi.

Mellomfag i psykologi kan kombineres med andre fag med sikte på en *cand.mag.- eller cand.polit.-grad* ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Mellomfaget kan inngå i en fagkrets som fører frem til den interfakultære *cand.mag.-graden*. Ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet gir denne eksamen vektall 30.

Mellomfag i psykologi egner seg for studenter som tar sikte på å undervise i psykologi og kan i kombinasjon med andre fag egne seg godt innen mange områder av arbeidslivet, f.eks. innen organisasjonsarbeid, markedsføring og personaladministrasjon.

Mellomfaget egner seg som videreutdanning/etterutdanning for personer som tidligere har avlagt grunnfagseksamen i psykologi, har yrkeserfaring og som ønsker en mulighet for videre studier i faget.

Kandidater med ikke dårligere karakter enn *Laudabilis* er kvalifiserte til opptak til embetsstudiet i psykologi på lik linje med kandidater med grunnfagseksamen.

Mellomfagseksamen alene kvalifiserer ikke for praktisk-psykologisk arbeid eller yrkesutøvelse.

Embetsstudiet. Det psykologiske embetsstudium gir en grunnutdanning for profesjonell psykologisk virksomhet som er regulert ved Lov om godkjenning av psykologer m.v. av 1973. Etter denne loven er embetseksamen i psykologi fra norsk universitet grunnlaget for godkjenning av psykologer.

Profesjonell psykologisk virksomhet finner i dag sted innen helse- og sosialsektoren, skoleverket og arbeids- og attføringssektoren; ofte i samarbeid med andre faggrupper. Dessuten arbeider psykologer ved universiteter, høyskoler, forsknings- og utredningsinstitutter og i offentlig administrasjon.

Det psykologiske embetsstudium som leder fram til graden *cand.psychol.*, er delt i to avdelinger. 1. avdeling gir et grundig kjennskap til vitenskapelig psykologi og en innføring i tilgrensende fag (støttediscipliner). 2. avdeling er mer profesjonsrettet. Denne avdeling gir et nødvendig grunnlag for å påta seg arbeidsoppgaver som psykolog, foruten at den også gir mulighet for fordypelse innen ulike delområder av psykologien.

Studietiden er beregnet til 5½ år.

Grunnfag

Studiet tar sikte på å gi studentene en første innføring i den psykologiske vitenskap.

Undervisning vil bli gitt ved forelesninger og seminarer. Studentene kan ikke gjøre regning med at alle deler av pensum vil bli gjennomgått i undervisningen. Derfor må studentene legge opp sin egen leseplan. Studentene anbefales å følge undervisningen da denne tar sikte på å lette tilegnelsen av pensum ved en utdyping av sentrale problemer innen dette.

Nedenfor er ført opp den litteratur som er å betrakte som pensum. Studentene bør likevel ikke begrense sin lesning til bare dette pensum. Ved supplerende lesning kan de få økt forståelse og utdyping av pensumkunnskapene. Ved eksamen vil oppgavene bli gitt slik at de kan besvares på grunnlag av pensum.

I samråd med faglæreren og med Styrets samtykke kan enkelte pensumbøker byttes ut med andre bøker av tilsvarende omfang og vanskelighetsgrad.

Grunnfag kan tjene som støttefag for et hovedfag eller magistergradsstudium. Til denne prøven kan det være hensiktsmessig

å skifte ut mindre deler av pensum eller supplere med psykologisk litteratur som er til særlig nytte for arbeidet med den vitenskapelige oppgaven. Det forutsettes at de studerende rådfører seg med faglærere i psykologi i disse spørsmål.

En gjør oppmerksom på at det også er anledning til å avlegge en egen støttefags-eksamen.

Pensum

En tar forbehold om endringer. Opplysninger kan fås ved henvendelse i ekspedisjonen, Psykologisk institutt, rom B-841, Eilert Sundts Hus.

Generell psykologi

Atkinson, Atkinson & Hilgard: *Introduction to Psychology* (8. ed.). N.Y.: Harcourt, Brace & Jovanovich.

Dette er en grunnbok i studiet. Den gir en introduksjon til de forskjellige forskningsfelter innen psykologien.

Psykologiens historie

Schultz, D.: *A History of Modern Psychology*, London: Academic Press.

Boken gir en oversikt over psykologiens historie og legger særlig vekt på en fremstilling av de forskjellige moderne psykologiske skoleretninger.

Spesielle emner

Hergenham, B.R.: *Introduction to Theories of Learning*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

Gardner, H.: *Developmental Psychology*. Boston: Little, Brown & Co., 1982.

Bower, T.G.R.: *Development in Infancy*. San Francisco: W.H. Freeman.

Martin, B.: *Abnormal Psychology*. N.Y.: Holt, Reinhart & Winston.

Deaux, K. & Wrightsman, L.: *Social Psychology in the 80's*. N.Y.: Brooks/Cole, 1984.

Kursorisk pensum

Studentene skal dessuten legge opp ett norsk arbeide (ca. 200 s.) i psykologi (bok,

monografi eller sekvens av artikler av en forfatter). Det er utarbeidet en egen liste over anbefalt kursorisk litteratur som fås ved henvendelse i ekspedisjonen, Psykologisk institutt, rom B-841, Eilert Sundts Hus.

Eksamen

Eksamen i psykologi grunnfag består av to skriftlige prøver, hver på 8 timer, og en muntlig prøve. Eksamen holdes hvert semester.

Mellomfag

Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta et semester for heltidsstudenter. For deltidsstudenter er det mulig å bruke lengre tid på mellomfagstillegget. Tilleggene skal gi mulighet for fordypet kjennskap til et av områdene som inngår i grunnfag, men skal også ta opp temaer av relevans for alle fordypningsområdene slik som metodiske og fagdidaktiske problemstillinger.

Metodedelen skal gi kunnskap om forskningsprosessen og derigjennom en reflektert forståelse av grunnlaget for psykologisk viten.

Den fagdidaktiske delen skal ta opp det som i vid forstand kan kalles formidlingsproblemer, herunder også pedagogiske problemer i tilknytning til undervisning i psykologi og etiske problemer knyttet til bruk av psykologisk kunnskap. Undervisningen skal legge vekt på å avgrense arbeidsmåtene i undervisning mot psykologisk behandling.

For tiden er det mulig å fordype seg innen områdene sosialpsykologi og utviklingspsykologi.

Pensum omfatter omlag 1.500 sider og er inndelt i følgende tre deler:

- A. Fellespensum for alle studenter som tar mellomfag.
- B. Fordypelsepensum i sosialpsykologi eller Fordypelsepensum i utviklingspsykologi.

C. Valgfritt pensum.

Studentene velger i samråd med faglærer denne delen av pensum. Instituttet utarbeider anbefalte litteraturlister innenfor mer avgrensede temaer innenfor sosialpsykologi og utviklingspsykologi.

A. Fellespensum

Metode

Lewin, M. (1979) *Understanding psychological research*. New York: John Wiley & Sons. 414 s.

Fagdidaktikk

Den fagdidaktiske delen inneholder en faghistorisk oversikt som skal gi studenten kunnskap om og perspektiver på psykologi som basisfag, som praktisk fag og som undervisningsfag i ulike sammenhenger. Spesielt viktig er det å illustrere de valg og forenklinger som foregår fra forsknings-/basisfag til studiefag og videre til skolefag.

Videre inneholder den fagdidaktiske delen en innføring i sentrale teoretiske og praktiske emner og begreper som er nødvendige i arbeidet med å klargjøre studentenes framtidige undervisnings- og formidlerrolle.

Relevante fagplaner som f.eks. fagplan for psykologi valgfag i den videregående skolen, mønsterplan for grunnskolen, forskrifter for barnehage osv., vil bli trukket inn i den mer praktisk orienterte undervisningen der studentene skal trenes opp til å foreta didaktiske og fagetiske overveielser og beslutninger i konkrete formidlingsoppgaver.

Pensum i fagdidaktikk er på ca. 100 sider og består av:

- Handal, G. (1984): Hva er fagdidaktikk? *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 68, 59–63.
- Bjørndal, B. & Lieberg, S. (1978): *Nye veier i didaktikken*. Oslo: Aschehoug. 7–50 og 73–84.
- Christiansen, B. (1984): Om psykologiprofesjonens røtter. I P.A. Holter, S. Mag-

nussen & S. Sandberg (red.): *Norsk Psykologi i 50 år*. Oslo: NPF. 13–49.

B. Fordypelsespensum.

Studentene velger fordypelsespensum enten i sosialpsykologi eller i utviklingspsykologi. Hvert fordypelsespensum er på ca. 550 sider.

Fordypelsespensum i sosialpsykologi
Gergen, K.J. & Gergen, M.M. (1986): *Social Psychology*. New York. Springer Verlag. 398 s.

Hem, L. & Holter, H. (1978): Sosialpsykologi som samfunnspsykologi. I: L. Hem & H. Holter (red.): *Sosialpsykologi. Familie, ungdom og kjønnsroller*. Bind I. Oslo. Universitetsforlaget. 14–30.

Lysgaard, S. (1978): Momenter til en teori om arbeiderkollektiv. I L. Hem & H. Holter (red.): *Sosialpsykologi. Arbeidsliv, samfunn og vitenskap*. Bind II. Oslo, Universitetsforlaget, 21–49.

Holter, H.: Motstands- og avvergeteknikker i sosiale organisasjoner. I L. Hem & H. Holter (red.): *Sosialpsykologi. Arbeidsliv, samfunn og vitenskap*. Bind II. Oslo: Universitetsforlaget, 121–141.

Bloch, J.H. (1980): Gender Differences in the Nature of Premises Developed About the World. I E. Shapiro & E. Weber (eds.): *Cognitive and Affective Processes in Development. A developmental-interaction point of view*. New York: Lawrence Erlbaum Associates, 34 s.

Lie, I. (1981): Funksjonshemninger — miljø. Tekniske hjelpemidler. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 18, 173–177.

Haavind, H. (1978): Psykologisk forskning om kvinner. I L. Hem og H. Holter (red.): *Sosialpsykologi: Familie, ungdom og kjønnsrolle*. Bind I. Oslo: Universitetsforlaget, 297–325.

Ås, B. (1975): On female culture: An attempt to formulate a theory of women's solidarity and action. *Acta Sociologica*, Vol. 18, No. 2–3. 20 s.
(Også som kap. 1 i B. Ås: *Kvinner i alle*

land...: Om kvinnekultur — en teori om kvinnesolidaritet og aksjon, 33 s.

Fordypelsespensum i utviklingspsykologi

Bronfenbrenner, U. (1979): The ecology of human development. *Experiments by nature and design*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10 og 11.

Fishbein, H.D. (1984): *The psychology of infancy and childhood: Evolutionary and cross-cultural perspectives*. London: Erlbaum. Kap. 1, 2, 3, 4, 5 og 6.

C. Valgfritt pensum.

For hvert semester er den valgfrie litteraturen organisert rundt temaer. Temalitteraturlister fås ved henvendelse til instituttets ekspedisjonskontor. Studentene velger, i samråd med faglærer, ut pensum slik at B-pensum + C-pensum blir på ca. 1.000 sider.

Undervisning

Melding om undervisning for mellomfagstillegget vil bli gitt i forelesningskatalogen. Det gis undervisning i tilknytning til fellespensum, del A. Undervisning i fordypelsesområdene (B-pensum) blir for tiden koordinert med de åpne forelesningene på de respektive temasemestre i 1. avdeling av embetsstudiet. Instituttet organiserer også veiledningsgrupper i tilknytning til semesteroppgaven. Tid og sted for veiledningsgruppene annonseres i forelesningskatalogen.

Semesteroppgave

Studentene skal i løpet av studietiden utarbeide en semesteroppgave på 15–20 maskinskrevne sider (med dobbel linjeavstand). Arbeidet med semesteroppgaven skal ha en sentral og integrerende funksjon i mellomfagstillegget. Studentene anbefales å følge en av veiledningsgruppene i arbeidet med semesteroppgaven. Oppgavens tittel må godkjennes på forhånd. Frist for godkjenning av semesteroppgavetittel hos faglærer kunngjøres i forelesningskatalogen. Hver

student må utarbeide en egen semesteroppgave.

Semesteroppgaven inngår i eksamen. Frist for innlevering kunngjøres i forelesningskatalogen. Oppgavene skal leveres inn i fire eksemplarer til Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget.

Eksamen

Eksamen består av semesteroppgaven, en skriftlig prøve på 8 timer og en muntlig prøve.

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i psykologi i tidligere semestre eller at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig som hun/han melder seg opp i mellomfagstillegget. I siste tilfelle får ikke kandidaten fremstille seg til muntlig prøve i mellomfagstillegget dersom grunnfagseksamen ikke er bestått.

14 dager før den skriftlige prøven skal studentene få utdelt 6–8 oppgaver. Oppgavene fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget. Minst to av disse oppgavene skal oppgis til skriftlig prøve. Studentene besvarer en av de oppgitte oppgavene.

Eksamen avsluttes med en muntlig prøve i pensum som fungerer som justering og tilbakemelding i forhold til semesteroppgaven og den skriftlige prøven.

Semesteroppgaven teller $\frac{2}{3}$ og den skriftlige prøven $\frac{1}{3}$ ved fastsettelse av den skriftlige karakter. Den muntlige prøven kan bare resultere i mindre justeringer av denne karakteren.

Ved beregning av endelig karakter for mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfag vektattallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektattallet 1.

Eksamen i mellomfagstillegget i psykologi er å betrakte som en helhet. En student som går opp til ny prøve kan imidlertid legge fram en semesteroppgave som har vært benyttet ved tidligere fremstilling til mellomfagseksamen. I slike tilfeller blir oppgaven bedømt på nytt på fritt grunnlag.

Eksamen i mellomfagstillegget holdes

minst en gang i året. Fristen for oppmelding til mellomfagstillegget er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet og skjer ved Universitetets ekspedisjonskontor. Oppmelding skal være bilagt med tre eksemplarer av pensumliste i det valgfrie pensum.

Reglement for embetseksamen i psykologi og graden Dr.psychol. ved Universitetet i Oslo

Fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 2. desember 1985 med hjemmel i §§ 3 og 5 i lov av 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler og kongelig resolusjon 17. juli 1970 og 29. mars 1985.

§ 1 Tittel og grad

Universitetet i Oslo kan avholde psykologisk embetseksamen som gir rett til tittelen candidata/candidatus psychologiae (cand.-psychol.) og kan tildele graden doctor psychologiae (dr.psychol.) som gir rett til samme tittel.

§ 2 Embetseksamen

Psykologisk embetseksamen består av to avdelinger.

Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke fag det skal avlegges eksamen i, antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs, oppgaver og praksis. Opplysninger om dette inntas i studieplanen.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fem semestre og andre avdeling på seks semestre.

I andre avdeling skal studenten levere en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

§ 3 Oppmeldingskrav til embetseksamen. Før melding til første avdelings eksamen må studenten ha bestått examen philosophicum*) og ha avlagt grunnfagseksamen i psykologi med laudabel karakter.

*) Jf. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo.

Før melding til andre avdelings eksamen må studenten ha bestått første avdeling og ha levert hovedoppgaven til bedømmelse.

Videre må studenten på tilfredsstillende måte ha gjennomgått de kurs og bestått de prøver som er fastsatt av kollegiet for henholdsvis første og andre avdeling.

Nærmere regler for oppmelding fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 4 Dr.psychol.-graden

Dr.psychol.-graden bygges på avlagt embetseksamen i psykologi eller tilsvarende utdanning og består av:

- a) en godkjent vitenskapelig avhandling og et tilfredsstillende forsvar av avhandlingen i en offentlig disputas, og
- b) en godkjent faglig, metodisk og teoretisk skolering
- c) to prøveforelesninger, en over et selvvalgt og en over et oppgitt emne.

Eksamenskravene fastsettes slik at doktorgradsstudiet skal tilsvare minst 2½ års studiarbeid.

Nærmere regler om avhandling og prøver fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 5 Oppmeldingskrav til dr.psychol.-graden

For oppmelding til doktorgradseksamen må søkeren ha bestått embetseksamen i psykologi eller ha en tilsvarende utdanning godkjent av kollegiet som likeverdig.

§ 6 Karakterer

Det brukes følgende alternative karakter-systemer:

- 1) Karakterene:

Laudabilis prae ceteris	1.0-1.5
Laudabilis	1.6-2.5
Haud illaudabilis	2.6-3.2
Non contemnendus	3.3-4.0
- 2) Karakteren:
 - Godkjent

Den som ikke har oppnådd karakterer som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 7 Karakterfastsettelse til embetsstudiet
I fag med både skriftlig og muntlig prøve gis det etter den skriftlige prøve en foreløpig karakter. Studenter som ikke har bestått skriftlig prøve, kan ikke framstille seg til muntlig prøve. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter for faget.

For hovedoppgaven gis særskilt karakter.

Regler for beregning av avdelingskarakter fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8 Vitnemål

På vitnemålet for fullført psykologisk embetseksamen oppføres med grad og tallverdi hovedkarakteren, karakteren for hver avdeling og hovedoppgavens tittel og karakter.

Dersom en kandidat er fritatt for eksamen eller prøve etter § 10, føres dette på vitnemålet. Kollegiet kan fastsette hvor stor del av eksamen som må være avlagt ved universitetet for at det skal utferdiges vitnemål for embetseksamen.

På vitnemålet for dr.psychol.-graden skal tittelen på avhandlingen og titler på prøveforelesningene føres opp sammen med opplysninger om sammensetningen av det individuelle doktorgradsstudiet.

§ 9 Ny prøve

En student kan ikke framstille seg til noen del av embetseksamen mer enn tre ganger. Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet i særlige tilfeller dispensere fra denne bestemmelsen. Etter gjentatt eksamen gjelder den best oppnådde karakter.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

Hvis en avhandling ikke blir godkjent til doktorgraden, kan en ny avhandling eller en forbedret versjon først leveres til bedømmelse etter seks måneder.

Hvis prøveforelesningene og disputasen

blir vurdert som ikke godkjent, kan en ny prøve avlegges først i det påfølgende semester, eller etter et lengre tidsrom dersom fakultetet finner det nødvendig. Det samme gjelder for obligatoriske prøver som inngår i doktorgradsstudiet.

§ 10. Fritak for eksamen eller prøve
Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fritak for eksamen eller prøve

- 1) når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
- 2) på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 11 Forskrifter

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglementet inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel for det.

Utfyllende regler til reglement for embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol. ved Universitetet i Oslo

Fastsatt av Det akademiske kollegium med hjemmel i reglement av 2. desember 1985 om embetseksamen i psykologi og graden dr.psychol.

Dr.psychol.-studiet

§ 1 Studiets formål

Dr.psychol.-studiet skal omfatte et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat og gi videregående faglig metodisk og teoretisk skolering og en skolering i vitenskapelig fremstilling og dokumentasjon.

Studiet skal være en fordypning i et hovedområde og gi bred teoretisk og metodisk innsikt. Det skal gi kandidaten opp-

læring til og skolering i selvstendig forskning og sette denne istand til å virke som forsker og å arbeide med oppgaver som stiller spesielle krav til faglig innsikt og kjennskap til fagets metoder.

Doktorgradsstudiet svarer i nivå og omfang til internasjonal standard for en organisert forskerutdanning.

§ 2. Adgang til studiet

A. Opptaksgrunnlag

For å kunne bli tatt opp til dr.psychol.-studiet må søkeren ha oppnådd cand.psychol.-graden eller ha annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette.

B. Søknader om opptak — opptaksprosedyre

Søknad om opptak skal sendes til fakultetet via Psykologisk institutt. Sammen med søknaden skal følge en plan for studiet utarbeidet i samarbeid med en av instituttets lærere eller en annen godkjent person. Planen skal angi hvorledes den påtenkte avhandling tenkes gjennomført, emneområdet for det påtenkte doktorgradsarbeid, veilederpreferanser og hvilke kurs og seminarer studenten ønsker å følge i studiet samt tidsrammen for de forskjellige deler av studiet.

Fakultetet tar den endelige avgjørelse om opptak, godkjenner søkerens plan for studiet og oppnevner veileder/veiledere etter innstilling fra Psykologisk institutt.

Om studenter ønsker annen institutt-tilknytning for hele eller deler av sitt dr.-psychol.-studium, skal søknaden forelegges styret ved Psykologisk institutt (jfr. § 6) og det fagmiljø søkeren ønsker tilknytning til, til uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetets dr.grad.-utvalg.

C. Andre begrensninger ved adgang til studiet

Adgang til studiet er betinget av at søkerens plan for studiet er faglig tilfredsstillende og at egnet veiledning og andre nødvendige faglige og materielle ressurser er tilgjengelige ved fakultetet eller ved andre forskningsinstitusjoner.

§ 3 Innhold og varighet

I doktorgradsstudiet inntar arbeidet med avhandlingen en sentral plass. Avhandlingen skal være et kritisk og selvstendig vitenskapelig arbeid, og skal dokumentere kandidatens forskerkompetanse. Avhandlingen skal tilfredsstillende krav til kvalitet som stilles til artikler i internasjonalt anerkjente tidsskrifter, men kan i omfang og grad av fordyppelse gå ut over slike.

Avhandlingen kan være et frittstående arbeid eller en videreføring av hovedoppgaven i embetsstudiet. Faglig/vitenskapelig arbeid som tidligere er utført i forbindelse med andre eksamener i embetsstudiet, kan også videreføres i avhandlingen. Flere mindre arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen, når de etter sitt innhold utgjør en helhet. Det skal i tilfelle utarbeides et sammendrag som gjør rede for sammenhengen. Fellesarbeid med andre forskere kan godkjennes, dersom kandidatens bidrag kan dokumenteres klart. I tillegg til forskerkompetanse skal avhandlingen dokumentere at studenten mestrer vitenskapelig fremstilling og dokumentasjon. Kravet til dr.psychol.-graden blir fastsatt slik at når den vitenskapelige avhandlingen er en videreføring av en hovedoppgave til cand.-psychol.-graden som er en selvstendig vitenskapelig granskning, skal dr.psychol.-graden normalt ha et omfang som svarer til minst 2½ års arbeid.

I andre tilfelle hvor det ikke er tale om en videreføring av hovedoppgaven, vil studiet normalt ta lengre tid. I alle tilfelle skal dr.psychol.-studiet legges opp slik at det fører frem til samme nivå.

§ 4 Undervisning og veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning av en av instituttets lærere, en annen person med nødvendig fagkyndighet eller en gruppe av veiledere. Veilederen bør ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Normalt bør også studenten ha høve til å få sitt arbeid med doktoravhandlingen drøftet på seminar. Dersom hovedveileder ikke er

ansatt ved instituttet, skal studenten også få oppnevnt en veileder ved instituttet.

Undervisningen for øvrig vil ta form av kurs eller seminar som dels er faste deler av studentens godkjente studieopplegg for dr.psychol.-graden, dels faste tilbud som studenten kan benytte seg av etter behov.

§ 5 Prøveform og karaktersetting

Studenten skal holde jevnlig kontakt med oppnevnt veileder og ta aktivt del i de kurs og seminar som går inn som faste deler i den godkjente planen for hennes/hans dr.psychol.-studium. Dersom den eller de som leder vedkommende kurs eller seminar godkjenner deltakelsen som tilfredsstillende, er videre prøving ikke nødvendig. I spesielle tilfelle kan en student gjennom Psykologisk institutt søke fakultetet om fritak for deltakelse på slike kurs eller seminar. Slikt fritak er avhengig av at studenten fra tidligere kan dokumentere slik innsikt og/eller ferdighet som vedkommende kurs eller seminar gir, eller er villig til å dokumentere dette gjennom en særskilt prøve. I tilfelle der antall studenter ikke er stort nok eller ressursene for øvrig ikke tilstrekkelige til å holde regulære kurs eller seminar over fastlagte deler av et doktorgradsstudium, kan studenten vises til et selvstudium under veiledning. Resultatene av et slikt selvstudium må dokumenteres gjennom en særskilt prøve.

Doktorgradsstudiet blir avsluttet med en offentlig forelesning over oppgitt emne med to ukers frist, en offentlig forelesning om selvvalgt emne, og en disputas. Disputasen skal normalt avholdes innen et halvt år etter at avhandlingen er innlevert. Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig minst to/tre uker før disputasen. I særlige tilfelle kan fakultetet dispensere fra disse tidsrammene. Avhandlingen skal sendes til fakultetet i det antall eksemplarer som dr.grads-utvalget fastsetter. Et resymé av avhandlingen skal sendes til Informasjonsavdelingen for offentliggjøring i pressen.

Avhandlingen skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk eller på et annet

språk som godkjennes av fakultetet.

Til å bedømme forelesningene, den innleverte avhandlingen og forsvaret av den, oppnevner fakultetet, etter forslag fra Psykologisk institutt, en komité på minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 ikke tilhører Universitetet i Oslo (jfr. Eksamenslovens § 4). Studentens hovedveileder bør være medlem av komitéen. Medlemmene må ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Senest seks måneder etter innlevering av arbeidet, skal komitéen gi kandidaten og fakultetet beskjed om hvorvidt avhandlingen er verdig til å forsvares.

Prøveforelesningene skal holdes på norsk, eller på et annet av fakultetet godkjent språk. Til forberedelse for prøveforelesningen over oppgitt emne skal kandidaten ha 14 dager.

Disputasen skal være offentlig og er avhengig av at bedømmelseskommitéen har funnet den innleverte avhandlingen verdig til å forsvares for dr.psychol.-graden. Disputasen foregår som en drøfting av avhandlingen mellom medlemmene av bedømmelseskommitéen og doktoranden. Dersom andre tilstedeværende ønsker å delta i drøftingen, må det under disputasen gis melding om dette til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter.

Prøvene i dr.psychol.-graden blir vurdert etter godkjent/ikke godkjent.

§ 6 Styringsorganer — prosedyre

På fakultetsnivå oppnevnes et doktorgradsutvalg. Doktorgradsutvalget skal

- trekke opp de faglige retningslinjene for doktorgradsstudiet og foreslå nødvendige endringer i reglement og utfyllende regler,
- ha ansvaret for organiseringen av nødvendige fellestiltak i form av forelesninger, kurs, doktorandseminar o.a.,
- koordinere fagplanarbeidet,
- utarbeide forslag til søknadsskjema,
- utarbeide forslag til retningslinjer ved ekstern veiledning,
- føre tilsyn med det faglige nivå.

Doktorgradsutvalget skal videre, på grunnlag av instituttets forslag

- uttale seg om forslag til studieplan,
- avgjøre på fakultetets vegne søknader om opptak,
- fremme forslag om oppnevning av bedømmelseskommitéer,
- behandle for fakultetet søknader om dispensasjon fra bestemmelser i utfyllende regler og studieplan.

Ved Psykologisk institutt oppnevnes det et styre. Styret behandler/fremmer forslag i alle saker ved instituttet som angår dr.psychol.-studiet overfor instituttet/fakultetet, vedrørende opptak, oppnevning av bedømmelseskommité og forslag til utfyllende studieplan.

Studieplan

Opptaksbestemmelser for embetsstudiets 1. avdeling

Opptak til embetsstudiets 1. avdeling krever

1. at man er immatrikulert ved et norsk universitet,
2. at man har bestått examen philosophicum,
3. at man har studierett ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, og
4. at man har bestått grunnfagseksamen i psykologi ved et norsk universitet med karakter 2,5 eller bedre.

Studenter med andre former for eksamen eller kvalifikasjoner som ønsker å begynne på embetsstudiet i psykologi, må søke spesielt om slikt opptak. Hvert semester blir det igangsatt undervisning for et nytt kull studenter i 1. avdeling, 1. semester. Opptak skjer etter søknad som skrives på eget skjema som fås ved henvendelse til Psykologisk institutt. Frist for søknad om opptak kunnegjøres i dagspressen og Norsk lysningsblad i slutten av foregående semester. Dersom det er flere søkere enn det er plass til, skjer utvelgelsen på grunnlag av ansiennitet fra tidspunktet for avlagt grunnfagseksamen. For søkere med annen godkjent utdanning regnes ansienniteten fra det semester søk-

naden om å få godkjent denne utdannelsen ble mottatt av Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Dersom det er flere søkere med samme ansiennitet, foretas loddtrekning.

Søknadsfrist for utenlandske studenter er 1. februar hvert år. Alle henvendelser om opptak fra utenlandske statsborgere, unntatt nordiske, skal rettes til Universitetets kontor for utenlandske studenter, postboks 1081 Blindern, 0317 Oslo 3.

Etter avlagt eksamen i 1. avdeling kan studenten fortsette i 2. avdeling. Studiets 1. avdeling (med eksamen) kan ikke betraktes som et selvstendig psykologisk studium, og gir ingen kompetanse for selvstendig psykologisk arbeid.

1. avdeling er godkjent som et mellomfag i en cand.mag.grad.

1. avdeling

1. avdelings studium bygger på grunnfag og fører dette videre ved at studentene i denne avdeling skal skaffe seg en solid og allsidig kunnskap om de forskjellige områder i psykologien og deres vitenskapelige grunnlag. Gjennom kurser og øvelser vil studentene få et konkret kjennskap til de viktigste teorier og undersøkelsesmetoder. Denne avdeling er sentral i studiet som helhet, idet studentene her skal skaffe seg de teoretiske og metodologiske forutsetninger for den psykologiske tenkemåte som kreves i det etterfølgende yrkesorienterte studium og arbeid. Ut fra samme formål vil studentene i denne avdeling også måtte skaffe seg det nødvendige grunnlag i statistikk og databehandling og i støttedisciplinene fysiologi, sosiologi og psykiatri.

1. avdelings studium er inndelt i fem semestre. Hvert av de fire første semestrene er organisert om en hovedstamme av undervisningstiltak der den psykologiske kunnskap, sine metoder og teorier blir behandlet ut fra hvert sitt hovedperspektiv. Sentralt i denne undervisningen står en periode med øvelser — demonstrasjoner — praksis, som sammen med et paralleltgående praksis-seminar vil nytte det mer abstrakt-teoretis-

ke kunnskapsstoffet til konkrete erfarings-situasjoner. En rekke mer frittstående undervisningstilbud vil ta sikte på en nærmere utdyping av spesielle problemstillinger og sentrale perspektiver. Seminarer og gruppeaktiviteter tar sikte på at studentene mest mulig aktivt skal tilegne seg stoffet i lærebøkene. I femte semester (eksamenssemester) vil det ved siden av arbeidet med en selvvalgt semesteroppgave, gis undervisning i vitenskapsfilosofi, psykologiens historie, dens plass i samfunnet, bruk av bibliotek, faglitteratur og andre kilder for ulike formål.

Semester I — *Sosialpsykologi* — tar opp det sosial-psykologiske perspektivet på individets tilknytning til samfunnet, og i denne sammenheng tenkning og språk (kognitiv fungering). Et kurs i statistikk og databehandling er også knyttet til dette semester.

Semester II — *Biologisk psykologi* — har et psykobiologisk perspektiv som tar sikte på en allsidig innføring i det biologiske grunnlaget for individets utvikling og fungering. I dette semester tas støttedisciplinen fysiologi.

Semester III — *Utviklingspsykologi* — tar opp de ulike sider ved individets vekst og forandring gjennom livet i et utviklingspsykologisk perspektiv. Støttedisciplinen sosiologi vil understreke de kulturelle og sosiale sider ved menneskets utvikling.

Semester IV — *Personlighetspsykologi og familiedynamikk* — vil sette individet inn i et personlighetspsykologisk perspektiv i familie-, yrkes- og organisasjonsmessig sammenheng. Støttedisciplinen psykiatri vil ta opp sider ved problematisk personlighetsfungering.

Hvert av de fire første semestres obligatoriske undervisning avsluttes med én (1) temarapport som vurderes til bestått/ikke bestått. Hvis rapporten blir vurdert til ikke bestått, vil studenten ved faglærers kommentar få høve til å bearbeide rapporten til innlevering for ny vurdering. Rapporten må være godkjent senest 14 dager etter at det nye semester er startet. Et unntak gjelder for det spesialtilfelle hvor studenten går opp

til 1. avdelingseksamen i 4. semester. Han/hun må da ha fått godkjent temarapporten til ordinær tid i samme semester. Nærmere bestemmelser om kursgodkjenning/kontinuering fastsettes av instituttrådet. Det er dessuten knyttet en prøve til statistikkurset og til hver av de tre støttedisiplinene (se omtale av støttedisiplinene nedenfor). Kursprøven i statistikk må være bestått før oppflytting til 2. semester.

I det avsluttende semester V vil studenten arbeide med en semesteroppgave på 20–25 sider (med dobbel linjeavstand) over et tema som studenten selv velger å fordype seg i og som godkjennes av en eksamenskomité.

Pensum

1. avdelings pensum bygger på grunnfagspensum. Pensum for 1. avdeling er satt sammen av pensuene for de fem semestrene. I tillegg kommer pensum til støttedisiplinene. Instituttet plikter å sørge for at det alltid foreligger ajourførte pensumlister. Instituttrådet vedtar hva som til enhver tid er gjeldende pensumliste for 1. avdeling. Det vil med Styrets samtykke være mulig å bytte ut enkelte verker med andre av tilsvarende omfang og vanskelighetsgrad. Alle prinsipielle og større pensumforandringer må legges fram til godkjenning i Instituttet. I den grad det foreligger valgfrihet og alternativer til pensumlisten, vil studentene kunne få råd og veiledning av faglærerne ved utvalget.

Selv om studentene foran hver eksamen kan holde seg til et fastlagt pensum, er det studiemessig intet skarpt skille mellom pensumlitteraturen og annen faglitteratur. For å få tilstrekkelig innsikt i de forskjellige psykologiske problemstillinger er det nødvendig å ha kunnskaper ut over det faste pensum. Det vil være nødvendig å gå til originalverker, konsultere håndbøker og orientere seg i tidsskriftene og å foreta annen utfyllende lesning. Faglærerne vil gi opplysninger og veiledning om slik lesning, som leselister, i forbindelse med undervisningen. Det vil også bli gitt orientering i

bruk av bibliotekets tjenester for litteratursøking.

Pensumlister

Pensumlister fås ved henvendelse til ekspedisjonskontoret ved Psykologisk institutt, 8. etasje i SV-bygget.

Undervisning

Selv om den kunnskapsmengde som kreves til eksamen i all hovedsak finnes i pensum, kan en student ikke tilegne seg en allsidig psykologisk skolering og tenkemåte bare ved å lese lærebøkene.

Undervisningen er derfor lagt opp med sikte på å integrere teori, metode og praktisk erfaring. De ulike undervisningstilbud er søkt samarbeidet til et hele, slik at pensumstoffet kan belyses fra flest mulige vinkler samtidig. Studentene anbefales derfor å legge opp sin lesning slik at den kan kombineres med den undervisning som gis til enhver tid. Kursplanene vil gi en detaljert oversikt over hvordan undervisningen i semestertemaene er strukturert. Disse er ment å oppmuntre til aktiv lesning om temaene i flere kilder samtidig, idet disse stiller temaene i forhold til hverandre på noe forskjellig vis og ut fra ulike synsvinkler. En aktiv holdning til lærebokstoffet og en allsidig vurdering letter tilegnelsen og gir det beste grunnlag for en selvstendig kritisk vurdering av ulike tilnærminger.

Selv om hvert semester har sitt hovedperspektiv, vil det bli lagt vekt på at 1. avdeling utgjør et enhetlig studium, og en rekke undervisningstilbud vil nettopp ta opp og understreke dette helhetsperspektivet. Det gjelder særlig kurser i fagene generell metodologi, historie og vitenskapsfilosofi.

Forelesningene vil som regel gi en oversikt og diskusjon av generelle eller spesielle emner innen teoretisk psykologi. Ofte vil de ha med stoff og synspunkter som er så nye at de ennå ikke er kommet med i lærebøkene. Særlig når studentene på egen hånd har søkt å sette seg mer detaljert inn i ulike emner, vil forelesningene kunne sette pro-

blemene i sammenheng og stake ut hovedlinjene i de forskjellige stoffområder.

Seminarene gir mulighet for større aktivitet fra studentenes side og forutsetter intimer samarbeid mellom faglærere og studenter. Individuelle arbeidsoppgaver, gruppearbeider, oppgaveskriving o.l. kan organiseres og kombineres. Studentene kan dermed få øvelse i disponering av stoff, kombinasjon av forskjellige emneområder, saklig kritikk og alminnelig diskusjon av emner og problemer.

Kurser kan være av ulike slag. I semestrene I-IV er undervisningen i anvendte metoder, praksisseminarene og praksisøvelsene obligatoriske.

I kursene søker en å demonstrere det empiriske grunnlaget for de teoretiske og metodologiske prinsippene. Kursene tar sikte på å gi den nødvendige trening og grunnlag for kritisk bruk av metodene. En kombinasjon av kurser og øvelser gir den beste muligheten for å utdype hvordan konkrete observasjoner og erfaringer kan settes i forhold til ulike teoretiske tilnærminger. Det vil også gjøre studentene fortrolige med hvordan teoretiske perspektiver, systematiske observasjoner og praktisk utprøving gjensidig utdyper og beriker det psykologiske kunnskapsstoffet.

De ulike former for undervisningstilbud er ment å hjelpe studentene til å utdype lærebokstoffet og aktivere dets praktiske relevans. Det vil i kurser og seminarer bli lagt vekt på selvstendighet, og i tema-rapporten vil det bli lagt vekt på forståelsen av teoretiske perspektiver og beherskelse av metoder, samt på disponering, språk og fremstillingsmåte forøvrig.

Støttediscipliner

Det er knyttet en kursprøve til hver av støttedisciplinene fysiologi, sosiologi og psykiatri. Prøven vurderes til bestått/ikke bestått. Studenter som ikke følger kurset innen en støttedisciplin, vil få oppgitt et noe mer omfattende pensum enn hva som kreves på kurset. I et slikt tilfelle må studenten gå opp til en spesiell 6-timers prøve i dette

fag (se omtale av eksamen for 1. avdeling nedenfor).

Studentene anbefales å følge kursene i støttedisciplinene.

Biologiske støttediscipliner

Det kreves elementær kjennskap til generell biologi og fysiologi, human genetikk, sanses- og muskelfysiologi samt synapsefysiologi. Det kreves mer inngående kjennskap til sentralnervesystemets anatomi og fysiologi.

I hvert semester vil det bli arrangert et kurs med demonstrasjoner og eventuelle øvelser av ca. 100 timers varighet. Lærebøker og tilleggs litteratur vil bli oppgitt på kurset. Det vil bli gitt ut en liten stensil i tillegg med oversikter over de nevropsykologiske data kurset blir supplert med. Kurset avsluttes med en kursprøve. Ved eventuell stryk vil det bli arrangert ny kursprøve i begynnelsen av påfølgende semester.

Sosiologi

Det kreves elementær kjennskap til den alminnelige sosiologi. Disiplinen har et omfang som svarer til ca. ¼ av sosiologi grunnfag.

I hvert semester vil det bli arrangert et kurs med innføringsforelesninger og seminarer, i alt 6 timer pr. uke i gjennomsnitt. Pensum og tilleggs litteratur vil bli oppgitt på kurset. Kurset avsluttes med en prøve. Studentene kan velge mellom en 6-timers skriftlig prøve eller en særoppgave om et selvvalgt sosiologisk emne. Oppgavens omfang kan variere noe. Antydningssvis kan det anslås til ca. 10-15 A4-sider. Det er tillatt for grupper av studenter å levere større oppgaver i samarbeid.

Fristen for oppmelding til kursprøve og særoppgave er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Fristen for innlevering av sær-oppgave er den samme som dagen for den skriftlige prøven, som det opplyses om ved oppslag.

Psykiatri

Kurset tar sikte på å gi studentene en elementær innføring i psykiatrisk teori og

praksis. Hensikten med dette er delvis å gjøre studentene kjent med fagbakgrunnen til en av de grupper de som senere psykologer ofte vil samarbeide med. Delvis er også formålet med kurset å bidra til at studentenes psykopatologikunnskaper i noen grad kan få en praktisk-klinisk forankring.

Undervisningen vil gjøre utstrakt bruk av sykehistorier til illustrasjon av psykopatologiske forhold.

Pensum vil bli oppgitt av kursleiderne.

Kurset er på 12 dobbelttimer, gjentas hvert semester og holdes ved Gaustad sykehus.

Eksamen

Eksamen i 1. avdeling holdes hvert semester. Fristene for oppmelding til de forskjellige eksamener blir kunngjort i Forelesningskatalogen. Disse frister gjelder også for oppmelding til prøvene i støttedisiplinene. Oppmelding til 1. avdelingseksamen skal være bilagt med gjeldende pensumliste i tre eksemplarer (eller pensumliste med endringer som er godkjent av styret). I tillegg skal det leveres bekreftelse på at samtlige avlagte kursprøver i støttedisiplinene, obligatoriske kurs, øvelser og temarapporter er godkjent. Et unntak gjelder for de studenter som velger å gå opp til 1. avdelingseksamen etter 4. semester. De kan ikke avkreves bekreftelse for bestått psykiatri støttedisiplin og temarapport for 4. semester.

Den avsluttende eksamen for 1. avdeling består av en semesteroppgave på 20–25 sider over et tema som studenten selv velger å fordype seg i og som godkjennes av en eksamenkomité. Oppgaven må være levert inn senest tre uker før skriftlig eksamen. Videre vil eksamen bestå av en skriftlig prøve på 8 timer. Eksamen avsluttes med en muntlig prøve i pensum som fungerer som justering og tilbakemelding i forhold til de skriftlige prøver. Disse prestasjoner karakterettes etter en skala fra 1,0 til 4,0 og slik at semesteroppgaven teller halvparten av den skriftlige karakter, mens endelig karakter for 1. avdeling fastsettes etter justering som fore-

tas gjennom den muntlige prøven. Karakterene fra 1. avdeling og 2. avdeling (som teller likt) vil til sammen utgjøre hovedkarakteren til den avsluttende embetseksamen i psykologi. Til eksamen skal kandidaten kunne dokumentere allsidig og godt kjennskap til og selvstendig, kritisk forståelse av historikk med generell psykologi, metodelære og metodeproblematikk. Det forventes at kandidaten behersker de sentrale teorier, metoder og forskningsresultater i de viktigste av psykologiens enkeltområder, slik som sosial-, kognitiv, biologisk, utviklings- og personlighetspsykologi.

Videre hører til 1. avdelingseksamen en 6-timers skriftlig prøve i hver av støttedisiplinene. Hvis en student i en støttedisiplin har gjennomgått og bestått kursprøven, kan hun/han ved eksamen fritas for den spesielle 6-timersprøven i dette fag. Denne prøven blir vurdert til bestått/ikke bestått. Studenten kan også fritas for denne prøven dersom hun/han har dokumentert tilsvarende kunnskaper i faget gjennom annen prøve. Opplysninger om hvilke prøver som ordinært gir grunnlag for fritak, fås på ekspedisjonen ved Psykologisk institutt. Om dispensasjon, se reglement for embetseksamen i psykologi.

Fristen for oppmelding til kursprøve og 6-timersprøve er den samme som for melding til eksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Godkjent 1. avdelingseksamen forutsetter:

- a) Bekreftelse på at samtlige temarapporter, obligatoriske kurser og øvelser er godkjent.
- b) Bekreftelse på at prøvene i støttedisiplinene er bestått.
- c) Bestått avsluttende eksamen til 1. avdeling.

Studenten kan ikke begynne på noen del av 2. avdelingstudiet før eksamen i 1. avdeling er godkjent.

2. avdeling

Denne avdeling er sterkere yrkesorientert enn 1. avdeling og har som målsetning for-

dypende studier i anvendt og teoretisk psykologi. Studentene skal i denne del av studiet gjøres kjent med de viktigste av fagets teorier og metoder i en bredde og et omfang som gir dem generell kyndighet i fagpsykologisk arbeid på ulike yrkesområder.

Ifølge Psykologloven danner norsk embetseksamen i psykologi grunnlaget for godkjenning som psykolog, og dermed for psykologisk virksomhet på ulike yrkesområder. Faget er imidlertid for omfattende, både teoretisk og praktisk til at den enkelte kan forventes å arbeide like kompetent med alle faglige problemer. For å sikre at de ulike områder av anvendt psykologi skal kunne bli tilført den kompetanse faget gir grunnlag for, gis i 2. avdeling også undervisning med sikte på fordypelse.

Det profesjonsrettede formålet med 2. avdeling sikres først og fremst gjennom at praksis søkes integrert i den løpende undervisning, og i demonstrasjoner og øvelser.

Generelt vil undervisningen i 2. avdeling legge vekt på:

- at studentene får en realistisk oppfatning av de ulike typer praktisk-psykologiske oppgaver psykologer arbeider med og hvilke deler av psykologi som er relevant for de ulike områder.
- at studentene lærer å kjenne det forskningsmessige grunnlag for sin praktiske virksomhet.
- at studentene lærer å se behovet for å drive en praksis som kan utnyttes forskningsmessig både når det gjelder å reise nye problemer for grunnforskningen og å muliggjøre systematisk evaluering av egen praktisk virksomhet.

Undervisningen vil, der det er hensiktsmessig, bli lagt til instituttets eksterne praksisinstitusjoner.

2. avdeling vil normalt gjennomføres på 3 år når praksistiden regnes med.

Organisering av embetsstudiet

2. avdeling

2. avdeling stiller krav til studentene på de følgende fire felter: teoretiske kunnskaper,

metodisk skoloring, profesjonsrettet praksis og vitenskapelig arbeid. 2. avdeling består av følgende undervisningselementer:

- Felleskurs med praksis
- Hovedpraksis med hovedpraksisseminar
- Påbyggingskurs
- Forsknings- og hovedoppgaveseminar
- Studie- og hovedoppgaveveiledning.

Dessuten omfatter 2. avdelingsplanen bestemmelser om:

- Hovedoppgave
- Pensum
- Eksamen.

Felleskurs med praksis

Felleskurset innleder 2. avdelingsstudiet.

Kravet til faglig bredde søkes bl.a. ivare tatt ved at den generelle og teoretisk/metodiske skoloring i 1. avdeling blir videreført i et kurs i psykologiske arbeidsmetoder som er obligatorisk for samtlige studenter i 2. avdeling. Kurset tar sikte på å gjøre studentene kjent med noen vanlige problemer og arbeidsoppgaver som er aktuelle i psykologisk praksis. I denne sammenheng vil profesjonelle fremgangsmåter for undersøkelse og intervensjon bli drøftet i forhold til de problemer/utfordringer en psykolog møter i sin praksis. Undervisningen forutsettes lagt opp på en slik måte at studentene sikres trening i valg og prioritering av arbeidsmetoder i relasjon til arbeidsoppgaver. Det anses således ikke tilstrekkelig at studentene oppnår en viss fortrolighet med de enkelte arbeidsmetoder.

Felleskurset vil særlig ta opp problemer og arbeidsoppgaver som møter psykologen innen sentrale yrkesområder som helsesektoren, skolesektoren og arbeids- og utføringssektoren. Felleskurset skal ta opp muligheter for evaluering av egen virksomhet som psykolog; dessuten skal felleskurset gi undervisning i relevant lovverk og fagets etiske retningslinjer.

Som ledd i felleskurset i fagpsykologisk arbeid, skal studentene ha praksis i ekstern institusjon som driver slikt arbeid, f.eks.

innen helse-, skole- eller arbeidspsykologi-/attføringssektoren.

I felleskurspraksis skal studentene arbeide som psykologs medhjelper. For videre utdyping av formålet med felleskurspraksis, se Hovedpraksis.

Felleskurs med praksis må være godkjent før studentene påbegynner hovedpraksis.

Hovedpraksis med hovedpraksis-seminar

Det kreves at studentene også gjennomfører en mer omfattende praksis — hovedpraksis — i ekstern institusjon. Denne hovedpraksis strekker seg normalt over 6 mnd. med ca. 28 timer pr. uke. Ordinært vil hovedpraksis gjennomføres i semesteret etter grunnkurset.

Hovedpraksis vil gi studentene erfaring med psykologiske problemer, arbeidsmetoder som benyttes og de praktiske, teoretiske og metodiske forutsetninger for disse. Samtidig skal studentene skaffe seg kjennskap til institusjonen og til samarbeidsformer med personale med annen fagutdanning. Gjennom arbeid med de konkret foreliggende menneskelige problemer bør studentene også få en klarere forståelse av styrken og begrensningen i den teoretiske psykologi i forbindelse med psykologisk yrkesutøvelse og de etiske problemer som oppstår i denne sammenheng. Studentenes erfaring fra praksisperioden forutsettes trukket inn og bearbeidet i enkelte undervisningstiltak. Ved praksisinstitusjonen vil studentene få spesiell veiledning av en psykolog som er ansatt ved institusjonen og som er knyttet til psykologistudiet for å gi supervisjon og ha tilsyn med denne del av studiet (praksislærer). Studenten vil være å betrakte som psykologs medhjelper i praksistiden.

I hovedpraksis kan studentene bruke noe av tiden til innsamling av materiale til hovedoppgaven. Det viser her til reglement for hovedpraksis.

Det kreves at studentene følger et obligatorisk praksis-seminar parallelt med hovedpraksis. I praksis-seminaret legges spesiell vekt på drøfting av profesjonalisering,

psykologrollen og forholdet til andre samarbeidende yrkesgrupper.

Påbyggingskurs

Påbyggingskursene er innsiktet på faglig fordypelse og konsentrasjon. De skal utdype ulike fagområder med sikte på styrking av kompetansen i forhold til sentrale arbeidsoppgaver i samfunnet. For å nå en tilstrekkelig fordypelse i temaer relevant for et bestemt yrkesområde, må hver student skaffe seg et visst antall kurspoeng. Et (1) kurspoeng skal normalt tilsvare 1 times katalogført undervisning pr. uke i et semester.

Instituttrådet bestemmer hvor mange kurspoeng de ulike undervisningstilbud gir og hvilke yrkesområder de er relevante for. Instituttrådet fastlegger til enhver tid hvor mange kurspoeng som kreves for å fremstille seg til eksamen.

Når det gjelder de øvrige kurspoeng som trengs (ut over minimum for det valgte yrkesområde), står studentene fritt med hensyn til hvilke påbyggingskurs de vil velge. (Under bestemte vilkår kan forskningskurs erstatte påbyggingskurs — se nedenfor.)

Adgang til påbyggingskurs ut over det obligatoriske minimum vil være avhengig av kurskapasitet.

Når det gjelder valg av påbyggingskurs, anbefales studentene å benytte seg av instituttets tilbud om studieveiledning i lærernes samtaletider.

Forsknings- og hovedoppgaveseminar

Hvert semester skal det arrangeres forskningsseminarer knyttet til pågående forskning ved instituttet eller til diskusjon av internasjonale forskningstradisjoner.

Forskningsseminarene kan være poenggivende eller ikke-poenggivende avhengig av den arbeidsinnsats studentene gjør i forbindelse med undervisningen. Kurspoeng for forskningskurs kan i bestemte tilfeller erstatte deler av de kurspoeng studentene må ha fra påbyggingskurs innen et yrkesområde. Dette gjelder når forskningsseminar

naret vurderes som særlig relevant for arbeid innen dette området.

For å lette studentens arbeid med hovedoppgaven vil det også bli arrangert egne hovedoppgaveseminarer.

Hovedoppgave

Senest det semestret studentene melder seg til 2. avdelingseksamen, skal de levere inn et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave). I tillegg til påbygningskurs og forskningsseminar skal hovedoppgaven sikre den nødvendige konsentrasjon og fordypelse i spesielle områder. Arbeidet skal ordinært være innsamling og/eller analyse av et empirisk materiale, men kan også være av teoretisk art.

Arbeidet skal vise at studenten behersker vitenskapelig fremgangsmåte, såvel som de spesielle problemstillinger og metoder som knytter seg til et valgt emne.

Studenten skal under sitt arbeid med hovedoppgaven ha oppnevnt en fast veileder.

Det er utarbeidet egne retningslinjer for datainnsamling i eksterne institusjoner og for utforming av hovedoppgaven.

Pensum

Pensum til 2. avdeling består av pensane knyttet til felleskurset og til de påbygningskursene som den enkelte student har valgt. Kursplanene inneholder de til enhver tid gjeldende litteraturlister vedtatt av rådet ved Psykologisk institutt.

I den grad det foreligger valgfrihet og alternativer for sammensetning av pensumlisten, vil studentene kunne få råd og veiledning av faglærerne ved utvalget. Foruten kurslitteraturen vil det også være nødvendig å lese tilleggslitteratur i forbindelse med hovedoppgaven.

Den undervisning som blir gitt i pedagogikk, sosiologi, antropologi og andre fag som grenser til psykologi, kan studentene også ha stort utbytte av. Likevel blir studentene henvist til atskillig lesning på egen hånd. Det henvises til egne lister over anbefalt litteratur for videregående lesning.

Eksamen

Avsluttende eksamen i 2. avdeling holdes hvert semester. Eksamen består enten av to 8 timers skriftlige prøver eller en oppgitt 14 dagers oppgave på grunnlag av pensum knyttet til felleskurset, og en selvvalgt 14 dagers oppgave som ordinært er knyttet til påbygningskursene; samt en muntlig prøve.

Ved de skriftlige prøver skal kandidaten dokumentere sine kunnskaper i og sin forståelse av anvendt psykologi i sin alminnelighet. Det vil bli lagt særlig vekt på evnen til kritisk vurdering og evnen til å se muligheter og begrensninger i anvendelse av ulike teorier og metoder og forskningsresultater.

Til muntlig eksamen vil det bli eksaminert i pensum fra felleskurs og påbygningskurs, og poenggivende forskningskurs. Eksaminasjon kan også ta utgangspunkt i 14 dagers oppgaven.

For bestått skriftlig eksamen til 2. avdeling gis det en foreløpig karakter fra 1,0–4,0 med en desimals nøyaktighet. Denne meddeles kandidaten, som ikke kan fremstille seg til muntlig prøve før den skriftlige er bestått. Etter den muntlige prøven fastsettes den endelige karakter, også med en desimals nøyaktighet. Kandidater som får dårligere karakter enn 4,0, har ikke bestått eksamen.

Ved beregning av tallkarakterer til 2. avdelingseksamen teller 8 timers- og 14 dagers eksamen likt.

Hovedoppgaven teller ikke med ved fastsettelsen av karakteren ved 2. avdeling, men gis egen karakter med grad og tallverdi. Hvis en kandidat til 2. avdelingseksamen har bestått de skriftlige og muntlige prøver, men ikke fått godkjent den selvvalgte vitenskapelige undersøkelse (hovedoppgaven), kan vitnemål ikke utstedes før godkjent hovedoppgave foreligger. Har en kandidat fått godkjent hovedoppgaven, men ikke bestått de øvrige prøver, gjelder det at han/hun må fremstille seg til de skriftlige og muntlige prøver på ny.

Det er ikke adgang til å fremstille seg til noen del av embetseksamen i psykologi mer enn 3 ganger. Den best oppnådde karakter

blir gjeldende. (Om dispensasjon, se reglementet § 7.)

Karakterene etter 1. avdeling og etter 2. avdeling (som teller likt) vil til sammen utgjøre hovedkarakteren til den avsluttende embetseksamen i psykologi. På eksamensvitnemålet angis karakteren fra 1. avdeling og 2. avdeling med grad og tallverdi med en desimal. Dessuten angis en hovedkarakter med grad og tallverdi. Hovedoppgavens tittel og karakter med grad og tallverdi med en desimal angis særskilt på eksamensvitnemålet.

Adgang til embetsstudiet for søkere fra andre læresteder

Studenter som etter søknad får ekvivalent utdannelse og eksamener fra andre utdannelsesinstitusjoner med deler av embetsstudiet i psykologi, kan etter vurdering i hvert enkelt tilfelle opptas i den utstrekning plasser er blitt ledige ved at ordinære studenter slutter før de har fullført embetsstudiet (Kollegievedtak av 8.9. 1972). Administrasjonsordningen for rangering av søkerne kan fås ved henvendelse til instituttet.

SOSIALANTROPOLOGI

GRUNNFAG - MELLOMFAG - HOVEDFAG

Adresse: Institutt for sosialantropologi
 Brakke B, Nedre Blindern
 P.b. 1091 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 65 26

Innledning

Sosialantropologien beskjeftiger seg med det sammenliknende studium av kultur og samfunn. Faget betegnes også som «social anthropology» i England, som «cultural anthropology» i USA, «anthropologie sociale» i Frankrike, og som «Völkerkunde» og «Ethnologie» i tysktalende land. En kunne også kalle faget sammenliknende sosiologi som flere fremtredende forskere har foreslått. Når en sammenlikner sosialantropologi og sosiologi, er det slående hvor like disse fagene er når det gjelder forutsetninger i grunnleggende teori, men hvor forskjellige de er i mye av hva forskere i de to tradisjoner faktisk gjør. Det kan være mange årsaker til dette, og noen gir en god anledning til å understreke sosialantropologiens særtrekk.

Sosialantropologiens viktigste metode for innsamling av primærmateriale er kalt feltarbeid, og hovedvekten ligger på såkalt deltakende observasjon. Denne metode har vist seg nyttig i forståelsen av sammenhengen mellom forskjellige aspekter ved samfunn og forståelse av hvilke ideer og verdier samfunnsmedlemmer handler ut fra. Metoden har sine begrensninger i og med at den intense deltakende observasjon ikke lar seg praktisere i alle situasjoner. Sosialantropologer vil i slike situasjoner gjøre bruk av andre metoder som er mer vanlig i sosiologien (intervjuer, statistiske metoder etc.), men vil likevel insistere på at man bare ved deltakende observasjon får data som gir mulighet til å registrere den totale sammen-

heng som sosial handling finner sted i og dermed til å forklare de forutsetninger som folk har for å handle som de gjør.

De sentrale problemstillinger i sosialantropologien er rettet mot analysen av kulturer og samfunn slik de fungerer som totale systemer og å forstå grunnlaget for vedlikehold og endring av kulturelle og sosiale former. En er også ute etter å kartlegge variasjon i samfunnsformer og å bruke denne formvariasjon analytisk til å finne frem til regelmessigheter i oppbygning av samfunn i sin alminnelighet. Ved å se på kulturer og samfunn som totale systemer har sosialantropologene kunnet påvise en rekke interessante sammenhenger mellom forskjellige aspekter av kultur og samfunn innen et område, og disse sammenhengene er blitt presentert i monografier — sosialantropologiens sentrale fremstillingsform.

Tradisjonelt har sosialantropologer vært opptatt av studiet av ikke-europeiske kulturer eller såkalte primitive samfunn («primitiv» viser til et teknologisk og ikke nødvendigvis et kulturelt nivå). I den senere tid har sosialantropologer også drevet forskning i «europeiske» samfunn og også blitt mer opptatt av «europeiske» samfunn for så vidt som disse mer og mer påvirker ikke-europeiske samfunn. Sosialantropologien har derfor også fått en viktig oppgave som formidler av kunnskap mellom kulturer og i utviklingsproblematikk.

Nye studenter bes kontakte Institutt for sosialantropologi hvor det foretas registrering av alle nye studenter.

Grunnfag

Grunnfagkurset strekker seg over to semestre med anledning til å begynne både i høst- og vårsemestret.

Pensum er organisert i seks pensumdelar. Det undervises i pensumdel I og pensumdel VI hvert semester. Resten av undervisningen gis i en «vårsemesterdel» — delene II og III, og en «høstsemesterdel» — delene IV og V.

Grunnfagkurset tar sikte på å gi studentene

- a) en elementær trening i samfunnsvitenskapelig teori og metode slik disse er utviklet gjennom sosialantropologien.
- b) kunnskap om de viktigste regionale variasjoner i kultur og samfunnsformer.

Studentene vil finne at kurset nødvendigvis må bli et kompromiss mellom disse to siktemål, og pensumlisten er forsøkt lagt opp slik at den samme litteratur skal kunne dekke begge siktemål.

Pensumavsnittene skal ikke oppfattes som lukkede tematiske «båser», men mer som ulike problemorienteringer i studiet av sosialt liv. Mange av artiklene kunne ha forsvart plass under flere avsnitt, og i mange tilfeller vil en finne at tema som er behandlet under ett pensumavsnitt, også er behandlet i andre avsnitt. Som veiledning i lesingen har vi i en viss utstrekning henvist til andre pensumdelar etter hvert avsnitt.

Noen studenter har sikkert behov for å lese mer inngående om visse tema. For å imøtekomme dette har vi gitt litteraturhenvisninger for fordypning etter hvert avsnitt.

I nedenstående pensumoversikt er artiklene under hvert avsnitt ordnet etter en anbefalt lese-rekkefølge. *Er trykkested og -år ikke oppgitt i pensumlista, finnes artiklene i grunnfagskompendiene.* Her finnes en oversikt over opprinnelig trykkested og -år.

I siste del av pensumlista finnes en oppgave over bøker som studentene må kjøpe. En utskifting av monografier kan bli aktuell. Studentene må være forberedt på at også andre endringer i pensum kan bli nødvendige.

I. Innføring

Innføringen gis som et intensivt kurs over to uker. Inkludert i dette kurset er et seminar over tre fulle dager, som vanligvis arrangeres på OSI-hytta i Nordmarka.

I innføringen søker en å gi innblikk i grunntrekkene i sosialantropologi. En vil bli kjent med et eller flere norske forskningsprosjekter og bli orientert i variasjonen i norske sosialantropologers virksomhet.

Forhåndsorientering gjennom lesing av grunnboken for grunnfagskurset er en fordel:

Keesing, R.M.: *Cultural Anthropology: A Contemporary Perspective*. Holt, Rinehart & Winston, New York & London 1981.

II. Hva er sosialantropologi

Dette avsnittet vil være en videreføring og utdyping av de grunnleggende perspektiver i sosialantropologi, og en blir kjent med den formidlingsproblematikk som knytter seg til anvendelsen av faget.

1. Generelt

Keesing: I kapittel 1 gir Keesing en kort beskrivelse av hva faget går ut på. Kapitlene 4-6 behandler kultur-begrepets forskjellige fasetter.

Artikler: Barth tar opp problemene med å sammenligne kulturer og «oversette» mellom dem, og understreker nødvendigheten av å unngå etnosentriske utgangspunkt. Sahlins' artikkel er et bidrag til samme diskusjon ut fra et spesielt fokus på økonomien i samfunnet. Sharps artikkel gir et førsteinntrykk av de komplekse sammenhengene i samfunn; nærmere bestemt hvordan materielle, sosiale og ideologiske dimensjoner er gjensidig avhengig av hverandre. Den viser også hvor store virkninger innføringen av ny teknologi kan ha i et tradisjonelt samfunn. Goffmans bok er en studie av sosiale sammenhenger, hvor menneskenes rollespill står i fokus. Sørnum be-

skriver en liten stamme på Ny Guinea og diskuterer oppfatninger om seksualitet som for oss kan virke underlige, men som blir forståelige når de sees i sammenheng med stammens verdensbilde.

Barth, F.: Et samfunn må forstås ut fra egne forutsetninger, 5 s.

Sharp, L.: Steel Axes for Stone Age Australians, 6 s.

Sahlins, M.D.: Notes on the Original Affluent Society, 5 s.

Goffman, E.: *The Presentation of Self in Everyday Life*, Introduction og Ch. 1, New York 1959 og senere utgaver, 76 s.

Sørnum, A.: Seksualitet og Kosmologi på Ny-Guinea, 13 s.

Utfyllende lesning

Barth, F.: *Andres liv og vårt eget*, Oslo 1980.

Klausen, A.M.: *Kultur — variasjon og sammenheng*, Oslo 1970.

2) Fagdidaktikk

a) Faghistorie og teoriutvikling

Kjernen i dette faghistoriske avsnittet er Klausens bok. De faghistoriske aner som sosialantropologi og sosiologi har felles, er representert ved artiklene om Durkheim, Weber og Marx. Radcliffe-Browns artikkel er ment som et eksempel på struktur-funksjonalisme på sitt beste, mens Barths «Models» presenterer et prosess-analytisk perspektiv. Solheims artikkel viser sammenhengen mellom de to tilnæringsmåtene. Levi-Strauss' artikkel bør leses i sammenheng med «Mother's Brother». Hans artikkel er også en innføring i den strukturalistiske tankegangen. Meillassoux's artikkel er et eksempel på hvordan et tema kan studeres i et marxistisk perspektiv. Geertz står innenfor moderne antropologi som en eksponent for analyser av kommunikasjon i kontekst.

Østerberg, D.: *Emile Durkheims samfunns-lære*, Pax, Oslo 1983, Kapittel 3 — Teorien om arbeidsdeling, 22 s.

Fivelsdal, E.: Om Max Webers sosiologi, 15 s.

Wright Mills, C.: *The Marxists: Inventory of Ideas*, 11 s.

Klausen, A.M.: *Antropologiens Historie*, Gyldendal, Oslo 1984 (ikke Kapittel 7), 137 s.

Radcliffe-Brown, A.R.: *The Mother's Brother in South Africa*, 17 s.

Barth, F.: *Models of Social Organization*, Royal Anthropological Institute of Great Britain & Ireland Occasional Papers No. 23, 1966, 34 s.

Solheim, J.: Med hvilken rett kan en hevde at antropologiske forskere, f.eks. Baily og Barth, «står på skuldrene til «forskere fra den strukturfunksjonalistiske tradisjon», 9 s.

Levi-Strauss, C.: *Structural Analysis in Linguistics and in Anthropology*, 21 s.

Meillassoux, C.: *From Reproduction to Production*, 11 s.

Geertz, C.: *Ritual and Social Change: A Javanese Example*, 28 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Godelier, M., 1977: Del IV.1)

Godelier, M., 1975: Del V.2)

Barth, F., 1959: Del VI.

Asad, T., 1972: Del IV.2)

Utfyllende lesning

Harris, M.: *The Rise of Anthropological Theory*, New York 1968.

2b) Formidling og faglig selvrefleksjon

I denne delen bringes faghistorien og refleksjon omkring fagets røtter videre. Bohannan, Larsen og Odner tar opp grunnlagsproblemer i antropologiens selvrefleksjon: Kan man formidle og forstå kulturer ut fra deres egne premisser? Larsen og Odner debatterer vekslingen mellom kulturrelativisme på den ene side, og politisk handling på den annen side. Klausens artikler problematiserer antropologisk formidling fra forskjellige vinkler: hvorfor egner faget seg spesielt som skolefag, hvorfor kommer samfunnsfagene til kort ved formidling og popularisering i massemedia samt hva kre-

ves av formidling omkring kulturforskjeller. Giertsen tar opp «ny-rasismen» og kritiserer blant annet fokusering på kulturkonflikter.

Det forutsettes at studentene skal kjenne relevante avsnitt i siste utgave av Mønsterplanen — Lærerplan for den videregående skole.

Bohannan, L.: *Shakespeare in the Bush*, 6 s.

Larsen, T.: *Er alle stygge andunger egentlig svaner?*, 14 s.

Odner, K.: *Om hvite, sorte og brune svaner*, 8 s.

Klausen, A.M.: *Mediautvikling og forskningsformidling: Samfunnsfagernes problemer*, 8 s.

Klausen, A.M.: *Kulturforskjeller — formidling og forståelse*, 6 s.

Klausen, A.M.: *Sosialantropologi som skolefag*, 4 s.

Giertsen, H.: *Rasister uten å vite det — uten å ville det?*, 19 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Berremann, G., 1962: Del II.3)

Weiner, A.B., 1982: Del II.3)

3 Forskningsprosessen

(Datainnsamling, tolkning og presentasjon) Antropologenes viktigste metode for datainnsamling er «deltakende observasjon», dvs. at antropologen skaffer seg kunnskap ved innlevelse i det samfunn som studeres. En slik metode er beheftet med mange feilkilder. Leach viser hvordan innsamlingsmetoden virker bestemmende for samfunnsbeskrivelsen, eksemplifisert ved kontrasten mellom kvantitative og kvalitative metoder. Berremann viser hvordan antropologen kan få et falsk bilde av et kastedelt samfunn fordi folk konsekvent prøver å gi «fordelaktige» inntrykk. Weiner peker på at mannlige antropologer har ignorert kvinnes betydning i samfunn og kultur, og drøfter konsekvensene av dette. Haugen og Holtedal behandler samme tema, og viser hvordan forskerens kjønn påvirker antropologens arbeid. Hanssen-Bauer diskuterer bruken

av fotografering i datainnsamlingen, og Keesing drøfter etiske sider ved antropologers engasjement og arbeid i den 3. og 4. verden.

Keesing, R.M.: Kap. 23, 19 s.

Leach, E.R.: *An Anthropologist's Reflections on a Social Survey*, 14 s.

Berremann, G.: *Behind Many Masks*, 22 s.

Weiner, A.B.: *Sexuality among the Anthropologists, Reproduction among the Informants*, 13 s.

Haugen, I. og L. Holtedal: *Et kønsrolleperspektiv på forskere, eller: Om at finne ud af, hvordan man plejer, at finne ud af det*, 21 s.

Hanssen-Bauer, J.: *Fotografi i felten — et redskap til datainnsamlingen*, 15 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Barth, F., 1972: Del II.1)

Bohannan, L., 1966: Del II.2b)

Eidheim, H., 1971: Del III.2)

Gullestad, M., 1984: Del VI.

Turnbull, C.M. 1963: Del V.2)

Utfyllende lesning

Kaberry, Ph.: «Malinowski's Contribution to Fieldwork Methods» i R. Firth (ed.): *Man and Culture*, London 1957.

Spradley, J.P. and D.W. McCurdy: *The Cultural Experience — Ethnography in Complex Society*, Science Research Associates, Chicago 1972.

III. Sosial organisasjon og verdensbilde

Undervisningen i dette avsnittet søker å gjøre studentene kjent med analysen av en del hovedaspekter ved kultur og samfunn med utgangspunkt i handlingsteori og symbolteori.

1. Slektskap, familie og lokal organisasjon

I mange samfunn er slektskap et sentralt organiserende prinsipp. Keesings kapittel 11 gir en innføring i emnet, og forklarer de viktigste begrepene i analysen av slektskap. I kapittel 12 behandler han ekteskap, svoger-

skap, familie og hushold, og viser hvordan disse institusjonene i sine varierende former inngår i dannelse av lokalsamfunn. I kapittel 14 diskuterer han kontrasten mellom kvinners og menns livssituasjon i forskjellige samfunn og drøfter betydningen av kjønnsrolleanalysen i antropologien.

Peters, Stenning, Freeman og Rudie diskuterer det familiebaserte husholdet som sosial og økonomisk enhet i ulike samfunn. Bohannan viser hvordan rettigheter til jord betinges av slektskap og lokal tilhørighet i et samfunn der jord ikke er gjenstand for kjøp og salg. Bledsoe viser at kvinner kan benytte seg av de samme strategier som menn, selv om de i mannsdominerte samfunn er mer bundet til husholdssfæren og ikke har de samme rettigheter som menn. Kopytoff beskriver autoritetsforhold basert på alder i familie og slekt i afrikanske samfunn. Hans fremstilling er utformet som en diskusjon av problemer i antropologisk kulturoversettelse (jfr. avsnitt 1: Innføring).

Sørum, A.: *Kindreds and Group Formation in West Toraja*, 28 s.

Haugen, I.: *Drabantbymiljø: Nettverk, koder og fysisk struktur*, 16 s.

Haugen, I.: *Om forvaltning av utligningsmulighet*, 9 s.

Peters, E.L.: *Aspects of the Family Among the Bedouin of Cyrenaica*, 25 s.

Stenning, D.J.: *Household Viability Among the Pastoral Fulani*, 28 s.

Rudie, I.: *Household Organisation: Adaptive Process and Restrictive Form. A Viewpoint on Economic Change*, 14 s.

Bohannan, P. and L.: *Land Rights among the Tiv*, 9 s.

Bledsoe, C.: *Women's Marital Strategies Among the Kpelle of Liberia*, 16 s.

Kopytoff, I.: *Ancestors as Elders in Africa*, 10 s.

Freeman, I.D.: *The Family System of the Iban of Borneo*, 35 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Godelier, M., 1977: Del IV.1)

Bailey, F.G., 1968: Del IV.2)

Krogstad, A., 1986: Del III.3)

Melhuus, M. og

T. Borchgrevink, 1984: Del III.2)

Steward, J.H., 1955: Del V.1)

Gullestad, M., 1984: Del VI.

Draper, P., 1975: Del V.2)

Utfyllende lesning

Thuen, T. og C. Wadel: *Lokale samfunn og offentlig planlegging*, Oslo 1976.

Eidheim, H.: *Grand Bay — Lokalorganisasjon i en vestindisk landsby*, Oslo Occasional Papers, No. 2, 1981.

Chagnon, N.: *Yanomamö. The Fierce People*, New York 1977.

2. Status, roller, identitet og differensiering

Med «grunnleggende begreper» mener vi spesielt status, rolle og identitet. Peter Berger gir en innføring over hva han mener må forstås med roller og identitet. Har vi først dette klart, blir det forholdsvis enkelt å forstå hvordan begrepene blir brukt til å differensiere «sosiale personer» basert på kjønn (Ortner, Rogers, Melhuus og Borchgrevink), etnisitet (van den Berghe, Kleivan, Eidheim) eller rase og kaste (Berreman)». I neste omgang kan denne differensieringen inngå i samfunns autoritetsforhold, makt og rangsystem. Barths artikkel er et eksempel på at utøvelse i komplekse sosiale situasjoner kan skape dilemmaer i handlingsvalg.

Berger, P.L.: *Social Roles: Society in Man*, 10 s.

Berreman, G.D.: *Race, Castle, and other Individious Distinctions*, 22 s.

Rogers, S.C.: *Women's Place: A Critical Review of Anthropological Theory*, 40 s.

Barth, F.: *Role Dilemmas and Father-Son Dominance in Middle Eastern Kinship Systems*, 8 s.

Van der Berghe, P.: *Ethnicity and Class in Highland Peru*, 13 s.

Kleivan, H.: *Culture and Ethnic Identity*, 23 s.

Ortner, S.B.: *Is Female to Male as Nature to Culture?*, 21 s.

Schlegel, A.: *Male and Female in Hopi*

Thought and Action, 23 s.

Melhuus, M. og T. Borchgrevink: Husarbeid: Tidsbinding av kvinner, 20 s.

Eidheim, H.: «When Ethnic Identity is a Social Stigma» i *Aspects of the Lappish Minority Situation*, Universitetsforlaget, Oslo 1971, 18 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Goffman, E., 1959: Del II.1)

Radcliffe-Brown, R.A., 1963: Del II.2a)

Barth, F., 1967: Del II.2a)

Weiner, A.B.: Del II.3)

Haugen, I. og L. Holtedal, 1984: Del II.3)

Stenning, D.J., 1958: Del III.1)

Bledsoe, C., 1976: Del III.1)

Feil, D.K., 1975: Del IV.1)

Fried, M.H., 1968: Del IV.2)

Turner, V.W., 1970: Del III.3)

Barth, F., 1968: Del V.1)

Larsen, T. i Klausen (red.), 1984: Del VI.a)

Eidheim, H., 1971: Del V.2)

Utfyllende lesning

Ortner, S. and H. Whitehead: *Sexual Meanings*, Cambridge 1981.

Barth, F. (ed.): *Ethnic Groups and Boundaries*, Oslo 1967.

Radcliffe-Brown, R.A.: *Structure and Function in Primitive Society*, London 1952.

3. Symboler og religiøse systemer

Dette avsnittet tar opp de bilder de ulike folkeslag danner seg av den verden de lever i, og hvordan folks forståelse av verden virker inn på deres handlinger. Videre behandles forholdet mellom forståelsesformer og sosial organisasjon.

Geertz' artikkel, som står sentralt i dette avsnittet, er et forsøk på å integrere «samhandlingssiden» og «innholdssiden» i et verdensbilde i en generell avgrensning av religion. Sørums artikkel illustrerer dette samspillet i en analyse av fenomenet sjamanisme. Turner behandler en spesiell og en svært utbredt type riter, mens Horton og Douglas tar for seg forståelsen av kosmologiske systemer, og de modeller som kan lages av dem. Krogstads artikkel tar opp

symbolproduksjon og symbolers organiserende potensiale, og Larsen behandler mer generelt forholdet mellom symboler og det de symboliserer. Nadel og Dumont tar på forskjellig måte opp sammenhengen mellom sosial organisasjon og religiøse og kulturelle ytringsformer.

Geertz, C.: Religion as a Cultural System, 42 s.

Turner, V.W.: Betwixt and Between. The Liminal Period in «Rites de Passage», 16 s.

Gluckman, M.: *Custom and Conflict in Africa*, Oxford 1955, Kap. 4 og 5, 57 s.

Nadel, S.F.: Witchcraft in Four African Societies: An Essay in Comparison, 13 s.

Horton, R.: The Calabari World View: An Outline and Interpretation, 22 s.

Sørum, A.: In Search of The Lost Soul: Bedamini Spirit Seances and Curing Rites, 14 s:

Krogstad, A.: Pønkere og Symbol-endring: Fra ekstern provokasjon til intern moralisme, 30 s.

Larsen, T.: Goffman og Gluckman — to versjoner av forholdet mellom tegn og betegnet, 17 s.

Douglas, M.D.: In the Nature of Things, 19 s.

Dumont, L.: Caste: A Phenomenon of Social Structure or an Aspect of Indian Culture?, 9 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Sharp, L., 1964: Del II.1)

Sørum, A., 1984: Del II.1)

Geertz, C., 1973: Del II.2a)

Weiner, A.B., 1982: Del II.3)

Kopytoff, I., 1971: Del III.1)

Ortner, S.B., 1976: Del III.2)

Schlegel, A., 1977: Del III.2)

Harris, M.D., 1965: Del V.1)

Worsley, P.M., 1957: Del V.2)

Utfyllende lesning

Evans-Pritchard, E.E.: *Nuer Religion*, Oxford 1956.

Barth, F.: *Ritual and Knowledge among the Baktaman of New Guinea*, Oslo 1975.

Turner V.: *The Forest of Symbols*, New York 1967.

IV. Politikk og økonomi

I dette avsnittet blir det lagt vekt på å skape innblikk i avgrensningen og analysen av økonomiske og politiske systemer og på hvordan politikk og økonomi fungerer sammen i samfunn.

Et etnografisk eksempel som har fått stor plass i grunnboka, Trobriander, samfunnet, viser på en ypperlig måte hvordan disse to aspektene er integrert.

1. Økonomiske systemer og prosesser

Sahlins behandler distribusjons-siden ved økonomiske systemer, og viser bl.a. hvordan distribusjonsformer og moral avhenger av den sosiale avstand mellom personer og grupper. Bohannan og Dalton analyserer markeds-begrepet og markedenes plass i afrikanske samfunn. De to artiklene — Bohannan: «The Impact of Money on an African Subsistence Economy» og Barth: «Economic Spheres in Darfur», fører denne analysen videre og retter med litt forskjellig analytisk vinkling fokus mot de interne prosessene i samfunn under endring fra «primitiv» økonomi til markedsøkonomi. Godelier viser hvordan salt har pengefunksjon i et samfunn på Ny Guinea, men at det også har en rekke andre funksjoner. Barths andre artikkel beskriver økonomiske strategier i en nomadegruppe som langt på vei er integrert i en markedsøkonomi. Feils artikkel beskriver kvinners og menns roller i et seremonielt byttesystem på Ny Guinea. Elder analyserer endringer i de økonomiske forhold mellom kastegrupper i indiske landsbysamfunn.

Sahlins, M.: On the Sociology of Primitive Exchange, 92 s.

Bohannan, P. og G. Dalton: Introduction i «*Markets in Africa*», 32 s.

Godelier, M.: «Salt Currency» and the Circulation of Commodities Among the Baruya of New Guinea, 35 s.

Bohannan, P.: The Impact of Money on an African Subsistence Economy, 13 s.

Barth, F.: Economic Spheres in Darfur, 1967, 25 s.

Barth, F.: Capital, Investment and the Social Structure of a Pastoral Nomad Group in South Persia, 1964, 13 s.

Feil, D.K.: Women and Men in the Enga Tee, 14 s.

Elder, J.W.: Rajpur: Change in the Jajmani System of an Uttar Pradesh Village, 23 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Sahlins, M.D., 1968: Del II.1)

Sharp, L., 1968: Del II.1)

Meillassoux, C., 1972: Del II.2a)

Stenning, D.J., 1958: Del III.1)

Sahlins, M., 1963: Del IV.2)

Barth, F., 1962: Del IV.2)

Dumont, L., 1967: Del III.3)

Dyson-Hudson, 1968: Del V.1)

Wolf, E., 1966: Del V.1)

Smith, R.C., 1979: Del V.2)

Utfyllende lesning

Sahlins, M.: *Stone Age Economics*, Chicago 1972.

Hanssen-Bauer, J.: *Plaza Pachano*, Oslo Occasional Papers in Social Anthropology No. 5.

Malinowski, B.: *Argonauts of the Western Pacific*, London 1922 og senere utg.

2. Politiske systemer og prosesser

Sommerfelt gjøre rede for avstamning og politisk kontroll med referanse til afrikanske samfunn. Fried, Sahlins og Gluckman tar for seg sider ved etableringen av politisk lederskap, og viser hvordan slike prosesser henger sammen med produksjonsliv og skaper former for lederskap med store ulikheter i maktutøvelse, stabilitet og myndighetsområde. Barth og Asad analyserer politiske prosesser blant pathaner i Pakistan. Asads artikkel er en kritisk kommentar til Barths monografi (Pensumdel VI). Barth rendyrker et strategiperspektiv for individuelle aktører på dannelsen og oppløsning av politiske allianser. Asad prøver å få et mer langsiktig perspektiv og se på historiske

prosesser i et forsøk på å gi et alternativt bilde av pathansamfunnet. Bailey og Swartz diskuterer politikk som kontinuerlig konkurranse mellom interessegrupper, og er opptatt av betingelsene for gruppenes konkurransedyktighet. Gluckman (Kap. 1) viser hvordan «kryssende lojaliteter» skaper samhold i samfunn uten sentralisert politisk organisasjon og motvirker åpen, væpnet konflikt.

Barths artikkel gir bl.a. et politisk perspektiv på kastesamfunn, og Riegelhaupt viser hvordan bondekvinner i et portugisisk lokalsamfunn har større politisk innflytelse og makt enn menn, selv om denne posisjonen er lite formalisert.

Keesing, R.M.: Kap. 13 og 16, 33 s.

Fried, M.H.: On the Evolution of Social Stratification and the State, 17 s.

Sahlins, M.: Poor Man, Rich Man, Big Man, Chief: Political Types in Melanesia and Polynesia, 16 s.

Asad, T.: Market Model, Class Structure and Consent: Reconsideration of Swat Political Organization, 22 s.

Bailey, F.G.: Parapolitical Systems, 13 s.

Swartz, M.J.: Rules, Resources and Groups in Political Contests, 9 s.

Sommerfelt, A.: Politisk kohesjon i et statsløst samfunn. Innledning. 20 s.

Gluckman, M.: *Custom and Conflict in Africa*, Kap. 1 og 2, Blackwell, Oxford 1955 og senere utgaver, 53 s.

Barth, F.: The System of Social Stratification in Swat, North Pakistan, 1962, 32 s.

Riegelhaupt, J.R.: Saloio Women: An Analysis of Informal and Formal Political and Economic Roles of Portuguese Peasant Women, 16 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

Østerberg, D., 1975: Del II.2a)

Fivelsdal, E., 1975: Del II.2a)

Wright Mills, C., 1972: Del II.2a)

Bohannan, P., 1964: Del III.1)

Bledsoe, C., 1976: Del III.1)

Elder, J.W., 1970: Del IV.1)

Nadel, S.F., 1960: Del III.3)

Larsen, T., 1979: Del III.3)

Dumont, L., 1967: Del III.3)

Rogers, S.C., 1978: Del III.2)

Melhuus, M. og

T. Borchgrevink, 1984: Del III.2)

Piddocke, S., 1968: Del V.17

Wolf, E., 1966: Del V.1)

Godelier, M., 1975: Del V.2)

Worsley, P., 1957: Del V.2)

Utfyllende lesning

Leach, E.: *Political Systems of Highland Burma*, Cambridge 1954.

Weber, M.: *Makt og byråkrati*, Oslo 1975.

Service, E.: *Origins of the State and Civilization*, New York 1971.

V. Natur og samfunn

Analysen av forholdet mellom naturen og menneskesamfunnet er av sentral interesse i sosialantropologi og har vært behandlet ut fra ulike synsvinkler.

I dette avsnittet gjøres det rede for noen analytiske hovedretninger, og en blir kjent med noen spesielle empiriske varianter av dette forholdet.

1. Økologi og samfunnsformer

Sahlins' artikkel tar opp forholdet mellom natur og samfunn i en evolusjonistisk modell, preget av det syn at kulturutvikling lar seg kvantifisere.

Rudies artikkel er en generell sammenfatning av noen økologiske perspektiver slik antropologer har anvendt dem. Perspektivene blir mer inngående drøftet i forbindelse med enkeltstående kulturformer av Geertz, Woodburn, Dyson-Hudson, Steward, Piddocke og Wolf.

Forskjellige retninger i antropologien har ment at økologisk tilpassing har vært grunnleggende ved utforming av kulturer. Det er flere eksempler her som er preget av disse fagretningene. Mest markert er det kanskje hos Harris, men også Stewards og Piddockes artikler kan på forskjellig måte illustrere slike tilnæringsmåter, som går under navn av «kulturøkologi» og «kulturmaterialisme».

Kleivans og Sørbøs artikler gir perspektiver på økologiske konsekvenser ved endring. Barths artikkel er et eksempel på sammenheng mellom økologiske tilpassinger og etniske prosesser.

- Rudie, I.: Økologi og kultur, 21 s.
 Sahlins, M.D.: Evolution: Specific and General, 33 s.
 Geertz, C.: The Ecological Approach in Anthropology, 10 s.
 Geertz, C.: Two Types of Ecosystems, 27 s.
 Kleivan, H.: Økologisk endring i Labrador, 14 s.
 Steward, J.H.: The Great Basin Shoshonean Indians: An Example of a Family Level of Sociocultural Integration, 14 s.
 Woodburn, J.: Hunters and Gatherers Today and Reconstruction of the Past, 20 s.
 Dyson-Hudson, R. & N.: Subsistence Herding in Uganda, 10 s.
 Piddocke, S.: The Potlatch System of the Southern Kwakiutl: A New Perspective, 23 s.
 Harris, M.D.: The Myth of the Sacred Cow, 10 s.
 Barth, F.: Ecologic Relationship of Ethnic Groups in Swat, North Pakistan, 10 s.
 Sørbø, G.: Da vannet kom til Girba, ble det tørt på Butana — om overbeiting, tørke og økonomisk politikk i det østlige Sudan, 10 s.
 Wolf, E.: Peasants, Englewood Cliffs, 1966, Kap. 1 og 2, 70 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

- Sahlins, M.D., 1964: Del II.1)
 Meillassoux, C., 1972: Del II.2a)
 Stenning, D.J., 1958: Del III.1)
 Rudie, I., 1969/70: Del III.1)
 Sahlins, M.D., 1963: Del IV.2)
 Barth, F., 1962: Del IV.2)
 Turnbull, C., 1963: Del V.2)
 Odner, K., 1978: Del V.2)

Utfyllende lesning

- Henriksen, G.: *Hunters in the Barrens*, St. Johns 1973.
 Kalland, A.: *Ris eller opium*, Oslo 1985.

Harris, M.: *Kannibaler og konger*, Oslo 1980.

2. Integrasjon i komplekse samfunn

Kontakt mellom kulturer, utvikling og undervikling, det moderne samfunn, bønder og småbrukere, er områder som antropologer også befatter seg med.

Batesons artikkel er en generell modell for kulturell differensiering. Berger, Berger og Kellner diskuterer hvordan identitet kan forsvinne i et moderne samfunn.

De fleste av de øvrige artiklene diskuterer de prosesser som finner sted når tradisjonelle kulturer trekkes inn i større politiske og økonomiske systemer. Turnbull, Draper og Godelier diskuterer slike prosesser i større systemer av mer tradisjonell karakter; Odner, Chase Smith, Eidheim og Worsley med referanse til «moderne» samfunn. Grønhaug diskuterer fremmedarbeidere i Norge.

- Bateson, G.: Culture Contact and Schismogenesis, 12 s.
 Berger, P.L., B. Berger and H. Kellner: Pluralization of Social Life-Worlds, 15 s.
 Turnbull, C.: The Lesson of the Pygmies, 10 s.
 Godelier, M.: Begreppet «samhällsformation»: InkaIndianernas exempel, 9 s.
 Draper, P.: Kung Women: Contrasts in Sexual Egalitarianism in Foraging and Sedentary Contexts, 33 s.
 Odner, K.: Encapsulation in a Capitalist Economy and Traditional Norms, 13 s.
 Smith, R.C.: The Multinational Squeeze on the Amuesha People of Central Peru, 32 s.
 Grønhaug, R.: Fremmedarbeidere i Norge. Etnisitet og klasse, 9 s.
 Eidheim, H.: «Lappish Guest Relationships under Conditions of Cultural Change» i *Aspects of the Lappish Minority Situation*, Op.cit., 13 s.
 Worsley, P.M.: Millenarian Movements in Melanesia, 16 s.

Henvisninger til andre pensumdelar

- Sharp, L., 1964: Del II.1)
 Østerberg, D., 1975: Del II.2a)

- Fivelsdal, E., 1975: Del II.2a)
 Wright Mills, C., 1972: Del II.2a)
 Barth, F., 1967: Del II.2a)
 Rudie, I., 1969/70: Del III.1)
 Bohannan & Dalton, 1965: Del IV.1)
 Bohannan, P., 1959: Del IV.1)
 Barth, F., 1967: Del IV.1)
 Elder, J.W., 1970: Del IV.1)
 Asad, T., 1972: Del IV.2)
 Bailey, F.G., 1968: Del IV.2)
 Krogstad, A., 1986: Del III.3)
 Van den Berghe, 1975: Del III.2)
 Kleivan, H., 1979: Del III.2)
 Kleivan, H., 1962: Del V.1)
 Dyson-Hudson, 1968: Del V.1)
 Sørbø, G.: Del V.1)

Utfyllende lesning

- Melhuus, M. og A.M. Klausen (red.):
*Sosialantropologers rolle i bistands-
 arbeid*, Oslo Occasional Papers in Social
 Anthropology No. 7, 1982.
 Siverts, H.: *Den fjerde verden*, Oslo 1977.
 Thuen, T.: *Samene — urbefolkning og
 minoritet*, Tromsø 1980.

VI. Monografi/regional etnografi

I dette pensumavsnittet undervises det (NB — hvert semester) 6 dobbelttimer regional-etnografi, og i 6 dobbelttimer blir en eller flere monografier gjennomgått. Det kan eventuelt også bli aktuelt å gjennomgå et pågående eller nylig avsluttet forskningsprosjekt.

I høstsemesteret 1987 blir følgende monografier gjennomgått:

- Barth, F.: *Political Leadership among the Swat Pathans*, Athlone Press, London, 1959.
 Gullestad, M.: *Kitchen Table Society*, Universitetsforlaget, Oslo 1984, 356 s.

Del a) utgjør den obligatoriske (nordiske) delen av regional etnografi. Gullestads bok (pensumdel 12) bør leses også som regional-etnografi i sammenheng med dette avsnittet.

I regional etnografi skal studenten legge

opp en obligatorisk (nordisk) del her kalt *del a)*. (Gullestads bok bør leses også som regionaletnografi i sammenheng med dette avsnittet), og en selvvalgt del — *del b)*.

Del a)

Klausen, A.M. (red.): *Den norske væremåten*, Innledning, kap. 1–4 og 9, Cappelen, Oslo 1984, 36 s.

Odner, K.: *Finner og terfinner — Etniske prosesser i nordlige Skandinavia*, Oslo Occasional Papers in Social Anthropology No. 9, Universitetet i Oslo 1983, 123 s.

Del b) utgjør et pensum på ca. 350 sider, som skal gi en bred dekning av kulturvariasjonen innenfor en større region utenfor Norden; f.eks. Sørøst-Asia, Afrika sør for Sahara, Latin-Amerika. Forslag til pensum for de forskjellige regionene kan fåes ved henvendelse til instituttets ekspedisjon.

Valgfritt pensum

I tillegg skal i samråd med faglærer legges opp ca. 150 sider valgfritt pensum, hvor studentene kan tilgodese eventuelle særinteresser.

Bøker som må kjøpes

- Artikkelsamlingene Sosialantropologi 1–8.*
 Institutt for sosialantropologi, Oslo 1986.
 Keesing, R.M.: *Cultural Anthropology: A Contemporary Perspective*, Holt, Rinehart & Winston, New York & London 1981.
 Goffman, E.: *The Presentation of Self in Everyday Life*, New York 1959 og senere utg.
 Klausen, A.M.: *Antropologiens historie*, Gyldendal, Oslo 1981.
 Gluckman, M.: *Custom and Conflict in Africa*, Blackwell, Oxford 1955 og senere utg.
 Østerberg, D.: *Emile Durkheims samfunns-lære*, Pax Forlag, Oslo 1983.
 Barth, F.: *Political Leadership among Swat*

Pathans, Athlone Press, London 1959 og senere utg.

Klausen, A.M. (red.): *Den norske væremåten*, Cappelen, Oslo 1984.

Gullestad, M.: *Kitchen Table Society*, Universitetsforlaget, Oslo 1984.

Odner, K.: *Finner og terfinner*. Oslo Occasional Papers in Social Anthropology No. 9, 1983.

Eksamen

Grunnfagseksamen holdes i slutten av hvert semester. Lister over de selvvalgte delene av pensum må innleveres for godkjenning til instituttets ekspedisjon i vårsemestret innen 15. april og i høstsemestret innen 15. oktober. Valg av eksamensordning må opplyses på oppmeldingsskjemaet (ved sentraladministrasjonen). Hvis kandidaten ombestemmer seg med hensyn til eksamensordning, må dette meldes fra til instituttets ekspedisjon innen 15. april i vårsemestret og 15. oktober i høstsemestret. Det kan velges mellom følgende eksamensordninger:

- a) To skriftlige prøver, hver av varighet 8 timer, og en muntlig prøve.
- b) En skriftlig hjemmeeksamen med en innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kan komme i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsens størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. 3500 ord (eller ca. 10 maskinskrevne sider). I tillegg kommer en muntlig prøve som under a). Eksamensbesvarelse skal leveres i 3 eksemplarer.

Det er en forutsetning for anvendelse av eksamensform b) at kandidaten innleverer en skriftlig tentamensbesvarelse før eksamen avlegges, og under samme betingelser med hensyn til tidsfrist og størrelse som for denne. Utlevering av tentamensoppgavene skjer i vårsemestret innen 15. februar, i høstsemestret innen 20. september. Tentamensresultatene får ingen innflytelse på eksamenskarakteren.

Kandidatene kan søke veiledning hos faglærer under tentamen, men ikke under eksamen.

Mellomfag

Første del av mellomfaget er identisk med grunnfag. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester. Det består av et felles, obligatorisk pensum, og et valgfritt pensum som gir mulighet til spesiell fordypelse innenfor bestemte områder.

Obligatorisk pensum

A. Analytiske perspektiver

Transaksjon

Barth, F.: *Models of Social Organization*. (Royal Anthropological Institute Occasional Paper No. 23), London 1966.

*Blau: Social Exchange, *Encyclopaedia of the Social Sciences*.

Grønhaug, R.: Transaction and Signification, Bergen u.å. Stensil.

*Thaïss, G.: The Conceptualization of Social Change through Metaphore, i *Journal of Asian and African Studies*, Vol. XIII, 1-13, 1978.

Struktur, funksjon

*Jarvie, I.C.: Limits to Functionalism and Alternatives to it in Anthropology i: *Theory in Anthropology — A Source Book* (eds. Manners, R.A. og Kaplan, D.), 1968.

*Velsen, J. Van: The Extended-case Method and Situational Analysis, i A.L. Epstein (ed.): *The Craft of Social Anthropology*, London 1967.

Strukturalisme

*Lévi-Strauss, C.: Do Dual Organizations Exist? i *Structural Anthropology*, London 1968.

*Leach, E.: *Lévi-Strauss*. Kap. 1 og 2, London 1970.

Evolusjon og sosiobiologi

Godelier, M.: The Concept of the «Asiatic Mode of Production» and Marxist Models of Social Evolution i: Seddon, D. (ed.): *Relations of Production*, 1975.

Bateson, G.: Ecology and Flexibility in Urban Civilizations i *Steps to an Ecology of Mind*, Paladin 1973.

Maxistiske perspektiver

*Giddens, A.: Contradiction, Power, Historical Materialism, i *Central Problems in Social Theory*, London 1979.

*Godelier, M.: Infrastructures. Societies and History i *Current Anthropology* 19: 736-71, 20: 109-11. 1978-79.

*Bloch, M.: Property and the End of Affinity, i M. Bloch (ed.): *Marxist Analyses and Social Anthropology*, London: Malaby Press 1975.

B. Sosiale former og sosial integrasjon

Kategorier og interessegrupper

*Handelman, D.: The Organization of Ethnicity i *Ethnic Groups*, Vol. 1, s. 187-200, 1977.

Cohen, A.: *Two-Dimensional Man*, Kap. 1, 4 og 5, London 1974.

*Bendix, R. & Lipset, S.M.: Karl Marx' Theory of Social Classes, i *Class, Status and Power*, ed. by R. Bendix & S.M. Lipset, New York, 2nd ed. 1966.

*Weber, M.: Class, Status and Party, Bendix & Lipset, op.cit.

*Sahlins, M.: Social Stratification in Kinship Societies, i A. Béteille (ed.): *Social Inequality*, Penguin Books 1969.

*Ardener, E.: Belief and the Problem of Women.

*Ardener, E.: The «Problem» Revisited. Begge i S. Ardener (ed.): *Perceiving Women*, London 1975.

*Barth, F. (ed.): *Scale and Social Organization*. Conclusions, s. 253-73, Oslo 1978.

*Rudie, I.: Fra kjernefamilie til kollektiv: En modell for analyse av hushold. Stensil, 1979.

*Dumont, L.: Nationalism and Communalism, i *Religion, Politics and History in India*, Paris, 1970.

*Cliffe, L.: Labour Migration and Peasant Differentiation: The Zambian Experience, i: *The Journal of Peasant Studies*. Vol. 5, 1978, ss. 326-46.

*Wolf, E.: Peasants, i: *Foundations of Modern Anthropology Series*, 1966, Kap. 1.

Eidheim, H.: Grand Bay (*Occasional Papers* 3, Institutt for sosialantropologi, Oslo 1981).

C. Kultur og kommunikasjon

Kommunikasjon, kulturformer, metateori

*Burling, B.: *Man's Many Voices*, kap. 11. New York 1970.

*Labov, W.: The Logic of Nonstandard English, i: P.P. Giglioli (ed.): *Language and Social Context*, Penguin Books 1972.

*Gans, H.J.: Poverty and Culture: Questions about Methods of Studying the Life Styles of the Poor, i: P. Townsend (ed.): *The Concept of Poverty*, London 1970.

*Winch, P.: Understanding a Primitive Society, i: B. Wilson (ed.): *Rationality*, London 1970.

*Geertz, C.: Thick Description. Toward an Interpretative Theory of Culture, i: *The Interpretation of Culture*, New York 1973.

* foran forfatternavnet betyr at artikkelen er trykket i «Artikkelsamling for mellomfag», *Occasional Papers nr. 4*, Institutt for sosialantropologi, Oslo 1981.

Denne delen av pensum er på ca. 750 sider og skal utgjøre ca. halvparten av totalpensum.

Valgfritt pensum

Denne delen av pensum kan velges i tilknytning til mer spesialiserte forelesningsrekker som blir tilbudt. Det bør ikke fastlåses i detalj hvilke temaer det skal undervises i til enhver tid, men det er et hovedkrav at forelesningsrekkene skal representere sentrale analytiske angrepsmåter i antropologien. Undervisningen er for tiden orientert om følgende problemområder:

Kultur og kommunikasjon, symbolbruk, etnisitetsproblematikk.
Økonomiske og politiske perspektiver på u-landsproblemer.

Det spesielle fokus innen disse hovedområdene og hvilke andre temaer som kan tenkes å bli aktuelle, vil i stor utstrekning avhenge av de enkelte foreleseres spesielle orientering og forutsetninger. Studentene rådes til å konsentrere seg særlig om ett av de forelesningstilbud som finnes, men kan også bruke stoff som er oppført under andre hovedområder.

I tilknytning til de valgfrie komponentene som det foreleses over blir det utarbeidet litteraturlister. Disse er ment som et hjelpemiddel for studentene ved pensumvalg innenfor den valgfrie delen av pensum på ca. 750 sider. Av disse er ca. 500 sider anbefalt stoff. Pensumlister settes opp i samråd med faglærerne, og må godkjennes av disse.

Eksamen

Eksamen kan avlegges hvert semester i en av følgende former:

- A. En skriftlig hjemmeoppgave med innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kommer i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsens størrelse skal ligge innenfor rammen av maks. ca. 3500 ord (eller ca. 10 maskinkrevne sider), den skal leveres inn i tre eksemplarer og *må være klart leselig*. I tillegg kommer en muntlig prøve.
- B. En skriftlig prøve som består av en semesteroppgave over selvvalgt emne som er godkjent av en av faglærerne. En skriftlig disposisjon for oppgaven må være godkjent av faglæreren innen den 20. februar om eksamen skal avlegges i vårsemesteret og innen 20. september om eksamen skal avlegges i høstsemesteret. Oppgaven skal leveres inn senest første hverdag (unntatt lørdag) etter 1. mai i vårsemesteret og første hverdag (unntatt lørdag) etter 1. november i høstsemesteret. Besvarelsens størrelse

skal ligge innenfor rammen av maks. ca. 7000 ord (eller ca. 20 maskinkrevne sider). Opptil to kandidater kan skrive én semesteroppgave i fellesskap. Besvarelsens størrelse skal da ligge innenfor rammen av maks. ca. 14 000 ord (eller ca. 40 maskinkrevne sider). Fellesarbeidet må utarbeides og vil bli vurdert etter *Regler om bruk av fellesarbeider til eksamen*, § 2a (se Studiehandboka). Både for enkeltkandidater og de som samarbeider om en oppgave, kommer i tillegg en individuell muntlig prøve.

For begge eksamensformer gjelder at grunnfagskarakteren innregnes i den endelige karakter for mellomfaget i forholdet 2:1.

Lister over de selvvalgte delene av pensum må innleveres for godkjenning til instituttets ekspedisjon i vårsemesteret innen 15. april og i høstsemesteret innen 15. oktober. Valg av eksamensordning skal oppgis ved oppmelding til eksamen. En eventuell endring av eksamensform *må* være meddelt instituttets ekspedisjon innen henholdsvis 15. april eller 15. oktober.

Ved valg av eksamensform B (semesteroppgave) reduseres pensum i tilknytning til den valgfrie delen med ca. 350 sider og erstattes med litteratur som brukes i tilknytning til semesteroppgaven. Denne litteraturen kan trekkes inn i en eksaminasjon omkring semesteroppgaven.

En forutsetning for å avlegge eksamen i mellomfagstillegget er at grunnfagseksamen er bestått.

Grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget *kan* avlegges i samme semester. De to prøvene sensureres da separat, og karakterene slås sammen. Eventuell bestått eksamen i mellomfagstillegget annulleres dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Hovedfag

For å starte på sosialantropologisk hovedfag må man ha avlagt eksamen med karakter

teren 2,7 eller bedre i mellomfag eller mellomfagstillegget. Sosialantropologi kan tas enten innen rammen av reglementet for samfunnsvitenskapelig embetseksamen eller som magistergrad. (Disse reglementer er å finne lenger bak i boka.)

Målsetting

Både for magistergraden og embetseksamen er målsettingen med studiet i store trekk det samme: Å gi studenten kunnskap om og forståelse av kulturformer og deres variasjon. Den sosialantropologiske forståelsesform legger stor vekt på helhetsperspektiv på samfunn og kultur, å forstå de ulike kulturformer på deres egne premisser og å anvende et globalt perspektiv i sammenlikningene. Studenten må således sette seg inn i litteratur som drøfter de metodiske problemer en slik forståelse innebærer og de forsøk som er gjort på å utforme sosialantropologisk teori om kultur og samfunn.

Gjennom arbeidet med hovedfagsavhandlingen skal studenten vise sin evne til å gjennomføre en faglig undersøkelse — fra problemavgrensning og datainnsamling til analyse og presentasjon.

Studiet tar også sikte på å gjøre de ferdige kandidater i stand til å anvende sosialantropologisk ekspertise på samfunnslivet både hjemme og ute.

Studietid

Hovedfagsstudiet i sosialantropologi er satt til 5 semestre. I praksis må man regne med at det kan ta lengre tid, særlig dersom hovedfagsoppgaven er basert på eget feltarbeid.

Det første semestret skal brukes til å utdype kjennskapet til sosialantropologisk teori og metode, samt å utarbeide planer for hovedoppgavens tema.

Resten av studietiden må fordeles på feltarbeid og/eller utvidet pensumlesing og skriving av hovedoppgave.

Pensum

Pensum omfatter grunn- og mellomfagspensum samt en utvidelse av dette som består av tre enheter, ialt ca. 6000 sider. Se Eksamen (ny ordning).

Avhandlingen må leveres innen 1. april i vårsemestret og innen 15. oktober i høstsemestret.

En forutsetning for å få cand.polit.-graden er at studenten må ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk. Sosialantropologi har ingen slik prøve i sine kurs. En liste over godkjente prøver finnes imidlertid under *Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk* i Studiehandboka.

Pensumlister skal leveres sammen med oppmelding til de respektive eksamener på Universitetets ekspedisjonskontor.

Eksamen (ny ordning)

De nye reglene for denne eksamen ble vedtatt våren 1985 og gjelder for alle som starter hovedfagsstudiet fra høstsemestret 1985. For de som startet sitt hovedfagsstudium før høstsemestret 1985 vil det være anledning til å gå opp etter de gamle reglene *til og med høstsemestret 1987*.

Hovedfagseksamen består av følgende komponenter:

1. En skriftlig 8-timers eksamen i pensumets innføringsdel (ca. 2000 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala.
2. En skriftlig prosjektredigjøselse for hovedoppgaven som må godkjennes av veilederen.
3. En avhandling (veiledende størrelse 80–150 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala. Til avhandlingen knyttes et selvvalgt pensum på ca. 2000 sider.
4. En skriftlig 10-dagers hjemmeeksamen i det utfyllende obligatoriske pensum (ca. 2000 sider) som vurderes etter vanlig karakterskala. Omfang maks. ca. 3500 ord (ca. 10 maskinskrevne sider). Muntlig eksamen med utgangspunkt i prøve 4.

En forutsetning for å ta prøve 3 og 4 er at en skriftlig prosjektredigjøselse (punkt 2)

for hovedoppgaven er godkjent av veilederen og at prøve 1 er bestått. Prøve 4 er den avsluttende prøve i hovedfaget og vil først kunne avlegges etter at prøve 1 og 3 er bestått.

Den endelige karakteren regnes ut på følgende måte: Mellomfaget teller 3/7. Prøve 1 og 4 teller 1/7 hver. Avhandlingen teller 2/7. Muntlig eksamen justerer karakteren i prøve 4.

Magistergradsstudiet

For å kunne begynne på hovedfagsdelen av magistergradsstudiet kreves avlagt mellom-

fagseksamen med laudabel karakter i sosialantropologi. Kravet om laud i støttefagene gjelder bare det ene støttefaget, jfr. § 4 og 7 i det generelle magistergradsreglementet for Universitetet i Oslo (se studiehandboka, Reglement for magistergraden). Det presiseres at med mellomfagseksamen menes den samlede karakter for grunnfag og mellomfagstillegget.

De 2000 siders innføring i cand.polit.-studiet er også obligatorisk for magistergradsstudiet. Pensumlisten forøvrig settes opp i samråd med veileder. Pensum i hovedfagsdelen av magistergraden settes til et veiledende antall på 6–7000 sider.

SOSIALPEDAGOGIKK

GRUNNFAG - MELLOMFAG - HOVEDFAG

Adresse: Pedagogisk forskningsinstitutt
Helga Engs Hus, 2. etg., blokk C
P.b. 1092 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 53 51/ 45 53 52

Studieplan

Det er adgang til å avlegge grunnfags-, mellomfags- og hovedfagseksamen i sosialpedagogikk. Som en utdyping av ulike områder innen studieplanen, utarbeider Undervisningsutvalget jevnlig presiseringer på de ulike studienivå. Presiseringene samt pensumlister for studiet fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Pedagogisk forskningsinstitutt. Den enkelte student må skaffe seg disse presiseringene for å få oversikt over hvilke studietilbud som gis hvert semester på henholdsvis heltid og deltid.

Studiets mål og kunnskapsfelt

Sosialpedagogikk har som sitt studie- og forskningsfelt individers og gruppers sosialiseringsspross.

Denne prosessen blir forsøkt forstått og forklart ut fra individets særegenheter, de samfunnsmessige betingelser og samspillet mellom individ og samfunn.

I denne sammenheng blir undervisning og oppdragelse, samt de ulike sosialiseringsinstitusjonene, blant annet skolen, sentrale i studiet. Dette forutsetter en forståelse av de eksisterende forhold i samfunnet og dermed et historisk og filosofisk perspektiv.

Spørsmål som sosialpedagogikken i denne sammenheng arbeider med, vil være

- a) *hvor, hvordan og hvorfor* sosialisering skjer.
- b) innholdet i sosialiseringen.
- c) muligheter for endring av den aktuelle praksis ut fra grunngitte verdier.

Sentralt i kunnskapstilegnelsen er utvikling av forståelse for *totalitet* og *sammenheng* i faget. Kunnskapen skal ideelt sett *integres* i en helhetlig sammenheng.

I denne sammenhengen er *didaktikk* og *pedagogisk filosofi* vesentlig.

Didaktikk innbefatter i første rekke undersøkelse og drøfting av *sammenhengen* mellom formål, innhold, metode/strategi, arbeidsformer og organiseringen av læringsforløpet.

Pedagogisk filosofi innbefatter i første rekke a) *begrunnelse/rettferdiggjørelse* av oppdragelseskursen i den sosialpedagogiske praksis, b) analyse av begreper som danning, tilpassing, autoritet, indoktrinering o.l. og c) faglig refleksjon.

Som grunnlag for denne tilnærmingen til hele det sosialpedagogiske kunnskapsfelt, er det nødvendig at sosialpedagogikken, som del av et universitetsstudium, knytter seg til en (a) vitenskapsteoretisk evt. erkjennelsesteoretisk referanseramme og begrepsapparat. — Pedagogikk er hovedsaklig *undersøkelser* og *drøftinger* av utdanning, oppdragelse og undervisning der vi er forpliktet på å *søke argumenter* og *gi begrunnelse*. Samtidig vil det være nødvendig å se

at ethvert fenomen eller enhver problemstilling i sosialpedagogikken vil eksistere i en gitt (b) *sosial* og *historisk* sammenheng.

Disse tilnæringsmåtene (a og b) vil være en grunnlagsorientering som er felles og som må gjentas innenfor de ulike problemområder/problemstillinger i sosialpedagogikken.

Studiet av de prosesser som er nevnt foran, av de didaktiske sammenhenger eller av den pedagogiske filosofi *hver for seg* vil imidlertid aldri kunne bli et fullstendig studium av *pedagogikk*, selv når det skjer i et vitenskapsteoretisk perspektiv og settes inn i en historisk og sosial sammenheng. I studium av *pedagogikken* må ideelt sett *alle* disse forhold settes i relasjon til hverandre i den faglige erkjennelse og betraktes i et verdiperspektiv både under studiet av pedagogiske fenomener og i utøvelsen av pedagogisk praksis.

Studiet tar sikte på å kvalifisere studentene til ulike pedagogiske yrkesmessige funksjoner. Studiet legger bl.a. vekt på å utvikle studentenes

- kritiske bevissthet
- samfunnsmessige og tverrfaglige forståelse av pedagogikkens fagområde
- evne til å kombinere ulike synspunkt i den hensikt å kunne beskrive, analysere og handle i forhold til pedagogiske problemer.

Dette skjer bl.a. gjennom studiets organisering omkring *problemområder* og *prosjekt*.

På grunnfag arbeider studentene med et begrenset antall problemområder som er fastlagt i studieplanen.

På mellomfag og hovedfag foregår det faglige arbeidet hovedsaklig i tilknytning til prosjekter, enten organisert av Undervisningsutvalget eller av studenter i samråd med veiledere i samsvar med vedtatte retninglinjer.

Det forutsettes også at studentene, sammen med de ansatte, deltar aktivt både i utviklingen av selve faget og den faglige driften av studiet. Dette gjøres bl.a. gjennom *integreringsseminar*. Integreringsseminar er

forum for *faglig* og *administrativ* drøfting og utvikling av studiet, for studenter på samme studie-nivå.

På hvert studie-nivå arbeider hver enkelt student i en *kjernegruppe* som normalt består av 3–6 deltakere. Kjernegruppen har jevnlige (ukentlige) møter og er den primærgruppe som arbeider sammen om tilegnelse av faglig innsikt og der den enkelte student får anledning til å legge fram og drøfte sine problemer og læringserfaringer i studiet. Kjernegruppen utarbeider også i fellesskap en grupperapport som utgjør en del av dokumentasjonen.

Praksis

Praksis er en obligatorisk del av det sosialpedagogiske studiet både på mellom- og hovedfag. Praksiskravet er noe ulikt formulert på de ulike nivå (se beskrivelse for hvert nivå), men har som felles mål å utvikle forståelse for og innsikt i sammenhengen mellom teori og praksis. Det er på alle trinn viktig å holde fast på at praksis i studiesammenheng alltid består av både *handling* og *refleksjon over handlingen*. For at praksiskravet skal være tilfredsstillt forutsettes det at den pedagogiske virksomheten blir analysert og vurdert ved hjelp av fagets begreper og ut fra faglig innsikt. Ren beskrivelse av pedagogisk virksomhet vil ikke være tilfredsstillende.

Heller ikke enhver form for praksis er aktuell. Praksis i studiesammenheng må være *pedagogisk relevant* og knyttes til fagets kunnskapsfelt. Dette betyr at studenten selv skal begrunne og relatere den valgte praksis i forhold til sitt studium. Derfor må også drøfting av praksisopplegget mellom student og veileder skje før praksisen innledes, og opplegget må godkjennes av veileder. Det utarbeides ikke lister over godkjente praksissteder og -former. I stedet skal studentene utvikle forståelse av hva som må til for at praksis skal bli en meningsfull del av studiet i sosialpedagogikk. Veiledningsutvalget tar stilling til og godkjen-

ner opplegget i samsvar med vedtatte retningslinjer.

På grunnfag stilles ikke krav om praksis i vanlig form. Derimot forutsettes det at alle studenter reflekterer over sin egen studie- og lærings situasjon og over opplegget av studiet på dette nivået med utgangspunkt i aktiv deltakelse i studiemiljøet.

Som en oppsummering kan følgende forhold nevnes som må ivaretas for at noe skal aksepteres som praksis i studiesammenheng:

- praksis må ha relevans i forhold til sosialpedagogikkens kunnskapsfelt, evt. til kunnskapsfeltet på vedkommende studienivå.
- den må foregå i tilknytning til institusjon/organisasjon som har pedagogiske funksjoner.
- den må fra studentens side kunne begrunnes på en slik måte at den fremstår for student og veileder som studiemessig verdifull.
- den skal drøftes med veilederne og aksepteres av dem før den tas inn i den enkelte students studieopplegg.
- den skal trekkes inn i studentens dokumentasjon (gruppe og/eller individuell) på en slik måte at den både blir beskrevet og gjort til gjenstand for refleksjon i lys av fagets teori.
- det skal i studentens individuelle studieplan gjøres rede for praksisens art, omfang, varighet og hvor den har foregått. Det skal vedlegges en bevitnelse fra arbeidsgiver, prosjektleder eller lignende.

Dokumentasjon

Evalueringen tar sitt utgangspunkt i studiets mål og innhold, og blir forsøkt lagt opp mest mulig i samsvar med studiets undervisnings- og arbeidsformer.

Til hver av studiets eksamener skal studentene legge fram et dokumentasjonsmateriale som omfatter:

- a) individuelt arbeid
- b) gruppearbeid

- c) rapport(er) fra et praktisk-pedagogisk arbeid (ikke grunnfag)
- d) individuell studieplan.

Studenten(e) skal gjennom disse rapportene (oppgavene) dokumentere både teoretisk innsikt og evne til å se praktisk-pedagogiske problem i lys av relevant teori.

Det er mulig å kombinere oppgavene tematisk med hverandre, f.eks. slik at individuell oppgave og praksisrapport er samarbeidet. Det er imidlertid et krav om at minst 50% av arbeidsinnsatsen skal være individuell.

Vurderingen av studentenes arbeider skjer dels gjennom en *prosessevaluering* (fortløpende vurdering), og dels gjennom en *produktevaluering* (slutt-evaluering). Prosessevalueringen skjer gjennom jevnlig kontakt med et veiledningsutvalg på to personer, i løpet av studietiden. Dessuten skjer prosessevalueringen gjennom studentenes jevnlige vurderinger av egen og medstudenters faglige utvikling i integreringsseminarene og i kjernegruppene.

Produktevalueringen (herunder vurdering av prosessen) skjer på det dokumentasjonsmøtet hvor den gruppen studentene tilhører, veilederne og den eksterne sensor er til stede.

I forbindelse med eksamensoppmeldingen skal studentene levere en *individuell studieplan*. Denne planen skal være til hjelp for veilederne og sensor i forbindelse med vurderingen, og skal inneholde:

- en angivelse av tema for individuell oppgave
- en angivelse av tema for gruppeoppgave og hvem som har arbeidet sammen i gruppen
- en angivelse av tema for praksisrapporten
- en litteraturliste som inneholder studentens selvvalgte pensum og som må være godkjent av veileder. (Dette selvvalgte pensum utgjør $\frac{1}{3}$ på grunnfag og $\frac{2}{3}$ på mellom- og hovedfag.)
- en redegjørelse for undervisningsdeltakelse og veiledning

- en redegjørelse for studentens øvrige deltakelse i studiemiljøet.

Sammen med innlevering av dokumentasjonsmateriale skal den individuelle studieplan ajourføres, særlig m.h.t. veiledningsprosessen. Dette er spesielt ment som hjelp til den eksterne sensor.

Ved sensuren brukes *godkjent/ikke godkjent*. Kriteriene for godkjent/ikke godkjent fastlegges i forbindelse med redegjørelsen for de enkelte eksamensnivå: grunnfag, mellomfag, hovedfag.

En student anses for å ha fremstilt seg til eksamen i og med sitt første møte med eksamenskomiteen i det avsluttende semester. Eksamen skal være avsluttet innen neste semesters begynnelse. Hvis en student som har meldt seg til eksamen, ønsker å trekke seg, må dette skje senest en måned før vedkommende semesters avslutning.

Høstsemestret avsluttes 20. desember, og vårsemestret avsluttes 15. juni. Ved melding til eksamen gjelder de samme oppmeldingskrav som ved øvrige studieordninger ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Grunnfaget

Mål for grunnfagsstudiet

Grunnfagets normalstudietid er beregnet til to semestre.

- Grunnfaget sikter mot å gi en bred innføring i sosialpedagogikkens kunnskapsfelt. Grunnfaget skal være fundament under det videregående sosialpedagogiske studium. Arbeidet med sentrale problemstillinger innen sosialpedagogikken blir viktig, likeså tilegninger av sentrale begrep. Dette skjer i tilknytning til problemområder som er definert i studieplanen. Problemområdene vil kunne skifte, ut fra erfaringer med studieopplegget. De gjeldende problemområder er beskrevet under punktet «Kunnskapsinnhold» nedenfor.
- Grunnfaget sikter dernest mot å gi studentene erfaring i å arbeide i grupper og ta ansvar for hverandres læring. Disse

gruppene, kjernegruppene, organiseres ved studiets begynnelse, og skal arbeide jevnt hele året. Denne arbeidsprosessen skal være under stadig vurdering av studentene selv og av veilederne, som også gir hjelp og veiledning i arbeidet.

- Gjennom hele grunnfagsstudiet skal studentene reflektere over den pedagogiske situasjon de er i, vurdere denne og bidra til å forbedre den. Studentene skal ikke bare ta ansvar for sin egen del av studiet, men også for fremdriften av det sosialpedagogiske studiet.
- Denne aktive deltakelse i det sosialpedagogiske studiet skal også danne utgangspunkt for analyse, refleksjon og samhandling i andre pedagogiske situasjoner som studentene samtidig eller senere kommer i kontakt med.
- Grunnfaget sikter også mot en viss individuell fordypelse innen deler av de hovedområder det arbeides med på grunnfag. Om mulig kan den individuelle fordypelse skje i tilknytning til praktisk pedagogisk arbeid.
- En del av læringen på grunnfag vil skje gjennom litteraturstudier. Pensum på grunnfaget er 3000 sider. 2000 av disse skal bestå av et kjernepensum som er felles for alle grunnfagets studenter. 1000 sider velger studenten i samråd med sine veiledere.

Kunnskapsinnhold

Kunnskapsinnholdet på grunnfag konsentreres om følgende tre problemområder:

Problemområde 1:

Skole, pedagogikk og samfunn

I dette problemområdet skal en arbeide med skolens historiske utvikling og skolens funksjon i vårt samfunn. Vi tenker her på skolen som en av samfunnets institusjoner for læring og danning. Vi definerer skolen vidt, og inkluderer f.eks. også ulike former for voksenopplæring.

For å forstå skolen som institusjon er det nødvendig å se den som en funksjon av dette samfunnets utvikling. Vårt skoleverk slik

det fremstår i dag, er skapt gjennom en historisk prosess. For å forstå dagens situasjon, forutsettes det derfor forståelse av den utviklingsprosess som har foregått.

I denne sammenheng er det særlig viktig å drøfte vårt skoleverks utvikling ut fra de politisk/økonomiske faktorer som utgjør samfunnets grunnlag og å vurdere de idéhistoriske strømninger i lys av dette.

Skolens og utdanningens hensikt eller intensjoner forsøkes vanligvis utformet i *formålsbeskrivelser*. I dette hovedområdet vil det være sentralt å ta opp forholdet mellom skolens formulerte formål og dens reelle funksjon for ulike grupper elever. Videre vil det være viktig å studere hvilke begrunnelser som foreligger for at ulike formål stilles opp for skolen og for at skolen får bestemte funksjoner i samfunnet.

Et nyttig redskap i denne drøftingen er bl.a. *kvalifikasjonsanalyser*. Med kvalifikasjonsanalyser forstås vi analyser av utdanningen og oppdragelsen ut ifra deres allmenne samfunnsmessige funksjon. Utdanningen og oppdragelsen skal utstyre samfunnets medlemmer med bestemte ferdigheter, holdninger og kunnskaper som gjør dem egnede til å fungere i samfunnet — såvel i, som utenfor arbeidsprosessen.

Problemområde 2: Skolens indre liv

Problemområde 2 skal ta for seg det området av didaktikken som gjelder skolens indre liv. Det indre livet i skolen, selve skoletilværelsen for lærer og elev, er «møtestedet» mellom samfunnets krav og skolens tradisjoner, og mellom lærerens forutsetninger og elevens forutsetninger. Dette gir seg utslag i krav om opprettholdelse eller forandring av formål, mål, metode/strategi, innhold, arbeidsformer og organisering og evaluering av undervisnings- og læringsforløp. I dette feltet oppstår det konflikter.

Under dette problemområdet tar en opp beskrivelse og analyse av skolens hverdag slik den kan finnes i ulike deler av skolesystemet og forsøker å finne forklaringer på hvorfor den er slik og hvordan den er i

forhold til de planer og idealer som eksisterer for skolen (læreplaner, lover, instruksjer).

Ulike grunnsyn og modeller for undervisning belyses (formidling, tilrettelegging) med tilknytning til eksempler fra skolen. Sammenhengen mellom praktiske handlingsanvisninger for undervisning (slik de kan finnes i ulike undervisningsmodeller, didaktiske håndbøker o.l.), filosofisk «overbygg» og de samfunnsmessige forhold omkring skolen drøftes.

Det legges vekt på å utvikle kjennskap til og vurdering av praksis ut fra problemorientering, prosjektorganisering og deltakerstyring, bl.a. fordi dette er sentrale begreper i vårt eget studieopplegg.

Det legges videre vekt på å analysere sammenhenger mellom idégrunnlag og didaktiske konsekvenser i undervisningen, enten dette skjer ved at en søker idégrunnlaget bak en eksisterende praksis eller en forsøker å trekke didaktiske konsekvenser av et alternativt idégrunnlag.

Arbeidet med dette hovedområdet skal også bidra til at studentene får et bedre faglig grunnlag for analyse og vurdering av det «indre liv» på sitt eget studium.

Problemområde 3: Kommunikasjon og sosialisering

På dette problemområdet vil en arbeide med tre temaer:

- A Grunnbegreper.
- B Kunnskapsoverlevering/-tilegnelse i vårt samfunn.
- C Pedagogiske tiltak.

A. Grunnbegreper

Med utgangspunkt i begreper som oppdragelse, kunnskap og sosialisering skal en på dette området ta opp sentrale fenomener som samhandling, språk, tenkning, kommunikasjon og formidling. Videre skal en ta opp forholdet mellom virksomhet og kommunikasjon og mellom kommunikasjon og språk.

Hensikten er så å belyse disse begrepene

og sammenhenger mellom dem i *pedagogiske situasjoner*.

Dette anses som grunnbegreper i analysene og beskrivelse av pedagogiske prosesser — som også innebærer utvikling av tenkning og sosial identitet. I den grad det er mulig, skal studiet gi orientering om forskjellige tradisjoners syn på begrepene.

B. Kunnskapsoverlevering/-tilegnelse i vårt samfunn

Begrepe ovenfor skal også brukes på den norske virkelighet, også den som ligger utenfor skolen.

Læring skjer i et sosialt fellesskap og — i stor utstrekning — i samhandling med andre mennesker. Det blir viktig å studere hvilke muligheter som tilbys barn (og voksne) for læring i ulike sosiale fellesskap. Hvordan er den læring barn opplever i samhandling med andre barn, med voksne, med familien og med andre i forhold til skolens læringstilbud? Hva slag sosial læring legger samfunnet til rette for? Hvilken kunnskap formidles og hvilke kommunikasjonsmønstre benyttes? Familien blir en sentral institusjon i denne sammenhengen, likeså påvirkning gjennom fritidsmiljøet. Det kan være formålstjenlig også å rette søkelyset på den sosiale læring som skjer innenfor for eksempel det etablerte psykiske helsevernet og kriminalomsorgen.

Her drøftes de samfunnsmessige betingelser for oppdragelse i lys av den aktuelle samfunnsutvikling. Sentralt er en drøfting av kommunikasjonen mellom barn og voksne i vårt samfunn, særlig i lys av arbeidsprosessens utvikling.

C. Pedagogiske tiltak

Med pedagogiske tiltak menes i denne sammenheng tiltak som kan legge forholdene til rette for sosial læring innenfor vårt samfunn. Hvilke ulike former for samhandling har vi?

Hvilke endringer forutsetter de? Redegjørelse for og drøfting av den offentlige innstillingen om barns og unges oppvekst-vilkår i Norge (NOU, 1:78) blir her sentral.

Undervisning

En viktig del av undervisningen utgjøres av arbeidet i kjernegruppen. Innholdet i problemområdene tilegnes videre gjennom forelesninger, veiledning, litteraturstudier og seminar- og gruppediskusjoner — særlig i tilknytning til integreringsseminarene.

Når et problemområde skal avsluttes, tas innhold og arbeidsmåte opp til drøfting og kritikk i integreringsseminaret.

Studierefleksjon

Studiet sosialpedagogikk er i seg selv et eksempel på en del av den pedagogiske virkeligheten som faget handler om, og denne virkeligheten er felles for alle studentene. På den måten egner studiesituasjonen seg også for *observasjon, beskrivelse* og *analyse* av en pedagogisk virksomhet som den enkelte student selv inngår i. Dette utnyttes også på grunnfag for å venne studentene til å analysere, vurdere og reflektere over den pedagogiske arbeidssituasjon de til enhver tid er deltakere i.

Det er derfor en forutsetning at slik refleksjon over studiet, både som lærings-situasjon for en selv og som eksempel på et pedagogisk opplegg som stadig skal forbedres, inngår som et viktig ledd for alle studenter. Rapport om dette arbeidet skal inngå i grupperapporten (se pkt. om dokumentasjon).

Praksis

Det organiseres ingen praksis i vanlig forstand på grunnfaget. Studenter som har relevant pedagogisk praksis utenfor studiet kan imidlertid trekke inn erfaringer fra denne i studiet når den belyser eller kan belyses av kunnskapsfeltet. Dette kan skje i forbindelse med behandlingen av problemområdene i grupperapporten eller i tilknytning til den problemstilling som behandles i den individuelle rapporten.

Veiledning/vurdering

Studiet bygger på *prosessevaluering*.

Det innebærer at studentenes faglige arbeid blir fulgt opp av veileder(e). I første

semester tildeles kjernegruppen en felles veileder.

Til annet semester velger den enkelte student en veileder i tillegg, i tilknytning til den individuelle oppgaven. Det organiseres jevnlig møter mellom student(er) og veileder(e).

Hovedfunksjonen til veiledningsmøtene er igangsetting, oppfølging og diskusjon av studieprosessen og studieinnholdet. Gjennom veiledningen får veilederen også kjennskap til studie- og læringsprosessen hos studentene. I veiledningen er det også viktig at kriteriene for vurdering tas opp, konkretiseres, drøftes og begrunnes. På denne måten er det meningen at studentene også skal få et selvstendig forhold til den vurdering som drives i studiet.

Dokumentasjon

Dokumentasjonsmaterialet omfatter:

- a) individuelt arbeid
- b) gruppearbeid
- c) individuell studieplan.

Krav og kriterier

Det individuelle arbeidet skal knyttes til kunnskapsinnholdet på grunnfaget. Oppgaven relateres til problemområdene som en utdyping av en problemstilling. Den kan evt. knyttes til en praksis som en har utenfor studiemiljøet. Denne praksis må i så fall være klart relevant i forhold til grunnfagets kunnskapsinnhold og må godkjennes av veiledningsutvalget.

Gruppearbeidet skal utarbeides i nær tilknytning til problemområdene som det undervises i i grunnfaget. Rapporten kan inneholde problemstillinger, disposisjoner, kortere redegjørelser og drøftinger av forskjellige begreper, anvendelse og kritikk av det stoffet som blir formidlet i forbindelse med problemområdene. Rapporten skal inneholde en mer helhetlig drøfting av en problemstilling med tilknytning til et problemområde.

Den skal også inneholde beskrivelse av og refleksjon over studie- og læringsproses-

sen. Oppgavene skal inneholde innholdsfortegnelse og konkrete litteraturhenvisninger.

Den individuelle studieplanen skal leveres maskinskrevet sammen med eksamenspåmeldingen. Studieplanen skal ajourføres særlig med hensyn til veiledningsprosessen og skal i ajourført form leveres sammen med det øvrige dokumentasjonsmaterialet. Innholdet i den individuelle studieplanen er angitt i den allmenne delen av studieplanen.

Det er mulig å kombinere oppgavene tematisk med hverandre. Det er imidlertid et krav om at minst 50% av arbeidsinnsatsen skal være individuell.

I den individuelle studieplanen skal det også redegjøres for *hvordan* en tilfredsstillende de ulike dokumentasjonskravene.

Det er ikke nødvendig og heller ikke ønskelig at det bare legges vekt på skriftlige produkter. Dokumentasjonsmøtet(ene) er en viktig del av evalueringsprosessen. Her kan det foregå *mundtlig dokumentasjon* eller dokumentasjon ved hjelp av andre fremstillingsformer, lydband, dias, videobånd osv.

Godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon viser at hun/han behersker kunnskapsinnholdet i grunnfaget slik det er definert gjennom kjernepensum, selvvalgt litteratur og i beskrivelsen av studiets problemområder
- gjennom sin samlede dokumentasjon viser modenhet i behandlingen av stoffet ved at arbeidene er bygget opp som en helhet som omfatter
 - redegjørelse for hvordan den/de valgte problemstilling(er) belyser det/de aktuelle problemområde(r)
 - redegjørelse for relevant og aktuell innsikt på området
 - anvendelse av relevant og aktuelt kunnskapsstoff
- har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget og refleksjon over studie- og læringsprosessen.

Ikke godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har vist at hun/han behersker studiets innhold slik det er angitt ovenfor
- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har vist modenhet i behandlingen av stoffet slik dette er angitt ovenfor
- ikke har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget og refleksjon over studie- og læringsprosessen.

Beslutningen om godkjent/ikke godkjent tas etter en helhetlig vurdering, likevel slik at alle de ovenfor nevnte kriterier for bestått må være oppfylt.

Mellomfaget*

Mellomfaget består av grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget er beregnet til ett semester.

Mellomfagstillegget

Det er særlig tre forhold som karakteriserer mellomfagstillegget i forhold til grunnfaget:

- det forutsettes at studentene konsentrerer sin arbeidsinnsats innenfor et relativt avgrenset område slik at det med rime-
lighet kan snakkes om *fordypning*.
- det er ikke fastsatt noe spesielt problem-
område eller tema som er felles for alle
studenter. Studentene kan i samråd med
sitt veiledningsutvalg velge innenfor
rammen av det sosialpedagogiske kunn-
skapsfeltet.
- tilknytning av studiet til praksis, med ut-
gangspunkt i problemer i praktisk peda-
gogisk virksomhet, er det sentrale. Dette
kan skje gjennom tilknytning til studen-
tenes egen arbeidssituasjon når dette er
en relevant pedagogisk praksis, eller
gjennom arbeid med prosjekt som er fel-
les for flere studenter.

En del av læringen på mellomfaget vil skje gjennom litteraturstudier. Pensum på mellomfagstillegget er 1500 sider. 500 av disse skal bestå av et kjernepensum som er felles

* På grunn av ressurs-situasjonen blir det ikke startet opp med mellomfagsundervisning høsten 1987.

for alle mellomfagets studenter, 1000 sider velger studenten i samråd med sine veiledere.

Undervisning og praksis

På mellomfagstillegget organiseres det praksis. Dette skjer i form av *prosjekt*.

Studiets praksis knyttes her til opplevelser og erfaringer en kan få ved å følge, studere og reflektere over en pedagogisk virksomhet på nært hold, uten selv å inngå i den aktive rollen som «lærer» eller «elev». Det understrekes at studenten ikke er tiltenkt noen passiv observatørrolle. Den som observerer skal sette det som observeres inn i en sammenheng og være følsom overfor den posisjon han/hun selv inntar eller kommer i, i forhold til den/det som observeres. Karakteristisk for denne formen for praksis er at studenten ikke inngår som selvstendig og ansvarlig aktør i pedagogiske situasjoner, men skaffer seg kjennskap til dem ved å følge med i situasjonene, snakke med deltakerne i dem, drøfte begrunnelser for den virksomhet som utøves og se dem i forhold til eventuelt alternative måter å drive virksomheten på.

For studenter som tar praksis gjennom prosjektdeltakelse, anses kravet til omfang og varighet ivaretatt gjennom deltakelse i prosjekt gjennom hele semestret.

På mellomfagstillegget aksepteres imidlertid også selvstendig og ansvarlig utøvelse av pedagogisk virksomhet — som fullverdig dekning av praksiskravet for studenter som selv kan skaffe seg slik praksis.

Undervisningen på mellomfagstillegget knyttes nært til prosjektene. For hvert prosjekt arrangeres det et prosjektseminar der arbeidet planlegges i fellesskap, erfaringene rapporteres og drøftes og fagstoff med relasjon til prosjektets problemstillinger legges fram og diskuteres. Her vil også de individuelle problemstillinger presenteres og kommenteres.

De studenter som ikke er knyttet til prosjekt, får sitt undervisningstilbud særlig gjennom et *praksisseminar*. Også disse studentene danner kjernegrupper, f.eks. på

basis av felles praksisvirksomhet. Enkeltstudenter og kjernegrupper benytter praksisseminaret som et felles faglig drøftingsforum som dels tar opp erfaringer fra den praksis ulike deltakere har tilknytning til og dels mer allmenne forhold om teori/praksisrelasjonen. Gruppedokumentasjonen knyttes også til kjernegruppens medvirkning til arbeidet i praksisseminaret.

Veiledning/vurdering

Studiet bygger på *prosessevaluering*. Det innebærer at studentenes faglige arbeid blir fulgt opp av en veileder. Hovedfunksjonen til veilederne er igangsetting, oppfølging og diskusjon av selve studieprosessen og studieinnholdet.

Dokumentasjon

Dokumentasjonsmaterialet omfatter:

- a) individuelt arbeid
- b) gruppearbeid
- c) praksisrapport(er)
- d) individuell studieplan.

Krav og kriterier

I *det individuelle arbeidet* skal den enkelte student gjøre rede for sine konkrete praksiserfaringer og for hvordan disse — og andre studenters praksiserfaringer — sammen med relevant teori kan belyse den problemstilling som er valgt for oppgaven. For studenter som arbeider i prosjekt, skal denne problemstillingen ha tilknytning til prosjektets praksisfelt.

Gruppearbeid skal dokumentere gruppens faglige drøfting og den praktiske virksomhet i prosjekt/praksisseminaret og i kjernegruppene.

Egen praksisrapport leveres ikke, men erfaringer fra praksis nedfelles i individuell og/eller grupperapport.

Den individuelle studieplan leveres maskinskrevet sammen med eksamensoppmeldingen. I ajourført form leveres den også ved innleveringen av det øvrige dokumentasjonsmateriale, jfr. det som tidligere er nevnt i den allmenne del og til grunnfag.

Til dokumentasjon må studentene både

kunne beskrive en praktisk pedagogisk situasjon og sin deltakelse i denne samt vise evne til refleksjon om den beskrevne situasjonen. I refleksjonsdelen bør studenten kunne trekke inn relevant litteratur som belyser den situasjon han/hun har beskrevet. Det gjelder for mellomfagstillegget som for grunnfaget at det skriftlige materiale skal fylle de formelle krav til innholdsfortegnelsen og konkrete litteraturhenvisninger. Det er viktig at studenten uttrykker seg klart og lettfattelig. Imidlertid er det ikke nødvendig at alt dokumentasjonsmaterialet er skriftlig, se grunnfag.

Godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon viser at hun/han behersker kunnskapsinnholdet i mellomfagstillegget slik det er definert gjennom kjernepensum og selvvalgt litteratur
- gjennom sin samlede dokumentasjon viser modenhet i behandlingen av stoffet ved at arbeid(ene) er bygget opp som en helhet som omfatter
 - redegjørelse for problemstilling og begrunnelse for problemstillingens faglige relevans
 - redegjørelse for relevant og aktuelt innsikt på området
 - anvendelse av relevant og aktuelt kunnskapsstoff
 - sammenfatning av problemstilling, kunnskapsstoff og konklusjoner
- har dokumentert refleksjon over forholdet mellom fagets teori og den praksis kandidaten har deltatt i
- har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget.

Ikke godkjent gis når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har vist at hun/han behersker studiets innhold slik det er angitt ovenfor
- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har dokumentert modenhet i behandlingen av stoffet slik dette er angitt ovenfor
- gjennom sin samlede dokumentasjon ikke har dokumentert refleksjon over

forholdet mellom fagets teori og den praksis kandidaten har deltatt i

- ikke har dokumentert regelmessig og aktiv faglig deltakelse i studieopplegget.

Beslutningen om godkjent/ikke godkjent tas etter en helhetlig vurdering, likevel slik at alle ovenfor nevnte kriterier for bestått må være oppfylt.

Krav til fullt mellomfag

Mellomfagstillegget er et ett semesters studium som bygger på avsluttet grunnfag. Formelt vil det være adgang til å dokumentere grunnfagskrav og krav til mellomfagstillegget i samme semester. Når studenten velger dette, er kravene til arbeidsform og dokumentasjon de samme som til grunnfag pluss mellomfagstillegget. Arbeidet på grunnfaget skal tilfredsstillende de krav til dokumentasjon som er angitt i grunnfagsplanen. På samme måte skal dokumentasjonen av mellomfagstillegget knyttes til studieformer og det innhold som det arbeides med i dette semestret, og den skal fremtre som uavhengig av grunnfagsdokumentasjonen.

For fullt mellomfag gis

Godkjent når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon oppfylder kravene stilt for grunnfaget og mellomfagstillegget.

Ikke godkjent når kandidaten

- gjennom sin samlede dokumentasjon *ikke* har oppfylt de samlede kravene til grunnfag og mellomfagstillegget.

Beslutningen om godkjent/ikke godkjent tas etter en helhetlig vurdering, likevel slik at alle de ovenfor nevnte kriterier for bestått må være oppfylt.

Hovedfag

Studieplanen til hovedfag er under revisjon. Ny studieplan fås ved henvendelse til instituttet.

Regler, frister og forpliktelser

Den individuelle studieplan

I eksamenssemestret skal et forslag til individuell studieplan leveres til lederen for studentens veiledningsutvalg for godkjenning ca. 2 uker før fristen for oppmelding til eksamen.

For høsten er fristen for levering av individuell studieplan *10. september* og for vårsemestret *15. februar*.

Ved oppmelding til eksamen skal et godkjent eksemplar av den individuelle studieplan legges ved. Den første siden av den individuelle studieplanen skal skrives på et standardisert skjema som finnes utlagt på studiet.

Når eksamenskommissjonen er godkjent, sørger undervisningsutvalget for at kommissjonen får tilsendt et eksemplar av den individuelle studieplan.

Normal studietid

Sosialpedagogikk kan studeres som grunnfag, mellomfag og hovedfag. Alle stipuleringer om normal studietid er regnet i forhold til studenter som har studiet som hovedbeskjeftigelse.

Normal studietid for grunnfag er 2 semestre, mens mellomfaget beregnes til 3 semestre (grunnfag: 2 semestre + mellomfagstillegget: 1 semester). Hovedfaget kan normalt studeres i løpet av 4 semestre etter avlagt mellomfagseksamen, slik at den totale studietid for hele faget vanligvis blir 6 semestre (2 + 1 + 4).

Forholdet mellom fullt mellomfag og mellomfagstillegget er for mange uoversiktlig — ikke minst med tanke på dokumentasjonen, og nedenfor følger en oppsummering av regler som omhandler dette forhold.

1. En alminnelig regel er at den student som ønsker å ta mellomfag, melder seg til grunnfagseksamen, for deretter å ta mellomfagstillegget med egen dokumentasjon etter ytterligere et semester.

Det er likevel fremdeles mulig å melde seg opp til fullt mellomfag. Man må da

både dokumentere grunnfagspensum og mellomfagstillegget.

2. For den som har adgang til å melde seg til mellomfagstillegget etter å ha tatt grunnfag eller en ekvivalent til grunnfag fra andre institusjoner eller studier (f.eks. tradisjonelt pedagogikkstudium), er det grunn til å understreke at alle sider av eksamenskravene må dokumenteres på en balansert måte. Studenten skal med sitt mellomfagstillegg gå ut av studiet med *sosialpedagogikk* mellomfag og må da ha innebygget i sin dokumentasjon en tilstrekkelig innsats med sikte på dette. Hovedregelen er at dokumentasjonen skal svare til et halvt års godkjent arbeidsinnsats.
3. Studenter som *ikke* har tatt sosialpedagogikk grunnfag, men har ekvivalent utdanning, må søke instituttet om adgang til å ta sosialpedagogikk mellomfag før studiet påbegynnes. Slik godkjenning avgjøres av undervisningsutvalget på bakgrunn av redegjørelse for tidligere utdanning.

For studenter som kommer til sosialpedagogikk fra andre studier enten for å begynne på mellomfags- eller hovedfagsnivå — gjelder det at de i starten av sitt studium på SPS må skaffe seg den brede tverrfaglige oversikt og forståelse av begreper som er sentrale i studiet på lavere nivåer. Dette er en nødvendig forutsetning for et videregående studium i sosialpedagogikk. Et slikt grunnlag kan det ta noe tid å skaffe seg, og det kan derfor for enkelte føre til behov for en utvidelse av normalstudietiden.

Veiledning og veiledningsvalg

Alle studenter i sosialpedagogikk har rett til å få oppnevnt et veiledningsutvalg som normalt består av to personer. I den grad det er mulig skal den ene være ansatt som lærer ved Det sosialpedagogiske studiet. Det er undervisningsutvalget som oppnevner veiledningsutvalget etter søknad fra den enkelte student. Det oppnevnes en leder for ut-

valget. Begge veilederne (eller iallfall minst én) skal være med i studentens eksamenskommissjon. Innen den frist som settes for hvert semester (høstsemestret 10. september og vårsemestret 15. februar) skal hver enkelt student *som begynner på et nytt studienivå*, søke om å få oppnevnt veiledningsutvalg. *Grunnfagsstudenter* velger innen fristen i 1. semester bare 1 veileder (normalt den som leder studentens veiledningsgruppe). Den andre velges i slutten av første studiesemester (høstsemestret 20. november og vårsemestret 15. mai). Dette skjer i tilknytning til arbeidet på integreringsseminaret og ved at studenten fyller ut et skjema med opplysninger om hovedtemaer i vedkommendes studium. Studenten kan da selv foreslå medlemmer i veiledningsutvalget. Det er viktig at en forsøker å koordinere valget av veiledere innen integreringsseminarene for å få en viss konsentrasjon av veiledere på ulike nivåer og for å hindre overbelastning på enkelte veiledere. Det kan foreslås flere enn to veiledere, som i så fall føres opp i prioritert rekkefølge.

Veiledningsutvalget oppnevnes for en periode som svarer til normalstudietiden for vedkommende studienivå. Funksjonstiden kan forlenges dersom studenten blir forsinket i studieprogresjonen. Dette avtales mellom studenten og utvalget, og lederen gir melding til undervisningsutvalget om forlengelsen.

Dersom det skulle være ønskelig å få forandret et veiledningsutvalg i perioden, kan studenten søke om dette. Årsaker til dette kan f.eks. være at enkelte veiledere ikke lenger kan påta seg arbeidet med veiledningen, studenten skifter tema underveis og får behov for en annen veileder eller det kan oppstå prinsipiell uenighet mellom utvalget og studenten om hvorvidt grunnlaget for dokumentasjon er tilfredsstillende.

Både utvalget og studenten kan ta initiativ til veiledningsmøter. Det er viktig at det snarest mulig opprettes kontakt mellom veiledere og student, slik at veiledningen kan komme i gang tidlig i studiet. Sen start på veiledningen gir økende sjanse for forsin-

kelser i studiearbeidet og vansker med å få tid til å ta hensyn til synspunkter på arbeidet som veilederne måtte ha.

De økonomiske ressurser for studiet er slik at hver student kan få veiledning i et begrenset omfang som varierer med studienivå (se presiseringene). Det er viktig at den enkelte student tar hensyn til dette og ikke overstiger sin «kvote» uten å konferere med undervisningsutvalget. Om enkelte veiledere i spesielle tilfeller er villig til å gi veiledning ut over dette, har studenten ansvar for å gjøre vedkommende kjent med at dette ikke medfører økte økonomiske forpliktelser for studiet.

Dokumentasjon

Studentene melder seg til eksamen på vanlig måte (se pkt. om frister etc.). Så snart eksamenskomitéen er oppnevnt, tar arbeidet med planlegging av dokumentasjonsmøtene til. Dette utføres av dokumentasjonsutvalget. På planen angis tid for *første møte* med eksamenskomitéen. Dersom studenten tar kontakt med eksamenskomitéen tidligere (bortsett fra vanlig kontakt med veiledningsutvalgets medlemmer) regnes dette tidspunkt som første møte med komitéen.

Evalueringen ved eksamen i sosialpedagogikk innebærer også en prosessevaluering. Dette vil bl.a. si at den avsluttende evaluering ikke nødvendigvis trenger å innskrenke seg til ett møte med eksamenskomitéen. Det vil ikke være uvanlig at en under det første møte kommer frem til forhold i det fremlagte dokumentasjonsmaterialet som etter komitéens mening trenger utdyping, supplering eller presisering. Etter et videre arbeid med dette kan så student(er) og komité møtes igjen og fortsette dokumentasjonen, evt. til et tilfredsstillende resultat er oppnådd. All dokumentasjon må likevel være avsluttet før nytt semester tar til.

Ønsker en student å *trekke seg* fra eksamen etter oppmelding, skjer dette ved skriftlig melding til eksamensinspektøren ved fakultetet senest én måned før vedkommende semesters avslutning. Høstsemestret avsluttes 20. desember og vårsemestret 15. juni. Dersom studenten ikke har trukket seg fra eksamen på denne måten, regnes det som *stryk*. Dersom studenten ikke i rett tid innleverer dokumentasjonsmaterialet eller unnlater å møte til dokumentasjonsmøter, regnes også dette som *stryk*.

Formelt regnes det som at studenten har fremstilt seg til eksamen når han/hun første gang møter eksamenskomitéen.

SOSIALØKONOMI

GRUNNFAG - MELLOMFAG - HOVEDFAG

EMBETSSTUDIUM

Adresse: Sosialøkonomisk institutt
Eilert Sundts hus, 12 etg.
P.b. 1095 Blindern, 0317 Oslo 3
02/45 51 27

Universitetets organer vedtok i 1986 en omfattende revisjon av studietilbudet ved Sosialøkonomisk institutt. I januar 1987 hadde imidlertid Kultur- og vitenskapsdepartementet ennå ikke godkjent opprettelse av hovedfag i sosialøkonomi og revidert reglement for sosialøkonomisk embetseksamen. Studieplanene for grunnfag, mellomfag og hovedfag i sosialøkonomi og for semesteremnet i matematikk og statistikk og for sosialøkonomisk embetseksamen ble vedtatt av Det akademiske kollegiums arbeidsutvalg 31. oktober 1986.

Den gamle studieordningen er beskrevet i studiehandbok 1986/87.

Allmenn orientering

Innledning

Det sosialøkonomiske studium har til formål å gi kunnskap om den økonomiske virksomhet og om de økonomiske og sosiale forhold i samfunnet. En studerer fenomener som produksjon, sysselsetting og arbeidsløshet, forbruk og sparing, prisdannelse, inntektsfordeling, energispørsmål, miljøproblemer, økonomisk politikk og internasjonal handel. Sosialøkonomi kan i stor grad sies å være et studium av hvordan begrensede ressurser (produksjonsutstyr, arbeidskraft, energi, naturressurser etc.) fordeles på ulike anvendelser med sikte på materielle goder, men også goder som fritidssysler, sosial omsorg, utdanning og miljøgoder.

I sosialøkonomien forsøker en å forklare og forstå de gjeldende økonomiske meka-

nismer så vel som implikasjonene av alternative økonomiske ordninger. En studerer også kriterier for hva som kan sies å være en god organisering av økonomien og god økonomisk politikk.

De økonomiske resultater bestemmes dels av tekniske, naturgitte og historiske forhold og dels av de økonomiske beslutninger hos enkeltindivider og kollektive organer. Som studium av samfunnets økonomi er sosialøkonomien spesielt opptatt av samspillet mellom de økonomiske aktiviteter og beslutninger hos de mange foretak og enkeltindivider i samfunnet. Moderne økonomier er preget av stor gjensidig avhengighet mellom individer og land. Det foreligger muligheter for spesialisering, arbeidsdeling og handel, men også konkurranse om knappe ressurser og fordelingskonflikter. Disposisjoner som kan fortone seg ubetydelige for den enkelte, kan i sum ha store samfunnsmessige konsekvenser, som for eksempel når mange hver for seg bidrar med litt forurensning. I slike tilfelle kan det bli et dårlig totalresultat dersom hvert enkelt individ følger den tilpasning som det ser seg best tjent med. Den enkelte kan ikke på egen hånd gjøre noe for å rette opp dette. Det kreves kollektive tiltak. Offentlige og andre kollektive tiltak kan ha stor betydning både direkte og ved å påvirke og sette rammer for de enkeltes disposisjoner.

I sosialøkonomi som i andre vitenskaper må vi lage oss logiske tankeskjemaer som gir et såpass forenklet bilde av virkeligheten at den blir mer forståelig for oss. Gjennom øvelse i å håndtere slike tankeskjemaer og

ved å skaffe oss inngående kjennskap til de konkrete forhold vi søker å analysere, må vi lære oss opp i å bedømme hva slags for-
enklinger som er på sin plass i hvert enkelt tilfelle.

Hvis det bare gjelder å skaffe seg visse idéer om hvordan det økonomiske liv i et samfunn fungerer, kan en komme et stykke på vei ved et omhyggelig og klart formulert verbalt resonnement. Men når det gjelder mer vidtgående og krevende problemstillinger der en tar sikte på å komme fram til praktiske resultater, vil ofte et matematisk formulert tankeskjema være den eneste farbare vei. Dette skyldes ikke minst at en er opptatt av samspillet mellom mange samtidige disposisjoner som det er vanskelig å holde tankemessig rede på. Forsøk på å mestre de sentrale områder av sosialøkonomien uten å ta matematikken til hjelp ville derfor ikke bare være unødig tidsspille, men det ville være en altfor vanskelig oppgave for de aller fleste studenter.

En sosialøkonom må allerede fra første stund venne seg til å se nøkternt og vitenskapelig på de samfunnsøkonomiske spørsmål. Dette gjelder ikke bare for de studenter som tar sikte på en framtidig akademisk karriere, men like mye det langt større antall som kommer i praktiske yrker. En sosialøkonom i praktisk arbeid vil ha et særlig behov for solid utdanning hvis en skal ha evne til å se de vesentlige sammenhenger og problemstillinger gjennom det mylder av detaljer en møter i sitt daglige virke.

Hvor arbeider sosialøkonomer?

En undersøkelse fra 1982 (i boken *Norske Sosialøkonomer*, utgitt ved Norske Sosialøkonomers Forenings 75 års jubileum i 1983) viser følgende om arbeidssteder for kandidater med sosialøkonomisk embetseksamen:

	Første arbeids- sted etter eksamen	Siste/ nå- værende arbeids- sted
Stat	71%	50%
Kommuner og fylker	7%	18%
Privat	22%	32%
	100%	100%

Det fremgår at en stor andel har begynt i staten, men at mange av disse senere har søkt seg over til stillinger i kommunal og privat sektor. Andre undersøkelser bekrefter denne tendensen.

Sosialøkonomisk embetseksamen gir allsidige muligheter i arbeidsmarkedet. Sosialøkonomer finnes f.eks. i så forskjellige virksomheter som bank og forsikring, oljeselskaper, datavirksomhet, videregående skole, presse- og kringkasting, helseadministrasjon, miljøvernarbeid, utenriktjeneste og u-hjelp.

I statsadministrasjonen er det sosialøkonomer i mange høyere stillinger. Tre av de største arbeidsplassene for sosialøkonomer er Finansdepartementet, Statistisk Sentralbyrå og Norges Bank. I de senere år er mange ansatt i utredningsstillinger og administrative stillinger i kommunesektoren. En del arbeider med forskning og undervisning på universiteter og høyskoler. I den private sektor arbeider de fleste sosialøkonomer i banker, i de store organisasjoner i næringslivet, i konsulentfirmaer, oljeselskaper og i planleggingsavdelinger i større bedrifter. En rekke norske sosialøkonomer har hatt sentrale stillinger i internasjonale organisasjoner. Dessuten deltar mange sosialøkonomer i offentlige utvalg.

Cand.polit.-kandidater med hovedfag i sosialøkonomi tar sikte på å dekke arbeidslivets behov for personer som har kombinert videregående studier i sosialøkonomi med andre fag. Arbeidsstedene vil ofte være

de samme som for kandidater med sosialøkonomisk embetseksamen.

Både grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi kan være nyttige for studenter som tar sikte på senere arbeid i den videregående skolen, der sosialøkonomi nå har fått en langt større plass enn før. Hittil har det i mange tilfelle vært vanskelig å skaffe kvalifiserte lærere i faget.

I kombinasjon med andre fag kan både grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi gi interessante yrkesmuligheter. Grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi kan være nyttige støttefag for videregående studier i andre samfunnsfag, historie, geografi, informatikk og annen økonomisk administrativ utdanning.

Oversikt over studietilbudet

Studiet i sosialøkonomi føres fram til følgende fem eksamenen:

1. Grunnfagseksamen
2. Mellomfagseksamen
3. Hovedfagseksamen
4. Sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad (exam.oecon.)
5. Sosialøkonomisk embetseksamen av høyere grad (cand.oecon.)

De tre første eksamenene gis med hjemmel i reglement for gradene cand.mag., cand.-polit. og dr.polit. ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Opplegget for disse fem eksamenene er samordnet. Studiet er bygget opp av blokker som gjør det mulig å avslutte sosialøkonomistudiene på forskjellige nivåer. Studentene kan derfor velge ett studietrinn av gangen. De kan således endre sine studieplaner underveis uten vanskeligheter. (Det gjelder dog visse krav til oppnådde karakterer.)

Figur 1 illustrerer studieordningen ved Sosialøkonomisk institutt. Venstre del gjelder for studenter som tar sikte på sosialøkonomisk embetseksamen, mens høyre del viser situasjonen for dem som tar sikte på å kombinere sosialøkonomi med andre universitetsfag i cand.mag.- eller cand.polit.-

eksamen. I sistnevnte alternativ er det imidlertid ikke nødvendig å ta 3 semestre med andre fag før sosialøkonomistudiene påbegynnes.

Undervisningen bygger ikke på at en har spesielle kunnskaper i sosialøkonomi fra den videregående skolen. Studiet kan påbegynnes både høst og vår.

Uansett endelig studiemål i sosialøkonomi må alle studenter begynne med *grunnfag* i sosialøkonomi. Grunnfaget kan normalt gjennomføres på to semestre. Før melding til grunnfagseksamen må *examen philosophicum* og et kurs i matematikk være bestått.

De som ønsker å fortsette studiene i sosialøkonomi må deretter avlegge eksamen i *mellomfagstillegget*. Dette krever ytterligere ett semesters studium og gir, sammen med grunnfaget, full mellomfagseksamen. Alternativt kan eksamen i grunnfaget og i mellomfagstillegget tas i samme semester.

Etter fullført mellomfag i sosialøkonomi må både de som tar sikte på hovedfag i sosialøkonomi og de som planlegger å ta sosialøkonomisk embetseksamen først ta et *semesteremne i matematikk og statistikk* (med bruk av EDB). (Dette semesteremnet kan eventuelt tas på et tidligere trinn i studiet. Det kreves ingen forutgående eksamen i sosialøkonomi. Det forutsettes imidlertid en bakgrunn i matematikk svarende til innholdet i kurset i matematikk ved grunnfaget i sosialøkonomi.) Både matematikk og statistikk er viktige hjelpemidler for sosialøkonomer.

Sosialøkonomisk embetseksamen består av tre avdelinger. *Første avdeling* består av mellomfag i sosialøkonomi og det ovennevnte semesteremnet i metodefag og kan således normalt gjennomføres på 4 semestre. *Andre avdeling* består av ett års dyperegående studier i mikro- og makroøkonomi, samt empiriske metoder.

Bestått andre avdeling vil gi sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad og rett til tittelen *exam.oecon.* Tidsrammen for denne graden blir følgende 3 år.

Tredje avdeling av sosialøkonomisk em-

betseksamen har en normert studietid på 2 år. For opptak til tredje avdeling stilles det visse krav til karakterer ved tidligere eksamener. I løpet av tredje avdeling skal hver student ta seks kurs og skrive en hovedoppgave. Hvert kurs vil som hovedregel kreve et halvt semesters arbeid. Hovedoppgaven krever ett semesters arbeid. Den enkelte student har stor frihet til å velge kurs etter egne interesser.

Bestått tredje avdeling vil gi full sosialøkonomisk embetseksamen med rett til tittelen *cand.oecon.*

For opptak til *hovedfag* i sosialøkonomi kreves mellomfag i sosialøkonomi (med visse krav til karakterer, se studieplan for hovedfag) samt ovennevnte semesteremne i matematikk og statistikk. Opptakskravene tilsvarer således første avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Hovedfagsstu-

diet er normert til fire semestre og består av andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen, en hovedoppgave og to kurs som kan velges fra listen over kurs under tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Kravene til hovedoppgaven er de samme som for hovedoppgaven ved tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Som det vil fremgå er hovedfaget bygget opp av deler av sosialøkonomisk embetseksamen. Dette innebærer at det blir enkelt for en student å gå over fra hovedfaget til embetsstudiet i sosialøkonomi eller omvendt.

For en full *cand.polit.*-eksamen kreves det i tillegg til hovedfag og mellomfag i sosialøkonomi og semesteremnet i metodefag, tre semestre med studier i andre fag, f.eks. et mellomfag eller et grunnfag og et semesteremne eller tilsvarende vektall.

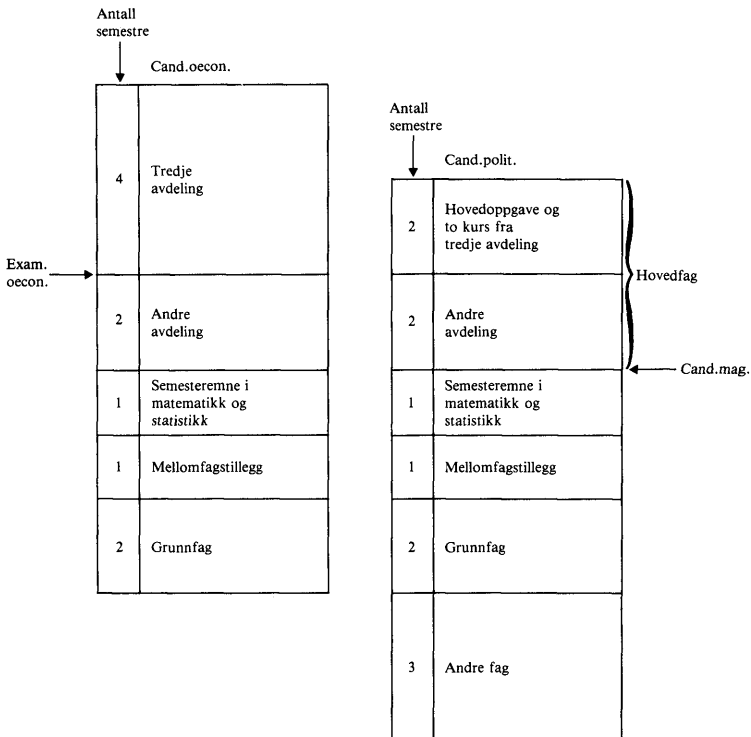

Fig. 1. Studietilbudet i sosialøkonomi

Pensum og undervisning

For hvert enkelt studietilbud i sosialøkonomi er det utarbeidet pensumlister som viser hva som er gjeldende ordinært pensum. Pensumendringer kunngjøres ved oppslag. Institutt- og fakultetssekretariatet og studentutvalget vil for øvrig kunne gi opplysninger om hva som er gjeldende ordinært pensum.

Ved en pensumendring vil det i en overgangstid om nødvendig bli gitt alternative eksamensoppgaver.

Studentene trenger ikke nødvendigvis lese akkurat de bøker m.v. som er oppført i pensumlistene dersom de kan skaffe seg tilsvarende kunnskaper på annen måte. Det er kjennskapet til selve stoffet, ikke til bestemte kilder, det kommer an på.

I undervisningen vil faglærerne gi råd om hvilke deler av pensum som kreves tilegnet fullt ut og hvilke som bare kreves tilegnet i hovedtrekk. Dette vil for øvrig i de fleste tilfelle også fremgå av pensumlistene.

På enkelte områder viser det seg å være vanskelig å finne et helt tilfredsstillende lesepensum. I slike tilfelle vil pensum også omfatte de forelesninger som blir holdt på vedkommende område.

Studentene bør ikke begrense seg til bare å skaffe seg pensumkunnskaper. De bør også prøve å orientere seg på egen hånd i den økonomiske litteratur og ta opp spesielle problemer til nøyere studium. Ved supplerende lesning kan studentene få økt forståelse og utdyping av pensumkunnskaper. I tillegg forutsettes at studentene holder seg ajour med hovedtrekkene i den aktuelle økonomiske utvikling og den aktuelle økonomiske debatt, bl.a. ved å følge med i dagspressen.

Ved eksamen blir oppgavene gitt på grunnlag av pensum, men oppgaver vil bli forsøkt gitt i en slik form at de ikke frister til slavisk å gjengi utenat lærte avsnitt. Både kunnskaper og resonnementer som går utover pensum, blir belønnet ved eksamen.

Undervisningen foregår i flere former. En har vanlige *forelesninger*. Dessuten har en *seminarer*. Her forutsettes det at studen-

tene deltar aktivt ved å løse oppgaver, svare på spørsmål og stille spørsmål.

I matematikk og statistikk har en også *øvelser* med oppgavegjennomganger.

Det er av stor betydning at studentene allerede på et tidlig tidspunkt i studiet danner såkalte *kollokviegrupper*. Dette er studiegrupper med 5-10 studenter, som alle forutsettes å delta aktivt i gruppens arbeid. Arbeidsmåten i en slik gruppe er gjerne at deltakerne løser en oppgave eller studerer et emne som presenteres og diskuteres i gruppen. Kollokvievirksomhet er en god måte å lære på, og gir også deltakerne øvelse i å legge fram stoffet muntlig.

Studentene bør også skrive øvelsesoppgaver som gis i løpet av semestret. En lærer stoffet langt bedre når en tvinger seg til å formulere det skriftlig, og trening i skriftlig fremstilling kommer godt med både ved eksamen og i det senere arbeid.

I pensumlistene for de enkelte studietilbud er det gitt en oversikt over undervisning som vil bli forsøkt gitt regelmessig. Det vil også bli gitt undervisning utover det som nevnes, både i form av seminarer og forelesninger. Når det finnes hensiktsmessig, kan undervisning som er oppført som forelesninger bli erstattet av seminarer og omvendt.

Detaljer om undervisningen i de enkelte semestre med angivelse av emner, tid og sted finnes i Forelesningskatalogen, som utgis hvert semester.

Selvstudium

Ingen av forelesningene eller seminarene er obligatoriske. Forelesningene vil imidlertid gi utdypninger og perspektiver i tillegg til det en kan lese seg til i pensumlitteraturen. Videre vil forelesningene ofte presentere kunnskapsstoff som ellers ikke er å finne i lærebøkene. Som nevnt i avsnittet om pensum og undervisning foran vil pensum også omfatte forelesninger som blir holdt på områder der det har vist seg å være vanskelig å finne et helt tilfredsstillende lesepensum.

Disse forholdene gjør at det vil være

vanskelig å ta eksamener i sosialøkonomi på basis av et selvstudium.

Studentene som likevel velger å gjennomføre deler av studiet som selvstudium bør kontakte de aktuelle lærere som i Forelesningskatalogen er oppført som ansvarshavende i de enkelte fag. Forelesningskatalogen utgis hvert semester. Om mulig vil det også være nyttig å ha kontakt med studenter som følger undervisningen regelmessig.

Det vil videre på Instituttet være utlagt aktuelle pensumartikler, notater, oppgaver, forelesningsplaner og annen informasjon om undervisningen. Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt vil kunne gi nærmere informasjon om dette.

Meldinger til eksamener

Den enkelte student må selv melde seg til de enkelte eksamener. Melding til eksamener skjer på spesielt skjema ved Universitetets ekspedisjonskontor. Frister for melding til eksamen gjøres hvert semester kjent i Forelesningskatalogen.

Generelle fritak for prøver og eksamener

1. Avlagt grunnfags- eller mellomfagseksamen i sosialøkonomi ved andre norske universiteter gir adgang til fritak for tilsvarende eksamener ved Universitetet i Oslo. I slike tilfelle vil karakterene for disse eksamener bli tatt med ved utregning av avdelingskarakter for første avdeling og hovedkarakter for sosialøkonomisk embetseksamen av høyere eller lavere grad, dersom karaktersystemet er det samme som ved Universitetet i Oslo. Ellers vil kandidater som har fått fritak på slikt grunnlag ikke få regnet ut karakter for første avdeling og hovedkarakter for embetseksamen av høyere eller lavere grad.
2. Fritak for grunnfag i sosialøkonomi blir gitt studenter fra økonomisk administrativ studieretning ved distriktshøgskolene som har fullført kurs på til sammen minst 20 vektall i økonomiske fag. Minst 4 av de 20 vektallene må være

makroøkonomisk teori og minst 6 i mikroøkonomisk teori. Kandidater som har fått fritak på slikt grunnlag får ikke regnet ut karakter for første avdeling og hovedkarakter for embetseksamen av høyere eller lavere grad.

Diverse opplysninger

Den sosialøkonomiske forskning og undervisning ved Universitetet i Oslo er knyttet til Sosialøkonomisk institutt.

Fakultetets bibliotek inneholder både pensumbøker og andre bøker foruten viktige norske og utenlandske tidsskrifter. Studentene anbefales å benytte biblioteket til å bli kjent med litteratur også utenom pensum. Faglærerne vil på forespørsel bistå med rettleiding om litteratur på forskjellige felter.

Foruten Fakultetsbiblioteket finnes et stort spesialbibliotek i Statistisk Sentralbyrå, Dronningens gate 16. Dette inneholder en meget rikholdig og ajourført samling av statistisk og økonomisk litteratur. Videre henledes oppmerksomheten på Universitetsbiblioteket.

Ved siden av Memoranda, abonnementsserien for studenter og andre publikasjoner om spesielle forskningsresultater utgir Sosialøkonomisk institutt en del materiale til bruk i studiet. Noe av det inngår i pensum og selges i Universitetsbokhandelen.

Studentutvalget bistår nye studenter med opplysninger angående studiet.

En av de fire første dagene i hvert semester avholder Utvalget et spesielt orienteringsmøte for nye studenter. Tid og sted for møtet kunngjøres ved oppslag og/eller i Forelesningskatalogen.

Studieplan for grunnfag

Innhold

Grunnfagsstudiet tar sikte på å gi en generell innføring i sosialøkonomi, både i teoretisk økonomi og i anvendt økonomi.

Teoretisk økonomi er delt inn i (1) bakgrunn og metode, (2) mikroøkonomisk teori og (3) makroøkonomisk teori.

I mikroøkonomi studeres den økonomiske atferd til de enkelte husholdninger og bedrifter, omsetning og prisdannelse for de enkelte varer og tjenester og samspillet mellom de forskjellige markeder. Mikroøkonomisk teori utgjør et viktig grunnlag for økonomisk velferdsteori, som studerer prinsipper som kan brukes til å vurdere alternative økonomiske ordninger eller alternative utforminger av den økonomiske politikk fra et samfunnsmessig synspunkt. I makroøkonomi studeres sammenhenger mellom de totalstørrelser som karakteriserer et lands økonomiske situasjon og utvikling: Produksjon, forbruk, investering, eksport, import, generelt prisnivå, arbeidsledighet osv.

I anvendt økonomi anvendes økonomisk teori i analysen av konkrete næringsøkonomiske og sosiale problemer. I grunnfaget behandles følgende emner i anvendt økonomi: innføring og oversikt, distriktsøkonomi, befolkningslære, miljø og forurenninger, olje og energi, arbeidsmarked.

Kurs i matematikk

Under grunnfaget inngår dessuten et kurs i matematikk. Kurset må være tatt før melding til eksamen i grunnfaget. Det anbefales å ta matematikk-kurset ved starten av grunnfagsstudiet. Den som har gjennomgått tilsvarende kurs ved Universitetet eller ved annet lærested, kan få fritak for kurset.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av to semestre. Hvert høstsemester gjennomgås makro-økonomiske emner og hvert vårsemester mikro-økonomiske emner. Dessuten blir noe undervisning holdt hvert semester slik at det er mulig å begynne på grunnfagsstudiet både høst og vår. Nærmere opplysninger om hvilken undervisning som gis, finnes i Forelesningskatalogen, som utgis hvert semester.

Eksamen og karakterer

Grunnfaget avsluttes med en eksamen som består av to skriftlige prøver, en i teoretisk

økonomi og en i anvendt økonomi. Til hver av prøvene gis det 6 timer.

Det er viktig at studiet av teoretisk økonomi og anvendt økonomi sees i sammenheng, og ved hver av de skriftlige prøvene forutsettes det at kandidatene også kan benytte relevant stoff fra det andre emnet.

Grunnfagseksamen arrangeres hvert semester.

Det gis *karakterer* etter gradert vurdering. Karakteren for grunnfaget er et gjennomsnitt av karakteren for hver av de to skriftlige prøvene. Hver av de to prøver teller likt.

Dersom én av de to skriftlige prøvene ikke blir bestått, må begge prøvene tas om igjen i et senere semester.

Pensum

Kurs i matematikk (MO)

Pensum vil bli gitt ved forelesninger i tilknytning til:

K. Sydsæter: *Matematisk Analyse*, Bind I, 5. utg., Oslo 1987. Utvalgte deler av Kap. 1, 2, 3, 5, 7, 9 og 11. Kap. 1: 1.1, 1.3, 1.4. Kap. 2: 2.1, 2.2, 2.3 (fram til «Sirkler»), 2.4, 2.6, 2.7, 2.8 (fram til «Heltallige røtter»), 2.9 (fram til «Øving i bruk av regne-reglene»), 2.10. Kap. 3: 3.1–3.3, 3.4 (leses raskt igjennom), 3.5–3.7, 3.9. Kap. 4: 4.3. Kap. 5: 5.1–5.5, 5.7. Kap. 7: 7.1–7.3. Kap. 9: 9.1. Kap. 11: 11.5. A.1–A.11. B.1–B.2. Avsnitt med mindre skriftstørrelse kan overspringes.

Teoretisk økonomi

Bakgrunn og metode

R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 7. utgave, New York 1984. Kapitlene 1–4.

L. Johansen: *Opptakt til sosialøkonomien*, Oslo 1983.

Makroøkonomisk teori

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, 3. utgave, Oslo 1984. Kapitlene I–XII.

P. Munthe: *Penger, kreditt og valuta*, 2. ut-

- gave, revidert, Oslo 1984. Kapitlene I–VII.
- L. Johansen: *Offentlig økonomikk*, Oslo 1967. Kapitlene I, II og §§ 1, 2, 4, 5 og 7 i kapittel III.
- R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 7. utgave, New York 1984. Kapitlene 26, 36, 37, 38, 40 og 41.
- R. Dornbusch og S. Fischer: *Macroeconomics*, 3. utgave, New York 1984. Kapitlene 1–5.
- A. Sandmo: Den private sparing i samfunnsøkonomisk belysning, i *Sparing og sparebankvesen*, Oslo 1972 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.
- Mikroøkonomisk teori*
- P. Munthe/J. Vislie: *Markedsøkonomi*, 4. utgave, Oslo 1986. Følgende leses kursorisk: kapittel VIII, avsnitt 6 og 7, kapittel XII, avsnitt 4 til 11, kapittel XIII og kapittel XVI, avsnitt 3–4. Følgende kan overspringes: II.13, IV.10, VI.10 og IX.11.
- Som alternativ til kapitlene I–IV i Munthes bok kan leses: R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 7. utgave, New York 1984. Kapitlene 5, 9, 10, 11, 12 og 13 (t.o.m. side 202).
- M. Hoel og K. Moene: *Innføring i produksjonsteori*. Februar 1986. Kap. 1–6.
- F.C. Holte: *Sosialøkonomi*, Bind II, 6. utgave, Oslo 1982. Kapitlene 22–25.
- A. Sandmo: *Mål og midler i industripolitikken*, Rapport nr. 3 fra Industriøkonomisk institutt, Oslo 1978. Kapitlene 1–4.
- Som supplerende lesning i mikroøkonomisk teori anbefales:
- J.P. Quirk: *Intermediate Microeconomics*, Chicago 1982. Kapitlene 1–9.
- Anvendt økonomi*
- Langtidsprogrammet 1974–77*, St.meld. nr. 71, 1972–73. Kapitlene 11–12. Siste års *Nasjonalbudsjett*.
- Som supplerende lesning anbefales: Siste års *Økonomisk Utsyn* og det siste *Langtidsprogram*. Det vises dessuten til statistiske kilder som *Statistisk Årbok* (siste utgave), *Historisk Statistikk* (siste utgave). Nasjonalregnskapet i Norge, system og beregningsmetoder, *Samfunnsøkonomiske studier* nr. 45, Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1980, *Sosialt Utsyn* (siste utgave).
- P. Munthe: *Norsk jordbruk, politikk og utvikling*, Universitetsforlaget 1986.
- Distriktsøkonomi*
- F.C. Holte: *Sosialøkonomi*, Bind II, 6. utgave, Oslo 1982. Kapitlene 31–32.
- Befolkningslære*
- P.C. Matthiessen: *Befolkningens vækst*, ny utgave, København 1977.
- P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, 3. utgave, Oslo 1983. Kapittel III.
- Sosialt utsyn* (siste utgave). Kapitlet om befolkning
- Som supplerende lesning anbefales:
- S. Dyrvik: Ekteskap og barnetall — ei gransking av fertilitetsutviklinga i Norge 1920–1970, *Statistisk Sentralbyrå, Artikler* nr. 89, Oslo 1976.
- S. Dyrvik: Utviklingstendensar i 1967 i Norges befolkning, *Statistisk Sentralbyrå, Artikler* nr. 106, Oslo 1978.
- L. Fridstrøm: Hvor mange blir vi? *Bergen Bank Kvartalsskrift*, nr. 1 1980 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.
- E. Hofsten: *Demografins grunder*, Lund 1975. Kapittel 5.
- J. Vislie: Kan beslutningen om å få barn belyses ved hjelp av økonomisk teori? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr. 20 1979 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.
- Det vises dessuten til de viktigste kilder for norsk befolkningsstatistikk og til publikasjoner som behandler aktuelle befolkningsproblemer. Viktige statistiske kilder i serien Norges Offisielle Statistikk (NOS) er *Folketellingspublikasjonene*, den årlige publikasjon om *Folkemengdens bevegelse* og avsnittene om befolkning i *Historisk statistikk 1978*.

Miljø og forurensninger

T. Thonstad: Forurensninger og arbeidsmiljøspørsmål, *Det norske Videnskapsakademi*, Oslo 1980 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

F.R. Førsum og S. Strøm: *Miljø- og ressursøkonomi*, Oslo 1980. Kapitlene 2-5.4, 8.1-8.3, 10, 12. Tallmaterialet i kapittel 12 forutsettes ikke tilegnet.

Olje og energi

J. Aarrestad: *Oljen og norsk økonomi*, NKS-forlaget, 1984.

F.R. Førsum: Noen kommentarer til norsk energipolitikk, *Plan og arbeid*, nr. 1 1980, side 5-7 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

S. Strøm: Energiøkonomiske problemstillinger, *Plan og arbeid*, nr. 1 1980, side 9-14 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

Det vises dessuten til følgende meldinger: *Norges framtidige energibruk og -produksjon*, St.meld. nr. 54 (1970-80). Kapitlene 1, 5 og 6.

Industripolitiske retningslinjer for de nærmeste år framover, St.meld. nr. 54 (1980-81).

Som supplerende lesning anbefales:

O. Bjerkholt, E. Offerdal og S. Strøm (red.): *Olje og gass i norsk økonomi*, Universitetsforlaget 1985. Avsnittene 2.5, 3.3, 4.5, 5, 6.4, 6.5 og 7 kan overspringes.

Arbeidsmarked

R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 7. utgave, New York 1984. Kapittel 21.

Oversikt over det norske arbeidsmarkeds organisasjoner, institusjoner og reguleringer vil bli gitt ved forelesninger.

Sosialt utsyn (siste utgave). Kapitlet om arbeidsliv.

Undervisningsplan for grunnfag

Emne	Høstsemestret		Vårsemestret	
	Antall timer pr. uke		Antall timer pr. uke	
	Første 5 uker	Resten av semestret	Første 5 uker	Resten av semestret
Matematikk	5(0)	0	0(5)	0
Bakgrunn og metode	2(0)	2(0)	0(2)	0(2)
Makroøkonomisk teori	4	4	0	0
Mikroøkonomisk teori	0	0	4	4
Anvendt økonomi	0	4	0	4
Eksamensseminar	0(2)	0(2)	2(0)	2(0)

Undervisningsplanen gjelder både for dem som starter om høsten og for dem som starter om våren. Der det er forskjell, gjelder tallene i parentes for dem som starter om våren.

Studieplan for mellomfag**Innhold**

Mellomfag består av grunnfaget og et mellomfagstillegg. Mellomfagstillegget skal normalt ta ett semester. Tillegget tar sikte på å gi fordypet kjennskap til emner som inngår i grunnfag.

Mellomfagstillegget er inndelt i følgende tre emneområder: (1) aktivitetsregulering, stabilisering og vekst, (2) allokering og fordeling og (3) økonomiske systemer.

Undervisning

Forelesninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av ett semester. Nærmere opplysninger om hvilken undervisning som gis, finnes i Forelesningskatalogen.

Eksamen og karakterer

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves *enten* at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i et tidligere semester, *eller* at kandidaten melder seg til grunnfagseksamen samtidig med oppmeldingen til eksamen i mellomfagstillegget. I det siste tilfellet gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Eksamen i mellomfagstillegget består av en skriftlig prøve på 6 timer, og en muntlig prøve. Studenter som ikke består den skriftlige prøve, kan ikke fremstille seg til muntlig prøve.

Ved eksamen vil kandidatene kunne bli prøvet også i de deler av grunnfagspensum som mellomfagstillegget bygger på.

Det gis karakterer etter gradert vurdering. Ved beregning av den endelige karakter for mellomfagstillegget gis karakteren for den skriftlige prøve vekt 2 og karakteren for den muntlige prøve vekt 1.

Ved beregning av den endelige karakter for hele mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vekt 2 og karakteren for mellomfagstillegget vekt 1.

Pensum

Pensum omfatter innholdet i den undervisning som blir gitt i eksamenssemesteret, samt nedennevnte lesepensum. Pensumendringer kunngjøres ved oppslag på Sosialøkonomisk institutt. Undervisningen vil bli gitt som forelesninger og/eller seminarer, og vil ta sikte på å utdype de tre emneområder som er angitt i fortegnelsen over lesepensum nedenfor.

Lesepensum

Aktivitetsregulering, stabilisering og vekst

R. Dornbusch og S. Fischer: *Macroecono-*

mics, 3. utg., New York 1984. Kapitlene 10, 11, 12, 13 og 14.

L. Johansen: *Offentlig økonomikk*, Oslo 1967. Kapitlene III–V og VIII unntatt: Rentebyrden ved en stadig voksende statsgjeld.

R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 7. utgave, New York 1984. Kapittel 44.

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, Oslo 1983. Kapitlene XIII–XV.

P. Munthe: *Penger, kreditt og valuta*, Oslo 1980. Kapitlene X–XII og XVI.5.

Rentepolitikk, NOU:4, Oslo 1980. Kapittel IV. (Se merknad under Allokering og fordeling nedenfor.)

Supplerende lesning:

Det norske penge- og kredittsystem, Norges Banks skriftserie nr. 15, Oslo 1985.

H. Skånland: Alternativer i stabiliseringspolitikken og Sentralbankens stilling. *Penger og Kreditt* 1979 og 1980.

P.J. Bjerve: Kva hende i Norge i 1970-åra — konjunkturpolitisk. *Sosialøkonomen* nr. 5, 1981.

Allokering og fordeling

P. Bohm: *Social Efficiency*, London 1974. Kapittel 1 leses kursorisk, Appendiksene kan overspringes.

A. Sandmo: Forurensningsproblemer og økonomisk politikk i *Økonomi og politikk*, Oslo 1971 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

R.G. Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 7. utgave, New York 1984. Kapittel 24.

K.P. Hagen: Samfunnsøkonomiske lønnsomhetskalkyler i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

B. Mattson: *Lösamhet från samhällets synpunkt*, Stockholm 1979. Kapittel 16: Tillämpningsexempel.

L. Johansen: *Offentlig økonomikk*, Oslo 1967. Kap. VI unntatt Velferdsteoretisk betraktning, Erik Lindahls teori for bestemmelse av offentlige utgifter og Noen

oppgaver over offentlig disponering av varer og tjenester i Norge og andre land. Kap. VII, §1, §3 fram til Beskatningsenheten, og §5.

Personbeskatning, NOU 1984:22, Kap. 3 og vedlegg 1, avsnittene 2-6.1 og 9. Det kreves bare kjennskap til hovedtrekkene i kap. 3.

L. Johansen: *Samfunnsøkonomisk lønnsomhet*, Oslo 1977.

Merknad: Deler av *Rettpolitikk*, NOU:4, Oslo 1980, kapittel IV bør studeres i tilknytning til allokering og fordeling.

P. Munthe: *Sirkulasjon, inntekt og økonomisk vekst*, Oslo 1983. Kapittel XVI.

Supplerende lesning:

B. Mattson: *Lönsamhet från samhällets synpunkt*, Stockholm 1979.

T. Rødseth: *Inntektsfordeling i Norge*, NOU:44, Oslo 1977. Kapitlene 1, 2 og 8.

H.S. Rosen: *Public Finance*, Homewood 1985, spesielt kapitlene 6, 7 og 9.

Personbeskatning, NOU 1984:22, Vedlegg 2.

Økonomiske systemer

R.G Lipsey, P.O. Steiner og D.D. Purvis: *Economics*, 7. utgave, New York 1984. Kapittel 45.

K.O. Moene: Byråkrati og alternative organisasjonsmåter, *Nordisk Tidsskrift for Politisk Økonomi*, 19, 41-52.

G. Hernes: 4. Markedsforvitring og statsbygging, 6. Markedet som domstol i *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*, Oslo 1979.

G. Grossman: *Economic Systems*, Englewood Cliffs 1974.

Som alternativ til Grossmans bok kan leses:

R. Eidem og S. Viotti: *Economic Systems*, M. Robertson & Co., Oxford 1978.

Supplerende lesning:

L. Johansen: *Centralization/Decentralization/Coordination: General Aspects i Lectures on Macroeconomic Planning*, Amsterdam 1978. Kapittel 5.

L. Johansen: *Planlegging og spill i Økono-*

mi og politikk, Oslo 1971 og i *Økonomi og samfunn*, Oslo 1982.

L. Johansen: *Forhandlingssamfunnet, Sosialøkonomen* nr. 8, 1978.

Kapittel VI. Formue, disposisjonsrett og makt og Kapittel VIII. Eiendomsrett og disposisjonsrett i aksjeselskaper i *Innstilling fra Formuesfordelingskomiteén*, Bergen 1968.

J. Kornai: Resource-constrained versus demand-constrained systems, *Econometrica* July 1979.

Studieplan for semesteremne i matematikk og statistikk

Innhold

Matematikk og statistikk er viktige hjelpe-disipliner i sosialøkonomien. Ofte vil økonomiske analyser være basert på matematiske modeller. Matematikkdelen av semesteremnet vil særlig dreie seg om matematisk analyse (funksjoner av en og flere variable).

For å få konkretisert sammenhengen som inngår i økonomiske modeller vil en trenge empiriske data. Men disse data er ofte preget av usikkerhet og variasjon, og for å trekke informasjon ut av slike data trenger en statistiske metoder. Statistikkdelen av metodesemestret vil bestå i noe sannsynlighetsregning, hypoteseprøving, estimering (koeffisientbestemmelse) og enkel regresjonsanalyse.

I metodesemestret vil det også bli undervist i system(er) for matematisk og statistisk analyse på regnemaskin, for tiden MINITAB.

Undervisning

Undervisningen vil gå over hele semestret i både matematikk og statistikk. Statistikkdelen vil bli undervist sammen med SS1, statistikk grunnfag. I begynnelsen av semestret vil det bli gitt intensiv undervisning i bruk av EDB (MINITAB). En semesteroppgave hvor bruk av EDB inngår, må være godkjent før eksamen. Se ellers forelesningskatalogen.

Eksamen og karakterer

En semesteroppgave må være godkjent før eksamen. Eksamen består av to skriftlige prøver, en i matematikk og en i statistikk, som kan avlegges i samme eller forskjellige semestre. Til prøven i matematikk gis det 5 timer og til prøven i statistikk 6 timer. Karakteren for semesteremnet er et gjennomsnitt av karakteren for hver av de to skriftlige prøver. Hver av de to prøver teller likt. En student som samtidig går opp til begge prøver og bare består den ene, kan beholde eksamensresultatet for denne prøven. Begge prøver må være bestått for at semesteremnet skal være bestått. Det vil bli holdt eksamen hvert semester.

Pensum

Matematikk

Knut Sydsæter: *Matematisk analyse*, Bind 1, 5. utgave, Oslo 1987. Kap. 1. Kap. 2, unntatt 2.5. Kap. 3. Kap. 4, unntatt 4.7. Kap. 5. Kap. 6, unntatt 6.8 og 6.9. Kap. 7. Kap. 8. Kap. 9, unntatt 9.7. Kap. 10, utvalgte deler av 10.1-10.4. Kap. 11, 11.1 og 11.5.

Et kort notat om konvekse og konkave funksjoner av flere variable.

Ovenstående pensum inkluderer pensumet til kurset i matematikk (MO) i grunnfaget i sosialøkonomi.

Statistikk

Bhattacharyya, G.K. & Johnson, R.A.: *Statistical concepts and methods*: Kap. 1, 2.1-2.7, 3.1-3.6, 4, 5, 6, 7, 8, 9.1-9.7, 10. Ryan, T.A., Joiner, B.L. & Ryan, B.A.: *MINITAB: Student handbook*: Deler av kap. 1-9.

Fritatt for prøver i semesteremnet i matematikk og statistikk

De som har avlagt tilsvarende prøve i matematikk og/eller statistikk kan bli fritatt for eksamen i semesteremnet, helt eller delvis.

Spesielt gjelder følgende:

De som har bestått forberedende prøve i matematikk under første avdeling av sosial-

økonomisk embetseksamen, vil bli fritatt for prøven i matematikk i semesteremnet. Tilsvarende gjelder for de som har bestått eksamen i MA 100 + MA 105 ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

De som har bestått prøven i SS 1 i statistikk grunnfag ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet i 1986 eller senere, vil bli fritatt for prøven i statistikk og for semesteroppgaven (hvor bruk av EDB inngår). Tilsvarende gjelder for de som har bestått prøven i SS 2 under statistikk grunnfag våren 1986 eller tidligere.

De som har bestått prøven i statistiske grunnbegreper i 2. avsnitt av 1. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen ved studieordningen av 1981, vil bli fritatt for prøven i statistikk og for semesteroppgaven.

De som har bestått eksamen i S 091 eller tilsvarende kurs ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet vil bli fritatt for prøven i statistikk, men de vil ikke bli fritatt for semesteroppgaven.

Studieplan for hovedfag

Den som skal begynne på hovedfagsstudiet i sosialøkonomi må ha bestått følgende eksamener:

- (1) mellomfagseksamen i sosialøkonomi med karakteren 2.7 eller bedre, enten i hele mellomfaget eller i mellomfagstillegget.
- (2) eksamen i det semesteremnet i matematikk og statistikk (med bruk av EDB) som inngår i første avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Hovedfaget i sosialøkonomi kan normalt gjennomføres på fire semestre og består av:

- a) 2. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.
- b) to kurs som kan velges fra listen over kurs under 3. avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Det kan ikke velges kurs med et innhold som allerede er dekket av cand.mag.-graden. Høyst ett av kursene kan være metodekurs i matematikk eller statistikk.

- c) en vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave) over selvvalgt emne innenfor et spesielt område av faget.

Hensikten med hovedoppgaven er at studentene skal få øvelse i å arbeide selvstendig med en økonomisk problemstilling. Oppgaven må inneholde økonomisk-teoretiske resonnementer. Det er forutsatt at hovedoppgaven vil kreve ett semesters fulltidsarbeid. Kravene til hovedoppgaven er de samme som for hovedoppgaven ved tredje avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Før hovedoppgaven gis karakteren

godkjent.

Hovedfaget avsluttes med en muntlig eksamen. Ved den muntlige prøven kan studentene eksamineres i hele sitt hovedfagspensum og i emner i tilknytning til hovedoppgaven.

Ved beregning av hovedkarakteren for hovedfaget veier avdelingskarakteren ved andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen 1/2 og hvert av de to valgfrie kurs og den avsluttende muntlige eksamen 1/6. Det gis karakterer etter gradert vurdering.

SOSIALØKONOMISK EMBETSEKSAMEN

Reglement

§ 1

Sosialøkonomisk embetseksamen består av tre avdelinger og gir rett til tittelen candidata/candidatus oeconomiae (cand.oecon.). Bestått andre avdelings eksamen gir rett til tittelen examinata/examinatus oeconomiae (exam.oecon.).

§ 2

Kollegiet fastsetter etter forslag fra fakultetet hvilke emner og fag det skal avlegges eksamen i, antall prøver, prøveformen og obligatoriske kurs, seminarer og oppgaver.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fire semestre, andre avdeling på to semestre og tredje avdeling på fire semestre.

I tredje avdeling inngår et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave) over et godkjent emne.

§ 3

Før melding til eksamen i første avdeling må examen philosophicum¹⁾ være bestått. Før melding til eksamen i andre avdeling må første avdeling være bestått. Før melding til eksamener i tredje avdeling må andre avdeling være bestått.

1) Jfr. reglement for forberedende prøver ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

Kollegiet kan fastsette visse minstekrav for oppnådde karakterer ved lavere avdelinger for melding til en høyere avdeling.

§ 4

Det brukes følgende ~~alternative karakterer~~ ~~systemer~~

1) Karakterene:

Laudabilis prae ceteris	1.0-1.5
Laudabilis	1.6-2.5
Haud illaudabilis	2.6-3.2
Non contemnendus	3.3-4.0

2) Karakteren: Godkjent.

J ikke bestått dersom 4

Den som ikke har oppnådd karakter som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, bestemmes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

Regler for beregning av gjennomsnitt- og hovedkarakter fastsettes av kollegiet.

Settingen er tatt ut av det nye regl. § 5

På vitnemålet for exam.oecon.- og cand.oecon.-graden oppføres karakteren ved de kurs og prøver som inngår i vedkommende grad, gjennomsnittskarakterer for hver avdeling og hovedkarakter for graden. På vitnemålet for cand.oecon.-graden oppføres dessuten tittelen på hovedoppgaven.

En kandidat som har avlagt flere eksamener enn det som kreves, kan velge hvilke som skal telle med ved beregning av hovedkarakteren. Kandidaten kan få karakterene i de øvrige eksamener påført vitnemålet som særskilt tillegg.

Dersom en kandidat er fritatt for eksamen eller prøve etter § 7, føres dette på vitnemålet.

Kollegiet kan fastsette hvor stor del av eksamen som må være avlagt ved fakultetet for at det kan utføres vitnemål for embetseksamen.

§ 6

Ny avdelingseksamen kan avlegges uten at forutgående eksamener tas om igjen. En kandidat som flere ganger har avlagt en eksamen, kan velge hvilket resultat som skal tas med på vitnemålet og ved utregning av hovedkarakter.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 7

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fritta for eksamen eller prøve:

1. når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.
2. på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved Universitetet eller en annen institusjon.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 8

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglement, inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel til det.

Studieplan for sosialøkonomisk embetseksamen

Studieordning m.v.

Studiet til sosialøkonomisk embetseksamen er delt i tre avdelinger (regl. § 1).

Første avdeling består av mellomfag i sosialøkonomi og et semesteremne i metodefag (matematikk og statistikk). For nærmere orientering om første avdeling vises til studieplanene for grunnfag og mellomfag i sosialøkonomi og semesteremnet i matematikk og statistikk (med EDB).

Andre avdeling består av to semesters videregående studier i de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøkonomi og empirisk metode. Før melding til eksamen i andre avdeling må første avdeling være bestått.

Tredje avdeling, som normalt kan gjennomføres på 4 semestre, består av seks kurs og en hovedoppgave. Før melding til eksamen i tredje avdeling må andre avdeling være bestått. Dessuten kreves karakteren 2,7 eller bedre i minst én av følgende tre eksamener:

1. mellomfag i sosialøkonomi
2. mellomfagstillegg i sosialøkonomi
3. andre avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen.

Gjelder ikke stud. med gammel 1. avd.

Eksamenskravene fastsettes slik at første avdeling normalt skal kunne gjennomføres på fire semestre, andre avdeling på to semestre og tredje avdeling på fire semestre (regl. § 2, andre avsnitt).

Et normalt studieopplegg vil gi følgende tidsskjema for de enkelte eksamener:

Første semester:

Kurs i matematikk under grunnfaget i sosialøkonomi.

Andre semester:

Grunnfagseksamen i sosialøkonomi.

Tredje semester:

Eksamen i mellomfagstillegget i sosialøkonomi.

Fjerde semester:

Eksamen i semesteremnet i matematikk og statistikk.

Sjette semester:

Eksamen i andre avdeling.

Sjuende - tiende semester:

Eksamener under tredje avdeling og hovedoppgave.

regl. 1978

Regler for rekkefølgen av de forskjellige eksamener er gitt i reglementets § 3.

Ovenstående tidsskjema kan fravikes på følgende punkter når det gjelder rekkefølgen av de enkelte eksamener:

Eksamen i semesteremnet i matematikk og statistikk kan avlegges på et hvilket som helst tidspunkt før oppmelding til eksamen i andre avdeling. Det er f.eks. tillatt å ta denne eksamen før grunnfagseksamen i sosialøkonomi.

Grunnfagseksamen i sosialøkonomi kan tas samtidig med eksamen i mellomfagstillegget.

Andre avdeling *Større typer*

I andre avdeling behandles de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøkonomi og empirisk metode. Både i mikroøkonomi og makroøkonomi tas det sikte på å kombinere teoriundervisningen med anvendelser av teorien på konkrete økonomiske problemer.

Mikroøkonomi

Innenfor mikroøkonomiske emner gis det en videregående innføring i analyse av den økonomiske atferd i husholdninger og foretak, tilpasninger i forskjellige typer av markeder og velferdsøkonomi. Spesielt blir det lagt vekt på forståelse av forskjellige markedsformer, markeders reaksjoner på endringer i ytre forhold (offentlig politikk, naturgitte og internasjonale forhold) og samspill mellom markeder. Herunder behandles enkeltbransjers evne til å konkurrere, forhold som påvirker næringsstrukturen og forholdet mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet. Stoffet er viktig som grunnlag for forståelse og vurdering av ressursallokeringen og inntektsfordelingen i samfunnet.

Makroøkonomi

De teoriene for sysselsetting, vekst, inflasjon og betalingsbalanse som også inngår i pensum til grunn- og mellomfag, blir her mer inngående analysert. Grunnlaget for

teoriene blir drøftet samtidig som en tar opp enkelte alternative betraktningmåter. Som bakgrunnsstoff studerer en hovedtrekk i den historiske utviklingen når det gjelder økonomisk vekst og konjunkturer i vestlige land.

Det legges spesiell vekt på slike forhold som er av særlig betydning ved utformingen av den makroøkonomiske politikken (finanspolitikken, pengepolitikken, valutapolitikken, inntektspolitikken) i små land med stor utenrikshandel. Herunder må studentene skaffe seg et visst kjennskap til de virkemidlene og de planleggingsmodellene som brukes i Norge.

Empirisk metode

Faget handler i hovedsak om hvordan en kan tallfeste variablene og sammenhengene som inngår i økonomiske teorier. En del av faget handler om hvordan en går fram for å skaffe seg pålitelige data for de aktuelle variablene. Det er særlig tre typer data som er aktuelle: Utvalgsundersøkelser, regnskap og nasjonalregnskap. Faget tar opp hvordan slike data bør lages, hvor pålitelige de vil være, hvordan de samles inn i praksis og hvor godt tallene i offisiell statistikk svarer til de begrepene vi bruker i økonomiske teorier.

Den andre delen av faget handler om tallfesting av sammenhengene mellom variablene. Økonomer kan sjelden utføre kontrollerte eksperimenter og er stort sett henvist til å observere den utvikling som blir til gjennom spillet mellom deltakerne i det økonomiske liv. Ved tolking av slike data er det mange feilkilder, ettersom det normalt vil være mange forskjellige forhold som har variert samtidig. I faget blir det gitt en første innføring i hvordan en i gunstige tilfeller kan komme utenom disse problemene enten ved å finne fram til datamaterialer der sammenhengene blir spesielt tydelige, eller ved å bruke analysemetoder der en kan skille ut effekten av hver enkelt av variablene. Det blir gitt eksempler på hvordan dette gjøres i praksis. I denne delen av undervisningen brukes datamaskiner. Stor

vekt blir lagt på å gjennomgå de viktigste feilkildene ved de enkle metodene.

Problemene forsterkes av at teoretiske sammenhenger sjelden skal oppfattes som eksakte; de antas bare å gjelde som en form for gjennomsnitt. Dessuten spesifiserer teorien sjelden alle variable som antas å virke inn, men bare de som regnes som viktigst. Dette gjør det nødvendig å bruke begrepsapparatet fra matematisk statistikk, og statistikkdelen av semesteremnet i metodefag blir derfor en viktig bakgrunn for studiet av empiriske metoder i sosialøkonomien. Skal en trenge videre inn i problemene, trengs det et mer solid grunnlag i matematisk statistikk. En videreføring som inkluderer matematisk statistikk blir gitt i de økonomiske valgemnene i tredje avdeling.

Undervisning

Foresninger og annen undervisning gjennomføres i løpet av to semestre. Undervisningen i mikroøkonomi dubleres slik at ny tosemesterssyklus starter både høst og vår. Første semester i mikro gir videreføring i konsumentens og produsentens tilpasning, mens andre semester behandler markedstilpasning under alternative markedsformer. I makroøkonomi og i empirisk metode starter undervisningen en gang i året, og forskjellige emner behandles vår og høst. Fordelingen av emner på de to semestrene er imidlertid slik at det er mulig å begynne å følge undervisningen både høst og vår.

Eksamen og karakterer

Andre avdeling avsluttes med en eksamen som består av to skriftlige 6-timers-prøver. Hver prøve kan dekke ett eller flere av de tre emneområdene mikroøkonomi, makroøkonomi og empirisk metode. De tre emneområdene bør derfor ses i sammenheng. Ved eksamen vil kandidatene også kunne bli prøvet i de deler av mellomfagspensum som andre avdeling bygger på.

Begge prøver tas i samme semester. Der som én av de skriftlige prøvene ikke blir bestått, må begge prøvene tas om igjen i et senere semester.

For hver av de to prøvene gis det karakterer etter gradert vurdering. Karakteren for andre avdeling er et gjennomsnitt av karakterene for de to prøvene. Hver av de to prøvene teller likt.

Tredje avdeling

Innhold

I løpet av tredje avdeling skal hver student ta seks kurs og skrive en hovedoppgave. Hvert kurs har et omfang som tilsvarer ½ semesters fulltidsarbeid. Undervisningen i et kurs vil imidlertid vanligvis strekke seg over hele semestret.

Kurs som ikke bygger på andre 3. avdelingskurs kalles *A-kurs*. Kurs som bygger på *A-kurs* kalles *B-kurs*, og ytterligere påbygging kalles *C-kurs*.

Følgende kurs kan holdes:

- mikroøkonomi A-kurs
- mikroøkonomi B-kurs
- makroøkonomi B-kurs (dynamisk analyse)
- makroøkonomi, åpne økonomier
- makroøkonomisk planlegging
- makroøkonomiske planleggingsmodeller
- penger og kreditt
- offentlig økonomi
- internasjonal handel og handelspolitikk
- økonometri A-kurs (matematikk og statistikk for økonometrikere)
- økonometri B-kurs
- økonometri C-kurs
- matematisk økonomi A-kurs (matematikk)
- matematisk økonomi B-kurs
- bedriftsøkonomi A-kurs
- bedriftsøkonomi B-kurs
- regional- og transportøkonomi
- konkurransformer og reguleringspolitikk
- arbeidsmarkedsøkonomi
- olje- og energiøkonomi
- miljøøkonomi
- økonomisk historie
- økonomiske systemer
- u-landsøkonomi
- økonomisk demografi
- modellering og generell analyse

spesialkurs i mikroøkonomiske emner
 spesialkurs i makroøkonomiske emner
 spesialkurs i kvantitative metoder

A-kursene i mikroøkonomi og i makroøkonomi er obligatoriske. De øvrige fire kurs kan velges fritt fra listen ovenfor (med den begrensning som ligger i at de kursene som ligger til grunn for B-kurs og C-kurs også tas) ut fra personlige interesser, eller ut fra hva slags arbeid en tar sikte på.

Kurs som det er stor etterspørsel etter vil bli holdt annet hvert semester. De øvrige kurs vil bli holdt sjeldnere. Hvor hyppig et kurs blir gitt, vil avhenge av etterspørselen etter det. Instituttet har adgang til å avlyse undervisningen i et kurs dersom antall påmeldte studenter er meget lavt.

De tre spesialkursene er ekstraordinære kurs som først og fremst vil bli holdt i tilknytning til gjesteforelesninger. Konkret kursprogram vil bli bestemt når spesialkursset skal holdes.

Nærmere beskrivelser av innholdet i de enkelte kurs, litteraturlister og undervisningsplaner fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Hovedoppgaven

Emne for oppgaven kan velges innenfor hele kretsen av økonomiske fag. Opplegget og det ferdige arbeidet skal godkjennes av instituttets hovedoppgavekomité. Denne komitéen utpeker også en veileder for hver student. Arbeider av rent beskrivende art godtas ikke. Oppgaven må inneholde økonomisk-teoretiske resonneringer.

Hovedoppgaven må være fullført og godkjent før melding til avsluttende eksamen i tredje avdeling. Instituttbestyreren kan dispensere fra denne regelen etter forslag fra et av medlemmene i Sosialøkonomisk institutts hovedoppgavekomité. Hensikten med denne oppgaven er bl.a. at studentene skal få en viss øvelse i å arbeide selvstendig med et problem. Det er forutsatt at hovedoppgaven vil kreve ett semesters fulltidsarbeid. Arbeidet med hovedoppgaven kan imidler-

tid strekkes ut over flere semestre hvis studenten samtidig følger kursundervisningen. Antall sider vil avhenge av problemets art.

For hovedoppgaven gis karakteren godkjent, jfr. alternativ 2) i § 4 i reglementet for sosialøkonomisk embetseksamen.

For øvrig henvises til en orientering om arbeidet med hovedoppgaven som kan fås ved henvendelse til Ekspedisjonskontoret ved Sosialøkonomisk institutt.

Eksamen og karakterer

Det holdes skriftlig eksamen i hvert enkelt kurs og en avsluttende muntlig prøve. Kandidatene må være forberedt på å bli prøvet i hele sitt pensum, herunder også relevante deler av pensum i første og andre avdeling.

Alle skriftlige eksamener har 6 timers varighet. Så sant det melder seg kandidater, vil alle eksamener holdes hvert semester.

Kandidatene kan selv fordele sine kurseksamener over semestrene, og kan dermed velge mellom hyppige eksamener og oppsamling til slutten av studiet.

Den muntlige prøven ved den avsluttende eksamen skal ikke holdes før sensuren for de skriftlige prøvene har falt, og bare de som har bestått alle de 6 skriftlige prøvene, kan gå opp til den muntlige prøven.

Ved den muntlige prøven skal en student vanligvis eksamineres i 50–60 minutter. Studentene kan eksamineres i hele sitt pensum og i emner i tilknytning til hovedoppgaven.

Både ved kurseksamener og ved den avsluttende muntlige eksamen gis det karakterer etter gradert vurdering. Karakteren for tredje avdeling er et veid gjennomsnitt av karakterene ved de seks skriftlige prøvene og den muntlige prøven, der hver kurseksamen teller 1/8 og den muntlige prøve ved den avsluttende eksamen teller 2/8.

En student har adgang til å avlegge prøve i flere enn fire av de valgfrie kursene, og kan velge hvilke kurs som skal telle med ved beregning av avdelingskarakteren.

For en som har fullført embetseksamen, er det adgang til senere å gå opp til eksamen i ett eller flere av de valgfrie kursene. Karak-

Større
lyps
teren for slike kurseksamener kan påføres vitnemålet som særskilt tillegg.

Karaktersystemet $\sqrt{SOS. Ok. emb. eks}$
Ved de skriftlige prøvene i de enkelte fag og ved de muntlige prøvene gis graderte karakterer som angitt i reglementets § 4, alternativ 1).

Karakterene for de enkelte skriftlige og muntlige prøver gis med en desimal.

Kac. for
gj. snitt
og hoved-
kts. gj. s
m/2
desimales
For hovedoppgaven gis karakteren god- og kjent, jfr. alternativ 2) i reglementets § 4.

Hovedkarakteren for full embetseksamen (cand.oecon.) beregnes som et gjennomsnitt av de tre avdelingskarakterene med vektene $\frac{1}{4}$ for første avdeling, $\frac{1}{4}$ for andre avdeling og $\frac{1}{2}$ for tredje avdeling.

Hovedkarakteren for sosialøkonomisk embetseksamen av lavere grad (exam.oecon.) beregnes som et gjennomsnitt av avdelingskarakterene for første og andre avdeling. Hver av de to avdelinger teller likt.

Avdelingskarakteren for første avdeling beregnes som et veid gjennomsnitt av karakterene for mellomfaget i sosialøkonomi og semesteremnet i matematikk og statistikk, med vektene $\frac{3}{4}$ for mellomfaget og $\frac{1}{4}$ for semesteremnet.

Karakteren for andre avdeling er et gjennomsnitt av karakterene for de to prøvene. Hver av de to prøvene teller likt.

Karakteren for tredje avdeling er et veid gjennomsnitt av karakterene ved de seks skriftlige prøvene og den muntlige prøven, der hver kurseksamen teller $\frac{1}{8}$ og den muntlige prøve ved den avsluttende eksamen teller $\frac{2}{8}$.

Avdelingskarakterene og hovedkarakteren anføres med grad og tallverdi som angitt i alternativ 1) i reglementets § 4.

Enhver karakter som er beregnet som et gjennomsnitt av andre karakterer, avrundes til nærmeste hundredel, og det er den avrundede verdi som eventuelt påføres vitnemålet. Når en gjennomsnittskarakter inngår i en videre utregning, regnes imidlertid med den eksakte verdi, ikke den avrundede.

For bestått eksamen kreves at ingen av enkeltkarakterene er dårligere enn 4.0.

De som har fullført andre avdeling kan få vitnemål for lavere grad av sosialøkonomisk embetseksamen (exam.oecon.). De som har fullført tredje avdeling kan få vitnemål for full sosialøkonomisk embetseksamen (cand.oecon.).

I reglementets § 5 er det gitt bestemmelser om hvilke karakterer som skal føres på vitnemålet. Det vil også bli angitt i hvilket semester den enkelte karakter er oppnådd.

Den som er fritatt for en eller flere prøver, får som hovedregel ingen avdelingskarakter eller hovedkarakter for eksamener som inneholder prøver det er gitt fritak for.

En kandidat som etter å ha fullført embetseksamen, går opp til og består eksamen i et eller flere av de valgfrie kursene i tredje avdeling, kan få resultatene av slike tilleggseksamener påført vitnemålet med angivelse av tidspunkt for avleggelsen. Resultatene av slike tilleggsprøver medregnes ikke i hovedkarakteren.

Hjelpemidler ved eksamen

Ved alle de skriftlige deler av Sosialøkonomisk embetseksamen og sosialøkonomi grunnfag, mellomfag og hovedfag er følgende hjelpemidler tillatt:

1. Rettskrivningsordlister.
2. Lommekalkulator/logaritmetabell/statistiske tabeller.
3. K. Sydsæter og B. Thalberg i samarbeid med O.J. Mørkved: *Matematisk Formelsamling*, Oslo 1976 eller senere utgaver.
4. *Statistisk årbok*, en av de siste utgaver.

Ved matematikkprøvene er alle skrevne og trykte hjelpemidler samt lommekalkulatorer tillatt.

Ved enhver eksamen kan eksamenskommisjonen bestemme om ytterligere hjelpemidler skal tillates. Studentene må derfor være forberedt på at det ved enkelte oppgaver kan bli utlevert til dem andre hjelpemidler til bruk under eksamensbesvarelsen.

Slike hjelpemidler må kandidaten ikke forsyne med kommentarer, merker, notater eller henvisninger.

De hjelpemidler som kandidaten selv har

med seg, må være uten tilføyelser, notater, merknader eller henvisninger. Hjelpemidlene vil bli kontrollert før eksamen tar til på en tid som vil bli kunngjort.

SOSIOLOGI

GRUNNFAG - MELLOMFAG - EMBETSSTUDIUM

Adresse: Instituttet for sosiologi
 Eilert Sundts hus, 7 etg.
 P.b. 1096 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 52 57

Innledning

Sosiologien er vitenskapen om menneskelig samliv, slik det arter seg på det globale plan, det nasjonale plan, eller i samfunnsenheter av varierende størrelse, helt ned til smågrupper og individer. Hovedvekten ligger gjerne på studiet av sosiale og mellommenneskelige forhold i vår egen tid i industrialiserte land. Sosiologer viser også stor interesse for utviklings- og utkantproblemer.

Sosiologien studerer de ulike samfunnsenheters indre oppbygging og virksomhet, og de konflikt- og samholdstendenser, interesse- og maktforhold som preger disse enhetene. Den vil også belyse samspill og konflikt mellom flere sosiale enheter. Sosiologien søker å forstå ulike typer samfunn og grupper egenart, og hvorledes samfunnsforhold er betinget av, og virker inn på økonomiske, teknologiske og kulturelle forhold. Samfunnsformene blir også vurdert i forhold til såvel den geografiske som den menneskelige natur.

Sosiologien ser samfunnets og individets problemer i lys av de mer grunnleggende samfunnsforhold problemene springer ut av. Mange sosiologer søker å bidra til befolkningens kritiske og konstruktive forståelse av samfunnet. Med forankring i denne forståelse håper de å bidra til løsninger av problemer som oppstår innen eller mellom grupper; det være seg i forholdet mellom sosiale klasser, mellom de styrende og de styrte, mellom kulturelle grupper eller raser, på arbeidsmarkedet, i privat og offentlig omsorg, i skolen, i nabolaget og i

forbindelse med samfunnets forvaltning av straff og belønning.

I sosiologiens metoder inngår statistikk og matematiske modeller, intervjueteknikk, deltagende observasjon og bruk av historiske og samtidige dokumenter og registre. Sosiologen danner sine begreper såvel ut fra teoretiske betraktninger som på grunnlag av innsamlet materiale, mens virkeområdet strekker seg fra teoretisk grunnlagsforskning til forskning med et mer praktisk siktepunkt.

Mange ferdig utdannede sosiologer arbeider ved forskningsinstituttene og universitetene. I stigende grad blir faggruppen engasjert i forskning, utredning og administrativt arbeid for statlige og kommunale organer, i større organisasjoner, i informasjonsarbeid og i rådgivnings- og konsulentvirksomhet av varierende art. I takt med den økende vekt på samfunns- og samtidsorientering vil ventelig en del sosiologer gå inn i skoleverket.

Det er derfor vanskelig å framsette pålidelige prognoser om framtidige arbeidsvilkår og virkeområder for dem som i dag begynner å studere sosiologi. Både sosiologien som fag og sosiologens yrkesrolle er fortsatt i støpeskjeen.

Studieplan

Embetsksamen i sosiologi — cand.sociol. — består av to avdelinger med samlet studietid beregnet til 6 år.

Magistergradseksamen avlegges innenfor rammen av gjeldende magistergradsordning. Det henvises til Reglement for magis-

tergraden ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo bak i Studiehandboken, samt til de spesielle magistergradsforskrifter som gjelder for sosiologi og som fås på instituttets ekspedisjonskontor. Studenter som tar sikte på denne eksamen, bør tidligst mulig søke kontakt med Instituttet for sosiologi.

Sosiologi som hovedfag til cand.polit.-eksamen er *ikke* innført ved Universitetet i Oslo. Studenter interessert i denne eksamensform bør henvende seg til Universitetet i Bergen eller Universitetet i Trondheim.

Grunnfagsstudiet er beregnet til to semestre og er identisk med mellomfagsstudiets første del. Mellomfagsstudiets annen del (mellomfagstillegget) tar normalt ett semester. I begynnelsen av hvert semester arrangeres et orienteringsmøte.

Grunnfag

Pensum

A. Innføring i sosiologi

V. Aubert: *Sosiologi 1*. Sosialt samspill, Oslo 1979, kap. 4–10 (148 s.).

O. Hellevik: *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*, 4. utg. Oslo 1980, ss. 72–129, 150–55, 172–223, 241–44, 257–64, 298–312 og 363–82 (tils. 165 s.).

J. Lofland: *Analyzing Social Settings*, Belmont 1971, ss. 1–8 og 59–118 (tils. 64 s.) eller: 1984-utgaven: ss. 7–45 og 71–117 (tils. 86 s.).

W. Martinussen: *Sosiologisk analyse*, Oslo 1984, kap. 1–18 (tils. 387 s.).

D. Østerberg: *Sosiologiens nøkkelbegreper*, Oslo 1977 (130 s.).

B. Klassiske tekster

E. Durkheim: *Selvmordet*, Oslo 1978 (215 s.).

K. Marx: *Kapitalen*, bok 1, kap. 24. Inngår i grunnfagskompendium til salg i Universitetsbokhandelen (ca. 50 s.).

K. Marx: Forord til *Kritikk av sosialøkonomien*. Grunnfagskompendiet (5 s.).

E. Sundt: *Verker i utvalg 4. Om sædelighetstilstanden i Norge*, Oslo 1976. kap. 1, 3, 4, 7 og 10 (tils. 71 s.).

M. Weber: *Den protestantiske etikk og kapitalismens ånd*, Oslo 1973, ss. 25–78, 96–114 (tils. 71 s.).

M. Weber: *Makt og byråkrati*, Oslo 1971, s. IX–XXIII og kap. 2–5 (tils. 123 s.).

D. Østerberg (red.): *Handling og samfunn*, Oslo 1978, ss. 7–36, 71–114, 125–143, 152–172, 195–203, 206–211, 233–255, 284–289, 324–327 (tils. 156 s.).

C. Teoretisk og metodisk utdypning

K. Bjørn: *Barn ingen hindring*. (Fra: En studie av kvinnes sysselsetting i Norge i 1970-åra, INAS rapport 81:2, Oslo 1981.) Innledning, to etterfølgende avsnitt og avsluttende analyse, ca. 30 s. Grunnfagskompendiet. Tillegg.

E. Boserup: *Kvinde i U-land*. Forum, København 1974. (Eget kompendium utgitt av Instituttet for sosiologi. Til salg i Universitetsbokhandelen.)

S. Bråten: *Modeller av menneske og samfunn*, Oslo 1981, ss. 1–110, 130–138, 237–250, 259–295 (tils. 169 s.).

K.J. Huch: *Klassesamfunnet — den onde sirkel*, Oslo 1977, kap. 1 (s. 7–19) og kap. 4–5 (tils. 38 s.).

R. Liljeström: *Uppväxtvillkor*, Stockholm 1978, kap. 1 og kap. 4–7 (tils. 138 s.).

S. Lukes: *Power, A Radical View*, London 1974 (47 s.).

S. Lysgaard: *Arbeiderkollektivet*, Oslo 1967, kap. 3–4 (tils. 63 s.).

H. Newby: *Community*, London 1980 (32 s.).

W. Reich: *Fascismens massepsykologi*. Rhodos, København 1974. s. 9, 10, 11, 12, 27 og 30. Grunnfagskompendiet. Tillegg.

T. Schou Wetlesen: *Kjønnsroller og sykdom*. (Fra sosiologi i dag 4/80, 14 sider.) Grunnfagskompendiet. Tillegg.

K. Wærnes: *Kvinneperspektiv på Sosialpolitikken*. Oslo 1982. Kapitlene «Omsorg og kvinnearbeid i velferdsstaten» og «Kvinner og trygd» (50 s.).

- D. *Samfunn, historie og sosial endring*
- F. Eeg-Henriksen: Kvinner som arbeidskraftreserve, i A.M. Berg m.fl. (red.): *I kvinners bilde*, Oslo 1977 (10 s.).
- I. Wallerstein: *The Capitalist World-Economy*, Cambridge 1980, Del I (s. 1–36).
- D. Østerberg og F. Engelstad: *Samfunnsformasjonen. En innføring i sosiologi*, Oslo 1984 (415 s.).
- E. Formidling og undervisning
- a) *Vitenskap og formidling*
- Hovedkomiteen for norsk forskning: *Forskningsbehov og formidlingsorganisasjon*. Innstilling fra et utvalg. Oslo 1981, s. 14–56 (42 s.). Grunnfagskompendiet.
- B. Baklien: Forskningsformidling – et teknisk problem? *Tidsskrift for samfunnsforskning* nr. 1, 1983 (12 s.). Grunnfagskompendiet.
- S. Bråten: *Mass- og missskommunikation*. Stockholm 1971, s. 9–73 (64 s.) eller Kommunikasjon og datakultur. Kap. 1–3 (hvis foreligger).
- b) *Læring, didaktikk, kunnskap*
- H. Bjerrum Nielsen: Små piger, søde piger, stille piger... Om pigesocialisering. *Sosiologi i dag* nr. 3–4, 1981 (22 s.). Grunnfagskompendiet.
- K. Deutsch: A simple cybernetic model. I Theodore Mills (red.): *Readings in the sociology of small groups*. N.J. 1970 (18 s.).
- I. Eide: Den vanskelige og den vanlige klassen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr. 1, 1963 (9 s.). Grunnfagskompendiet.
- E. Goffman: *Vårt rollespill til daglig*. Oslo 1975. Utdrag, Innledn. + 1.kap. s. 11–69 (58 s.).
- K.J. Huch: *Klassesamfunnet — den onde sirkel*, utdrag s. 74–121: «Sosialisering i familien: Språkstil» og «Sosialisering i skolen». Oslo 1977 (47 s.).
- R.P. McDermott: Social relations as contexts for learning in school. *Harvard Educational Review*, vol. 47, no. 2, 1977 (15 s.).
- T. Parsons: The School Class as a Social System. *Harvard Educational Review*, vol. 29, no. 4, 1959 (19 s.).
- c) *Utdannings sosiologiske emner*
- E. Durkheim: *Education and Sociology*. Utdrag, kap. II: «The nature and method of pedagogy», kap. III: «Pedagogy and sociology», s. 91–135 (44 s.).
- M. Haralambos: *Sociology. Themes and Perspectives*. University Tutorial Press, Slough 1981. Kap. 5, Education (56 s.).
- P. Herbst: Strukturering av kunnskap og utforming av utdanningsorganisasjoner. *Nordisk Forum* nr. 3, 1971 (17 s.). Grunnfagskompendiet.
- F. *Selvvalgte skrifter*
(Årlig oppdatert liste over skrifter for selvvalg.)
- Under dette punktet skal en legge opp skrifter som utdyper det obligatoriske pensum, til sammen 600 sider hvorav 200 velges fra 4b: «Samfunn, historie og sosial endring: konkret samfunnsstoff». Skriftene er gruppert i følgende områder:
1. Allmenn sosiologi
 2. Klassiske tekster og kommentarer
 3. Teoretisk og metodisk utdypning
 - 4a. Samfunn, historie og sosial endring: allment
 - 4b. Samfunn, historie og sosial endring: konkret samfunnsstoff.
- Lista fås ved henvendelse til Ekspedisjonen, Instituttet for sosiologi.
- Undervisning**
- Undervisningen for grunnfag og første del av mellomfag strekker seg over to semestre. Det er ikke formelle krav om deltakelse i undervisningen.
- Ved siden av forelesningene gis det tilbud om gruppeundervisning med oppgaveskriving.
- Eksamen**
- Grunnfagseksamen holdes i slutten av hvert semester. Ved oppmelding til eksamen skal

kandidaten levere oversikt over de selvvalgte skriftene som legges opp (se Forelesningskatalogen). På oppmeldingsskjemaet må kandidaten opplyse om hvilken eksamensform han/hun velger. Hvis kandidaten ombestemmer seg med hensyn til eksamensform, må dette meldes ifra til instituttets ekspedisjon innen 15. april i vårsemestret og 15. oktober i høstsemestret.

Det kan velges mellom følgende eksamensformer:

- a) To skriftlige prøver, hver av varighet 8 timer og en muntlig prøve.
- b) En individuell skriftlig hjemmeoppgave med en innleveringsfrist på 10 dager (offentlige fridager unntatt søndager kan komme i tillegg) over ett av minst to oppgitte emner. Besvarelsens størrelse skal ligge innenfor rammen av 3000 ord (ca. 10 maskinskrevne sider) pluss/minus 10%. Det skal leveres tre eksemplarer av besvarelsen. I tillegg kommer en muntlig prøve med fastsatte retningslinjer (se nedenfor).

Det er en forutsetning for anvendelse av eksamensform b) at hver enkelt kandidat leverer en skriftlig tentamensbesvarelse før eksamen avlegges og under samme betingelser med hensyn til tidsfrist og størrelse som for denne. Utlevering av tentamensoppgavene skjer i vårsemestret innen 15. februar, i høstsemestret innen 20. september. Tentamensbesvarelsen gjennomleses og kommenteres av én lærer. Tentamensbesvarelsen får ingen innflytelse på eksamenskarakteren. Kandidatene kan søke veiledning hos faglærer under tentamen, men ikke under eksamen.

Retningslinjer for muntlig prøve under eksamensform b):

1. Kandidaten vil bli spurt om hjemmeoppgaven og må kunne utdype og avklare temaer som er behandlet der. Kandidaten må videre kunne dokumentere oversikt over og kjennskap til pensumlitteraturen.
2. Den muntlige prøven vil i større grad enn ved eksamensform a) ha en kontroll-

funksjon. Dette innebærer at en må kunne endre karakteren i større grad enn ved eksamensform a). Det settes således ikke noen grense for endring av karakteren etter muntlig.

Mellomfag

Mellomfagseksamen består av grunnfagseksamen og eksamen i mellomfagstillegget. Mellomfagstillegget er beregnet til ett semester. I mellomfagstillegget skal kandidaten fordype seg i ett av følgende fem temaområder:

- I Økonomi, arbeidsliv og politikk (Arbeidsliv og organisasjonsforhold, politisk-økonomiske forhold).
- II Sosialpolitikk, avvikssosiologi og medisinsk sosiologi (Fordelingsproblematikk, avvik og reaksjoner på avvik).
- III Primærgrupper og nærmiljø (Familie og smågrupper, sosialpsykologi, lokalsamfunn og nærmiljø).
- IV Kulturelle forhold (Kulturytringer, religion, språk, utdanning, media og etniske kulturvariasjoner).
- V Generelle tilnærminger (Generelle teoretiske og metodologiske retninger, tilnærminger som går på tvers av eller er felles for de ulike områdene).

Pensum

Pensum som omfatter omlag 1200 sider, er inndelt i følgende tre deler:

- A. Fellespensum for alle studentene
- B. Obligatorisk pensum innen hvert av de fem temaområdene
- C. Selvvalgt pensum

A. Fellespensum for alle studentene

Ahrne, G.: *Vardagsverklighet och struktur*, Korpen, Göteborg 1981, kap. 2-5 (82 s.).
Grønmo, S.: Forholdet mellom kvalitative og kvantitative metoder i samfunnsforskningen, kap. 2 i Holter, H. & Kalleberg, R.: *Kvalitative metoder i samfunnsforskningen*, Oslo 1982 (28 s.).

Holter, H.: Om kvinneundertrykkelse, mansundertrykkelse og hersketeknikker

i Støren, T. og Wetlesen, T. Schou: *Kvinnekunnskap*, Oslo 1976 eller i Andenæs, K., Johansen, T. og Mathiesen, T. (red.): *Maktens ansikter*, Oslo 1981 (20 s.).

Lysgaard, S.: Utviklingsoppgaver i sosiologi — Faget som vitenskap og profesjon i *Sociologisk Forskning* nr. 2–3, 1982 og debatten etter denne artikkelen (tils. 30 s.). (Fås i Ekspedisjonen, Instituttet for sosiologi.)

Østerberg, D.: *Samfunnsteori og nytteteori*, U-forlaget, Oslo 1980, Essay 2, s. 61–86 (26 s.).

B. Fellespensum innen hvert av de fem temaområdene

Studentene innen hvert temaområde vil bli anbefalt et fellespensum på omlag 150 sider. En oversikt over dette vil bli lagt fram ved semestrets begynnelse.

C. Selvvalgt pensum

Studentene velger selv omlag 900 sider. Denne delen velges ut i samråd med faglærer. Det vil bli utarbeidet litteraturoversikter for de fem temaområdene. Oversikterne fås ved henvendelse til instituttet.

Hver enkelt kandidat skal innen en nærmere fastsatt frist legge fram ei pensumliste godkjent av faglærer (se Forelesningskatalogen). Pensumlisten må ikke omfatte innslag av pensum fra andre eksamener.

Undervisning

Det gis hvert semester forelesninger i tilknytning til fellespensumet, del A. Videre holdes det seminarer innen temaområdene. Instituttet kan imidlertid ikke forplikte seg til i hvert semester å dekke alle temaområdene.

Semesteroppgave

Innen en nærmere fastlagt frist kunngjort i Forelesningskatalogen, skal kandidaten levere inn en maskinskrevet semesteroppgave i to eksemplarer med et omfang innen rammen av 5–7000 ord (tilsvarende 15–20

maskinskrevne A4-sider). Oppgaven skal ikke overstige 7000 ord. Semesteroppgavene inngår i eksamen (se under avsnitt eksamen). Semesteroppgavene inngår i instituttets undervisningsmaterieell og kan nyttes i seinere semesters undervisningstiltak — etter studentens samtykke. Semesteroppgaven skal inneholde et sammendrag på ca. 10 linjer, og må være godkjent før kandidaten får framstille seg til den skriftlige prøven.

Eksamen

For å melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har bestått grunnfagseksamen i sosiologi i tidligere semestre *eller* at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig som han/hun melder seg opp til eksamen i mellomfagstillegget. I siste tilfelle gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen.

Skriftlig eksamen består av en 8 timers prøve. To oppgaveformer kan bli anvendt, eventuelt i kombinasjon: enten en eller flere felles oppgaver for hvert av de fem temaområdene, eller oppgaver kan bli gitt for navngitte studenter under hensyntagen til deres spesielle pensumvalg. Alle kandidater vil få deloppgaver fra fellespensum.

Ved skriftlig sensur skal semesteroppgaven og skriftlig prøve telle likt, og skriftlig karakter gis på grunnlag av disse to arbeidene.

Den muntlige del av eksamen er frivillig. Kandidater som ønsker å gå opp til muntlig, må gi instituttet beskjed om dette seinest 24 timer etter sensur.

Grunnfagskarakteren innreknes i den endelige karakter for mellomfag i forholdet 2:1.

Embetseksamen i sosiologi (Cand.sociol.-studiet)

Ny cand.sociol.-ordning er godkjent av departementet som en prøveordning.

For opplysninger om gammel cand.sociol.-ordning viser til studiehandboka for 1986/87.

Studieplan — ny ordning

Målsettingen for studiet

Cand.sociol.-studiets formål er å kvalifisere til arbeid med sosiologiske problemer av teoretisk og praktisk art på faglig grunnlag. Studiet tilbyr allsidig innføring i sentrale teoretiske og metodologiske emner innen sosiologien og gir opplæring i vitenskapelig arbeid. Studiet byr på spesialiseringmuligheter innenfor sosiologiens ulike arbeidsområder. Cand.sociol.-studiet er således en grunnopplæring for samfunnsvitenskapelig forsknings-, utrednings- og planleggingsarbeid og for anvendt orientert sosiologisk virksomhet.

De faglige problemer den ferdige kandidat vil stå overfor, er meget varierte, og de arbeidssituasjoner hun/han vil finne seg i, er dels problem- og konfliktfylte. Det kreves derfor evne både til å foreta uavhengige vurderinger og til å kombinere innsikt, informasjon og synspunkter. Et mål for studiet er å øve opp denne evnen.

Studieordningen

Cand.sociol.-studiet er delt i to avdelinger.

For detaljer i studieordningen har Instituttet for sosiologi utarbeidet *Retningslinjer og råd for cand.sociol.-studiet* med bl.a. pensumliste, som en kan få ved henvendelse til Instituttet.

Første avdeling

Første avdeling består av sosiologi mellomfag og ett sidefag. Inklusive *examen philosophicum* er normert studietid seks semestre.

Når det gjelder sosiologi mellomfag, vises det til side 124.

Med *sidefag* menes et grunnfag, mellomfag eller støttefag i en annen vitenskapelig

disiplin som gir kunnskap om og innsikt i samfunnsforhold.

Sidefaget kan velges blant følgende fag:

- samfunnsvitenskapelige fag
- arkeologi
- filosofi
- folkelivsgranskning (etnologi)
- folkeminnevitenskap
- geografi
- historie
- idéhistorie
- kriminologi
- lingvistikk (sammenliknende språkvitenskap)
- religionsvitenskap
- rettsvitenskap
- sosialmedisin
- statistikk/matematikk

Etter nærmere søknad kan andre fag velges som sidefag når de støtter opp under kandidatens spesialisering i hovedfaget.

Annen avdeling

Annen avdeling av studiet er delt i to avsnitt. Hvert avsnitt har normert studietid på tre semestre og avsluttes med en eksamen.

Opptakskravene

For opptak til cand.sociol.-studiets annen avdeling kreves det at første avdeling er avsluttet, og dessuten at karakteren i sosiologi mellomfag må være 2.7 eller bedre, enten for bare mellomfagstillegget eller for samlet mellomfag (grunnfag + mellomfagstillegg). Opptak til studiet skjer etter gjeldende regler for påmelding til studiet, se *Retningslinjer og råd*.

Første avsnitt

Annen avdeling, første avsnitt omfatter følgende emner med eksamen.

1) *Analyse av norske samfunnsforhold*

Det gis undervisning over analyse av norske samfunnsforhold. Undervisningen bygger på del I av kjernepensum. Studenten skal legge fram en seminar-

oppgave som må godkjennes av faglærer(e).

2) *Sosiologisk metode*

Det gis undervisning i sosiologisk metode. Undervisningen bygger på del IIB av kjernepensum. Studenten skal legge fram en seminaroppgave som må godkjennes av faglærer(e).

3) *Sosiologisk praksis og Praksisseminaret*

Studenten skal skaffe seg praktisk, sosiologisk orientert erfaring utenfor Universitetet. Praksis skal gjennomføres etter at mellomfagseksamen i sosiologi er avlagt. Studentens praksissted og -varighet skal godkjennes på forhånd. Praksisperioden tilsvare minst tre måneders fullt arbeid på minst ¼ arbeidsuke. Studenten skal levere rapport om sin praksis etter praksisperioden. Praksisrapporten inngår i eksamen til annen avdelings første avsnitt.

Til praksisperioden knytter det seg obligatorisk deltagelse i Praksisseminaret som sørger for veiledning og gjennomgår del IIC av kjernepensum.

Det vises ellers til *Retningslinjer og råd*.

4) *Plan for arbeidet med hovedoppgaven*

Studenten skal legge fram plan for arbeidet med hovedoppgaven med problemstilling, teoretisk og metodisk tilnærming. Planen skal være godkjent av faglærer(e) før studenten kan gå opp til første avsnitts eksamen.

5) *Eksamen annen avdelings første avsnitt*

Når seminaroppgaver og plan for hovedoppgaven er godkjent, Praksisseminaret gjennomført og praksisrapport levert, kan studenten framstille seg til eksamen for første avsnitt.

Annet avsnitt

Annen avdelings annet avsnitt omfatter følgende emner og eksamen:

1) *Sosiologisk teori*

Det undervises i sentrale sosiologiske emner, grunnlagspørsmål, teoretiske tilnærminger og klassiske tekster. Under-

visningen bygger på delene II A, III og IV i kjernepensum.

2) *Sosiologisk spesialisering*

Studenten spesialisere seg innenfor et spesialområde av sosiologien og legger opp et eget spesialpensum i samråd med faglærer(e).

Spesialområdene er:

- generelle teoretiske og metodologiske emner
- økonomi, makt, lagdeling, konflikt
- utviklingssosiologi og sosial endring
- organisasjons- og arbeidssosiologi
- kunnskaps- og utdanningssosiologi
- kommunikasjon og informasjonssosiologi
- kultur- og mediesosiologi
- by- og regionforskning, samfunnsplanlegging
- sosiale forhold og sosialpolitikk (sosiale problemer, minoritets- og avvikspørsmål, sosialpolitiske emner)
- familie og sosialisering
- kvinnesosiologi

I tilknytning til spesialundervisningen skal studenten levere en skriftlig seminaroppgave på ca. 10 sider innen sitt spesialområde. Denne skal godkjennes av faglærer(e) før studenten kan framstille seg til eksamen i annet avsnitt.

3) *Hovedoppgaven*

Hovedoppgaven er et selvstendig vitenskapelig arbeid.

I arbeidet med hovedoppgaven får studenten faglig veiledning, se *Retningslinjer og råd*.

Hovedoppgaven må være godkjent av eksamenskommissjonen før studenten kan gå opp til skriftlig prøve i annet avsnitt.

Hovedoppgaven er en del av eksamen.

4) *Eksamen annen avdelings annet avsnitt*

Når eksamen for annen avdelings første avsnitt er avlagt, og seminaroppgaven til spesialseminaret og hovedoppgaven godkjent, kan studenten framstille seg til eksamen til annen avdelings annet avsnitt.

Pensum

Pensum til cand.sociol.-studiet omfatter (1) kjernepensum med obligatoriske emner (5000 s.) og (2) spesialpensum som velges i samråd med faglærer(e) i tilknytning til studentens spesialområde (2500 s.).

Emnene i kjernepensum er:

- I ANALYSER AV NORSKE SAMFUNNSFORHOLD
 - I A Økonomiske forhold
 - I B Politiske forhold
 - I C Primærgrupper, nærmiljø og sosiale forhold
 - I D Kulturelle forhold
 - I E Allmenne forhold
- II GRUNNLAGSSPØRSMÅL, METODISKE TILNÆRMINGER OG SOSIOLOGISK PRAKSIS
 - II A Grunnlagsspørsmål
 - II B Metoder
 - II C Sosiologisk praksis
- III TEORETISKE TILNÆRMINGER
 - III A Analyse av strukturer, systemer, historiske prosesser, kausale og funksjonelle makroforhold
 - III B Individperspektiv, fortolkende analyser og studier av primærgruppeprosesser
 - III C Analyse ut fra sosiale verdier, evaluering, konsekvensanalyse og utvikling av alternativer
- IV SOSIOLOGIENS KLASSIKERE OG HISTORIE
 - IV A Sosiologiens klassikere
 - IV B Sosiologiens historie

Kjernepensum i sin helhet er tatt inn i *Retningslinjer og råd*.

Eksamen

Den som vil framstille seg til noen prøve under cand.sociol.-studiets annen avdeling, må være registrert som cand.sociol.-student etter gjeldende regler ved Instituttet for sosiologi.

Om vilkårene for å framstille seg til eksamen i første avsnitt, se punkt 5 under «Første avsnitt».

Eksamen i første avsnitt består av:

- praksisrapport
- en 8-timers skriftlig prøve i kjernepensums deler I, II B og II C.

Om vilkårene for å framstille seg til eksamen i annet avsnitt, se punkt 4 «Annet avsnitt».

Eksamen i annet avsnitt består av:

- hovedoppgaven
- en 8-timers skriftlig prøve innenfor følgende deler av pensum: kjernepensumets deler II A, III og IV, og spesialpensum
- muntlig prøve

Karakteren *Godkjent* uten nærmere gradering benyttes. *Godkjent* tilsvarer karakteren 3,0 eller bedre på karakterskalaen 1,0–4,0. Dårligere prestasjoner enn til 3,0 bedømmes som *Ikke godkjent*.

STATISTIKK

GRUNNFAG — SEMESTEREMNE

Adresse: Utvalget for statistikk grunnfag
Eilert Sundts hus, 12. etg.
P.b. 1095 Blindern, 0317 Oslo 3
Tlf. (02) 45 51 51

GRUNNFAG

Innledning

Statistikk er trolig det ikke-samfunnsvitenskapelige faget som en samfunnsforsker har mest bruk for. Når en i samfunnsvitenskapelige undersøkelser samler inn data for å belyse visse forhold, er en interessert i å trekke slutninger som gjelder utover de enhetene som er representert i data. Statistisk teori gir regler for hvordan vi skal trekke slike slutninger.

I et elementærkurs i statistikk og metode blir det dels undervist i hvilke hensyn en må ta ved innsamling av data og dels det en ofte kaller deskriptiv statistikk, dvs. hvordan en regnemessig kan behandle observasjonsmaterialer. Deskriptiv statistikk alene er ikke nok hvis en vil trekke slutninger utover de enhetene som er representert i de innsamlede dataene. For å kunne gjøre dette må en bruke metoder som er utviklet innen statistisk teori.

Vi kan stort sett dele inn de statistiske metodene som samfunnsforskerne trenger, i to grupper, nemlig teori for innsamling av data, utvalgsteori og modellbasert statistisk teori. Utvalgsteorien gir regler for hvordan vi, på grunnlag av et utvalg av enheter fra en større mengde, skal kunne si noe om de data vi ville finne hvis vi undersøkte hele mengden, — som f.eks. ved meningsmålinger. Modellbaserte statistiske metoder trenger vi når vi mer inngående vil belyse samfunnsvitenskapelige problemer ut fra et innsamlet datamateriale. Ved hjelp av vår viten og vår teori om det problemet vi har,

formulerer vi en statistisk modell og utleder hvilke slutninger vi kan trekke om problemet ut fra data.

Formålet med undervisningen i Statistikk grunnfag er å gi innsikt i statistisk teori for innsamling av data, organisering av innsamlede data og statistiske metoder for analyse av data. Det blir lagt vekt på å belyse anvendelser for samfunnsvitenskapene. Statistikk grunnfag tar sikte på å lære studentene grunntankene og en del spesielle metoder for statistisk teori slik at en skal kunne formulere og løse egne statistiske problemer. Det blir undervist både i teori for innsamling, organisering og statistisk analyse av data. Det blir lagt stor vekt på bruk av EDB-programmer for organisering og statistisk analyse av data.

Studiet i Statistikk grunnfag krever ikke spesielle forkunnskaper, men det kan være en fordel å ha litt kunnskaper fra et elementærkurs i statistikk og metode fra et av samfunnsfagene.

Det er mulig å ta deleksamener i Statistikk grunnfag, også uten å ta sikte på å ta full grunnfagseksamen. Dette vil være av nytte for studenter og andre som ønsker innsikt i spesielle statistiske metoder.

Statistikk grunnfag vil sette studentene i stand til å beskrive og løse enkle statistiske problemer som har interesse for samfunnsforskere. For et videregående studium av statistisk teori kreves det mer matematikk og sannsynlighetsregning enn det som foreleses ved Statistikk grunnfag. Et slikt studium hører naturlig inn under Det matematiske-naturvitenskapelige fakultet. Hvis en

tar sikte på statistikk som hovedfag, med et samfunnsvitenskapelig anvendelsesområde, bør en ta statistikkstudiet fra starten av ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultetet.

Studiet og undervisningen

Studiet av Statistikk grunnfag omfatter fire kurs, SS1, SS2, SS3 og SS4. Undervisningen går over to semestre. Det undervises i SS2 om høsten og SS3 og SS4 om våren. SS1 blir det undervist i hvert semester. Studenter som trenger støtteundervisning i matema-

tikk, kan følge kurs i matematikk, første avsnitt, første avdeling av sosialøkonomisk embetseksamen. Hvert høstsemester vil det bli holdt egne seminarer i matematikk for studentene ved Statistikk grunnfag.

SS1 gir innføring i statistisk metodelære og sannsynlighetsregning, og studentene skal lære å bruke programpakken MINITAB.

SS2 inneholder mer statistisk teori for innsamling av data, organisering av innsamlede data og bruk av eksisterende informasjonssystemer. Studentene skal lære å bruke programpakken SPSS[×].

Kursoversikt

Navn	Kurs	Vekt-tall	Innhold	Undervisning
Allmenn statistikk	SS1	5	Deskriptiv statistikk, Sannsynlighetsregning for diskrete variable, Spesielle statistiske modeller, Hypotesetesting, Estimering, Enkel regresjonsanalyse, EDB: MINITAB.	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Statistisk informasjonshenting	SS2	5	Statistisk utvalgsteori, Organisering av statistiske informasjonssystemer, Bruk av eksisterende informasjonssystemer (NSD, Statistisk Sentralbyrå etc.), EDB: SPSS [×] .	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Tabell-analyse	SS3	5	Sannsynlighetsregning for diskrete variable, Analyse av kontingenstabeller, Logitanalyse, EDB: SPSS [×] .	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave
Analyse av kontinuerlige data	SS4	5	Sannsynlighetsregning for kontinuerlige variable, Regresjonsanalyse, Variasjonsanalyse, Multivariabel analyse, EDB: SPSS [×] .	4 t forelesning 2 t øvelser Semesteroppgave

I SS3 undervises det i statistisk analyse av tabeller og kategoriske data. Studentene lærer å bruke pakken SPSS[×].

Kurset SS4 omfatter regresjonsanalyse, variasjonsanalyse og andre metoder i multivariabel analyse. Studentene arbeider videre med programpakken SPSS[×].

I alle 4 kursene inngår en semesteropp-gave.

Det anbefales å ta kursene i den oppsatte rekkefølgen.

Hvert kurs er tillagt et vektall som gir uttrykk for omfanget. Samlet vektall for hele grunnfaget er 20.

Pensum

SS1. Allmenn statistikk

Bhattacharyya, G.K. & Johnson, R.A.: *Statistical concepts and methods*. Kap. 1, 2.1–2.7, 3.1–3.6, 4, 5, 6, 7, 8, 9.1–9.7, 10. Ryan, T.A., Joiner, B.L. & Ryan, B.A.: *MINITAB: Student handbook: Deler av kap.* 1–9.

SS2. Statistisk informasjonsinnhenting

Bhattacharayya, G.K. & Johnson, R.A.: *Statistical concepts and methods*. Kap. 16.

Statistisk Sentralbyrå: *Prinsipper og metoder for Statistisk Sentralbyrås utvalgsundersøkelser*. SØS 33.

Thomsen, I. & Tesfu, D.: *On the use of models in sampling from finite populations*. Stensil. (Inntil noe mer passende er utarbeidet.)

Wagtskjold, J.F.: *Komparative analyser av regionale data fra de nordiske land*. Universitetsforlaget, 1984.

Nie et al.: *SPSS[×] — A user's guide*. Kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 13, 14, 15.

SS3. Tabellanalyse

Andersen, E.B., Jensen, N.-E. & Kousgaard, N.: *Teoretisk statistikk for økonomer*. Kap. 6.4, 10.2–10.3, 19.1–19.3.

Fienberg, S.E.: *The analysis of cross-classified categorical data*. Hele boka, unntatt kap. 7.

Bishop, Y.M.M., Fienberg, S.E. & Holland, P.W.: *Discrete multivariate analysis. Theory and practice*. Kap. 11.1–11.3.

Nie et al.: *SPSS[×] — A user's guide*. Kap. 29.

SS4. Analyse av kontinuerlige data

Andersen, E.B., Jensen, N.E. & Kousgaard, N.: *Teoretisk statistikk for økonomer*. Kap. 4, 7.1–7.3, 8.1–8.8, Kap. 9, 10.2–10.3, Kap. 13.

Wonnacott, T.H. & Wonnacot, R.J.: *Regression: A second course in statistics*. Wiley & Sons, Kap. 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Nie et al.: *SPSS[×] — A user's guide*. Kap. 26, 27, 31, 32, 33.

Eksamen

Det blir holdt skriftlige prøver på 6 timer i kursene SS1, SS2, SS3 og SS4 ved utløpet av det semestret det gis undervisning i kursene. Alle trykte og skrevne hjelpemidler er tillatt brukt til eksamen. Regnemaskin er også tillatt.

Karakterer

Karakteren for Statistikk grunnfag blir beregnet som gjennomsnittet av karakterene i de 4 kursene.

Prøver ved andre universitets-fakulteter eller høyskoler

Den som godtgjør å ha avlagt tilsvarende prøve ved andre fakultet eller høyskoler, kan søke Det samfunnsvitenskapelige fakultet om å få godkjent denne som del av Statistikk grunnfag svarende til ett eller flere bestemte emner.

SEMESTEREMNE

Semesteremnet i statistikk består av kurset SS1 i kombinasjon med ett av kursene SS2,

SS3 eller SS4. Se beskrivelsen av undervisning, pensum og eksamen foran under Statistikk grunnfag. Semesteremnet kan tas over ett eller to semestre.

Karakterer

Karakteren for semesteremnet i statistikk blir beregnet som gjennomsnittet av karakterene i de to kursene.

STATSVITENSKAP

GRUNNFAG - MELLOMFAG - HOVEDFAG

Adresse: Institutt for statsvitenskap
 Eilert Sundts hus, 10. etg.
 P.b. 1097 Blindern, 0317 Oslo 3
 Tlf. (02) 45 51 80

Innledning

Statsvitenskap er studiet av politisk virksomhet i og mellom samfunn.

Mye oppmerksomhet rettes mot styringsorganer på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå og på forholdet mellom slike organer. Men faget omfatter også enkeltindividers politiske atferd, f.eks. forsøk på å påvirke styringsorganene. Videre legges det vekt på utformingen av, innholdet av og konsekvensene av de vedtak som styringsorganene fatter. Statsvitenskapen er opp tatt av sammenligningen av ulike styreformers og deres teoretiske begrunnelse. Studiet av konflikt og samarbeid i verdenssamfunnet står også sentralt.

Det har vist seg hensiktsmessig å dele faget opp i følgende hovedområder:

1. *Politisk teori, metode og andre felles-emner* omfatter politisk idéhistorie, grunnlagsproblemer og analytiske tilnæringsmåter til studiet av politikk og politisk historie og fagdidaktikk.
2. *Internasjonal politikk* omfatter studiet av staters utenrikspolitikk og utformingen av denne samt studiet av samhandling mellom nasjoner.
3. *Politisk atferd* er betegnelsen på studiet av den virksomhet som tar sikte på å påvirke det politiske system, bl.a. valg, folkemening og representasjon.
4. *Offentlig politikk og administrasjon* er betegnelsen på studiet av politiske systemer, politiske institusjoner, offentlige avgjørelsesprosesser og innholdet i offentlige beslutninger.

Inndelingen i disse områdene angir til en viss grad arbeidsdelingen innen faget, men må i første rekke ses som et praktisk hjelpemiddel for organiseringen av undervisningen. De er ikke klart atskilte fagområder.

Det er anledning til å avlegge eksamen i statsvitenskap grunnfag, mellomfag og hovedfag.

Det er også anledning til å avlegge magistergradseksamen i statsvitenskap. De som tar sikte på magistergraden, anbefales å begynne med grunnfag og mellomfag. (Se forøvrig reglement om magistergraden bak i boka. Forskrifter for magistergraden i statsvitenskap fås på instituttet.)

Grunnfag

Grunnfaget tar sikte på å gi en generell innføring i de fire statsvitenskapelige hovedområder: politisk teori, politisk atferd, offentlig politikk og administrasjon, og internasjonal politikk. Det vil bli lagt spesiell vekt på at studenten skal utvikle en selvstendig faglig forståelse og oppøve evnen til å bygge ut resonnementer på en systematisk måte. Grunnfaget gir også en innføring i metode og statistikk gjennom en egen forelesningsrekke med en separat eksamen.

Pensum

1. Politisk teori

Området politisk teori er delt opp i fire emner. I det første presenteres faget og fagområdet mer generelt. Dette emnet har altså

en innførende like mye som et teoretisk siktemål. Også tilnæringsmåter tas opp under dette emnet; her diskuteres hva ulike begrepsapparater, fremgangsmåter og problemstillinger kan gi av kunnskap om stat og samfunn. Under gjennomgangen av dette emne vil også arbeider som er plassert under andre punkter bli tatt med i diskusjonen.

De øvrige tre emner er spesifikt politisk-teoretiske. Det første, og største, av disse omfatter de viktigste klassiske og moderne makropolitiske teorier med et filosofisk preg og et overveiende normativt siktemål. Under det etterfølgende emne, demokrati-teori, diskuteres ulike avgrensninger av begrepet «demokrati», hvilke verdier demokratiet kan eller skal tjene, og demokratiets faktiske funksjonsmåte og betingelser. Under emnet statsteori behandles statsbegrepet, spørsmål vedrørende rettssikkerhet og planlegging, og forholdet mellom økonomi, politikk og administrasjon.

1.1. Statsvitenskapens gjenstand, grunnlagsproblemer og tilnæringsmåter

Baldersheim, Harald: *Forvaltningsorganisasjon og samfunnsstruktur*. Oslo, Universitetsforlaget, 1975.

Kap. 1: «Innleiing»

Kap. 2: «Totalplan-teorier», s. 13–25

Kap. 3: «Funksjonalistiske modeller», s. 29–39 og 55–56.

Kap. 4: «Termostatmodellar», s. 57–63

Kap. 5: «Input-output-tenking».

Berg, Ole: «Politikk og politikkenes rolle i samfunnet». Hefte *GF-Teori-1*.

Skirbekk, Gunnar: *Filosofihistorie*. Bind 1 og 2, Bergen, Universitetsforlaget, 1980.

Faglig relevante deler fra følgende kapitler:

Fra bind 1:

Kap. 7: «Framveksten av naturvitenskapen»

Fra bind 2:

Kap. 20: «Framveksten av samfunnsvitenskapen»

Kap. 21: «Glimt frå samtidsfilosofien».

De utvalgte originaltekster inngår ikke i pensum.

Kfr. også Lively, kap. 3 og Hernes, s. 11–21.

1.2 Politisk teori: klassisk og moderne

Skirbekk, Gunnar: *Filosofihistorie*. Bind 1 og 2, Bergen, Universitetsforlaget, 1980.

Faglig relevante deler fra følgende kapitler:

Fra bind 1:

Kap. 2: «Platon — idealstaten: utdanning, og all makt hos 'ekspertane'»

Kap. 3: «Aristoteles — politeia: politikk som rasjonelt samliv»

Kap. 8: «Machiavelli — 'realpolitikk': politikk som manipulasjon»

Kap. 9: «Hobbes — individ og sjølvberging»

Kap. 11: Locke, Hume — britisk empirisme»

Kap. 12: «Liberalisme og konservatisme»

Fra bind 2:

Kap. 13: «Utilitarianisme og sosoalliberalisme»

Kap. 14: «Kant — grunngeving av individuelle rettar»

Kap. 15: «Hegel — historie og dialektikk»

Kap. 16: «Marx — produktivkrefter og klassekamp»

Kap. 19: «Sosialisme og fascisme».

De utvalgte originaltekster inngår ikke i pensum.

1.3 Demokratiteori

Lively, Jack: *Democracy*. Oxford, Basil Blackwell, 1975.

Christophersen, Jens A.: *Representant og velger*. Oslo, Universitetsforlaget, 1969.

Hefte GF-Teori-3N.

1.4 Statsteori

Hernes, Gudmund (red.): *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Bergen, Universitetsforlaget, 1978.

Kap. 1: Hernes, Gudmund: «Makt, blandingsøkonomi og blandingsadministrasjon».

2. Internasjonal politikk

Internasjonal politikk er inndelt i fem emneområder. I det første presenteres en del problemer i forbindelse med utformingen av et lands utenrikspolitikk, valg av målsetninger og virkemidler. I det andre emneområdet rettes oppmerksomheten mot mulige forklaringer på staters ulike atferd i det internasjonale system. Konflikt og samarbeid mellom stater er temaet for den neste og største del av pensum. En rekke samarbeidsformer på det økonomiske og politiske plan blir omtalt. I tillegg drøftes mer og mindre voldelige former for konfliktatferd. I denne delen er det også tatt med mer detaljerte analyser av et par viktige internasjonale konflikter i moderne tid. Emneområde fire heter nordisk politikk og gir en innføring i den aktuelle situasjon i det nordiske samarbeid. Det siste emneområdet er en framstilling av viktige sider ved norsk utenrikspolitikk fra 1945 og fram til i dag.

Det forutsettes at studentene har kjennskap til hovedpunktene i moderne verdenshistorie, f.eks. gjennom:

Lundestad, Geir: Øst, Vest, Nord, Sør.

Hovedlinjer i internasjonal politikk 1945-1985. Oslo, Universitetsforlaget, 1985.

2.1 Staters atferd

A. Utenrikspolitikk: særpreg og mål

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 3rd bd., 1977.

Ch. 4: «Foreign Policy Orientation and National Roles».

Ch. 5: «Foreign Policy Objectives».

B. Utenrikspolitikk: virkemidler

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 3rd bd., 1977.

Ch. 6: «Foreign Policy Actions: Power, Capability, and Influence»

Ch. 7: «The Instruments of Policy: Diplomatic Bargaining»

Ch. 8: «The Instruments of Policy: Propaganda»

Ch. 10: «Clandestine Actions and Military Intervention»

Ch. 11: «Weapons, War and Political Influence».

2.2 Årsaker til staters atferd

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 1974, 3rd bd., 1977.

Ch. 12: «Explanations of Foreign Policy Outputs».

2.3 Samhandling mellom stater

A. Samarbeid, interstatlige organisasjoner og regimer

Spero, Joan Edelman: *The Politics of International Economic Relations*. London, George Allen & Unwin, 2nd bd., 1981.

Ch. 2: «International Monetary Management»

Ch. 3: «International Trade and Domestic Politics»

Ch. 4: «The Multinational Corporation and the Absence of Management».

Luard, Evan: *The United Nations: How It Works and What It Does*. London, The MacMillan Press, 1979.

Chr. 1: «The Security Council: Keeping the Peace»

Ch. 2: «The General Assembly: Discussion of World Issues»

Ch. 3: «The Economic and Social Institutions: Securing a Fairer World»

Ch. 7: «The Fundamental Political Problems».

Sæter, Martin: *Det europeiske fellesskap*. Revidert utgave. Oslo, Universitetsforlaget, 1980.

B. Motsetninger, konflikter og konfliktløsning

Holsti, K.J.: *International Politics*. New Jersey, Englewood Cliffs, 3rd bd., 1977.

Ch. 15: «The Interaction of States: Conflict and Conflict Resolution».

Lundestad, Geir: Øst, Vest, Nord, Sør. Tromsø/Oslo: Universitetsforlaget, 1985.

Kap. 2, 6.

Spero, Joan Edelman: *The Politics of International Economic Relations*. London, George Allen & Unwin, 2nd bd., 1981.

Ch. 5: «The North-South System and the Possibility of Change»

Ch. 6: «The Use of Aid»

Ch. 7: «Trade Strategy»

Ch. 8: «Managing the Multinational Corporation».

2.4 Nordisk politikk

Brundtland, Arne Olav: «Nordiske aspekter ved norsk sikkerhetspolitikk». I J.J. Holst og D. Heradstveit (red.): Norsk utenrikspolitikk. Oslo, Tano, 1985.

Wiklund, Claes & Sundelius, Bengt: «Nordic Cooperation in the Seventies: Trends and Patterns», *Hefte GF-IP-3*.

2.5 Norsk utenrikspolitikk

Andvig, Jens Chr.: «Norsk valutapolitikk — tilbake til sentrum i norsk økonomisk politikk». I J.J. Holst & D. Heradstveit (red.): Norsk utenrikspolitikk, Oslo; Tano, 1985.

Noreng, Øystein: «Oil and Gas: A New Dimension in Norway's Foreign Policy». I J.J. Holst (ed.): Norwegian Foreign Policy in the 1980s. Oslo, Universitetsforlaget, 1985.

Riste, Olav: Frå integritetstraktat til atompolitikk: Det stormaktsgaranterte Norge, 1905–1985. FHFS, 1983:2. *Hefte GF-IP-8N*.

Skogan, John Kristen: «Virkemidler, begrensninger og forutsetninger i norsk sikkerhetspolitikk», *Hefte GF-IP-7*.

Stokke, Olav: «Samarbeidet med utviklingslandene: Idealer og interesser i brytning». I Holst og Heradstveit, op.cit.

Sæter, Martin: *Det europeiske fellesskap*. Revidert utgave. Oslo, Universitetsforlaget, 1980.

Kapitlet om norsk EF-politikk.

Østreng, Willy: «Delimitation arrangements in Arctic Seas». Marine Policy, 1986. Hefte.

3. Politisk atferd: Valg, folkemening representasjon

Dette området er delt opp i fem emner. Først behandles selve den offentlige me-

ning. Det neste og mest omfattende emnet gjelder de politiske utslag som meningsdannelsen har fått først og fremst gjennom samfunnsborgernes stemmegivning ved valg, og i noen grad ved folkeavstemninger om bestemte saker. Deretter blir lederskaps-spørsmål tatt opp, i det partiene behandles som det tredje emne og interesseorganisasjonene som det fjerde. Til slutt behandles forskjellige former for politisk påvirkning utenom de regelmessig brukte innflytelseskanaler.

Som bakgrunnsstoff under områdene 3 og 4 forutsettes kjennskap til:

Hernes, Gudmund: Makt og styring. Bind 5 i serien «Det moderne Norge», Oslo, Gyldendal, 1983.

Lundestad, Geir: «Hovedtendenser i norsk politikk 1945–65». Berg, T. og Pharo, H.Ø. (red.): Vekst og velstand i norsk politisk historie 1945–65. Oslo, Universitetsforlaget, 1977.

3.1 Meningsdannelse og kommunikasjon

Olsen, Johan P. (red.): *Meninger og makt*. Universitetsforlaget, Bergen 1980. Kap. 1: Olsen, Johan P. og Sætren, Harald: «Massemedier, eliter og menigmann».

Høyer, Svernik: *Om makt og medier*. Kap. 2 i Massemedier, NOU:30 1982.

3.2 Valg og folkeavstemninger

Valen, Henry: *Valg og politikk — et samfunn i endring*. NKS-forlaget, Oslo 1981.

Hernes, Gudmund og Martinussen, Willy: Demokrati og politiske ressurser. NOU 1980:7, kap. 3.

Rokkan, Stein: «Geography, Religion and Social Class. Crosscutting Cleavages in Norwegian Politics.» I Lipset & Rokkan (eds.): *Party Systems and Voter Alignments*. The Free Press, New York 1967. Hefte GF-PA-1N.

Rokkan, Stein: «Norway: Numerical Democracy and Corporate Pluralism». I Dahl, Robert A. (ed.): *Political Oppositions in Western Democracies*, Yale University Press 1966. Hefte GF-PA-2N.

Nilson, Sten Sparre: «Folkeavstemninger i Norden.» Hefte *GF-PA-5*.

3.3 Partier og politisk lederskap

Eliassen, Kjell A.: «Politisk rekruttering og politisk endring». Hefte *GF-PA-7*.

Putnam, Robert O.: *The Comparative Study of Elites*. Prentice Hall, 1976. s. 1–70.

3.4 Interesseorganisasjoner

Hernes, Gudmund og Martinussen, Willy: *Demokrati og politiske ressurser*, NOU 1980:7, kap. 4.

Hernes, Helga: *Staten — Kvinner ingen adgang?* Universitetsforlaget, 1982.

3.5 Irregulær politikk

Olsen, Johan P. og Sætren, Harald: *Aksjoner og Demokrati*, Universitetsforlaget 1980, del I og II.

Davies, James C.: *Towards a Theory of Revolution*. Hefte *GF-Teori-2*.

4. Offentlig politikk og administrasjon

Offentlig politikk og administrasjon omfatter åtte emner. Disse emnene kan deles inn i tre grupper. Første gruppe består av emnene 1 til 4 og omfatter de statlige institusjoner og de prosesser som er knyttet til dem. I annen gruppe tas den nasjonale offentlige politikk opp, dens virkemidler i emne 5 og dens innhold i emne 6. Siste gruppe gjelder lokal politikk og tas opp i emnene 7 og 8. Først behandles forholdet mellom stat, fylke og kommune og så de fylkeskommunale og primærkommunale politiske systemer.

Som historisk bakgrunn forutsettes det kjennskap til

Bergh, Trond og Pahro, Helge Ø. (red.): *Vekst og velstand: norsk politisk historie 1945–1965*. Oslo, Universitetsforlaget, 1977.

Lundestad, Geir: «Hovedtendenser i norsk politikk 1945–65.»

Denne artikkelen skal også leses i tilknytning til pensum i politisk atferd.

4.1 Stortinget: parlamentarisme

Berg, Ole: *Hvor demokratisk?* Oslo, Universitetsforlaget, 1978. Fra kap. 2 (s. 66–78): «Stortinget».

Svardal, G.: *Stortinget, regjeringen og sentraladministrasjonen*, kap. 3 i Skare (red.): *Forvaltningen i samfunnet*. Oslo, Tanum, 1984.

Torgersen, Ulf: *Stortinget og partikampen og Skifte av regjering*. 1978. Hefte *GF-OPA-2N*.

4.2 Regjeringen

Berg, Ole: *Hvor demokratisk?* Oslo, Universitetsforlaget, 1978. Fra kap. 2 (s. 79–86): «Regjeringen».

Svardal, G.: *Stortinget, regjeringen og sentraladministrasjonen*, kap. 3 i Skare (red.): *Forvaltningen i samfunnet*. Oslo, Tanum, 1984.

Torgersen, Ulf: *Organiseringen av politisk strid*. 1978. Hefte *GF-OPA-2N*.

4.3 Statsforvaltningen

Baldersheim, Harald: *Forvaltningsorganisasjon og samfunnsstruktur*. Oslo, Universitetsforlaget, 2. utg. 1981. Kap. 3 pt. 3.3: «Byråkrati og dysfunksjoner».

Berg, Ole: *Hvor demokratisk?* Oslo, Universitetsforlaget, 1978. Fra kap. 2 (s. 86–96): «Forvaltningen».

Læg Reid, Per og Olsen, Johan P.: *Byråkrati og beslutninger*. Bergen, Universitetsforlaget, 1978.

Fra kap. 1: «Representativitet og politisk styring», s. 11–32.

Kap. 2: «Representativitet og rekrutteringsveier».

Kap. 3: «Representativitet, byråkratisk biografi og forvaltningsstruktur».

Kap. 7: «Byråkrati, representativitet og innflytelse».

Maktutredningen: *NOU 1982:3 Sluttrapport*. Kap. 3: Det administrative apparat og kap. 4 avsnitt 4.1–4.3: Organisasjoner i arbeids- og yrkesliv.

4.4 Domstolene

Berg, Ole: «Domstolene». Hefte *GF-OPA-1*.

4.5 Offentlig politikk: virkemidler

Baldersheim, Harald: *Forvaltningsorganisasjon og samfunnsstruktur*. Oslo, Universitetsforlaget, 2. utg. 1981. Kap. 4 pt. 4.4: Indirekte kontroll.

Berg, Ole: *Hvor demokratisk?* Oslo, Universitetsforlaget, 1978. Fra kap. 3 (s. 103–119): «Uttaksprosessene: måtene det styres på.»

Østerud, Øyvind: *Det planlagte samfunn*. Oslo, Gyldendal, 1979.

Kap. I: «Planleggingsteori og planleggingssosiologi».

Kap. V: «Et norsk planleggingssystem vokser fram».

Kap. VI: «Planleggingsform og fremtidshorisont».

Kap. VII: «Korporatisme og planleggingssystem».

Kap. VIII: «Et planleggingssystem under stress».

Kap. IX: «Planlegging for vekst og velstand».

Kfr. også Hernes, oppført under pkt. 1.4.

4.6 Offentlig politikk: innhold

Baldersheim, Harald: *Forvaltningsorganisasjon og samfunnsstruktur*. Oslo, Universitetsforlaget, 2. utg. 1981. Kap. 4, pt. 4.4: Indirekte kontroll.

Berg, Ole: *Hvor demokratisk?* Oslo, Universitetsforlaget, 1978. Fra kap. 3 (s. 120–141): «Innholdet i offentlig politikk».

Hernes, Gudmund (red.): *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Bergen, Universitetsforlaget, 1978. Kap. 4: Berrefjord, Ole og Hernes, Gudmund: «Markedsforvitring og statsbygging».

Kuhnle, S.: Den norske velferdsstatens ekspansjon, kap. 2, 3, 4, 5, 6 og Nyere utviklingstrekk og utfordringer, kap. 12; i Kuhnle, S. og Solheim, L.: *Velferdsstaten — vekst og omstilling*. Tano 1985.

Kfr. også Baldersheim, kap. 5, oppført under pkt. 1.1.

4.7 Lokal politikk: oppgavefordelingen mellom det nasjonale og de lokale politiske systemer

Fevolden, T.: Fylkeskommunen — fra hjelpeorgan til selvstendig forvaltningsnivå, kap. 6 i Skare (red.): *Forvaltningen i samfunnet*. Tanum, Oslo, 1984.

Kjellberg, Francesco og Hansen, Tore: *Det kommunale hamskifte*. Oslo, Gyldendal, 1979.

Kap. 1: «Verdiene ved det kommunale selvstyre».

Kap. 2: «Reformer i etterkrigstiden».

Kap. 4: «Kommunal økonomi».

4.8 Lokal politikk: de politiske systemer i fylker og kommuner

Kjellberg, Francesco og Hansen, Tore: *Det kommunale hamskifte*. Oslo, Gyldendal, 1979.

Kap. 3: «Deltakelsen i det kommunalpolitiske liv».

Kap. 5: «Arbeidet med de kommunale budsjetter».

Kfr. også kap. 4.

5. Metode/statistikk

Hellevik, Ottar: *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo, Universitetsforlaget, 1980. Hele boken, med unntak av sidene: 48–52 (Nærmere om deduksjon), 129–140 (Sammensatte skalaer), 235–240 (Regresjonsanalyse), 256–257 (Multivariat korrelasjons- og regresjonsanalyse), 257–271 (Sammenslåing av variabler til indekser), 271–286 (Gruppering av enheter), 341–344 (Estimering).

6. Fagdidaktikk

Ole Berg et al.: *Formidling av statsvitenskap* (Kompendium med bidrag av Ole Berg (Statsvitenskapen og dens brukspotensiale. Noen fagdidaktiske betraktninger), Stein Røkkan (faghistorisk artikkel), Thomas Chr. Wyller (Statsvitenskapen belyst gjennom Altasaken), Ottar Hellevik (Bruk av metode i samfunnskunnskapsundervisningen) og Daniel

Heradstveit (Formidling av konfliktstoff i massemedia: NRK og Libanonkonfliktene)). Ca. 100 sider.

Magnus Haavelsrud og Gunnar Graff: «Konfliktstoff i lærebøker», i Haavelsrud (red.): *Indoktrinering eller politisering* (Universitetsforlaget 1979), s. 119–179.

Ole Berg og Arild Underdal: «Statsvitenskap» i Jon Skard (red.): *Eksamen. Veiledning i oppgaveskriving for studenter* (Aschehoug 1982), s. 53–70.

Kuhnle, Stein (red.): Det politiske samfunn. Linjer i norsk statsvitenskap. Tano 1986. Del 1, kap. 2 og 3, del 2, kap. 4, 5, 6, 7, 10 og 12.

Det kan bli foretatt justeringer i pensum. Gjeldende pensumliste selges i Universitetsbokhandelen.

Undervisning

Grunnfaget er beregnet å strekke seg over to semestre. Nye kurs settes i gang hvert semester.

Ingen kurs er obligatoriske, men studentene oppfordres til å følge og delta aktivt i dem.

Det gis hvert semester forelesninger i hoveddelens fire hovedområder:

1. Politisk teori.
2. Internasjonal politikk.
3. Offentlig politikk og administrasjon.
4. Politisk atferd.

Forelesningene blir lagt opp slik at det er naturlig å velge områdene 1 og 2 i første semester og områdene 3 og 4 i annet semester.

I tilknytning til de fire hovedforelesningene holdes det seminarer. Seminarundervisningen er basert på aktiv deltakelse i løsningen av faglige arbeidsoppgaver. De som ikke ønsker eller ikke har anledning til å påta seg slike oppgaver, skal *ikke* melde seg til seminarundervisning.

Studentene forutsettes å legge opp kollokvier på egen hånd.

Kurset i metode/statistikk strekker seg over to semestre. Det består av ukentlige forelesninger og seminarer. Nye kurs settes i gang hvert semester.

Av hensyn til bl.a. deltidsstudenter forsøker instituttet å legge en del av undervisningen til kveldstid.

Eksamen

Grunnfagseksamen består av:

- Eksamen i hoveddelen, 2 skriftlige prøver på 8 timer hver. Det holdes også en muntlig prøve i hoveddelen.
- Eksamen i metode/statistikk, 1 skriftlig prøve på 4 timer.

Grunnfagseksamen holdes hvert semester. Undervisningen er lagt opp slik at studentene skal ta eksamen (både i hoveddelen og i metode/statistikk) etter 1 års studium. Det kan bli gitt eksamensoppgaver i hoveddelen som forutsetter at man kjenner pensum i metode/statistikk, og det kan bli gitt oppgaver i metode/statistikk som forutsetter at pensum i hoveddelen er kjent.

Den endelige grunnfagskarakter beregnes slik at eksamen i hoveddelen (de to 8-timers prøver og muntlig) gis 16 vektall og eksamen i metode/statistikk 4 vektall.

Mellomfag

Mellomfaget består av grunnfaget og et mellomfagstillegg av ett semesters varighet.

Mellomfagstillegget skal gi utdypet kjennskap til og forståelse av hovedområdene politisk atferd og komparativ politikk, offentlig politikk og administrasjon, og internasjonal politikk.

Pensum

1. Komparativ politikk

1.1 Tilnæringsmåter i studiet av politisk utvikling

Almond, Gabriel & Powell, G. Bingham Jr.: *Comparative Politics: A Developmental Approach*. Boston/Toronto, Little, Brown and Company (Inc.), 1960.

Ch. I: «Introduction».

CH. II: «An Overview».

Kompendium.

Østerud, Øyvind: *Utviklingsteori og historisk endring*. Oslo, Gyldendal, 1978.

Kap. 1: «Ny-evolusjonisme 1: Evolusjon og funksjon».

Benera, L. & Sen, G.: «Accumulation, Reproduction, and Women's Role in Economic Development: Boserup Revisited», i *SIGNS*, Winter 1981, vol. 7, number 2, s. 279-298. Kompendium.

Tipps, Dean C.: «Modernization Theory and the Comparative Study of Societies: A Critical Perspective», *Comparative Studies in Society and History*, Vol. 15, no. 2 (1973) s. 199-226. Kompendium.

Blomström, Magnus & Hettne, Bjørn: *Development Theory in Transition*. London, Zed Books, 1984.

Kap. 2: «Background to the Dependency Approach».

Kap. 8: «Beyond Dependency. New Trends in Development Theory».

«Conclusions».

1.2 Nasjonsbygging og politisk utvikling

Bendix, Reinhard: *Natio-Building and Citizenship*. Berkeley/Los Angeles/London, University of California Press, 1977.

Ch. 1: «Studies of our Changing Social Order».

Ch. 3: «Transformations of Western European Societies since the Eighteenth Century». Kompendium.

Østerud, Øyvind: *Utviklingsteori og historisk endring*. Oslo, Gyldendal, 1978.

Kap. 6: «Statsdannelse».

Kap. 7: «Nasjonsbygging».

1.3 Revolusjonære endringsprosesser

Østerud, Øyvind: *Utviklingsteori og historisk endring*. Oslo, Gyldendal, 1978.

Kap. 8: «Revolusjonsteori».

1.4 Konfliktlinjer og politiske partier i Vest-Europa

Rokkan, Stein: *Nation-Building, Cleavage*

Formation and the Structure of Mass Politics, Kap. 3 i «Citizens, Elections, Parties», Oslo, Universitetsforlaget, 1970. Hefte.

Smith, Gordon: *Politics in Western Europe*, 3. ed., London, Heinemann, 1980. Ch. 2: «Politics and Society».

Ch. 3: «Pluralist Politics: Parties and Interests». Hefte.

Irving, R.E.M.: *Christian Democracy in Post-War Europe: Conservatism Writ-Large or Distinctive Political Phenomenon?* *West European Politics* 2, 1, 1979, s. 53-68 f. Kompendium.

Dalton, Russel J., Flanagan, Scott C. og Beck, Paul Allan (red.): *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies*. Princeton University Press. 1984.

Kap. 1: Dalton, Flanagan og Beck: *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies*.

Kap. 2: Inglehart, Ronald: *The Changing Structure of Political Cleavages in Western Societies*.

Kap. 15: Dalton, Flanagan og Beck: *Political Forces and Partisan Change*.

Kompendium.

1.5 Vest-europeiske partisystemer

Lýphart, Arend: *Types of Democratic systems*, *Comparative Political Studies*, 1, 1969, s. 3-44. Kompendium.

Smith, Gordon, op.cit., Kap. 4: «Party Systems». Hefte.

Wolinetz, Steven B.: *The transformation of Western European Party Systems Revisited*, *West European Politics*, 2, 1, 1979, s. 4-28. Kompendium.

2. Offentlig politikk og administrasjon

2.1 Beslutningsteori

A. Rasjonalitetsproblemer

Simon, Herbert A.: *Administrative Behavior*. New York, The Free Press, 1976.

Ch. IV: «Rationality in Administrative Behavior».

Ch. V: «The Psychology of Administrative Decisions».

B. Organisasjonsteori og dens historie

Etzioni, Amitai: *Moderne organisasjoner*. Oslo, Tanum-Norli, 1978.

«Fornuft og lykke: Organisasjonens dilemma».

«Organisasjonens målsetting: Herre eller tjener?»

«Den klassiske synsmåten».

«Fra Human Relations til strukturalistene».

«Organisatorisk kontroll og andre faktorer».

Foreligger også i svensk og engelsk utgave.

2.2 Byråkratier og deres omgivelser

A. Byråkratiske organisasjoner

Weber, Max: *Makt og byråkrati*. Oslo, Gyldendal, 1971. Kap. V: «Byråkrati», pkt. 1–11 (s. 107–143).

Etzioni, Amitai: *Moderne organisasjoner*. Oslo, Tanum-Norli, 1978.

«Byråkratier: Struktur og legitimering».

«Administrativ autoritet».

Foreligger også i svensk og engelsk utgave.

B. Omgivelsene

Simon, Herbert A.: *Administrative Behavior*. New York, The Free Press, 1976. Ch. X: «Loyalties and Organizational Identification».

Thompson, James D.: *Hur organisationer fungerar*. Stockholm, Prisma, 1977.

Kap. 3: «Organisationernas domän».

Kap. 6: «Organisationens rationalitet och struktur».

Foreligger også i engelsk utgave.

2.3 Offentlig politikk

(All pensumlitteratur i *kompedium* bortsett fra Tarschys artikkel — i eget hefte.)

Amdam & Veggeland: *Planlegging og samfunnsendring*. Universitetsforlaget 1981.

Kap. 1: *Planleggingsteori og planlegging*, ss 11–26

Kap. 3: *Planleggingsprosessen*, ss 53–70

Kap. 4: *Former for planlegging*, ss 71–85.

Ashford, D.E.: «Comparing Policies Across Nations and Cultures». *Encyclopedia of Policy Studies*, 1983, ss 171–195.

Flora, P. og Heidenheimer, A.J.: «The Historical Core and Changing Boundaries of the Welfare State». Flora & Heidenheimer: *The Development of Welfare States in Europe and America*. Kap. 1, ss 17–33.

Hansen, T. (ed.): *Offentlige budsjettprosesser*. Universitetsforlaget 1985.

Kap. 1: *Budsjetter og offentlig politikk*, 15 s.

Hecko, H.: «Toward a New Welfare State»? Flora & Heidenheimer: *The Development...*

Kap. 11, ss 383–405.

Kjellberg, F.: «Local Government — Organization and the Development of the Welfare State». 24 s. *Journal of Public Policy*. Vol 5 nr. 2, 1985. ss 215–239.

Myhren, K.: «Om måling av offentlige tiltaks virkninger». *Politico* nr. 28, ss 84–98.

Offerdal, A.: «Iverksetting og politikk». *Statsviteren* nr. 2 1984.

Olsen, Johan P. (red.): *Politisk organisering*. Bergen, Universitetsforlaget, 1978. Kap. 2: Egeberg, Morten, Olsen, Johan P. og Sætren, Harald: «Organisasjons-samfunnet og den segmenterte stat».

Steen, A.: «Velferdsstat og utjevningsspolitikk», Mimeo, Inst. for statsvitenskap 1984. 23 s.

Sørensen, R.J.: *Modeller i offentlig økonomi*.

Kap. 3: *Veksten i offentlige utgifter i Norge*, ss 50–63.

Tarschys, Daniel: «The Growth of Public Expenditures: Nine Modes of Explanation», *Hefte* (MF-OPA-3).

Van Meter & Van Horh: *The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework*. Administration and Society. (6&) feb. 1975, ss 445–488.

3. Internasjonal politikk

3.1 Forklaringer av staters atferd

Allison, Graham T.: «Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis», *Hefte MF-IP-12*.

3.2 Internasjonalt samarbeid, internasjonal organisasjon

Weiss, Thomas George: «The Reality of International Administration», *Hefte MF-IP-1*.

Keohane, Robert O. & Nye, Joseph S., Jr.: «Power and Interdependence». Boston, Little Brown Company, 1977. Kap. 1 og 2.

Keohane, Robert O.: *After Hegemony. Cooperation and Discord in the World Political Economy*. Princeton; Princeton University Press, 1984. Kap. 4–7.

3.3 Sikkerhetspolitikk og rustningsproblemer

Agrell, Wilhelm: *Rustningens drivkrefter — en diskusjon av den militær-teknologiske utviklingen*. Politisk orientering. Lund: Studentlitteratur, 1981.

Kap. 2: «Den överkörda nedrustningen».

Kap. 3: «Teorin om drivkrefterna».

Kap. 4: «Rustningens drivkrefter — en sammanfattning».

Midgaard, Knut: «Krisestabilitet og rustningsdynamikk: Noen spillteoretiske betraktninger». I Ø. Østerud (red.): *Den truede freden*. Oslo, Universitetsforlaget, 1984.

Kfr. også Allison, oppført under pkt. 3.1.

3.4 Imperialisme og økonomisk avhengighet

Galtung, Johan: «A Structural Theory of Imperialism», *Hefte MF-IP-5*.

Pkt. 1–7 er statarisk pensum, resten er kursorisk.

Bierstecker, Thomas J.: «The limits of state power in the contemporary world economy». I Peter G. Brown & Henry Shue (eds.): *Boundaries. National Autonomy and its limits*. Totowa, N.J.; Roman & Littlefield, 1981. Hefte.

Fieldhouse, D.K.: *Economies and Empire 1830–1914*. Weidenfield, 1976, Part I. Hefte.

Blomström, Magnus, & Hettne, Bjørn: *Development Theory in Transition*. London; Zed Books. Kap. 3–4.

3.5 Internasjonale ressursproblemer

Orr, David W.: «Modernization and Conflict», *Hefte MF-IP-14*.

Wallenstein, Peter: «Scarce Goods as Political Weapons: The Case of Food». *Hefte MF-IP-7*.

Spero, Joan Edelman: *The Politics of International Economic Relations*. London, George Allen & Unwin, 1977. Ch. 9: «Oil and Cartel Power».

3.6 Moralspørsmål i internasjonal politikk

Marshall Cohen: «Moral Scepticism and international relations». I *Philosophy and Public Affairs*, 13 (1984): 3, ss 299–346. Hefte.

Det kan skje mindre justeringer av pensum.

Undervisning

For grunnfagsdelen, se denne.

Mellomfagstillegget er beregnet å strekke seg over ett semester. Det gis forelesninger i hvert av hovedområdene:

1. Politisk atferd og komparativ politikk.
2. Offentlig politikk og administrasjon.
3. Internasjonal politikk.

I tilknytning til hovedforelesningene holdes det seminarer. Studentene oppfordres til å delta aktivt i disse, også med oppgaveskrivning.

Av hensyn til bl.a. deltidsstudier forsøker instituttet å legge en del av undervisningen til kveldstid.

Det er også satt av tid til kollokvier. Kollokvier må studentene selv organisere.

Såfremt en har tilgjengelige lærerkrefter, vil det bli gitt veiledningsseminarer for mellomfagsoppgavene.

Eksamen

For å kunne melde seg til eksamen i mellomfagstillegget kreves at kandidaten har

bestått grunnfagseksamen i statsvitenskap i tidligere semestre *eller* at kandidaten melder seg opp til grunnfagseksamen samtidig med oppmelding til eksamen i mellomfagstillegget. I siste tilfelle gis det ikke sensur for eksamen i mellomfagstillegget dersom kandidaten ikke består grunnfagseksamen (hoveddelen).

Mellomfagstillegget

Eksamen består av en semesteroppgave, en skriftlig prøve på åtte timer, og en muntlig prøve.

Tema for semesteroppgaven velges fritt av studenten selv. Semesteroppgaven skal ikke overstige 10 sider. Innleveringsfristen for semesteroppgaven faller ca. 2 uker etter dagen for den skriftlige prøve. Den nøyaktige dato for innleveringsfristen blir gjort kjent ved oppslag. Kandidater som ikke har levert semesteroppgave innen fristens utløp, forutsettes å ha trukket seg fra eksamen.

Eksamen i mellomfagstillegget i statsvitenskap er å betrakte som en helhet. En student som går opp til ny prøve, kan imidlertid legge fram en semesteroppgave som har vært benyttet ved tidligere framstilling til mellomfagseksamen. I slike tilfeller blir oppgaven bedømt på nytt på fritt grunnlag. Det gis ikke anledning til å forbedre resultatet bare ved å levere ny semesteroppgave. Det må i tillegg avlegges ny skriftlig eksamen.

Ved beregning av karakteren *før* muntlig prøve i mellomfagstillegget teller semesteroppgaven $\frac{1}{3}$ og skriftlig eksamen $\frac{2}{3}$.

Både ved den skriftlige og den muntlige prøve blir kandidaten prøvet i den del av det obligatoriske pensum som går ut over grunnfagspensum. Ved den muntlige prøve kan det dessuten bli eksaminert i tilknytning til semesteroppgaven.

Dersom eksamen i grunnfagets kurs i metode/statistikk (4 timer) ikke tidligere er bestått, avlegges denne samtidig med eksamen i mellomfagstillegget. Karakteren for grunnfaget, inkludert eksamen i metode/statistikk, teller $\frac{2}{3}$, og karakteren for mel-

lomfagstillegget $\frac{1}{3}$, ved beregning av den endelige karakter for mellomfagseksamen.

Hovedfag

(ny ordning høsten 1986)

Opptakskrav

1. Den som skal begynne på hovedfag statsvitenskap, må ha bestått mellomfagseksamen i statsvitenskap (grunnfagseksamens hoveddel, metode/statistikk og mellomfagstillegget). Karakteren må være 2.7 eller bedre enten i hele mellomfaget eller i mellomfagstillegget. Det anbefales at eksamen i de to andre fag under den lavere grad er avlagt.
2. Studenter som har tatt grunnfagseksamen etter den studieordning som gjaldt før 1969 (uten metode og statistikk) og som ikke har avlagt andre prøver i statistikk under samfunnsvitenskapelig embetseksamen (se Prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk i boka), må avlegge eksamen i grunnfagets kurs i metode med statistikk før de begynner på hovedfag.

Studieinnhold

Statsvitenskap hovedfag består av *ialt* 40 vektall. Disse oppnås slik:

- 6 ved obligatorisk metodeundervisning (bestående av et to-semester kurs med skriftlig eksamen, 6 timer, vektall 4; og metodeoppgave, tilknyttet veiledning i et metodeseminar, vektall 2)
- 15 ved 3 selvvalgte kurs (5 vektall pr. kurs skriftlig prøve, 6 timer; en kursoppgave pr. kurs)
- 5 ved 2 selvvalgte kurs (2½ vektall pr. kurs skriftlig prøve, 6 timer)
- 14 ved en vitenskapelig undersøkelse «hovedoppgave» (veiledende sideramme er 70–120, maks. 140 sider med halvannen linjeavstand)

Hovedoppgaveseminar i tilknytning til hovedoppgaven.

Metodekurset

Metodekurset går over to semestre. Det forutsettes at studenten avlegger skriftlig eksamen i kurset i løpet av det andre semestret av hovedfagsstudiet.

Avleggelse av skriftlig eksamen i metodekurset innebærer automatisk påmelding til et obligatorisk veiledningsseminar for metodeoppgaven. Dette gjennomføres i semestret etter at metodekurset er avlagt, eller i det 3. semester av hovedfaget.

Metodeoppgaven skal i regelen være et selvstendig empirisk arbeid, men kan også nyttes som forberedelse til hovedoppgaven. Metodeoppgaven skal innleveres senest innen fjorten — 14 — dager etter seminarets avslutning.

Fagkursene

De valgfrie kursene kan hentes fra emnegruppene a) politisk teori, metode og andre fellesemner, b) offentlig politikk og administrasjon, c) komparativ politikk og d) internasjonal politikk. Studenten skal avlegge eksamen i minst ett — 1 — kurs fra en annen emnegruppe enn det hun/han velger å fordype seg i. Temakurs blir gitt innen de ulike emnegruppene. Disse kursene er angitt med kursnummer over 650, 750, 850 og 950. I en cand.polit.-kombinasjon er det ikke mulig å ta mer enn to — 2 — temakurs.

Normert sidetall for det obligatoriske pensum på kursene er 600–650 sider.

Studenten skal skrive en kursoppgave i tilknytning til tre — 3 — av de 5 selvvalgte kurs. Hun/han velger selv til hvilke kurs oppgaver skal skrives. Tema for kursoppgaven skal godkjennes av kurslederen. Kursoppgaven skal normalt ha en ramme på 10–15 sider (halvannen linjeavstand). Kursoppgaven leveres inn senest fjorten — 14 — dager etter skriftlig eksamen på vedkommende kurs. Det gis i regelen bare begrenset veiledning i skriving av kursoppgaver. For kurs med stor deltakelse kan det imidlertid settes i gang et seminar for veiledning i kursoppgaveskriving parallelt med vedkommende kurs. For tiltaket kurs med oppgave gis ikke separate karakterer for 6-

timersprøve og kursoppgave. Det gis ikke anledning til å ta om igjen én av delene. Studentene kan få opplysninger om delkarakterer uformelt ved henvendelse til kursleder.

Hovedoppgaven

Hovedoppgaven skal bygge på en selvstendig vitenskapelig undersøkelse av et nærmere avgrenset problem. Den skal vise at studenten har innsikt i vitenskapelige metoder og selv kan bruke dem.

Veiledende sideramme er på 70–120 sider (halvannen linjeavstand), med 140 som maksimalt sidetall.

Studenten velger selv tema for sin hovedoppgave, normalt i samråd med lærer(e). Det gis imidlertid adgang til å søke om å få oppgitt tema for hovedoppgaven. Slik søknad skjer normalt på grunnlag av de fagkurs studenten har gjennomført i løpet av første og annet semester på hovedfag.

Arbeidet med valg av tema bør starte allerede i det første semester på hovedfag. Valg av tema med en problemstilling skjer normalt i løpet av annet semester. Studenten innleverer da søknad om å få godkjent temavalg samt å få oppnevnt et veiledningsutvalg. Søknaden skrives på eget skjema som fås på instituttet. Den må være innlevert senest innen den 1.12 (høstsemestret) eller 1.6. (vårsemestret) eller på den nærmest påfølgende ukedag dersom disse datoer faller på en søn- eller helligdag.

Godkjenning av tema for hovedoppgaven samt oppnevning av veiledningsutvalg meddeles studentene 1.2. og 1.9. eller på den nærmest påfølgende ukedag. Frister for søknad og for godkjenning/oppnevning er de samme for selvvalgt og oppgitt oppgave.

Studenten må ha bestått skriftlig eksamen i metodekurset før hun/han kan få godkjent tema for hovedoppgave og oppnevnt veiledningsutvalg. Se skjematisk oversikt over normert studieprogresjon nedenfor.

Godkjenning av tema for hovedoppgaven innebærer automatisk påmelding til et obligatorisk hovedoppgaveseminar. Dette seminar følges normalt over to semestre (eller

det tredje og fjerde semester av studentens hovedfag). I løpet av første semestret skal studenten i hovedoppgaveseminarer legge fram utkast til problemstillingskapittel i oppgaven og få dette utkast evaluert av veiledningsutvalget.

Utvalget vil enten godkjenne utkastet for det videre arbeid eller be om et fullstendig nytt utkast. I det siste tilfellet må studenten levere utkastet i løpet av det påfølgende semester til ny evaluering.

Hovedoppgaven skal leveres til instituttet i 6 innbundne eksemplarer, vedlagt et kort sammendrag (1–2 sider).

Før studenten kan innlevere hovedoppgaven, skal hun/han ha oppnådd 26 vekt-tall i hovedfag.

Innlevering skjer innen 15.6. i vårseme-stret og 15.11. i høstseme-stret eller første på-

følgende ukedag. Studenten skal kunne avslutte muntlig prøve innen 6 uker fra påfølgende semesters begynnelse.

Informasjon

Det gis en orientering om hovedfagets organisering og innhold for de nye hovedfagsstudentene på et eget orienteringsmøte. Et slikt møte gis også for viderekomne studen-ter. Begge holdes i begynnelsen av hvert se-mester.

I tillegg gis det skriftlig informasjon gjennom kursoversikt for de ulike emne-gruppene, og gjennom kursplanene for hvert enkelt kurs.

Skjematisk oversikt over normert studietid for statsvitenskap hovedfag

Semester 1	2	3	4
Metodekurs (I)	Metodekurs (II) med skriftlig eksamen	Hovedoppgave- seminar (I): problemstillings- kapittel hovedoppgaven ¹⁾	Hovedoppgave- seminar (II)
Fagkurs <i>med</i> kursoppgave	Fagkurs <i>med</i> kursoppgave	Metodeoppgave med veilednings- seminarer ²⁾	
Fagkurs <i>med</i> kursoppgave	Fagkurs <i>uten</i> kursoppgave	Fagkurs <i>uten</i> kursoppgave	
Orientering for 1. og 2. semesters studenter om studieopplegget hovedfag	Søknad om oppgavetema a) godkjent selvvalgt b) oppgitt		Hovedoppgaven innleveres

- 1) Det gis ingen karakter; deltakelse er obligatorisk; formålet er å gi den best mulige start på arbeidet med hovedoppgaven; det gis en evaluering av de fremlagte utkast om hvorvidt kandidaten kan gå videre med opplegget.
- 2) Det forutsettes at oppgaven i regelen er bygd på et empirisk arbeid og at det kan — men må ikke — være en del, eventuelt en forberedelse til hovedoppgaven.

Overgangsordninger på hovedfag

1. Overgangsordningene gjelder bare studenter som har fullført eksamener i hovedfag i perioden fra og med V-1983 til og med V-1986. Studenter som har begynt på hovedfag før V-1983 må søke instituttet om dispensasjon.
2. Overgangsordningen gjelder i 2 år (4 semestre). Siste gang det deles ut Alternativ hovedoppgave er januar 1987. Siste gang det er anledning til å søke om veiledningsutvalg for «vanlig» hovedoppgave etter «gammel» ordning er V-1987. Disse oppgavene må leveres til bedømmelse senest 1. april 1988.
3. Før hovedoppgaven kan leveres til bedømmelse må studenten ha oppnådd 26 vektall. Det godtas imidlertid avvik på inntil 1 ½ vektall som utjevnes i forhold til hovedoppgaven.
4. Studenten må ha levert til bedømmelse 3 skriftlige arbeider (seminar- eller semesteroppgaver) før hovedoppgaven kan leveres til bedømmelse. Dersom studenten mangler et slikt antall oppgaver, kan hun/han levere det manglende antall oppgaver til bedømmelse ved de kursene som gis de enkelte semestre (uten å måtte ta kurseksamen).
5. Fra og med H-1986 undervises det i kursene etter den nye ordningen med kursoppgaver og pensum på 600-650 sider.
6. Siste gang det blir anledning til å ta metodekurs etter gammel ordning blir V-1987.
7. Dispensasjonssøknader behandles av studiekonsulenten og avgjøres av undervisningsutvalget.

Undervisning*Politisk teori, metode og andre felles-emner*

- STV 601 Grunnlagsproblemer
 STV 602 Normativ politisk teori
 STV 603 Spillteori, debatt-teori og forhandlingsteori
 STV 604 Beslutningssystemer

- STV 606 Politisk-økonomiske modeller
 STV 607 Problemer og metoder i studiet av historiske politiske systemer
 STV 608 Moderne demokrati: pluralisme
 STV 609 Demokrati og arbeid
 STV 610 Betingelser for demokrati: Framvekst, stabilitet, oppløsning
 STV 621 Metode (tidl. 651)
 STV 622 Multivariat analyse (tidl. 654)
 STV 651 Temakurs i politisk teori
 — 659
 STV 661 Temakurs i politisk historie
 — 669

Offentlig politikk

- STV 701 Organisasjonsteori- og personalanalyse
 STV 702 Politiske og administrative systemer
 STV 703 Norske parlamentariske beslutningsprosesser
 STV 704 Norsk offentlig administrasjon
 STV 705 Organisasjonsutforming/organisasjonsplanlegging
 STV 722 Forhandlingsystemer og konfliktløsning
 STV 723 Lokal administrasjon og politikk
 STV 724 Offentlig planlegging
 STV 725 By- og regionplanlegging
 STV 726 Tildelingsprinsipper og tildelingsrutiner
 STV 728 Teoretiske tilnæringer i studiet av offentlig politikk
 STV 730 Offentlig budsjettering
 STV 751 og høyere nr.: Temakurs.

Politisk atferd

- STV 801 Komparativ politisk analyse
 STV 802 Nasjon, stat, nasjonalisme
 STV 803 Regimetyper og politisk utvikling
 STV 804 Revolusjon og revolusjonsteori
 STV 805 Politisk representasjon
 STV 806 Politiske partier
 STV 807 Interessegrupper
 STV 808 Politiske eliter
 STV 809 Aksjoner og sosiale bevegelser
 STV 810 Massemedier og kommunikasjon
 STV 811 Holdningsdannelse og offentlig opinion

STV 812 Valg
 STV 813 Politisk deltagelse

Kurs i regional politikk

STV 831 Norden
 STV 832 Vest-Europa
 STV 833 Øst-Europa
 STV 834 Sovjet
 STV 835 Midt-Østen
 STV 836 USA
 STV 851 og høyere nr.: Temakurs.

Internasjonal politikk

STV 901 Utenrikspolitiske beslutningsprosesser
 STV 902 Sammenliknende utenrikspolitikk
 STV 903 Makro-orienterte studier av krig og fred

STV 904 Integrasjon mellom stater
 STV 905 Internasjonal organisasjon
 STV 906 Konflikt og konfliktløsning
 STV 907 Sikkerhetspolitikk
 STV 908 Internasjonale forhandlinger
 STV 909 Utviklingslandene i internasjonal politikk
 STV 910 Teori i studiet av internasjonal politikk
 STV 912 Internasjonal økonomisk politikk
 STV 913 Transnasjonale selskaper
 STV 914 Internasjonal ressurspolitikk
 STV 951 og høyere nr.: Temakurs

Noen av disse kursene blir gitt hyppigere enn andre (se Forelesningskatalogen). Fra tid til annen blir kurslisten justert.

Det gis også undervisning gjennom seminarer.

SEMESTEREMNER

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet finnes følgende semesteremnetilbud:

SKOLEUTVIKLING

Formål og studieplan gjengitt under pedagogikk, s. 56.

STATISTIKK

SS1, kombinert med enten SS2 SS3 eller

SS4. Studieplan gjengitt under Statistikk, s. 131

KJØNN OG SAMFUNN

Tilbudet er planlagt iverksatt fra og med våren 1988. Nærmere opplysninger om tilbudet kan fås ved henvendelse til Instituttet for sosiologi, postboks 1096 Blindern, 0317 Oslo 3, tlf. 45 52 56.

LOVER OG REGLEMENT

LOV

AV 19. JUNI 1970 OM EKSAMENER OG GRADER VED UNIVERSITETER OG HØYSKOLER

§ 1

Denne lov gjelder universitetene i Bergen, Oslo, Tromsø og Trondheim, Arkitekthøyskolen i Oslo, Norges handelshøyskole, Norges idrettshøyskole, Norges landbruks- høyskole, Norges veterinærhøyskole og Statens kunstakademi samt de statlige høyskoler Kongen bestemmer.

§ 2

Kongen bestemmer hvilke eksamener og forberedende prøver som kan avholdes, og hvilken tittel den enkelte eksamen berettiger til. Kongen gir tilsvarende bestemmelser om doktorgrader og andre grader.

Kongen kan gi et universitet eller en høyskole som ikke har hjemmel for det i særskilt lov, rett til å utnevne æresdoktor (doctor honoris causa) for betydningsfull vitenskapelig innsats eller fremragende arbeid til gagn for norsk vitenskap.

§ 3

Kongen gir forskrifter om

1. fag
2. obligatoriske kurser og praksis
3. eksamensordninger
4. forberedende prøver som skal kreves, og når de må være avlagt.
5. adgangsbegrensning til ny eksamen eller prøve
6. vilkår for å gå opp til eksamen eller prøve dersom slike vilkår ikke er fastsatt ved lov
7. vilkår for tildeling av doktorgrader og andre grader.

Styret, det høyeste organ for universitetet eller høyskolen, fremmer forslag om slike

forskrifter. Det kan også få fullmakt til selv å gi dem.

§ 4

Eksaminasjonen er offentlig, unntagen i de særlige tilfeller hvor styret for universitetet eller høyskolen bestemmer noe annet.

Sensorene oppnevnes av styret. Det avgjør hvem som har ansvaret for oppnevnelser ved uventet forfall. Såvidt mulig skal det ved alle eksamener eller prøver oppnevnes en sensor som ikke hører til ved vedkommende institusjon.

§ 5

Vitnesbyrd om eksamen eller prøve fra en institusjon nevnt i § 1 gjelder tilsvarende ved de andre nevnte institusjoner.

Kongen kan frita for eksamen eller prøve når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon.

Eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen kan etter Kongens bestemmelse gi rett til fritakelse. Dette gjelder eksamen eller prøve ved den samme eller ved en annen institusjon.

§ 6

En eksamen som ikke er avholdt med hjemmel i denne lov, kan godkjennes av Kongen som universitets- eller høyskoleeksamen når den er faglig jevngod med en slik eksamen.

Utenlandske eksamener eller grader kan godkjennes av Kongen som faglig jevngode med eksamener eller grader fra norske universiteter eller høyskoler. Tilleggsprøve kan kreves avlagt.

§ 7

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Fra samme tid er følgende lover opphevet (her er tatt med de som gjaldt Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo):

1. Lov 21. april 1933 om forberedende prøver ved Universitetet.
2. Lov 29. juni 1956 om embetseksamen i psykologi ved Universitetet i Oslo.
3. Lov 13. mai 1960 om sosialøkonomisk

embetseksamen ved Universitetet i Oslo.

4. Lov 17. mars 1961 om pedagogisk embetseksamen ved Universitetet i Oslo.
5. Lov 10. juni 1966 om samfunnsvitenskapelig embetseksamen.
6. Lov 23. september 1921 om magistergrad ved Universitetet.

§ 8

Forskrifter gitt med hjemmel i lover som er opphevet eller endret, jfr. § 7, skal gjelde inntil Kongen bestemmer noe annet.

REGLEMENT FOR BEGRENSNINGEN AV ADGANGEN TIL DE HISTORISK-FILOSOFISKE OG SAMFUNNSVITENSKAPELIGE STUDIER VED UNIVERSITETET I OSLO

Fastsatt ved kongelig resolusjon 22. juni 1973 med hjemmel i § 38 i lov av 9. desember 1955 nr. 3 om Universitetet i Oslo, jfr. stortingsvedtak 10. april 1973 og med endringer seinest av 20. mai 1981, 8. juli 1983 og 6. juli 1984.

§ 1

Opptakets størrelse m.m.

Adgangen til de historisk-filosofiske og samfunnsvitenskapelige studier ved Universitetet i Oslo begrenses til det antall studenter, herav et antall utenlandske, som fastsettes av Kirke- og undervisningsdepartementet etter forslag fra Det akademiske kollegium.

Hovedopptaket holdes om sommeren. Ved slutten av høstsemesteret holdes et tilleggsoptak for spesielle kategorier søkere, jfr. § 6.

Adgangsbegrensningen berører ikke studenter som før iverksettingen av adgangsbegrensningen sommeren 1973 har bestått eksamen ved et norsk universitet, og studenter som før iverksettingen av adgangsbegrensningen har fått godkjent eksamen fra distriktshøgskole eller utenlandsk universitet som del av norsk universitetseksamen.

Examen philosophicum er unntatt fra adgangsbegrensningen, og kollegiet kan unnta visse fag eller faggrupper.

§ 2

Intern regulering

Kollegiet kan fordele studieplassene på fag eller faggrupper og kan regulere adgangen til undervisningen.

§ 3

Opptakskomiteé

En opptakskomiteé vurderer søknadene og treffer avgjørelse om opptak. Det historisk-filosofiske og Det samfunnsvitenskapelige fakultet oppnevner like mange medlemmer til komitéen, derav en studentrepresentant fra hvert fakultet. Kollegiet gir regler om antall medlemmer, funksjonstid, arbeidsmåte m.m.

§ 4

Opptakskriterier og -rettigheter

Opptaket skjer på grunnlag av eksamensresultatet fra den utdanning som gir rett til immatrikulering, eller etter individuell vurdering av immatrikuleringsgrunnlaget. Eventuelt tas det hensyn til forhold nevnt i § 5, nr. 4 og nr. 5.

Opptaket er betinget av at søkeren er eller i løpet av ett år blir immatrikulert ved norsk universitet eller høyskole, påbegynner studiet i løpet av samme tid og gir slik melding fakultetet krever for kontrollens skyld.

Opptaket gir rett til å begynne et fagstudium bare ved det fakultet søkeren er opptatt. Etter første fageksamen har studenten rett til å studere ved begge fakulteter.

§ 5

Opptaket om sommeren

1. Ved opptaket om sommeren deles søkerne inn i 6 grupper:

- a. Søkere som bare har tallkarakterer ved examen artium eller ved eksamen fra økonomisk gymnas.
- b. Søkere som bare har bokstavkarakterer ved examen artium eller ved eksamen fra økonomisk gymnas.
- c. Søkere med eksamen fra videregående skole som gir rett til immatrikulering.
- d. Norske søkere som har utenlandsk studenteksamen.
- e. Norske søkere med annet immatrikuleringsgrunnlag enn gruppene a, b, c og d.
- f. Andre nordiske søkere med utenlandsk utdanning som gir adgang til immatrikulering ved norsk universitet.
- g. Utenlandske søkere som har utenlandsk studenteksamen.

Opptakskomiteén fastsetter hvor mange det skal tas opp fra hver av gruppene a-f.

2. Opptaket av søkere fra gruppene a, b og c skjer på grunnlag av skolepoeng/arti-

umspoeng og eventuelle tilleggspoeng.

For gruppe a og c beregnes skolepoeng på følgende måte: Det regnes ut med én desimal en gjennomsnittskarakter for de skriftlige og de muntlige fag samlet. Standpunkt karakterene medregnes. Gjennomsnittskarakteren multipliseres med 20.

For gruppe b trekkes poeng for faget kristendomskunnskap fra hovedkarakterens poengsum.

Søkere som har blandede karakter ved examen artium eller ved eksamen fra økonomisk gymnas, får omregnet karakterene til den karakterskala som forekommer hyppigst på vitnemålet, og blir fordelt på gruppe a og b.

Dersom en søker har gått opp til eksamen flere ganger i enkeltfag, velges den karakter som gir best resultat for søkeren, men slik at ny eksamenskarakter ikke kan kombineres med tidligere oppnådd standpunktkarakter.

3. Opptaket i gruppene d, e og f skjer på grunnlag av individuell vurdering etter retningslinjer som fastsettes av Kollegiet.

4. Det gis tilleggspoeng etter følgende regler:

A. a) examen philosophicum	2 poeng
semesteremne	2 poeng
grunnfagseksamen	4 poeng
mellomfagseksamen	6 poeng
storfagseksamen	8 poeng
hovedfagseksamen	12 poeng
- Grunnfags-, mellomfags- og storfagseksamen omfatter her også eksamener som er godkjent som grunnlag for fritak for disse eksamener.

- b) Avsluttet utdanning av minst 1 skoleårs varighet gir 2 poeng for hvert hele år.

Ingen søker kan oppnå mer enn 12 tilleggspoeng for eksamener/utdanning.

B. a) Arbeidserfaring gir 2 poeng for hvert år i heltidsstilling. Deltidsarbeid kan omregnes til heltid etter regler fastsatt av Kollegiet.

- b) Omsorgsarbeid gir 2 poeng for hvert hele år.
- c) Avtjent verneplikt eller sivil-tjeneste gir 2 poeng.

Ingen søker kan oppnå mer enn 10 tilleggs-poeng for arbeidserfaring, omsorgsarbeid og verneplikt. Det må framlegges dokumentasjon.

- 5. Opptakskomitéen kan ta hensyn til søkere som godtgjør særlig vanskelige forhold under utdanningen.

Opptakskomitéen kan oppta et mindre antall søkere i alle gruppene på grunnlag av spesielle faglige, sosiale eller personlige forhold og uten hensyn til poengsum.

Opptakskomitéen kan gi søkere som har samisk bakgrunn fortrinn ved opptak.

§ 6

Opptaket i høstsemestret

Til opptaket ved slutten av høstsemestret kan melde seg:

- a. Søkere som har vært oppe til utsatt prøve ved eksamen i videregående skole, allmennfaglig studieretning.
- b. Søkere fra søkergruppe e som har fått samtykke til immatrikulering på annet grunnlag etter utløpet av søknadsfristen for opptaket om sommeren.
- c. Søkere som ble avvist ved opptaket om sommeren, og som i påfølgende høstsemester oppnår tilleggs-poeng.

Søkere bedømmes etter de samme kriterier som ved opptaket om sommeren og blir opptatt dersom de tilfredsstiller de krav som gjaldt ved dette opptaket.

§ 7

Studium av enkeltfag

Kollegiet eller den det bestemmer, kan gi søkere som ikke er opptatt etter reglene foran, adgang til å studere ett fag. Nærmere retningslinjer fastsettes av Kollegiet.

§ 8

Særskilt adgang til eksamen

Kollegiet avgjør etter forslag fra fakultetene

i hvilken utstrekning det skal være adgang til å framstille seg til eksamen uten å være opptatt til studium.

§ 9

Endring

Departementet kan endre reglementet.

Utfyllende regler

til Reglement for begrensningen av adgangen til de historisk-filosofiske og samfunnsvitenskapelige studier ved Universitetet i Oslo, jfr. Reglementets § 5, nr. 1, 2. ledd, § 5, nr. 3, § 7 og § 8.

Vedtatt av Kollegiet 20. februar 1981 med endringer av 5. februar 1982, 18. mars 1983, 6. mai 1983 og 14. juni 1985.

I

Fordeling av opptakskvoten på søkergruppen a-e

Av hver av søkergruppene a-e tas det opp prosentvis like mange som av den samlede søkermasse.

II

Opptak av studenter fra søkergruppen d

Norske søkere som har utenlandsk studenteksamen, opptas på grunnlag av det eksamensresultat de har oppnådd ved den utenlandske studenteksamen, og det tas hensyn til forhold nevnt i Reglementets § 5, nr. 5. Ved rangeringen kan det tas hensyn både til eventuelle forskjeller mellom de krav som stilles til de forskjellige lands immatrikuleringsgrunnlag og til slike forhold som er nevnt i Reglementets § 5, nr. 5.

Rådet for utenlandske studenter innstiller overfor Opptakskomitéen etter disse bestemmelser.

III

Opptak av studenter fra søkergruppe e

Norske søkere med annet immatrikuleringsgrunnlag enn gruppene a, b, c og d deles i to undergrupper:

- e.1. Søkere med utdanning fra den videregående skole som uten tilleggskrav gir studiekompetanse, dvs. immatrikule-

ring ved universiteter og høyskoler.

Søkere fra gruppe e.1. opptas på følgende måte:

Der hvor utdanningen består av overveiende teoretiske fag, skjer opptaket på grunnlag av skolepoeng, og det tas hensyn til forhold nevnt i Reglementets § 5, nr. 4. Skolepoeng beregnes på samme måte som for gruppe a.

I de mer yrkesrettede utdanninger skjer opptaket på grunnlag av en individuell vurdering av karakterene og eventuell praksis som er innebygget i utdanningen. Det tas hensyn til forhold nevnt i Reglementets § 5, nr. 4.

e.2. Søkere med immatrikuleringsgrunnlag etter vei I, II og III.

Søkere fra søkergruppe e.2 opptas etter individuell vurdering av deres faglige, sosiale og personlige forhold. Det tas hensyn til forhold nevnt i Reglementets § 5, nr. 4.

IV

Opptak til studium av enkeltfag etter Reglementets § 7

1. Adgang til opptak etter § 7 har studenter av søkergruppe a–e som først har søkt opptak som fakultetsstudenter og ikke har kunnet opptas etter bestemmelsene i Reglementets § 5 og § 6.
2. Forutsetningen for opptak etter § 7 er a) at studenten har gode faglige forutsetninger for dette spesielle studium og b) at instituttet har kapasitet til å oppta studenter uten fortrenghet for regulære fakultetsstudenter ved instituttet.
Bestått opptaksprøve i musikk ved Institutt for musikkvitenskap regnes som gode faglige forutsetninger for musikkstudiet.
3. Opptakskomiteén avgjør søknader om opptak etter samlet vurdering av de forhold som er nevnt under punkt 2. Til støtte for sin vurdering kan Opptakskomiteén innhente skriftlige uttalelser fra vedkommende institutt.
4. Unntatt fra bestemmelsene under punktene 1, 2 og 3 er følgende grupper:

- a) studenter som i tillegg til examen philosophicum har avlagt emneeksamen som utgjør minst 20 vektall ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo. Denne gruppen har, uten å søke om opptak, adgang til å registrere seg ved Det samfunnsvitenskapelige eller Det historisk-filosofiske fakultet for å studere og avlegge en fageksamen (til og med storfag).
- b) studenter som i tillegg til examen philosophicum har avlagt grunn/mellomfag i offentlig rett eller kriminologi eller første avdeling av juridisk embetseksamen ved Universitetet i Oslo. Denne gruppe har, uten å søke om opptak, adgang til å registrere seg ved Det samfunnsvitenskapelige eller Det historisk-filosofiske fakultet for å studere og avlegge en fageksamen (til og med storfag).
- c) studenter som i tillegg til examen philosophicum har avlagt de forbedrende prøver i gresk, latin, hebraisk og i tillegg en hoveddisiplin innenfor det teologiske studium. Denne gruppen har, uten å søke om opptak, adgang til å registrere seg ved Det samfunnsvitenskapelige eller Det historisk-filosofiske fakultet for å studere og avlegge en fageksamen (til og med storfag).
- d) studenter som i tillegg til examen philosophicum har avlagt slike fageksamener at de bare mangler ett fag/semesteremne for å oppnå en cand.mag.-grad ved Universitetet i Oslo. Disse studenter har uten å søke om opptak, adgang til å registrere seg ved Det samfunnsvitenskapelige eller Det historisk-filosofiske fakultet for å studere og avlegge en fageksamen (til og med storfag).
5. Opptak til studium etter § 7 gir bare studieplass ved dette ene fag (opp til og med storfag). Studenter som ønsker å studere videre, må eventuelt søke opptak som fakultetsstudent på nytt.

V

*Særskilt adgang til eksamen etter
Reglements § 8*

Opptakskomiteén avgjør søknader om adgang til å fremstille seg til eksamen uten å være opptatt til studium.

Følgende grupper kan gis særskilt adgang til eksamen:

- studenter som følger undervisning ved universitets sirkel på høyere nivå,
- søkere som skal avlegge forberedende prøve i matematikk for sosialøkonomer og som fyller kravene til opptak eller skal vurderes ved tilleggsopptaket,
- andre søkere ut fra en samlet vurdering av faglige og personlige forhold og ut fra de grunner som er angitt for at det ikke er søkt om opptak i tide.

Godkjenning innebærer adgang til å fremstille seg til en fageksamen som må avlegges i det semester etknaden gjelder. Adgang til å ta eksamen etter § 8 gir ikke de rettigheter til å følge undervisning som opptak til studium gir.

VI

*Tilleggs poeng for arbeidserfaring etter
Reglementets § 5 nr. 4 B a)*

Deltid som pr. uke utgjør 15 timers arbeid eller mer, omregnes til heltid.

VII

Bestemmelsene i punktene I–IV foran gjelder også for søkere fra gruppe f.

VIII

Opptak av studenter fra søkergruppe g

Utenlandske studenter som har utenlandsk studenteksamen eller er immatrikulert på

annet grunnlag, deles inn i 4 undergrupper:

1. studenter fra industriland som søker HF
2. studenter fra utviklingsland som søker HF
3. studenter fra industriland som søker SV
4. studenter fra utviklingsland som søker SV

Opptakskomiteén avgjør i tvilstilfelle hvilken gruppe de enkelte skal regnes til.

Av hver av de 4 undergruppene tas det opp prosentvis like mange som av den samlede søkermassen.

Opptakskomiteén kan fravike denne regel hvis den fører til en urimelig fordeling mellom opptatte industrilands- og utviklingslands studenter.

Opptak skjer på grunnlag av samlet utdanning, og det tas hensyn til slike forhold som er nevnt i Reglementets § 5, nr. 5.

Opptaket er videre betinget av at søkeren kan dokumentere tilstrekkelige norskkunnskaper.

Som en prøveordning settes inntil videre kravene til bestått trinn III med karakteren 3,0 eller bedre ved universitetets norskkurs for utenlandske studenter, eller tilsvarende norskkunnskaper.

Opptakskomiteén kan i særlige tilfeller fravike dette krav.

Hva som tilsvarende dette i ekstern utdanning må i stor grad baseres på skjønn; det siktes primært til norskopplæring i utlandet.

Unntak kan gjøres for enkelte fag med instituttets samtykke. I slike tilfeller må studenten opptas etter § 7.

Rådet for utenlandske studenter innstiller overfor Opptakskomiteén om opptak av studenter etter disse bestemmelsene.

REGLEMENT FOR GRADENE CAND.MAG., CAND.POLIT. OG DR.POLIT. VED UNIVERSITETET I OSLO

Fastsatt av Kultur- og vitenskapsdepartementet 2. desember 1985 med hjemmel i §§ 3 og 5 i lov av 19. juni 1970 nr. 58 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler og kongelige resolusjoner 17. juli 1970 og 29. mars 1985.

§ 1

Tittel og grad

Universitetet i Oslo kan i samfunnsvitenskapelige fag tildele gradene kandidata/candidatus magisterii (cand.mag.), kandidata/candidatus rerum politicarum (cand.polit.)

skapelige fag tildele gradene kandidata/candidatus magisterii (cand.mag.), kandidata/candidatus rerum politicarum (cand.polit.)

og doctor rerum politicarum (dr.polit.) som gir rett til tilsvarende titler.

§ 2

Eksamener

Ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet kan det avlegges tre fageksamener: grunnfagseksamen, mellomfagseksamen og hovedfagseksamen. Videre kan det avlegges eksamen i semesteremne.

Departementet fastsetter fageksamener. Kollegiet fastsetter semesteremneeksamener etter forslag fra fakultetet.

Kollegiet kan bestemme at fageksamener kan inndeles i emneprøver med vekt tall som gir uttrykk for omfanget av emnet, og som benyttes ved utregning av karakteren for de enkelte fageksamener.

Normal studietid regnet i semestre skal være ett for semesteremne, to for grunnfag, tre for mellomfag og fire for hovedfag.

Fageksamener og semesteremneeksamener holdes en gang i semesteret med mindre kollegiet i studieplanen for vedkommende fag har fastsatt noe annet.

Nærmere bestemmelser om eksamenskrav og prøver fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 3

Oppmeldingskrav

Kollegiet kan fastsette krav om at studenten før oppmelding til enkelte eksamener skal ha gjennomført obligatoriske prøver, særskilte kurs og oppgaver eller andre eksamener. Opplysninger om dette tas inn i studieplanen.

Før melding til hovedfagseksamen må studenten ha avlagt mellomfagseksamen i vedkommende fag, eventuelt påbygging til mellomfag, med ikke dårligere karakter enn 2.7 eller med karakteren godkjent, jf. § 7. Fakultetet kan gi adgang til å ta hovedfagseksamen med avlagt grunnfagseksamen i faget. Bestemmelser om slik adgang tas inn i studieplanen.

Før oppmelding til doktorgradseksamen må studenten ha bestått hovedfagseksamen eller ha avlagt embetseksamen etter Regle-

ment for pedagogisk embetseksamen, Reglement for sosialøkonomisk embetseksamen eller Reglement for embetseksamen i sosiologi, eller ha tilsvarende utdanning godkjent av kollegiet som likeverdig.

§ 4

Cand.mag.-graden

Cand.mag.-graden blir tildelt på grunnlag av eksamener som til sammen omfatter minst 8 semesters normal studietid, medregnet examen philosophicum.*) Fagene må ikke dekke hverandre innholdsmessig.

Det kreves fageksamen i minst to samfunnsvitenskapelige fag, der minst en må være mellomfagseksamen.

§ 5

Cand.polit.-graden

Cand.polit.-graden blir tildelt på grunnlag av cand.mag.-graden eller tilsvarende utdanning og hovedfagseksamen. Fakultetet kan dispensere fra kravet om lavere grad som en forutsetning for å få høyere grad når vektige grunner foreligger.

Hovedfagseksamen består av:

- a) Et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave) over et godkjent emne.
- b) Prøver etter nærmere bestemmelser av kollegiet.

Emnet for hovedoppgaven må godkjennes slik fakultetet bestemmer.

Det er adgang til å innlevere som hovedoppgave flere enkeltarbeider dersom disse samlet i sitt innhold utgjør et hele. Som hovedoppgave kan også godtas delarbeid i en undersøkelse foretatt av en gruppe.

§ 6

Dr.polit.-graden

Dr.polit.-graden bygger på cand.polit.-graden eller tilsvarende utdanning og tildeles på grunnlag av:

- a) en godkjent vitenskapelig avhandling og et tilfredsstillende forsvar av avhandlingen i en offentlig disputas, og
- b) en godkjent faglig, metodisk og teoretisk skolering

- c) to prøveforelesninger, en over selvvalgt emne og en over oppgitt emne.

Doktorgradsstudiet skal tilsvare minst 2½ års studiearbeid.

Kollegiet fastsetter regler for utformingen av studieopplegget. Fakultetet godkjenner den enkelte doktorgradsstudents studieopplegg.

Avhandlingen kan være en videreføring av faglige/vitenskapelige arbeider som tidligere er benyttet til andre eksamener. Flere mindre arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen når de samlet i sitt innhold utgjør en helhet. Likeledes kan fellesarbeid godkjennes etter nærmere regler gitt av kollegiet.

Fristen for innlevering av et tidligere offentliggjort arbeid til bedømmelse for doktorgraden er ett år etter at arbeidet ble offentliggjort, dog slik at når det innleveres flere arbeider, kan man ta med arbeider som har foreligget utgitt i inntil fem år, dersom det ikke er gått mer enn ett år fra utgivelsen av det siste arbeid som sendes inn. Når særlige grunner foreligger, kan fakultetet dispensere fra denne bestemmelse.

Kollegiet gir nærmere regler om avhandling og prøver til doktorgraden etter forslag fra fakultetet.

§ 7

Karakterer

Det brukes følgende alternative karakter-systemer:

- 1) Karakterene:

laudabilis prae ceteris	1,0–1,5
laudabilis	1,6–2,5
haud illaudabilis	2,6–3,2
non contemnendus	3,3–4,0

- 2) Karakteren:

Godkjent.

Den som ikke har oppnådd karakterer som nevnt under punktene 1 eller 2, har ikke bestått.

Hvilket karaktersystem som skal benyttes ved den enkelte eksamen og prøve, bestemmes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

§ 8

Vitnemål

På vitnemålet for en tildelt grad føres opp de endelige karakterer for hvert fag og semesteremne.

På vitnemålet for cand.polit.-graden føres opp tittelen på den utførte vitenskapelige undersøkelse og den oppnådde karakter for dette arbeidet.

På vitnemålet for dr.polit.-graden skal tittelen på avhandlingen og titler på prøveforelesningene føres opp sammen med opplysninger om sammensetningen av det individuelle doktorgradsstudiet.

En kandidat som har avlagt flere eksamener enn det som kreves, kan velge hvilke som skal stå på vitnemålet.

En kandidat som tar eksamen i samme eller i nye fag, kan kreve å få utstedt nytt vitnemål.

Det gis ikke karakter for en fageksamen når deler av den erstattes med eksamener avlagt etter et annet karaktersystem enn det som er nevnt i § 7.

Kollegiet fastsetter hvor stor del av graden som må være tatt ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet for at det kan utstedes vitnemål ved dette fakultet.

§ 9

Ny prøve

En student som ikke har bestått en eksamen, kan ikke fremstille seg til ny prøve før ved ordinær eksamen i det påfølgende semester.

Regler om adgang til å avbryte eksamen og til å kontinuere fastsettes av kollegiet etter forslag fra fakultetet.

En student kan framstille seg til ny prøve i hovedfaget uten at dette influerer på tidligere godkjenning av hovedoppgaven.

Hvis en doktorgradsavhandling ikke blir godkjent, kan et nytt arbeid, eventuelt en omarbeidet og/eller utvidet versjon av den opprinnelige avhandling leveres til ny bedømmelse først etter 6 måneder.

Hvis prøveforelesningene og disputasen blir vurdert som ikke godkjent, kan ny prøve avlegges først i det påfølgende semester,

eller etter et lengre tidsrom dersom fakultetet finner det nødvendig. Det samme gjelder for obligatoriske prøver som inngår i doktorgradsstudiet.

§ 10

Fritak for eksamen eller prøve

Kollegiet kan etter innstilling fra fakultetet fritak for eksamen eller prøve

- 1) når tilsvarende krav er oppfylt ved en annen institusjon
- 2) på grunnlag av eksamen eller prøve i et velegnet fag utenfor fagkretsen, avlagt ved universitetet eller en annen institusjon.

Kollegiets avgjørelse kan påklages til departementet. Opplysninger om generelle fritak inntas i studieplanen.

§ 11

Forskrifter

De forskrifter kollegiet gir med hjemmel i dette reglementet inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriftene gir hjemmel for det.

Utfyllende regler til reglement for gradene cand.mag., cand.polit. og dr.polit. ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo

Fastsatt av Det akademiske kollegium med hjemmel i reglement av 2. desember 1985 om gradene kandidata/candidatus magisterii, kandidata/candidatus rerum politicarum og doctor rerum politicarum.

Generelle bestemmelser

§ 1

Formål

Cand.mag.-studiet skal gi grundige kunnskaper i samfunnsvitenskapelige fag. Det skal utgjøre et selvstendig og avsluttet studium som gir kandidaten det faglige grunnlag for undervisning og annen yrkesutøvelse og for videre studium i et hovedfag.

Cand.polit.-studiet omfatter en spesialisering i et hovedfag som innebærer et dype-re faglig og metodisk studium. Studiet skal styrke kandidatens faglige grunnlag for anvendelse av faget, og skal gi opplæring til forskning.

Dr.polit.-studiet skal omfatte et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat og gi videregående faglig metodisk og teoretisk skolering innenfor et eller flere fagområder som tilsvare inter-nasjonal standard for organisert forskerut-danning. Studiet skal videre gjøre studenten i stand til å sette eget fagområde i forhold til andre fagområder og inn i en videre sam-funnssammenheng og gi trening i å formidle faglige resultater gjennom undervisning og på andre måter. Det skal generelt sette stu-denten i stand til å virke som forsker eller til å arbeide med andre oppgaver hvor det stil-les store krav til faglig innsikt og vitenska-pelig skolering.

Cand.mag.- og cand.polit.-studiet

§ 2

Eksamen

A. Fageksamen og semesteremneeksamen
Det kan holdes eksamen i grunnfag, mel-lomfag, hovedfag og i semesteremne.

Grunnfag er minste fageksamen og kan ikke deles opp i to semesteremner.

Mellomfag er en kombinasjon av grunn-fag og mellomfagstillegg i vedkommende fag eller en udelte fageksamen i vedkom-mende fag.

Hovedfag er en kombinasjon av mellom-fag og hovedfagstillegget i vedkommende fag.

Normal studietid (fulltidsstudium) for grunnfag er to semestre, for mellomfagstil-legg ett semester og for hovedfagstillegget fire semestre.

Semesteremner kan være:

- a) innføringskurs av faglig eller tverrfaglig art,

- b) påbyggingskurs av faglig eller tverrfaglig art,
- c) redskapskurs,
- d) etter- og videreutdanningskurs for egne kandidater og andre målgrupper.

Semesteremner kan normalt ikke inngå i noe fag. I spesielle tilfelle kan kollegiet etter forslag fra fakultetet dispensere fra dette. Normal studietid (fulltidsstudium) for semesteremne er ett semester.

Fag og semesteremner som krysser instituttgrensene, kan opprettes etter forslag fra de berørte institutter, når det foreligger vitenskapelige, metodiske eller yrkesmessige behov for slike studier. Ansvar for organiseringen av slike studietilbud ligger normalt hos ett institutt som samordner studieopplegg og undervisning med de berørte institutter. I spesielle tilfelle kan ansvaret ligge hos et koordineringsutvalg nedsatt av fakultetet.

For hvert fag og emne fastsetter kollegiet etter forslag fra fakultetet en studieplan som inneholder nærmere bestemmelser om studieopplegg, pensum, eksamensordning og karaktersystem. Ved forandring i en studieplan slik at det oppstår vesentlige endringer i pensum, tidspunkt for eksamen, studiets omfang el.l., er det for et tidsrom av to år etter at nyordningen trer i kraft, anledning til å ta eksamen etter gammel ordning. I samme tidsrom bør det tilrettelegges studiemuligheter etter gammel ordning, hvis det med rimelighet kan antas at ordningen vil forsinke studenter som har begynt studiet etter gammel ordning.

B. Særskilt om eksamen i hovedfag

Delarbeid i en gruppeundersøkelse kan godkjennes som hovedoppgave dersom det representerer en innsats hvor art og omfang lar seg identifisere av sensurkomitéen i den utstrekning det er nødvendig for bedømmelsen. Komitéen bør når det er nødvendig, innhente erklæringer fra de øvrige forfattere og i tvilstilfelle avgi særskilt innstilling om hvorvidt arbeidet kan antas til bedømmelse etter bestemmelsene i denne paragraf.

§ 3

Omfanget av cand.mag.-graden og cand.polit.-graden

Cand.mag.-graden oppnås ved en av følgende kombinasjoner i tillegg til examen philosophicum:

- 1) Ett mellomfag og to grunnfag.
- 2) To mellomfag og ett semesteremne.
- 3) Ett mellomfag, ett grunnfag og to semesteremner.

Cand.polit.-graden bygger på den samfunnsvitenskapelige cand.mag.-graden eller andre cand.mag.-grader hvor det inngår en mellomfagseksamen som gir grunnlag for innpassing til et hovedfagsstudium ved fakultetet.

§ 4

Oppmeldingskrav

Før melding til eksamen i fag eller semesteremne kreves at studenten har bestått examen philosophicum.

Som hovedregel kreves avlagt eksamen i minst ett grunnfag før melding til eksamen i semesteremne. Etter forslag fra fakultetet kan imidlertid kollegiet fastsette

- a) at bestemte fag eller semesteremneeksamen må være avlagt før studenten kan gå opp til eksamen i visse emner,
- b) at visse semesteremneeksamen kan avlegges uten noen forutgående fag- eller semesteremneeksamen.

Før melding til siste eksamen under lavere grad, eller før melding til eksamen under hovedfagets siste del, må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under lavere grad eller av hovedfaget.

Studenten må tilfredsstillende ha gjennomgått de kurs og avlagt de prøver som er fastsatt i studieplanen. Fakultetet kan i særlige tilfeller fritta for deltaking i kurs.

§ 5

Karakterer

A. Karakterfastsetting

I de fag studieplanen fastsetter muntlig prøve, gis det en foreløpig karakter etter

den skriftlige prøve som meddeles studenten. Karakteren omfatter ved hovedfagseksamen også hovedoppgaven. Studenter som ikke har bestått den skriftlige prøve, kan ikke fremstille seg til muntlig prøve.

Når det brukes tallkarakterer, fastsettes den foreløpige karakter med en desimal. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige felleskarakter for de skriftlige og muntlige prøver med en desimal.

Denne karakter blir også den endelige karakter for vedkommende fageksamen, dersom det ikke foretas en slik beregning som nevnt under pkt. B. Regler for hvor meget hovedoppgaven skal veie i forhold til de skriftlige besvarelser ved eksamen i hovedfagstillegget, inntas i studieplanen.

B. Beregning av tallkarakterer ved påbygging av grunnfag og mellomfag
Har studenten tidligere bestått en lavere eksamen i faget, skal karakteren for denne eksamen innregnes i karakteren for denne høyere eksamen.

Ved beregning av den endelige karakter for mellomfagseksamen gis karakteren for grunnfagseksamen vektallet 2 og karakteren for mellomfagstillegget vektallet 1.

Ved beregning av den endelige karakter for hovedfagseksamen gis karakteren ved mellomfagseksamen vektall 3 og karakteren for hovedfagstillegget vektallet 4.

Har studenten tidligere bestått grunnfagseksamen i faget, gis karakteren ved grunnfagseksamen vektallet 1 og karakteren ved hovedfagstillegget vektallet 2.

Den endelige karakter utregnes med en desimal, som forhøyes dersom den følgende desimal ville bli 5 eller høyere.

§ 6

Vitnemål

Karakterer gitt etter gradert karaktersystem påføres vitnemålet med grad og tallverdi.

Karakteren for grunnfagseksamen som inngår i mellomfagseksamen, blir ikke påført vitnemålet med mindre kandidaten ønsker grunnfagskarakteren påført istedenfor karakteren for mellomfagseksamen, og

fagkombinasjonen likevel tilfredsstillende kravet etter § 3.

For å få utstedt cand.mag.-vitnemål må studenten ha avlagt eksamen i minst to samfunnsvitenskapelige fag. Ett av disse fagene må minst være mellomfag og det andre minst grunnfag.

Minst ett grunnfag må være avlagt ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

For studenter som benytter seg av reglene om internordisk tentamensgyldighet, kreves at de har tatt minst ett fag til cand.mag.-graden ved fakultetet.

For å få utstedt cand.polit.-vitnemål må studenten ha avlagt hovedfagseksamen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitetet i Oslo.

Kollegiet kan etter forslag fra fakultetet fastsette at kandidaten kan få påført vitnemålet fordypnings-/spesialiseringsemne innenfor hovedfagsstudiet. Bestemmelser om dette tas inn i studieplanene for vedkommende fag.

Dr.polit.-studiet

§ 7

Adgang til studiet

A. Opptaksgrunnlag

For å kunne bli tatt opp til dr.polit.-studiet må søkeren ha oppnådd cand.polit.-graden, cand.paed.-graden, cand.oecon.-graden eller cand.sociol.-graden eller ha annen utdanning som blir godkjent som likeverdig med dette. En søker kan få adgang til doktorgradsstudiet uten slik utdanning dersom vedkommende dokumenterer tilsvarende faglig nivå. Slike søkere skal vurderes individuelt på grunnlag av sin realkompetanse.

B. Søknader om opptak —

Opptaksprosedyre

Søknad om opptak skal sendes fakultetet via det institutt som søkeren ønsker å ha sin faglige tilknytning til. Sammen med søknaden skal følge en plan for studiet utarbeidet i samarbeid med en av instituttets lærere eller en annen godkjent person.

Planen skal angi emneområdet for det påtenkte doktorgradsarbeid, veilederpreferanser og hvilke kurs og seminarer studenten ønsker å følge i studiet, samt tidsrammen for de forskjellige deler av studiet.

Fakultetet avgjør opptak, godkjenner søkerens plan for studiet og oppnevner veileder/veiledere etter innstilling fra faginstittuttet og/eller forskningsveileder.

Det er adgang til å få godkjent et studieopplegg også i fagområder hvor det ikke foreligger en studieplan godkjent av kollegiet.

Om studenten ønsker annen institutttilknytning for hele eller deler av sitt dr.polit.-studium enn det søkerens tidligere hovedfagsstudium tilsier, skal søknaden forelegges både det fagmiljø søkeren har sitt hovedstudium fra, og det fagmiljø søkeren ønsker tilknytning til, til uttalelse før saken tas opp til behandling i fakultetets dr.gradsutvalg.

C. Andre begrensninger ved adgang til studiet

Adgang til studiet er betinget av at søkerens plan for studiet er faglig tilfredsstillende og at egnet veiledning og andre nødvendige faglige og materielle ressurser er tilgjengelige ved fakultetet eller ved andre forskningsinstitusjoner.

§ 8

Studiets innhold og varighet

Det sentrale i dr.polit.-studiet er et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt med en vitenskapelig avhandling (doktoravhandling) som resultat. I tillegg til forskerkompetanse skal avhandlingen dokumentere at studenten mestrer vitenskapelig fremstillings- og dokumentasjonsteknikk.

Kravet til dr.polit.-graden blir fastsatt slik at når den vitenskapelige avhandlingen er en videreføring av en hovedoppgave til cand.polit.-graden og som er en selvstendig vitenskapelig gransking, skal dr.polit.-graden normalt ha et omfang som svarer til 2½ års arbeid. I andre tilfelle hvor f.eks. hovedoppgaven har et mindre omfang eller det ikke er tale om en videreføring av hoved-

oppgaven, vil studiet normalt ta lengre tid. I alle tilfelle skal dr.polit.-studiet legges opp slik at det fører frem til samme nivå.

I studiet vil det legges vekt både på tilegnelse av de metoder som er nødvendige for slik forskning, på tilegnelse av kjennskap til nyere forskningsresultater, og på oppøvelse i evnen til å drive selvstendig forskningsarbeid.

Dersom studenten fra sitt tidligere studium ikke har skolering i vitenskapsteori, skal dr.polit.-studiet ha et innslag av slik skolering som gjør det mulig å sette eget fagområde i forhold til andre fagområder og inn i en videre sammenheng.

I løpet av studiet bør studenten i samarbeid med sin veileder eller andre faglærere i en viss utstrekning delta i undervisningen av studenter. Undervisningen skal foregå innenfor instituttens undervisningsprogram og bør gi trening i forskjellige undervisningsformer.

§ 9

Undervisning og veiledning

Arbeidet med doktoravhandlingen skal foregå under individuell veiledning av en av fakultetets lærere, en annen person med nødvendig fagkyndighet eller en gruppe av veiledere. Veilederen bør ha doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse. Normalt bør også studenten ha høve til å få sitt arbeid med doktoravhandlingen drøftet på seminar. Dersom hovedveileder ikke er ansatt ved fakultetet, skal studenten også få oppnevnt en veileder ved fakultetet. Kandidaten forutsettes å holde jevnlig kontakt med den oppnevnte veileder.

Undervisningen for øvrig vil ta form av kurs eller seminar som dels er faste deler av studentens godkjente studieopplegg for dr.polit.-graden, dels faste tilbud som studenten kan benytte seg av etter behov.

Fakultetet ved dr.gradsutvalget arrangerer regelmessig seminar i vitenskapsteori og kurser i vitenskapelig fremstillings- og dokumentasjonsteknikk. Dr.gradsutvalget har videre ansvaret for at kurs og seminar i metode- og teorisørsmål blir gitt.

§ 10

Prøveform og karaktersetting

Studenten må ta aktivt del i de kurs og seminar som går inn som faste deler i den godkjente planen for hennes/hans dr.polit.-studium. De enkelte institutter kan avgjøre om de som leder vedkommende kurs eller seminar kan godkjenne deltakelsen som tilfredsstillende eller om kursene skal avsluttes med prøver. I spesielle tilfeller kan en student gjennom sitt faginstutt søke fakultetet om fritak for deltakelse på slike kurs eller seminar. Slikt fritak er avhengig av at studenten fra tidligere kan dokumentere slik innsikt og/eller ferdighet som vedkommende kurs eller seminar gir, eller er villig til å dokumentere dette gjennom en særskilt prøve.

I tilfelle der antall studenter ikke er stort nok eller ressursene forøvrig ikke er tilstrekkelige til å holde regulære kurs eller seminar over fastlagte deler av et doktorgradsstudium, kan studenten vises til et selvstudium under veiledning. Resultatene av et slikt selvstudium må dokumenteres gjennom en særskilt prøve.

Doktorgradsstudiet blir avsluttet med to offentlige prøveforelesninger, en over selvvalgt emne, en over oppgitt emne med to ukers frist, samt en disputas. Disputasen skal normalt avholdes innen et halvt år etter at avhandlingen er innlevert. Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig minst tre uker før disputasen. I særlige tilfelle kan fakultetet dispensere fra disse tidsrammene. Avhandlingen skal sendes til fakultetet i det antall eksemplarer som dr.grads-utvalget fastsetter.

Avhandlingen skal være skrevet på norsk, svensk, dansk eller engelsk, eller på et annet språk som godkjennes av fakultetet.

Til å bedømme forelesningene, den innleverte avhandlingen og forsvaret av den, oppnevner fakultetet etter forslag fra vedkommende institutt, en komité på minst 3 medlemmer, hvorav minst 1 ikke tilhører Universitetet i Oslo (jfr. Eksamenslovens § 4). Studentens hovedveileder bør være medlem av komitéen. Medlemmene må ha

doktorgrad, førstestilling eller tilsvarende kompetanse.

Prøveforelesningene skal holdes på norsk eller på et annet av fakultetet godkjent språk.

Disputasen skal være offentlig og er avhengig av at bedømmelseskomitéen har funnet den innleverte avhandlingen verdi til å forsvares for dr.polit.-graden. Disputasen foregår som en drøfting av avhandlingen mellom medlemmene av bedømmelseskomitéen og doktoranden. Dersom andre tilstedeværende ønsker å delta i drøftingen, må det under disputasen gis melding om dette til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter.

Prøvene i dr.polit.-graden blir vurdert etter godkjent/ikke godkjent.

§ 11

Styringsorganer — Prosedyre

På fakultetsnivå oppnevnes et dr.gradsutvalg.

Dr.gradsutvalget skal:

- trekke opp de faglige retningslinjene for doktorgradsstudiet og foreslå nødvendige endringer i reglement og utfyllende regler,
- ha ansvar for organiseringen av nødvendige fellestiltak i form av forelesninger, kurs, doktorandseminarer o.a.,
- koordinere fagplanarbeidet,
- utarbeide forslag til søknadsskjema,
- utarbeide forslag til retningslinjer ved ekstern veiledning,
- føre tilsyn med det faglige nivå.

Dr.gradsutvalget skal videre på grunnlag av instituttets forslag:

- uttale seg om forslag til studieplaner for de enkelte fagområder,
- avgjøre på fakultetets vegne søknader om opptak,
- fremme forslag om oppnevning av bedømmelseskomitéer,
- behandle for fakultetet søknader om dispensasjon fra bestemmelser i utfyllende regler og studieplaner.

Ved de enkelte institutter kan det oppnevnes et studiestyre på ca. 3 medlemmer. Eksisterende utvalg, f.eks. undervisningsutvalg, forskningsutvalg, kan utgjøre et slikt studiestyre.

Studiestyret behandler/fremmer forslag i alle saker ved instituttet som angår dr.gradsstudiet overfor instituttet/fakultetet, herunder forslag til utfyllende studieplan.

PRØVE I SAMFUNNSVITENSKAPELIG STATISTIKK

Før melding til siste fageksamen under den lavere grad, eller før melding til eksamener under hovedfagets siste del, må studenten ha bestått en prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk, eventuelt som en del av en fageksamen under den lavere grad eller av hovedfaget (se § 4 i Utfyllende regler til reglement for cand.mag./cand.polit.-eksamen.

Følgende prøver godkjennes som prøve i samfunnsvitenskapelig statistikk under cand.mag./cand.polit.-eksamen:

1. Fra pedagogikk:
 - a. Prøve i forskningsmetoder, studieplan 1975.
 - b. Kurs i forskningsmetode og statistikk under sosialpedagogisk studiealternativ.
 - c. Kurs Pe2. målingsmetoder og statistikk, studieplan av 1968.
 - d. Særskilt prøve i statistikk avlagt under tidligere studieplaner.
 - e. Obligatorisk statistikk-kurs under

hovedfag/4. avdeling i pedagogikk. Studieplan 1984.

2. Fra sosiologi:
 - Grunnfag/mellomfag fra V-68 eller senere (ny ordning med statistikk som statarisk pensum).
3. Fra statsvitenskap:
 - a. Prøve i metode med statistikk, studieplan 1975.
 - b. Statistikk-prøve avlagt under grunnfag, studieplan 1969.
4. Fra sosialøkonomi:
 - a. Statistisk avsnitt I, avdeling av Sosialøkonomisk embetseksamen.
 - b. 2. avsnitt til I. avdeling, ny ordning.
5. Fra Statistikk grunnfag: Eksamener i statistikk.
6. Massekommunikasjon: Prøve i metode med statistikk.

Andre prøver i statistikk kan *etter søknad* godkjennes.

REGLEMENT FOR TILDELING AV GRADEN CANDIDATA/ CANDIDATUS MAGISTERII VED UNIVERSITETET I OSLO (DEN INTERFAKULTÆRE CAND.MAG.-GRADEN)

(Fastsett av Kyrkje- og undervisningsdepartementet 30. juni 1972 med heimel i eksamenslova § 3, nr. 7 og kongeleg resolusjon 17. juli 1970 og endring av 14. april 1981.)

§ 1

Graden candidata/candidatus magisterii blir tildelt på grunnlag av eksamenar som til saman omfatter ei normal studietid på minst åtte semester, medrekna examen philosophicum, jf. kongeleg resolusjon 30. juni 1972 og 10. april 1981.

Studiet må innehalda eit fag som minst svarar til tre semester og eit fag som minst svarar til to semester.

Kollegiet fastset kor stor del av utdanninga som lyt vera frå Universitetet i Oslo.

§ 2

Det blir kravt examen philosophicum. Reglementet om førebuaende prøver gjeld så langt det høver.

§ 3

Vitnemålet skal påførast dei eksamenar som er grunnlaget for tildeling av graden.

§ 4

Kollegiet gjev utfyllande føresegner.

§ 5

Reglementet tek til å gjelda straks.

Oslo, 14. april 1981

Utfyllende regler i henhold til reglement om cand.mag.-graden ved Universitetet i Oslo, vedtatt av Det akademiske kollegium 29. mars 1974 og endret 20. september 1974, 20. juni 1975, 19. oktober 1979, 22. mai 1981 og 31. august 1984.

§ 1

Tittel og grad

Graden cand.mag. (candidata/candidatus magisterii) kan oppnås på grunnlag av eksamener avlagt i henhold til reglement for gradene cand.mag. og cand.philol. ved Universitetet i Oslo, reglement for samfunnsvitenskapelig embetseksamen, reglement for gradene candidatus magisterii, candidatus scientiarum og doctor scientiarum ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo og reglement for tildeling av graden candidatus magisterii ved Universitetet i Oslo. Andre eksamener som er avlagt i henhold til Lov av 19. juni 1970 om eksamener og grader ved universiteter og høyskoler, kan inngå i graden etter nærmere bestemmelse fastsatt av Det akademiske kollegium.

§ 2

Forberedende prøver

Før vitnemål om oppnådd cand.mag.-grad ved Universitetet i Oslo tildeles, må studen-

ten ha avlagt examen philosophicum og de forberedende prøver som kreves for den del av studiet som gjennomføres ved Universitetet i Oslo.

§ 3

Fagenheter

Graden cand.mag. ved Universitetet i Oslo kan bestå av ulike kombinasjoner (se § 4) av følgende fagenheter: Storfag, mellomfag, grunnfag, semesteremne, halvsemesteremne eller vekttallenheter definert slik at 10 vekttall normalt svarer til ett semesters studium.

Avlagte eksamener i en avsluttet del av en universitets- eller høyskoleeksamen, dvs. avsnitt, trinn eller avdelinger eller en annen utdanning av tilsvarende omfang, kan inngå i cand.mag.-graden som en eller flere fagenheter, se dog §§4 og 5.*)

§ 4

Omfanget av cand.mag.-graden

Cand.mag.-graden ved Universitetet i Oslo tildeles på grunnlag av gjennomførte studier eller eksamener i en av følgende fire kombinasjoner av fagenheter:

1. ett mellomfag og to grunnfag
2. to mellomfag og emner med til sammen 10 vekttall eller ett semesteremne eller to halvsemesteremner eller jevn god utdanning etter avgjørelse av Det akademiske kollegium
3. ett mellomfag, ett grunnfag og emner med til sammen minst 20 vekttall eller to semesteremner, eller emner med til sammen 10 vekttall og ett semesteremne, eller jevn god utdanning etter avgjørelse av Det akademiske kollegium
4. ett storfag og ett mellomfag eller ett storfag og ett grunnfag og ett semesteremne

*) Oversikt over hvilken uttelling de eksamener gir som er tatt under andre norske universitetsreglementer enn de som er nevnt i § 1, 1. ledd, står på s. 12 foran.

Studieveileder gir opplysninger om de fagenheter som er særskilt opprettet av Det akademiske kollegium med sikte på å utgjøre en del av en cand.mag.-grad.

teremne eller ett storfag og ett grunnfag og to halvsemesteremner, eller jevngod utdanning etter avgjørelse av Det akademiske kollegium.

Storfag, mellomfag og grunnfag kan byttes ut med henholdsvis 40, 30 og 20 vektall, eller andre godkjente fagkombinasjoner, dog slik at studiet må inneholde en fagenhet som minst svarer til tre semesters studium og en fagenhet som minst svarer til to semesters studium.

§ 5

Andre betingelser

For å oppnå cand.mag.-graden ved Universitetet i Oslo må studenten ha gjennomført et studium ved Universitetet i Oslo av et omfang som minst svarer til grunnfag eller to semesteremner eller emner med til sammen minst 20 vektall. Videre må fagkombinasjonen inneholde minst ett mellomfag (eller 30 vektall hvori inngår en emnegruppe) fra ett av de fire norske universiteter eller en fagenhet som fordypningsmessig

svarer til et slikt universitetsmellomfag. Det akademiske kollegium kan i særlige tilfelle dispensere fra dette.

Dersom en avsluttet universitets- eller høyskoleutdanning eller del av slik utdanning ønskes som del av cand.mag.-graden, må det ikke være faglig overlapping mellom denne utdanningen og den tilleggsutdanning som for øvrig inngår i graden. Utdanning som har gitt fritak for deler av den avsluttede universitets- eller høyskoleutdanningen, kan ikke samtidig godkjennes som del av cand.mag.-graden.

§ 6

Vitnemål

Vitnemål om oppnådd cand.mag.-grad ved Universitetet i Oslo tildeles etter søknad til universitetsdirektøren og utstedes av rektor.

På vitnemålet angis på hvilket grunnlag graden er oppnådd. Det skal også angis i hvilke semestre og ved hvilken institusjon kravene til de gjennomførte studier er oppfylt.

MAGISTERGRADEN

Reglement

magister artium-graden

ved Universitetet i Bergen og Universitetet i Oslo

Fastsatt ved kongelig resolusjon 10. februar 1967 og 17. juli 1970 samt departementsvedtak 4. februar 1971 og 7. februar 1985.

§ 1

Grad som magister artium kan oppnås på grunnlag av en vitenskapelig prøve i hovedfag under Det juridiske, Det historisk-filosofiske og Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Hvilke fag som kan være hovedfag ved magistergradsprøven, fastsettes av departementet etter forslag fra universitetet. Ingen kan forlange å ta magistergraden i fag som ikke henhører under noen av universitetet ansatt professors eller dosents fagkrets.

§ 2

Den som ønsker å ta magistergraden, sender melding om det til vedkommende fakultet med opplysning om sine studier.

§ 3

Vedkommende fakultet skal gi regler for hvilket kunnskapsmål som er nødvendig innenfor ethvert hovedfag.

For støttefagenes vedkommende må fakultetet enten i hvert enkelt tilfelle, etter innstilling fra faglæreren, godkjenne fage-

nes omfang og fagkombinasjonen, eller gi generelle regler for hvilke fag som kan godkjennes til hvert enkelt hovedfag samt for hvilket kunnskapsmål som kreves. Uten hensyn til slike generelle regler kan fakultetet dog etter søknad gi samtykke til å nytte andre støttefag enn de der angitte.

Studenten må på forhånd ha bestått de forberedende prøver ved Universitetet i den utstrekning som er foreskrevet for den til hans hovedfag nærmest svarende universitetsgrad.

§ 4

Innenfor sitt hovedfag skal studenten legge fram en vitenskapelig undersøkelse over et selvvalgt emne. Magistergradsprøven omfatter dessuten skriftlig og muntlig prøve i hovedfaget og i de to støttefag.

Fakultetsrådet kan etter forslag fra fagseksjon/instituttråd fastsette at det i det enkelte fag skal kreves avlagt grunnfags- og/eller mellomfagseksamen i hovedfaget.

§ 5

Prøven i støttefagene avlegges før eller sammen med prøven i hovedfaget, enten i begge støttefag samtidig eller i ett fag om gangen. I hvert fag omfatter prøven 2 skriftlige eksamensdager og en muntlig eksaminasjon. Avlegges prøvene i hovedfaget og støttefagene samtidig, skal antallet skriftlige eksamensdager i de 3 fagene begrenses til 4.

Når det oppnevnes en særskilt komité for et støttefag, bør faglæreren i hovedfaget oppnevnes som medlem av komiteén; hvis eksamen i ett eller begge støttefag tas samtidig med hovedfaget, oppnevnes en samlet komité.

I fag som kan tas som grunnfag eller mellomfag ved embetseksamen, avlegges vanlig grunnfags- eller mellomfagseksamen istedenfor støttefagsprøven. Vedkommende fakultet kan dog gi dispensasjon fra denne bestemmelse og tillate arrangert særlig støttefagsprøve også i slike fag, dersom studentens studiemål og vitenskapelige interesser gjør det ønskelig. I særlige tilfelle kan

fakultetet også godkjenne som støttefag andre eksamener enn de nevnte. Dersom studenten ønsker å anvende som støttefag et fag hvor fakultetet ikke finner eksamen eller pensum fullt tilstrekkelig for formålet, kan faget allikevel bli godkjent på betingelse av at studenten avlegger en tilleggsprøve i faget samtidig med hovedfagsprøven.

§ 6

Prøven i hovedfaget avlegges etter at den vitenskapelige undersøkelse er godkjent som laudabel. Den består i 2 skriftlige og en muntlig prøve. Den muntlige prøve består i en offentlig forelesning over et oppgitt emne med en ukes frist og i eksaminasjon i hovedfagets disipliner. Vedkommende fakultet kan under særlige omstendigheter frafalle kravet om offentlig fremføring av forelesninger.

Den som har blitt tildelt en av universitetenes høyere grader eller har bestått en dertil svarende eksamen, kan av vedkommende fakultet bli fritatt for prøvene i hovedfaget i den utstrekning dette kan sies å være dekket ved tidligere prøver.

Vitnemål om godkjente prøver ved ett av de norske universiteter har tilsvarende gyldighet ved et annet.

§ 7

Både for hovedfaget og for støttefagene, også når de blir tatt som grunnfag eller mellomfag under et av universitetets gradsreglementer, er det en forutsetning for godkjenning til magistergraden at studentens samlede prestasjon i hvert fag er laudabel. Laudkravet til støttefagene for fageksamen som bruker tallkarakterer, anses oppfylt om den gjennomsnittlige karakteren er 2,5 eller bedre, og ingen karakter er dårligere enn 2,7. Dersom det for et hovedfag er bestemt at studenten må avlegge grunnfags- eller mellomfagseksamen i vedkommende fag som ledd i hovedfagsstudiet, må denne grunn- eller mellomfagseksamen være avlagt med karakteren laud, og kravet om laud i støttefagene begrenses i så tilfelle til å gjelde bare ett av støttefagene.

Når særlige grunner foreligger, kan fakultetsrådet etter søknad dispensere fra de ulike bestemmelser om kravet til laudabel karakter.

Hvis eksamen i et støttefag ikke blir godkjent, må alle prøver i dette faget tas opp igjen. Det samme gjelder for hovedfaget, men således at noen ny vitenskapelig undersøkelse ikke kreves fremlagt.

Når alle prøver er godkjent, tildeler vedkommende fakultet magistergraden.

§ 8

De forskrifter som gis med hjemmel i dette reglement, inntas i studieplanen og kan ikke fravikes med mindre forskriften gir hjemmel til det.

REGLER OM ADGANGEN TIL Å AVBRYTE EKSAMEN OG TIL Å KONTINUERE VED FAKULTETETS EKSAMENER

Vedtatt av Det akademiske kollegium 5. november 1976.

§ 1

En student anses for å ha fremstilt seg til en eksamen når han/hun er til stede i eksamenslokalet i det øyeblikk oppgaven gjøres kjent.

§ 2

En student som har fremstilt seg til eksamen, kan avbryte denne (trekke seg) innen han/hun endelig forlater sin plass siste dag av de skriftlige prøver. Skriftlig erklæring om dette gis til eksamensinspeksjonen.

En student som har levert besvarelse ved alle de skriftlige prøver i et fag, kan ikke unndra seg sensur for disse. Dersom de skriftlige prøver er bestått, kan studenten trekke seg før den muntlige prøve. Det er ikke adgang til å trekke seg under muntlig prøve.

§ 3

En student som på grunn av sykdom eller annet gyldig forfall er forhindret fra å avlegge deler av den skriftlige eksamen, kan gis adgang til eksamen de øvrige dager og til å avlegge de gjenværende deler av den skrift-

lige og muntlige eksamen ved kontinuasjon.

En student som venter barn innenfor et tidsrom på 6 uker før første eller 6 uker etter siste skriftlige eksamensdag, har rett til å fremstille seg til fremskutt eller utsatt prøve. Studenten kan kreve at prøven legges til minst 6 uker før forventet nedkomst eller 6 uker etter nedkomsten.

Fakultetet kan i særlige tilfeller gi også andre studenter adgang til utsatt prøve.

Kontinuasjonseksamen og utsatt prøve skal etter nærmere bestemmelse fra det institutt vedkommende eksamen hører inn under, holdes så snart som mulig etter at forfallsgrunnen er bortfalt, eller ved neste ordinære eksamen.

Dersom en student avbryter en kontinuasjonseksamen eller utsatt prøve, har han/hun ikke adgang til fornyet kontinuasjon/utsatt prøve.

§ 4

Sykdomsforfall og barnefødsel i forbindelse med eksamen må legitimeres ved legeerklæring. Annet forfall må kjennes gyldig av fakultetet.

FORSKRIFT OM BEGRUNNELSE OG KLAGE VED UNIVERSITETS- OG HØGSKOLEEKSAMENER

Fastsatt av Kirke- og undervisningsdepartementet 19. januar 1973 med hjemmel i kongelig resolusjon 5. desember 1969 om delegasjon m.v. i forbindelse med Forvaltningslovens ikraftsettelse.

§ 1

Begrunnelse

Eksamenskandidat ved universitet eller høyskole har etter at sensur er falt, rett til å få en redegjørelse for sensurvedtaket av egne eksamensprestasjoner. Redegjørelsen gis av en av sensorene. Finner sensoren det hensiktsmessig, kan redegjørelse gis skriftlig.

Er det gitt skriftlige retningslinjer for bedømmelsen (sensorveiledning), skal de være tilgjengelige for kandidatene etter at sensuren er falt.

§ 2

Klage over innholdet av sensurvedtak

Klage over innholdet av sensurvedtak fremsettes skriftlig.

Finnes klage å være berettiget, endres vedtaket. I motsatt fall gis klageren en skriftlig begrunnelse for sensuren, og en frist på tre uker til å meddele om klagen opprettholdes.

Opprettholdes klagen, skal den behandles av en særskilt klagenemnd, som oppnevnes av styret, det høyeste organ, ved institusjonen.

Examen philosophicum kan bare påklages når eksamen ikke er bestått. Muntlig eksamen, propedeutiske prøver og praktiske prøver kan ikke påklages. Er kretsen av sakkyndige i et fag så liten at styret ved institusjonen ikke anser det mulig å sammensette en klagenemnd med tilstrekkelig kynighet, kan sensurvedtaket ikke påklages.

§ 3

Behandlingen i klagenemnda

Klagenemnda vurderer sensurvedtak og begrunnelsen for det. Finner nemnda et påtakelig misforhold mellom eksamensprestasjonen og eksamensresultatet, fastsetter den ny karakter. Endring kan skje til gunst eller ugunst for klageren. Nemndas avgjørelse er endelig. I fag der den endelige karakteren fastsettes etter at muntlig eksamen er avholdt, skal det før den nye karakter fastsettes, avholdes ny muntlig prøve.

§ 4

Klage over saksbehandlingen

Klage over formelle feil ved eksamen eller eksamenssensur behandles av det høyeste organ ved institusjonen, eller av det klageorgan som dette gir fullmakt. Finner klageorganet feil som kan ha hatt betydning for utfallet, opphever det sensurvedtaket og bestemmer om det skal foretas ny sensur eller holdes ny prøve. Klageorganets avgjørelse er endelig.

§ 5

Fullmakt til å gi nærmere regler

Styret ved institusjonen kan gi nærmere regler om begrunnelse, om klagens form og innhold, om frist for klagen, om klagenemndas sammensetning, hvilket organ ved institusjonen klagen skal fremsettes for og om hva som skal regnes som påtakelig misforhold etter § 3.

Forøvrig gjelder reglene i Forvaltningslovens kap. VI.

Utfyllende regler**1. Om begrunnelse**

Alle som bedømmer eksamensprestasjoner (sensorene) gjøres kjent med at de bør ha så fylldige notater fra bedømmelsen at de på grunnlag av disse kan utarbeide en begrunnelse dersom dette blir krevet etter forskriftenes § 1 og § 2.

Studenter som ønsker begrunnelse, må be om dette innen to uker etter at sensur er falt, eventuelt en uke etter muntlig eksamen dersom den endelige karakter fastsettes etter at denne er holdt. Anmodningen rettes til eksamensinspektøren ved vedkommende fakultet eller til instituttsekretæren ved vedkommende institutt som vil avtale en samtale mellom studenten og den av sensorene som disse har utpekt til å gi studenten den muntlige redegjørelse. Den som gir begrunnelse bør melde fra om adgangen til klage og frist for denne, jfr. punkt 3.

For examen philosophicum rettes henvendelsen til lederen av ekspedisjonskontoret på Blindern som videresender henvendelsen til de ansvarlige ved de enkelte institutter.

delsen til Rådet for examen philosophicum sammen med kopi av besvarelsen. Skriftlig redegjørelse for karakteren utarbeides av en av sensorene og tilstiles studenten gjennom Ekspedisjonskontoret.

Et fakultet kan henstille til sensorene å utarbeide en skriftlig sensorveiledning som redegjør for hvilke hovedpunkter som ventes behandlet i eksamensbesvarelsen og hvilke momenter det er lagt vekt på ved bedømmelsen, jfr. forskriftenes § 1, annet ledd.

2. Om klagens form og innhold

Klage over innholdet av sensurvedtak fremsettes skriftlig. Den må være begrunnet og for eksempel angi på hvilke punkter studenten mener at sensorene har tatt feil, har misforstått hans anførsler, hvilke momenter de har lagt for stor eller for liten vekt på etc.

Også klage over saksbehandlingen må være begrunnet.

3. Om frist for klagen, det organ den skal sendes til

Den skriftlige klage over innholdet av sensurvedtak og/eller over saksbehandlingen må være innkommet til vedkommende fakultet innen to uker etter at studenten har fått den muntlige eller skriftlige begrunnelse.

For examen philosophicum sendes klagen til Rådet for examen philosophicum.

4. Om klagenemndas sammensetning

Klagenemnda skal ha minst tre medlemmer, fortrinnsvis personer som har deltatt i samme eksamen, men slik at ingen av de sensorer som var med på å bedømme klage-

ren, kan delta. Medlemmene oppnevnes etter forslag fra vedkommende fakultet eller Rådet for examen philosophicum. Samtidig oppnevnes to varamedlemmer som trer inn i tilfelle av inhabilitet, jfr. første ledd.

5. Om hva som skal regnes som påtagelig misforhold etter forskriftenes § 3

For at klagenemnda skal kunne fastsette en ny karakter, må den — der hvor det gis tallkarakter — finne at det er et misforhold mellom eksamensprestasjon og eksamensresultat på minst 3/10 ved de eksamener som har karakterskala fra 1,0 til 4,0; minst 10/100 for dem som har karakterskala fra 2,0 til 3,15; minst 2 for dem som har karakterskala fra 12 til 6, minst 20/100 for dem som har karakterskala fra 1,0 til 3,50.

For eksamener hvor det bare gis bestått/ikke bestått eller laud/haud, må klagenemnda finne at misforholdet er så påtagelig at eksamensprestasjonen må gis karakteren bestått, henholdsvis laud istedenfor ikke bestått og haud. Endring skal forøvrig alltid foretas når klagenemnda finner at klageren med urette har fått ikke bestått istedenfor bestått eller omvendt.

6. Om dispensasjon

Etter forslag fra vedkommende fakultet kan kollegiet for et enkelt fakultet eller en enkelt eksamen eller grad, godkjenne regler som fraviker bestemmelsene i dette reglement.

7. Om ikrafttreden

Disse regler samt forskriftene om begrunnelse og klage ved eksamener ved Universitetet i Oslo gjøres gjeldende for eksamener som avholdes etter 10. april 1973.

REGLER OM BRUK AV FELLESARBEIDER TIL EKSAMEN

Fastsatt av Det akademiske kollegium 11. mars 1977.

§ 1

Etter Det akademiske kollegiums bestemmelse kan det for det enkelte faget foruten

individuelle skriftlige arbeider tas i bruk fellesarbeider

a) som hovedoppgave